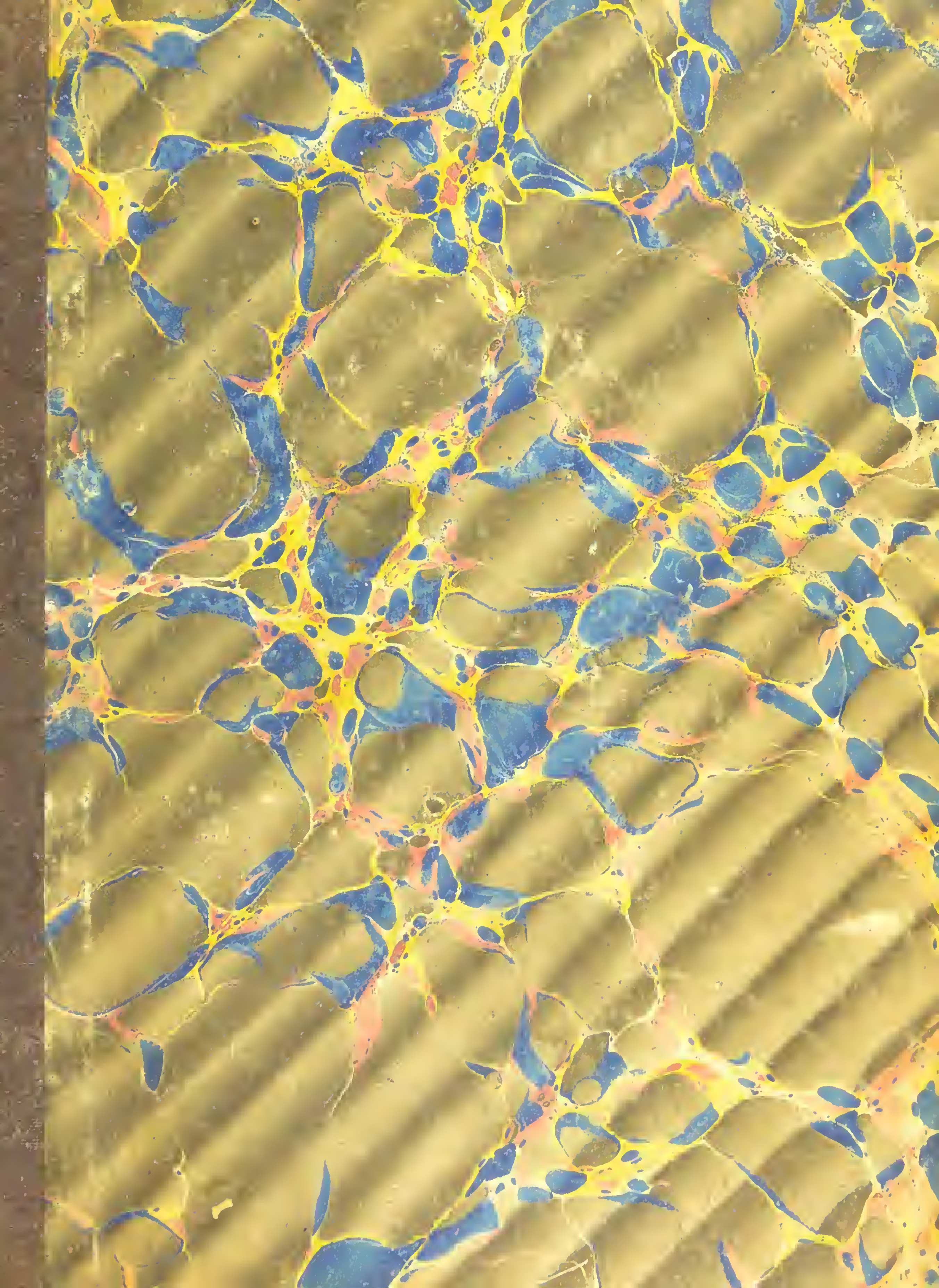

GRYPT ALS'T RYPT.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN, M.D.

Gebooren te Haarburg, den 22 Maart 1685,

Overleden te Amſterdam, den 22 Maart 1757.

DE NAGELATEN BRIEVENTAS

VAN DEN

ALOMVERMAARDEN EN HOOGSTVERDIENSTLYKEN

ASTROLOGIST,

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

BEHELZENDE

MERKWAARDIGHEEDEN, AANMERKINGEN, BYZONDERHEDEN EN LOTGEVALLEN,

Die tot heden toe door niemand geweeten zyn, om dat ze door dien grooten Sterrenvoorzegkundigen volstrekt verbooden waren, om immer uitgegeven te worden;

BENEVENS DESZELFS

STERREN-VOORZEGKUNDIG TREURSPEL,

CHOSMADROES,

DE

AFSCHAFFING DER KONINGEN,

OF HET JAAR

ZEVENTIEN HONDERD VYF EN NEGENTIG.

In een zinnebeeldigen trant, ter verlichting der Waereld, in de tegenwoordige Omstandigheeden, uitgegeven, en onontbeerlyk voor de bezitters van 's Mans andere Werken.

Versierd met het origineele POURTRAIT *van den grooten* LUDEMAN.

Te Arnhem by *Moeleman*, Alkmaer *Harteminh*, Dord *Krap*, Leyden *Pluigers*, Rotterdam *D. Vis*, *van den Dries* en *van Santen*, 's Hage *du Mee* en *Klis*, Haerlem *van der Aa* en *Kampman*, Hoorn *Breebaart*, Middelburg *Keel* en *W. Abrahams*, Utrecht *de Waal* en *Emenes*, Leeuwaarden *Cahais*, Amsterdam *Keyzer*, *M. de Bruin*, *Wynands*, *Elwe*, *Langeveld* enz., Deventer *Brouwer*, Zwol *Hoogop*, Zutphen *van Eldik*, Groningen *Huizingh* en voorts alom.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

AAN DEN

LEEZER.

Vermits de vervulling der voorzeggingen van den grootsten Natuurkundigen, *Ludeman*, een beweezen zaak is, voor het oog der geheele waereld, die, uit de veelvuldige Schriften, welken, of door Hem zelve in 't licht zyn gegeven, of door anderen, die ze hebben opgegraaven, en uitgebaggerd, of op andere wyzen hebben weeten magtig te worden, den Leezer zyn medegedeeld, heeft kunnen ontwaaren, de wiskunstige zekerheid waarmede die groote Man, de dingen die nog gebeuren moesten, en waarvan wy de ooggetuigen geweest zyn, heeft aangestipt, — wat zeg ik, aangestipt? neen! duidlyk van woord tot woord tot woord, van letter tot letter, heeft beschreeven; — vermits, zeg ik dit zo zy, zou het jammer wezen, dat er een enkele pennetrek van dat groote Profetisch Licht verlooren ging: 't zou een Dievery weezen, niet slegts in de geleerdheid, maar voorál aan de Menschkunde, die uit elke lettergreep van den onvergelykelyken *Ludeman* een zee van kundigheid en lessen opschept. Ik voor my ten minsten wil gaarne bekennen, dat myn geweeten my eeuwig knaagen zou, wanneer ik die Schriften, die van dat wonderverstand onder my berustende zyn, zou onder my houden, of der vergetelheid opöfferen. De egte stukken, die men, (zo gelukkig voor het Menschdom, als juist ter snede in het beste tydstip,) van den wyzen *Ludeman* heeft opgegraaven en ontdekt, en welken, volgens het notariaal Contract, dat er van is, eerst dertig jaaren na zyn dood moesten worden uitgegeeven, hebben te veel verlichting aan Nederlandsch Volk toegebragt, en bewyzen maar al te duidlyk, de belanglooze edelmoedigheid, van derzelver geëerden Uitgeever, dan

dan dat wy een oogenblik zouden aarzelen, om de onder ons berustende Bouwſtoffen, die grootlyks ter opbouwing, van den verwonderlykſten Glorietempel, die Nederland immer aanſchouwde, kunnen ſtrekken, zonder gebruik te laaten leggen, — te minder daar wy een tyd beleeven, dat wy alle kragten moeten inſpannen, en alle voorkomende geleegenheden aangrypen, om den vergooden *Ludeman*, ten top der onſterflyke Glorie op te tillen! —

De volgende ſtukken behelzen in de eerſte plaats eene gemeenzame briefwisſeling, door den grooten *Ludeman* in zyn besten levenstyd met zynen vertrouwſten Vriend gehouden, en is daarom te merkwaardiger, om dat zy, ſchoon onder een allegoriesch bekleedſel, zeer duidlyk de lotgevallen van ons gemeenebest, en van de groote Perſonaadjen waarby hetzelve het meeste belang heeft aan den dag legd; voorts zyn er nog eenige afzonderlyke brieven, rakende de omſtandigheden van enkelde perſoonen, — dan heeft men een zeer opmerkelyke veelbetekenende eeuwzang der negentiende Eeuw, en eindlyk word het werk beſloten met een voorſpellend Toneelſtuk van de allergewigtigſte gebeurtenis die voor het einde dezer Eeuwe te wagten ſtaat, en waarlyk de oplettendheid van elk bewooner van Europa overwaardig is.

Een ſchat derhalven, die te groot, te belangryk was, om aan *Ludemans* bewonderaars onthouden te worden. — De Leezer leere 'er door en vermake 'er zig mede!

DE

DE

NAGELATEN BRIEVENTAS

VAN

DOCTOR LUDEMAN.

EERSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Was het niet altoos het oogmerk van de Verſtandigen der Eeuwen, Vader *Gerhardus*, om de Waereld voor de zot te houden? En zyn deezen er niet altoos in geſlaagd, om dat de Waereld altoos bedrogen wilde zyn? — Het geen ik u zeg, is eene waarheid, die weinig omſlag van woorden behoeft, en die door een welſpreekend Redenaar wel ſierlyker doch niet nadruklyker en gevoeliger gezegd kan worden.

Men beſchouwt my als het Wonder der Voorzegkunde. Men herſchept my in een Profeet, en wagt, even als van een onfeilbaar Orakel, niet ſlegts de Lotgevallen van byzondere Perzoonen, maar de Lotgevallen van ganſche Gemeenebesten en Koningryken, uit mynen mond. Hoe dikwils gaapt een anderzins wys Man my aan, en ſpalkt beiden zyn ooren op, om myne giſſingen en raadzels te hooren, die hy met ſaamgevouwen

handen ontvangt, als de onfeilbaarſte Waarheeden, die immer van den Kanzel klonken!

Gy begrypt, gryze Schobbejak! dat dit in heilig vertrouwen tusſchen ons gezegd word!

Weet gy wat ik doe? Ik leg my, na wel gegeeten en gedronken te hebben, op het ſtreelende dons neder, dek my warm toe, zo dat ik geduurende den Voornagt een gezonde uitwaazeming heb. Al de Gezigten en Droomen, die my als dan door den kop vliegen, laat ik voor het geen ze zyn; doch zo dra wyst myn klok my niet aan, dat ik in de Nanagt vervallen ben, of ik teken myne Nagtgezigten zorgvuldig op; tot dat einde heb ik altoos een Schryftafeltje naast myn bed in gereedheid, — en zie daar eene onüitputlyke Bron van Voorzeggingen! — Ik ſorteer dezelven in een ander Boek, waarin ik ze in 't net overſchryf, en heb dus Staatkundige, Huishoudelyke, Maatſchaplyke, Verliefde, Geneeskundige en meer andere Profetien, die ik, wanneer ik ze noodig heb, volgens den Index aanſtonds kan vinden.

Uit deezen Voorraad kan ik daadlyk elk een gerieven, die maar by my komt. Ik hoor hem, vraag hem, voel hem de pols, bezie zyn oogen en tong, en met deeze Hulpmiddelen ſluks naar myn boek, en ik vind zonder misſen een droom, die op hem toepaslyk is, of — toepaslyk gemaakt kan worden.

Gy meesmuilt, doortrapte Waereldkenner! maar wat, ik bid u, wat zal de wyze toch op deezen Aardkloot anders verrigten? Hoe zal hy anders door dien Drom van raazende Zotten geraaken, die hem van alle kanten omringen? — Zal hy hen met gezond verſtand aanſpreeken? Zal hy hun beduiden, dat alle dingen hunnen natuurlyken loop hebben; dat zy zekere vastbepaalde en onveranderlyke wetten opvolgen; dat zy onderlinge betrekkingen hebben, waaruit wederom nieuwe regels gebooren worden, en dat zy, onderheevig aan toevalligheeden, daardoor eindlyk van ſtand, gedaante en eigenſchappen veränderen, en tot een anderen kring van werkingen overgaan? dat dit alles louter natuürlyk zy, en dat de Verſtandige, met de uiterſte oplettenheid, en eene onvermoeide vlyt, dit alles nagaande en opmerkende, eindlyk een beloop van zaaken in zyn hoofd prent, waarvan het verhaal alleen Hem byna voor een Tovenaar doet doorgaan? — Indien gy het gros der Menſchen hier van overtuigd hebt, wat zult gy dan gewonnen hebben? de meesten zullen u niet verstaan. Veelen zullen de ſchouders

op-

optrekken en zeggen, is het anders niet! en eindlyk zullen zy allen van u wegſnellen, om den Hansworst en Kwakzalver met verwondering en verrukking aantegaapen!

En, oude Vader! hebben wy, wy zelf, wel reden om de Stervelingen in dit geval uittelachen? Zyn wy wel een hair beter dan zy zyn? Voldoet de eenvoudige Natuur ons wel in allen opzigten? Hoe veele wonderen ſcheppen wy niet uit zaaken, die, wel beſchouwt, veeltyds de geringſte plaats onder de alledaagſche dingen bekleeden? en hoe knorren wy menigwerven niet op hen, die ons uit de geleerde Droomen van wonderbaarlykheeden doen ontwaaken! Beſchouw de Godgeleerdheid, de Geneeskunde, de Rechtsgeleerdheid, de Staatkunde, ja! de Wiskunst, en elk Profesſor in dezelven zal u van wonderen en verborgenheeden voorſnappen, die ik u aanraade, om ze ſlegts onpartydig te onderzoeken, ten einde te ondervinden, dat ook deeze agtbaare Mannen, (het zy met eerbied gezegd,) met de ziekte van het Wonderbaare beſmet zyn! en dat zy, ruim zo gaarne als zy de waereld willen bedriegen, zelf bedrogen willen zyn!

Wanneer ik op deezen toon, en met deeze openhartigheid in het openbaar redenvoerde, begrypt gy ligtlyk, dat ik niet lang onder de gepriviligeerde Tovenaars en Waarzeggers zou geteld worden! Er zou een algemeenen Opſtand onder myne Bewonderaars ontſtaan! de eerlyke en verſtandige Luiden zouden my voor een Bedrieger uitkryten, en de grootſte Hoop, zou met een luidrugtig medelyden uitroepen: *Wel lieve God! Ludeman is zinneloos geworden!*

Wat ik u derhalven bidden mag, houd deeze myne gevoelens heilig onder u! — Ik tel u onder die Verſtanden, die de volſtrekte Noodzaaklykheid gevoelen, van dusdaanig een Gedrag: te meer, daar ik de Waereld bedriegende, geen ſtroobreed van de Voorſchriften der Menschlievenheid afwyk. Alle myne Patienten en Raadvraagers zyn myne Kinderen, die min of meer met het oordeel van ontſtelde Hersſens bezogt zyn, en die ik niet geneezen kan, zonder my naar hunne grillen en buien te voegen.

En hier mede vaarwel myn Vriend!

Ik ben enz.

L U D E M A N.

 TWEE-

TWEEDE BRIEF.

Vader GERHARDUS *aan* JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

Menschkundige Geneesheer!

Vader *Gerrit* is veel te oud geworden om zig op zulk eene wyze te laaten afzetten. 't Geen zyn oogen gezien hebben, kan niemand hem wysmaaken dat niet gebeurd zou weezen! neen, Broeder! — het is uw Nederigheid die aldus spreekt, of wanneer gy in ernst de Menschen bedriegt, dan doet gy het my in de eerste plaats.

Ik ben getuige van zo veelen uwer Daaden en Voorzeggingen, waar over de onpartydige Waereld zig verwondert. Ik heb uwe bovennatuurlyke bekwaamheid niet van hooren zeggen! — In dat geval, zoud gy mooglyk myn geloof aan 't wankelen kunnen helpen! — Neen! — myne oogen en ooren hebben die aanschouwd en gehoord, en de veelvuldige uitkomsten hebben er het zegel op gedrukt.

Ik zal u niet vermoeien met u een Lyst te leveren der byzondere Gevallen, die uwe ongemeene kunde in de diepste Geheimen en Verborgenheeden van Natuur en Kunst, middagklaar aanduiden! — Gy zelf weetze, in weerwil uwer bekende nederigheid, en de gansche Waereld vind ze in duidlyke en veelvuldige Gebeurtnissen, onpartydig en naar waarheid vertoond! — De geheimen der Meisjes, (om de beste dingen eerst te noemen,) der Vrouwen, der Mannen, der Republieken, Koning- en Keizerryken, zyn door u ontdekt en aangeweezen! Even gelyk de Zon opgaat over een duistere Vallei, en al de ryke verscheidenheeden, die er zig in bevinden, onder het oog des nieuwsgierigen Reizigers brengt, welken kort te vooren, uit hoofde der dikke donkerheid voor hem verborgen waren, even alzo, voortreflyke *Ludeman!* is uw licht over onze Nevelen opgereezen, om ze van voor onze oogen wegtevaagen, en ons alles

alles te doen befchouwen, wat het nydige Gordyn onzer onkunde voor ons bedekt hield! —— en in welk een Zee van verbaazende wonderen verliezen wy ons zelve niet, op de kleinfte uwer uitfpraaken of de geringfte uwer aanwyzingen!

Ik beken gaarne dat het gros der Menfchen dikwerf met de alledaagfche werkingen der Natuur, (om zo te fpreeken,) wegloopt als met Toverftukken van den eerften rang! Ik weet ook, dat van verre de meeste dingen, die wy met eene gaapende verwondering aanfchouwen, zeer eenvoudige en natuurlyke Oorzaaken zyn aan te wyzen, en dat de verftandige zig het meest verwondert over de verwondering der Onnozelen en Ligtgelovigen! Maar, myn flimme Doctor! nooit of in eeuwigheid zult gy my ontfutzelen, dat 'er iets is, dat de ondervinding leert dat 'er is, dat de Bybel bevestigd dat 'er is, en dat door de gezonde reden vooronderftelt word dat 'er kan weezen! Dat iets is onbegrypelyk voor het grootfte vernuft, en kan niet verklaard worden, door alle Natuurkundigen faam genomen!

Ik zal niet fpreeken van de Toveres van Endor, noch van de Egyptifche Zwartkunftenaars, die tegen Mozes om prys toverden; noch van de Chaldeen, noch van die groote menigten groote en kleine Gochelaars, die 'er door allen eeuwen heen, en by alle Volken zyn gevonden geworden! Ik zal my vergenoegen, met u op u zelve te wyzen, uwe Voorzeggingen, die aan de waereld bekend zyn, en welker vervulling daar is gefteld, of de Schriften, die gy zo zorgvuldig hebt laaten begraaven, om ze dertig jaaren, na uw dood uittegeeven, zyn de bewyzen, die u, wanneer gy uwe bovennatuurlyke bekwaamheid ontkent, in 't aangezigt tegenfpreeken.

Hoe moet ik dan uwen brief verftaan? — Wilt gy my van uwen hals fchuiven, om dat ik u te lastig val, met vraagen, die een Profeet van 't oude Testament bezwaarlyk zou hebben kunnen beantwoorden? Of is het uwe bekende, en in veele opzigten te verre gedreven nederigheid, die al lachende de welverdiende Loftuitingen te rug kaatst, met een zeker foort van Spotterny, die alleen om zyne geestigheid verfchoonlyk is?

Het laatste geloof ik! en ik bezweer u by die lieve, zoete, jonge, aartige, fleemende Jufvrouw, die, enz. enz. dat gy my plegtig en openlyk belyd, dat gy eene voorwetenfchap van het toekomende bezit, en dat gy niet flegts het lot der menfchen, maar ook van geheele Volken kunt voorzeggen! —

Zulk eene belydenis verwagt ik binnen vier dagen, en dezelve

ve niet ontvangende, zal ik het aanmerken als eene verbreking van vriendschap! en, van dat oogenblik af, zweer ik u myne eeuwige vyandschap!

GERHARDUS.

DERDE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Ik had uw brief nog niet uitgelezen lieve Vader! of ik had reeds de pen in de hand om u te antwoorden. Het slot van uwen Brief deed my op eene gruuwlyke wys verschrikken! — Uw vyandschap? —— Indien ik het voorige niet geleezen had, zou ik waarlyk gedagt hebben, dat gy in het een of andere koffiehuis, u, ten opzigte van uwe morgenborrels, vergist had! —— dan nu —— waaragtig ik weet 'er geen mouwen aan te zetten.

Gy geeft my vier dagen tyd, en van dien tyd hoop ik gebruik te maaken om u te bekeeren, en om u te overtuigen, dat *Ludeman* geen Zon is, die over een donkere Vallei zyn alles ontdekkend Ligt verspreid, zo min als hy een Egyptenaar of Chaldeër is, die in de geheimen der Meisjes en der Keizerryken zo door en door ervaaren is, dat men hem, op de Artikels, maar heeft openteslaan, even als een kruid of kookboek.

Geloof my, Vader *Gerhardus!* ik ben niet meer dan een ordinair Mensch, en heb boven U en een ander niets vooruit, dan een onbeteuterde vrypostigheid, om de Waereld te foppen! —— en dit is geen zonde in my! —— In tegendeel het zou zonde weezen, wanneer ik het niet deed, dewyl zy my noodzaakt het te doen, en my, ingevalle ik het niet deed, gewislyk ten Martelaar zou maaken!

Dus zal ik blyven voortgaan, zo als ik begonnen heb; doch zeer ongaarne zou ik U onder dien grooten hoop tellen, die volstrekt bedroogen wil weezen, en met nog oneindig meer tegen-

genzin, zou ik U op dien zelfden voet als deeze Uilen en Bontekraaijen willen behandelen : want ik verflyt u voor een verftandig Man.

Onverhoopt egter, zou het kunnen gebeuren, dat gy my, zo als helaas! het overige gevallen Menschdom, met duivels geweld, onder de Waarzeggers en Profeeten wilt rangfchikken, en dan fchiet my nog maar een Middel over.

Gy hebt een vervuilde Maag en kwaade Spysverteering, waardoor 'er onophoudelyk fchadelyke dampen naar uw herffens ftygen. Dit kwaad moet fchielyk weggenoomen worden, en als dan ben ik verzekerd, dat de gevolgen ook wel wyken zullen.

Gebruik van de neffensgaande Pillen 'er heden avond drie en morgen ogtend vier. Gy kunt ze met Wyn of Mede inneemen naar uw welgevallen.

Wanneer dit Medicament zyn uitwerking gedaan heeft, ei Vader *Gerard!* Schryf my dan nog eens, en als dan zal ik U rond uit myn meening verklaaren.

Ik ben intusfchen, enz.

L U D E M A N.

VIERDE BRIEF.

Vader GERHARDUS aan JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

Loop naar de Galg met uw Pillen! —— Wat heb ik met Pillen te doen? —— Gy maakt my kwaad, *Ludeman!* en ik heb reeds op 't punt geftaan, om uw doodlykfte Vyand te worden. —— Het eerst dat gy my weder van Pillen voorprevelt zal ik u den hals breeken. Gy behandelt my, by myn ziel niet als een Vriend, maar als een kwaa Jongen, die men allerlei zotteklap voor Euangelien in de hand ftopt.

Gy bezondigt u fchriklyk, Doctor! de gaaven die u van den Hemel gefchonken zyn, om ze ten nutte uwer Evenmenfchen te bezigen, erkent gy niet! Gy fpot met de Gaaf der voorzegging

en belacht de geheimen der Bovennatuurkunde, even als of ze nimmer een aanweezen hadden: zydelings werpt gy dus eene verdenking op de gewyde Schryvers, die byna op elke Bladzyde de voorzegkunde ſtaaven, en op al die heerlyke Schriſten welken de uitſpraaken volgens de Aſtrologie, een wiskunſtige trap van zekerheid hebben bygezet.

Ik weet dat gy uw vermaak vind, om met uw beste Vrienden den ſpot te dryven, maar in dit geval word uw ſpotten gevaarlyk; gy zyt aldus in ſtaat om uw yverigſte en getrouwſte Vereerders, in een grondeloozen Poel van het rampzaligſte Bygeloof te ſtorten.

De Waereld moet een Voorzegger hebben: dit was de beſtendige Mode van alle de eeuwen! Vorſten en Onderdaanen kunnen hem onmooglyk misſen! en gy! —— gy wonder van uwen Tyd! gy word ons als uit de wolken aangeweezen, om de verkondiger der toekomende gebeurtenisſen te zyn.

En derhalven geen tegenſpraak meer! —— 't Is myn wil, myne uitdruklyke begeerte, dat gy een Profeet zyt! Dat gy het Lot der Volken zult voorſpellen! —— en, om myn wil de noodige kragt by te zetten, zo weet, dat ik, indien gy my langer wederſtreeft, —— u ontërf!

GERHARDUS.

VYFDE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Uwe wil geſchiede, Vader *Gerard!* Gy hebt my volmaakt overtuigd. De Drangreden, die gy bezigde is onwederſtandlyk, en uwe aangevoerde bewyzen zyn onwederlegbaar!

Ik ben, ja! een Profeet! een Voorſpeller! een Waarzegger! een Verkondiger van het toekomende! een Ontdekker der Natuurgeheimen! een Profesſor in de Starren! een Protector van de Zon en de Maan! een, —— alles wat gy wilt!

Ik heb verſchriklyk gezondigd met, ten uwen opzigte, myn licht

licht onder een koornmaat te willen verstoppen; —— maar ik zweer u, myn lieve *Gerhardus*! ik zal in plaats van eene kaars, 'er vyfentwintig ontsteeken, en uit myne bovennatuurkundige Geleerdheid u derwyzen in de oogen bliksemen, dat gy op uw leuningstoel zult rontdraaien!

Helaas! waarom hebt gy myne Pillen niet ingenomen?

En wat wilt gy dat ik zal voorspellen? Begeert gy de dingen, die alreede in de vervloogen Eeuwen verslonden liggen, andermaal ten toneele gevoerd te zien? Of wilt gy de geheimen van onze dagen, by den gloed der Zon aanschouwen en doorgronden? wilt gy, gryze Liefhebber! de maagdlyke boezems voor uwe oogen ontslooten zien, en al de grilletjes, de zwakke oogenblikjes, de zugtjes, de hartkloppingetjes der smoorlyk verliefde Meisjes, als in plaat zien afgebeeld? —— Spreek! Ik geef u keur van het groote en het kleine! van alles wat op het zagte dons zig omwentelt, of onder de fyne Lakens dartelt!

Alleenlyk bid ik U, verg my niet de toekomende dingen te ontdekken! Wy spreeken vry, Vader *Gerhardus!* misschien zou ik den bal geheel misslaan, en het tegendeel zeggen van het geen te gebeuren staat, want, by myn ziel! de voorzegkunde is giskunst, die —— Doch ik erinner my het slot van uw brief. Gebied wat ik doen zal!

Ik ben, enz.

LUDEMAN.

ZESDE BRIEF.

Vader GERHARDUS aan JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

Ik ben uitermaaten verheugd van eenmaal het Geneesmiddel ontdekt te hebben, om u die haatlyke grilligheid te doen afleggen, welke gy mooglyk my voor nederigheid poogt aantesmeeren! Gy belyd dan te zyn, die gy waarlyk zyt? o myn braave *Ludeman!* waarom hebt gy zulks niet eerder gedaan, dan had gy myn oude Ziel niet uit elkander gerukt, even gelyk een Voddekleermaaker een opgekogte broek van een ryt, om hem

't binnenste buiten te keeren! —— Hoe wenschlyk ware het, dat gy die vervloekte flegte Methode ontwende, om de uitsteekendste der Weetenschappen zo verdoemlyk bedrieglyk aftefchilderen, dat als de Waereld het hoorde, zy een eeuwigen haat aan al de Starren en Planeeten zou zweeren! —— Laat ik tot u andermaal zeggen, onder het Menschdom zyn de Profeeten niet te misfen. Hoe ontzaglyk veel zou de Staatkunde, de Geneeskunde en alle de overige Kunsten niet verliezen, wanneer zy zig niet door voorzeggingen wisten te redden en te verheerlyken!

Ik vorder derhalven van u een Voorzegging van het geene in het laatst deezer Eeuw te gebeuren staat! Die voorzegging moet juist weezen, en, onder een verliefd Zinnebeeld, den waaren toedragt der als dan gebeurende zaaken afschilderen. Gy begrypt my, *Ludeman!* de Lotgevallen van het laatste deezer agttiende eeuw! Gy moet my geen spreukjes op den mouw spelden! En nu geen brieven meer dan met Voorzeggingen! —— Gedenk der Erffenis!

GERHARDUS.

ZEVENDE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Helaas! waarom hebt gy myne Pillen niet ingenoomen? — (†) Op uw bevel de Planeeten raadpleegende, ten einde de gebeurtenisfen, die, verzegeld in het boek der Starren, hunne ont-

(†) Wy leveren onze Leezers deeze brieven, ten einde daar uit het zonderling Caracter van den onvergelykelyken *Ludeman* te leeren kennen. Tegen het algemeen hield hy zig als den Wonderdoenden Man, en sloeg geene der Loftuitingen af, die hem toegezwaaid werden; doch voor zyn Boezemvrienden was hy altyd zo nedrig, dat hy zelfs de begaafdheden ontkende te bezitten, die men by de ondervinding wist, dat hy bezat. Groote Mannen hebben hunne zwakheden. 't Is een uitgemaakte zaak anders dat *Ludeman* een wonder van zyn Tyd was, waar van de volgende Profetie ten getuige strekt.

ontknooping omtrent een derde gedeelte eener eeuw voor het eindigen van het honderjaarig Tydvak, dat wy beleeven, ſtaan te verkrygen, —— op te vangen, en ze even als een koppel Haazen aan uwe voeten nederteleggen, en 'er uwe reikhalzende Nieuwsgierigheid op te vergasten, —— bevond ik, dat myne Hemelſche Vrienden my ten uiterſte geneegen waren; dat zy bereidvaardig ſtonden, om het gordyn des tyds voor my op te ligten, om my, onder een zoetvoerig Zinnebeeld, een juist Tafereel der volgende toekomſtigheden te geeven.

Na alle de nodige Voorbereidzelen, ſtrekte ik my op myn Ledikant uit, en had den volgen droom.

In eene der gezegenſte en vermaaklykſte Oorden, die eene opgeruimde verbeelding zig ſchilderen kan; waar Natuur en Kunst elkander de hand geboden hadden, om, als 't ware, ten minſten een klein hoekje van den onzaligen Aardkloot in een Paradys te herſcheppen, had de jeugdige *Volklief* zig nedergezet. Eene onkunſtige Waterbak, naast een woestgelaaten boſchje, dat keurig afſtak by den uitmuntenden fraai geregelden Hof, die 'er naast gelegen was, ſtrekte met deszelfs voetſtuk ter zitplaats voor den ongelukkigen Vorst, die alleen om zyne Deugden, waarin hy uitmunte, van den Vaderlyken Zetel was verjaagd geworden.

Regtvaardige Hemel! verzugtte hy, waarom ben ik geen Landman gebooren! waarom ben ik niet voortgebragt door een gering Handwerksman, die myne handen aan den arbeid gewennende, myn ziel in die vergenoegde kalmte, die in dit Oord regeert, zou hebben doen voortleven!

Joſina, een jeugdige Boeren deerne, van welks bloozende kaaken, de gezondheid en de liefde, elken aanſchouwer aanlachte, ſtond toevallig agter hem. De Prins boezemde deeze welgemeende zugt uit, in het denkbeeld zynde, dat ze door niemand gehoord werd.

Wel myn goede *Volklief*! riep de Landſchoone, (want aldus was 's Vorſten uitdruklyken wil, dat zy hem geene tytels of naamen anders zou geeven, dan die zy, in de Gulheid van haar hart, aan elken deugdzaamen Boerenknaap toevoegde,) verbeeld ge u dan, dat wy, werkende Landezels gelukkiger en vergenoegder zyn, dan de Koningen in hunne Paleizen?

Volklief rees eenigzins verleegen op. Hy had de begeerte van zyn hart uitgeboezemd, doch zyn edel gevoel kon niet dulden, dat een eenig sterfling hem murmureerende vond, tegen de wyze en goede bestemming van den weldadigen Hemel.

Myn eenvoudige *Jozina!* antwoorde hy. De Menschen zyn, elk in zyn kring, derwyzen aan hun daaglyks geluk gewoon, dat zy 'er geen het minste gevoel of genot van hebben, dat zy het zelfs niet kennen, dan na dat het hunne vingers ontslipt is. Gy zyt waarlyk gelukkig, Meisje! want wat ontbreekt u?

De schoone behoefde geen langen tyd, om haare behoeften te berekenen. Zy was jong en bezat een hart, dat vatbaer voor de vuurigste Liefde was, dat met een enkel woord in een vollen gloed kon ontsteeken worden, en dat zugtende het oogenblik verbeidde, waarin een verliefde Jongeling dit haar zwak zou ontdekken. *Volklief* was schoon en bevallig! zy had geleerd hem niet als een ontzag verwekkend Vorst, maar als een bekoorlyk Jongeling te beschouwen, die naast haar op een boomstronk zittende, of langs een eenzaame Boomlaan wandelende, de opdragt van haar hart niet weigeren kon.

Jozina kon derhalven niet anders doen, op deeze vraag, dan haar oogen voor zig neder te slaan, en te bloozen.

De Prins, grondig ervaaren in de kennis van het menschlyk hart, gevoelde dit veelzeggend Antwoord, in al deszelfs kragt. —— Een ander dan hy, zou zig van dit zwakke oogenblik bediend, en den ruimen teugel gevierd hebben aan die alles overheerschende Drift, die de Helden en Wyzen verbysterd en tot zwakheden dwingt, waar van men naauwlyks berouw kan hebben? maar *Volklief* was een Vorst. Hy wist dat de oogen zyner Hovelingen en Onderdaanen op hem gevestigd waren, zelfs na zyne afzetting; dat zyne Vyanden elk eene zyner Gedragingen bespiedde, en naar vlekken zogten, waarmede zy zyn goeden naam zouden kunnen bezwalken! Hy wist, dat het een Vorst vooral betaamde, om de strikste Regels der kuischeid optevolgen. Het Vorstlyk voorbeeld had in dit geval een onbedenklyken Invloed op allen, die het eerbiedigden, of onderworpen waren? Een wellustig Hof heeft meest altoos zyne ontaarting aan den wellustigen Vorst te wyten! *Volklief* had 'er elders de overvloedige Voorbeelden van gezien! Met siddering had hy de schande en algemeene verachting beschouwt, die zulke Heerschers aankleefden, welker Hoven de schaamtelooste Bordeelen opleeverden! Zyn ziel had een gruuwel van alle schaduuw

zelfs-

zelfs der vermomde oneerbaarheid ? —— en van daar dat de kuischheid eene der meestbegunstigde Godheeden by zyne Hovelingen was. — *Volklief* was niet flegts een Vorst, neen! hy was oneindig meer! hy was een Mensch! hy was een Christen! Voor den verstandigen en den waarlyk deugdzaamen, behoeft men deeze Benaamingen flegts te noemen, om er de verhevenste Deugden door aan te duiden.

Jozina! zei hy op een toon, en met een opflag van oog waar voor alle aanzoek tot onkuischheid verstomde, geloof my, dat Gy ongelukkig zyt, of het worden kunt, indien gy zulks begeert! Uw ftand is verre van die zielverfcheurende zorgen, die op den troon nestelen, en deszelfs Bekleeder aan alle oorden van de Waereld beftendig volgen! Gy kent die uitgeftrekte behoeftens niet, die zig elken dag verdubbelen, en elken dag voor het grootfte gedeelte onvervuld blyven! Gy kunt u zelfs geen denkbeeld vormen van die belaagingen, befchimpingen, beleedigingen en gevaaren, die de zyden van den Vorst nimmer verlaaten, en hem, (zo er geen wonderwerk tusfchen beiden komt,) eindlyk ten ongelukkigen Slagtöffer van de Staatzugt der Uitheemfchen, of van het wraakgierig Verraad zyner hoogstbegunstigde onderdaanen maaken. De vermaaken van den regtaarten Vorst zyn gering! te midden in den overvloed der geneugtens is hy een *Tautalus*, hy ziet ze; grypt er na! — doch, bekomt ze niet. Maar gy, gelukkig Landmeisje! gy bezit alles wat uw jeugdig hart begeert. ——

(*Jozina* bloosde andermaal en liet haar jaagenden boezem een lief zugtje ontglippen.)

Gy zyt in den ftaat der Onfchuld! alles wat u omringt lacht u aan, ——

(Het Meisje floeg haar oog op *Volklief*, en 't fcheen hem duidlyk tegentefpreeken.)

En zegent u op elk eene uwer treden. In elk roosje, dat gy den fteel ontroofd, huisvest het genoegen, dat met de aangenaamfte geur, uwe nimmerberoerde ziel indringt! Elke beet, die gy van uwen vreedigen Disch opneemt, is loutere gezondheid! elke teug water verdrinkt uwe kleine zorgen, in derzelver opkomst, ten einde ze niet tot dat Vorstlyk gewigt aangroeiën, 't welk ons hart verpletterd! Alom ontmoet u de zuiverfte Vriendfchap, die u de zegenende hand, en de onbezoedelde lippen aanbied! ——

(Nu legt de Liefde aan de beurt! dagt *Jozina*, terwyl een

 vrien-

vriendelyke lach, derzelver verhoopte Affchildering te gemoet juichte.)

En zie daar, alles wat u gelukkig maaken kan, Indien gy het nog niet zyt! Hier mede eindigde de Prins.

Jozina antwoorde niet, maar alles wat aan haar was fprak met ftomme gebaarden, dat de Prins geheel bezyden de waarheid gefprooken had.

Hy is ongevoelig, dagt zy by zig zelf, Hy is zeer goed op den troon, maar deugt niet in een eenzaam boschje, dat aan de zugtjes der verliefde Landmeisjes is toegewyd!

Zy maakte een flaauwe buiging en vertrok; onderweg plukte zy eenige Roosjes, waaraan zy met een befpottende houding rook, terwyl zy fchamperlyk omzag.

Befchermende Goden! riep de Vorst, toen zy geheel uit zyn oog geweeken was. Op welke gladde paden ftelt gy my! Is myne onfchuld dan ook hier niet veilig? en moet ik, in den Tempel der deugd, tot ondeugd worden aangezogt? — *Sofia!* voor u klopt myn hart! aan u edele Vorftinne, — zo vorstlyk door uwe geboorte als door uwe wysheid en deugden, — is myne Liefde en Trouw gewyd! —— geen vreemde Schoone zal uwe gedagtenis uit myne ziel wisfchen! —— De Godin der Verliefdheid zou zelfs veragtlyk en haatlyk in myne oogen worden, wanneer zy daartoe flegts eene flaauwe pooging aanwende! Ik zal u met een zuivere Liefde ook een onbefmet lighaam opofferen! Myn hart en kroon moeten even onbevlekt blyven, willen zy van den Hemel gezegend en door de Volken geroemd worden.

Ik bewonderde den grooten Prins, om deeze verheven Standvastigheid, en bewonderde hem des te meer, wanneer ik er my zelf by vergeleek.

Wat toch zou ik gedaan hebben, in dat geval? In de eenzaamheid, (in de eenzaamheid, Vader *Gerhardus!* dat moet gy wel in acht neemen!) een allerliefst jong, fraai, bevallig, bekoorlyk en fmoorlyk verliefd Meisje voor my te zien! dat met een betoverend lonkje, met een hartinneemend lachje, en met eene zekere graagte, die wy ons verbeelden, maar die wy niet uitdrukken kunnen, my ftellig fchynt aftevraagen, Of ik niet wist dat haar iets, (iets, —— Vader *Gerhardus!*) ontbrak? en of ik? —— By myn ziel ik zou geen Prins kunnen zyn.

Jozina zettede zig in eene der Lustprieeltjes, die op een groote Diergaarde uitzag. Het was in de verliefde Meimaand,

en

en alles ſcheen ſaamentеſpannen, om haar te ergeren en te tarten. Zy rees in haaren toorn ſchielyk op, en in ſtede van, (zo als een verliefde Stadjuffrouw zekerlyk zou gedaan hebben,) haar lyden, met beſchreide waugen en een afgebrooken treurige ſtem, aan het dartelminnende Gevogelte en Gedierte te klaagen, en het zelve met eene ſentimenteele welſpreekenheid alle die zaligheeden te gunnen, welken het nydige Lot haar ontzeide, — nam zy een groote ſtok en ſloeg zo verſchriklyk onder deezen verliefden Hoop, dat de Hoenders en Ganzen over den Hofmuur vloogen, en alles wat met vier pooten gezegend was, hol over bol de vlugt naar de afgeleegenſte hoeken nam.

De ziekte van dit Meisje moet onlydelyk geweest zyn.

Ik gevoelde een zekere mismoedigheid over de ſchikkingen in de Waereld, en myn goed hart het gaapende gebrek in dit Landmeisje willende aanvullen, deed ik een pooging, om naar haar toe te gaan, doch deeze pooging was zo hevig, dat ik uit myn bed wipte, en door den val ontwaakte.

Ik zend u by voorraad deezen droom, Vader *Gerhardus!* Wilt gy er een Profetie in zoeken 't is wel, doch gy zoud best doen, met eerst al myn volgende droomen te leezen.

Ik ben enz.

L U D E M A N.

A G T S T E   B R I E F.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS,

Waarde Vriend!

Dat de kennis, of liever, dat een zeker voorgevoel van het toekomende, in den Mensch is ingeſchapen, is een waarheid, die de verſtandige niet ligtlyk zal waagen te ontkennen! Hoe menigwerven ontwaaren wy een vrees voor een naderend kwaad,

zon-

zonder dat wy er eenige zekerheid van kunnen geeven, en dat maar al te dikwils ons overkomt, ingevolge die heimlyke ingeeving, waaraan wy altoos geneegen zyn geloof te ſlaan, en die wy altoos willen tegenſpreeken. Job zegt, *Ik vreesde eene Vreeze en zy is my overkomen!* dat wil zeggen: *Ik had een Voorgevoel van de Onheilen, die my nu overvallen zyn.*

Doch ik vergeet dat ik, tegen u, dit betoog niet noodig heb! — Zie eens, Vader *Gerhardus!* hoe ongelyk ik my zelve ben! Wat ik u bidden mag, neem de Pillen niet in, maar zendze my ten ſpoedigſte weder te rug; ik hoop er zelf gebruik van te maaken. . .

Om myn Profetie, van het geen op 't laatst deezer eeuw te gebeuren ſtaat, te vervolgen, lag ik my in eene extra gemaklyke houding neder, en haalde de bedſteêplank zo hoog uit als mooglyk was, om geen nieuwe wip te doen, De Planeeten waren my gunstig en ik droomde:

* * * *

Jozina ſtond met een ſchoffel in de linkehand, terwyl zy de rechte tegen haar boezem hield, juist ter plaatſe, waar haar verliefd hartje het ſterkſte klopte.

Ongelukkig Meisje! mompelde zy by zig zelve, dat door de kwynendſte ziekte daarheen zukkelt, de geneesmiddelen by de hand vind en de Arts voor zig ziet, zonder het te durven waagen, om de verborgen kwaal te ontdekken, en den Geneesheer raad aftevorderen!

Ik gevoelde dat ik een mededoogend hart in mynen boezem omdroeg. Het Meisje was waaragtig ongelukkig.

Maar, vervolgde zy, de ſchoffel wegſmytende, is het niet myn eigen ſchuld? Had ik geen gebruik behooren te maaken, van die kleine Kunstgreepjes, waartegen Monarchen noch Wysgeeren zyn opgewasſchen? Ben ik geen Meisje? —— Ontzaglyk woord voor de Deugd! Het bloote woord Meisje, veroorzaakt reeds een zekere aandoening in de zielen der Jongens, die, hoe ſterker men ze ontveinst, hoe ontwyffelbaarder zy de eerſte trap ter overwinning is! —— Heb ik daarenboven geen oogen, die, —— meer kunnen doen, dan een Legio Griekſche Krygsknegten? —— Ja! *Volklief!* ik heb ook een tong, waarvan gy de kragt noch niet kent, maar welke gy eerlang kennen zult.

Dit ſprak zy, met de eene hand in de zyde, en de andere in een dreigende houding uitgeſtrekt.

Vader *Gerhardus!* er zyn kleine Oorzaaken, waaruit groote Zaaken kunnen gebooren worden! Dit dreigende Meisje is gewislyk een beuzeling in uwe oogen! —— maar wagt! —— Loozer, doortrapter en onderneemender Goed is er op Gods aardbodem niet, dan hooploos minnende Meisjes.

Jozina vertrok, met den vinger op den mond, en met de andere hand de blaadjes plukkende, die langs de hegge haar te gemoete boogen.

De Vorst verſcheen, niet lang daarna, ter zelfder plaatſe waar de peinzende Verliefdheid haar Ontwerp begon te ſmeeden. Hy dagt in 't geheel niet meer aan de bekoorlyke, aan de Vryergraage *Jozina!* Zyn Ziel, ſlegts vatbaar voor het edele en verheevene, hield zig met Onderwerpen bezig, haarer waardig; het welzyn naamlyk van zyne ondankbaare Onderdaanen, wier opgevatten haat, hy door edelmoedige Vriendſchap wilde verdryven, en welker wrevel hy met de uitſteekendſte weldaadigheeden wilde beantwoorden.

De gryze, eerwaardige *Buchanan*, die in eene ſtille afzondering, op een klein Landgoed leefde, en menigwerven herwaards heen wandelde, om zyn Koning, in deeze ballingſchap, een vertroostend bezoek te geeven, trad met deftige ſchreeden naar den diepdenkenden Volksbeheerſcher. Hy had reeds een diepe buiging voor Hem gemaakt, en hem den dierbaarſten zegen toegewenscht, eer de Prins hem gezien had, —— zo dra echter werd hy hem niet gewaar, of de Grysäart voelde zig in zyn klemmende armen, op zyn deugdzaam hart drukken.

Myn Vriend! zeide hy, hoe zeer heb ik uwe onderſteunende en opbeurende Vertroosting noodig!

Myn waarde Vorst! antwoorde *Buchanan*, niets is my aangenaamer dan u te moogen dienen! maar, Grootmoedige Ziel! gy hebt de bronnen van vertroosting in u zelve. Al wat ik ter uwer opbeuring kan toebrengen is, dat ik u zelf aan u voorhoude!

Vlei my niet, *Buchanan!*

Ken my beter, Prins! —— Ik vlei niemand, en zie daar, (op zyn armoedig Landgoed wyzende,) zie daar, de vrugten, en teffens het bewys van dit Character.

De Prins drukte hem met gevoeligheid de hand.

Hebt gy niet altoos, vervolgde de Grysaart, de grootschheid des Hoflyken leevens verſmaad; de dartele weelde verre van u

verbannen; de verderflyke Staatzugt allen gehoor en invloed ontzegd? —— Hebt gy niet altoos den bloei des Lands, de vryheid der Ingezetenen en de handhaaving der Volksvoorrechten, ten eenigen Doel van uwe Wenſchen en Poogingen geſteld? —— Hoe haatlyk was de onmaatige en onwettige Heerschzugt in uwe oogen! en levert de Geſchiedenis uwer Regeering niet duizende bewyzen op, dat gy, wel verre van die ondeugd te willen vestigen, die met Wortel en Tak hebt willen uitroeiën, en tot dat allerloſlykst einde u de gedugtſte Opofferingen hebt willen getroosten? — Hebt gy, —

De openhartige *Buchanan* zou tot in het oneindige toe zyne Vraagen hebben moeten op een ſtapelen, wanneer hy dus had moeten voortgaan; doch een zagte bloozing verwde de Vorstlyke kaaken, en de Prins viel hem in de reden:

Uw goed hart voldoet my, gunstigöordeelende Vriend! Maar loop u zelf niet voorby! ik heb ſlegts myn pligt betragt, en ken te wel myne zwakheeden en veelvuldige tekortkoomingen, om niet te bloozen over uwe welgemeende doch overdreeven Lofſpraaken. Ik beminde, ja! myne Onderdaanen; hun geluk was het myne! Ik begeerde Vader en geen Heerſcher over hen te zyn! Ik poogde het kwaade van hen te weeren en het goede hen te bezorgen! De grootſte myner Vyanden durſt niet zeggen, dat ik ooit mynen invloed ten verderf van myn Vaderland heb aangewend! De groote Les, dat het Volk niet om den Vorst, maar dat de Vorst om het Volk zy, zweefde my altoos voor oogen, en regelde ſteeds myne daaden! Alles wat ik in 't openlyk of in 't heimlyke verrigt heb, zyn ſpreekende blyken van dit myn gedrag, —— dat vooral in den jongstgevoerden oorlog op de ſtrengſte toets is geſteld geworden.

Buchanan boog zig, met een houding die zeer veel betekende.

Maar, ging de Prins voort, wat was dit meer dan myn pligt, die ik voor den Hemel en de Menſchen met de plegtigſte eeden bezwooren heb? ——

Hoe veele Vorsten dagt ik by my zelve, zyn er die nog dagelyks zweeren, maar die, ——

Eensklaps ſchoof myn bedſteêplank naar beneden. Ik ſprong beteuterd en verward overëinde; doch zag, dat ik geen nadeel geleeden had, dan dat ik in myn zoetvoerigen Droom geſtoord was.

In 's Hemels naam zend my toch ſpoedig de Pillen te rug.

Ik ben enz.

L U D E M A N.

NE-

NEGENDE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Men mag de Voorzegkunde zo zeer verheffen als men wil, zy is echter geen weldaad voor het menschlyk geslagt. Volstrekt niet te weeten wat ons over zal komen geeft eene zekere weltevreeden gerustheid, en bevestigt de streelende hoop, die altoos door de onkunde aan de naderende rampen ondersteunt word; maar kennis te draagen van onze naderende Lotgevallen vermindert het genoegen der voorüitgeziene gelukken, om dat de verbeelding ze altoos grooter schetst, dan ze inderdaad zyn, en veroorzaakt hartzeer en lyden voor den tyd, want de Onheilen, die men verwagt gevoelt men reeds lang van te vooren, eer zy een aanweezen hebben.

De ondervinding heeft my zulks in honderden gevallen doen zien. Hoe menig Meisje ging, met een hart vol wanhoop myn kamer uit, wanneer ik haar, op hooge order van myne Committenten, (de Planeeten,) aankondigde, dat zy, helaas! Maagd zou sterven! —— en hoe menig bejaard Weeuwtje, waaraan ik voorspelde, dat zy deezen of dien ten Man stond te krygen, snelde als op arendsvleugelen daar heenen, om het aangeweezen geluk in de armen te vliegen, en juist daardoor zig een Zee van daaglyksche verwytingen op den hals te haalen, om dat zy, tegen 's Lands gebruik, door de hevigheid haarer kwaal genoodperst, zelf was uitgegaan, of, om het eigenaartiger uittedrukken, was uitgeloopen, om het Deel haares byslapens optezoeken!

Immers hangt gy uw Zegel aan deeze aanmerking, Vader *Gerhardus?* Gy zyt niet te vergeefsch oud geworden.

En echter, onzinnige Mensch! gaat gy voort om uw eigen onheil, niet slegts te berokkenen, maar nog tot het uiterste te vergrooten! —— Hoe zalig uwe onkunde in het toekomende ook voor u zy, gy dwingt echter den Hemel, om er u al de byzonderheeden van te ontdekken!

Maar uwe ontydige Nieuwsgierigheid zal zig zelve wreeken. Ik heb het u voorſpeld. Nu aan myn Droom:

* * * *

Buchanan ſtond nog by den Prins; ingewikkeld in een ernſtig geſprek. Hy weidde breed uit over alle de Deugden, die den Mensch en den Burger verſieren. Inzonderheid was hy wydluftig over de goede hoedanigheeden, die in een Vorst vereischt worden.

Dus ſchetſte hy onder anderen de Maatigheid, die Moeder, of liever die Teelgrond van een reeks bekoorlyke Deugden. Hy betoogde, dat de met driſten gezegende Sterling, vooral twee klippen te vermyden had, waaröp hy ganschlyk zig te gronde zeilen kon, den Wyn en de Vrouwen naamlyk.

De ondeugende *Jozina* lachte, want zy ſtond, zonder door de twee Spreekers gezien te worden, achter een Vygeboom, deeże leerzaame Onderhandeling te beluisteren.

Die zig in deezen te buiten gaat, zei *Buchanan*, verwoest niet alleen zynen tydlyken welvaart en gezondheid; maar ook zyne zedelyke vermoogens. Hy maakt zig onbekwaam ter uitoeffening van die pligten, door welks betragting de Goden beſlooten hem gelukkig te maaken: Hy ſtelt de heerſchappy over zynen Geest in de handen van anderen, die er belang by hebben, dat hy verdorven word! En, is den Schepter aan hem toevertrouwd, hy maakt alle die geenen ongelukkig, over welken hy denzelven zwaait. Vleiërs en Baatzugtigen omringen zynen troon. Zy bedelen hem de voordeeligſte Gunstbewyzen af, terwyl zy hem den vollen beker aanreiken, en dwingen hem den welvaart zyner Onderdaanen in reuzenteugen te verzuipen. En nog, myn Vorst! is er een erger kwaad dan dit! De vleiënde Onkuischheid, naamlyk, die met al de bekoorlykheeden der Liefde den onſchuldigen Jongeling aanlacht; zyn hart en zeden verderft en verwoest, en niet rust voor dat hy in een grondloozen poel van eeuwige jammeren verzonken ligt. ——

Jozina kon zig niet langer bedwingen. Zy vreesde een Profetie te zullen hooren, waarvan zy ligtlyk de vervulling kon worden. Zy hief derhalven een Lied aan tot lof van de Liefde, en zong dat het langs bosſchen en velden klonk!

De Prins keek om, met eene zekere nieuwsgierigheid, om te zien, wie dus ſtout de ligtverleidbare Jeugd aanvuurde. 't Is

Jo-

Jozina, zei hy tegen *Buchanan*, laaten wy haar de vryheid en het vermaak van zingen geheel overlaaten!

De Grysaart greep de Vorstlyke hand en kuste die met vervoering. Blyf getrouw aan de Deugd, die zo heerlyk in alle uwe handelingen uitſchittert! zei *Buchanan*, terwyl hy den Prins naar eene der andere eenzaame Oorden geleidde, waar de dartele Zangeres hun zedig gehoor niet kwetſen kon.

Waaragtig, Vader *Gerhardus!* op dat tydſtip was ik ook zo deugdzaam en kuisch, dat ik myn ooren wel met geöliede wol zou volgepropt hebben, om de kittelende minnezang van *Jozina* niet te hooren! —— maar, helaas! hoe ſpoedig gevoelde *Ludeman*, dat hy geen Vorst was! —— *Jozina* ſprong dartelende te voorſchyn; en elke eene haarer lachende kaaken perste my den vuurigſten wensch af, om ze by verdubbeling te kusſchen.

ô Gy arm, zondig Sterveling! welk eene deerlyke prooi zyt gy van uwe eigen Hartstogten! —— Als raazende honden ſchenden zy onöphoudlyk op uw weereloos hart aan, dat wel verre van tegen dien aanval beſtand te zyn, elk oogenblik uitziet en reikhalst, om aangevallen te worden! —— Als gy dit bezeſt, erken dan de grootheid van den Held, dien ik, droomende, ten toneele voere!

Jozina lachte een goede poos eer zy iets zeide. Haar gelaat echter verkondigde my haar hart. In weerwil haarer betoverende bevalligheid, die my als met geweld medeſleepte, gevoelde ik echter iets, dat naar afkeer zweemde. Had *Jozina* leelyk geweest, Vader *Gerhardus!* —— ô ik had haar handelwys met afgryzen verfoeid.

Veeltyds zyn het niet de daaden, maar de Perzoonen, die ons oordeel bezig houden. Een lief, aartig bekje mag tegen een jeugdig hart, zig zelf ten ſterkſten vergrypen, men zal de beleediging ten treffendſte gevoelen, doch echter gemaklyk verdragen kunnen.

ô Die Deugd, die Deugd! riep zy, ſchaterende van lachen uit. Als een ſneeuwbal voor het keukenvuur zal zy verdwynen.

En hier van ſcheen zy zo zeker te weezen, dat zy daadlyk naar *Gezina* ſnelde, om haar ter hulp te neemen, in de uitvoering van het Plan, dat zy ontworpen had.

Gezina! gy kent dien Heer wel, die hier logeert?

ô Ja! zeer wel! zei deeze andere Schoonheid.

En gy begrypt dat Hy, ——
Waardig is bemind te worden!
Maar dat Hy, ——
Moeilyk tot wederliefde zal te beweegen vallen!
Om dat Hy, —— Deugdzaam is?
Hm! Hm! —— Om dat hy een Liefſte heeft!

Jozina ſprong achter uit. Bleekheid bedekte haar gelaat, Haar tong weigerde te ſpreeken. Haar ziel joeg haar ten boezem uit. *Gezina* zag het; verwonderde zig en bleef haar ſpraakloos aankyken.

Vader *Gerhardus!* welk een Alvermoogen bezitten de mooië Meisjes niet! Staatzugt, Kroonen, Troonen, Wysgeerte, Zedigheid, Deugd, Ongevoeligheid! — dit alles zyn maar beuzelingen in haare oogen! deeze kunnen zy weglonken en wegkusſchen! Maar ſtel haar tegen haar zelve, dat is, neem een Liefſte! en gy word onverwinlyk! — De Vrouwen zyn volmaakte Tegenſtrydigheeden, zy vernietigen elkander.

Zo onmooglyk echter als het was, dat *Jozina* altoos in die verbaazende en verſlaagen houding kon blyven ſtaan, zo onmooglyk kon *Gezina* haar altoos blyven aankyken. De laatſte opende gevolglyk haare verwonderde lippen, en ſprak;

Weet gy dan niet, Jozina! *dat Hy* Sofia *bemint?*
ô Neen!

En wel zo onuitſpreeklyk bemint, dat geen een Landmeisje, hoe ſchoon en bevallig, iets in 't minst op zyne verliefde ziel vermag! —— Gy kunt hem voor een fraai Beeld houden, dat overal, waar gy hem beziet of aanraakt, een ſteen blyft.

Laat hy beminnen, *Gezina!* —— laat hy tot raazens toe beminnen! —— Schiet er niet altoos een plaatsje over, in het hart van een welgemaakte Jongen, waarin hy, ter ſluik, de zugtjes van een kwynend Meisje ontvangt en verbergt? Zou hy *Sofia* zyn hart niet kunnen wyden, en my, ——

Zy drukte haare denkbeelden niet uit door woorden, doch haare gebaarden joegen my het ziedende minnebloed door de aderen.

Gezina ſtak de nagel van haar voorſte vinger in den mond, en haar hoofd meer dan gewoonlyk vooröverbuigende, loerde zy onder uit, even als een Jood van den ouden Dag naar het Heiligdom.

Zou een Vorst, Jozina! *zig zo laag vernederen, om een arm Tuinmeisje Gunsten te bewyzen, om welken te genieten, de Godinnen arme Tuinmeisjes zouden worden?*

Ge-

Gezina! kent ge my?

Deeze vraag was zo doordringende, zo treffende en drukte zo veel uit, dat het merg in myne beenderen er van ontroerde. *Kent gy my?* verbeeld u deeze Vraag, deeze almagtig veelbetekenende vraag, op de hemelſche lippen van het lieftalligſte en ſchoonſte Meisje! —— Wat Sterfling kan ze beantwoorden, zo lang hy jong is? ——

Ik had zo veel met deeze allergewigtigſte vraag te doen, dat al de Schilderingen uit myn droomend brein verdweenen, en al de Werktuigen van myn verſtand en gevoel in de gedugtſte beweegingen geraakten, om de veelvuldige betekenisſen deezer Vraag te berekenen, en, (als 't my vergund is een kunstterm te gebruiken,) te penetreeren.

Ik ontwaakte, en ben tot heden bezig met de oplosſing van dit onöplosbaar Vraagſtuk, zonder de breette van een Zandkorreltje nader te zyn, dan toen ik begon.

Overweeg het zelf eens, Vader *Gerhardus!* en om dit wel te doen, zal ik u tyd geeven en myn brief ſluiten.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

TIENDE BRIEF.

Vader GERHARDUS *aan* JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

De Duivel haale u, met uwe vervloekte Wisſewasjes en Leugens, die gy my in de hand zoekt te ſtoppen! Ik heb u bezwooren om my eene Profetie te leveren, en gy geeft my een Romannetje, dat gy mooglyk van het een of ander Koffiezakje of Peperhuisje hebt afgeſchreeven! —— Moet gy my dan even eens behandelen, als een jonge Juſvrouw, wie gy eene verliefde Historie in den ſchoot werpt, om uw hof by haar te maaken?

Met die Tuinmeisjes, en oude Mannetjes kunt gy my in 't geheel niet vermaaken. Een Profetie moet op hooge toonen klinken! er moeten van éénberstende Wolken, Donderſlagen, Bliksemſchigten, Waereldbranden, Starrenverzinkingen, Goden en Go-

Godinnen in gezien, in gehoord en in gevoeld worden! — Dat eerst zyn de rechte Voorzeggingen, — uwe vertelling is maar beuzelaary, die, als ze zo voortrolt, my gewislyk het besluit zal afpersfen, om u te ontërven.

G O E D A A R T.

ELFDE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

De Mensch wil zyn zin hebben, en eerder kent hy geen genoegen of geluk. De zin, ik beken het, is dikwils grillig en dwaas, doch wat schaad zulks in allen gevalle? Indien de bestemming van ons, verwonderlyke Weezens, geluk en genoegen is, dan zyn zekerlyk de wegen, die dat oogmerk moeten doen bereiken, ook tot in het onëindige onderscheiden; en hoe gemaklyk laat het zig dan betoogen, dat onder die veelerlei Hulpmiddelen, ter bereiking van dat groote Doel, ook zodanige gevonden worden, die wy glimlachende beschouwen en waarvoor wy de schouders optrekken! —— De Mensch moet gelukkig weezen! en waar toe nu verder een angstig en vies onderzoek naar de wyzen waarop en waardoor hy het word!

Gy hebt eene Profetie van my, als 't ware, met geweld, afgedwongen! Ik heb er u een geleeverd, en wel zo zuiver als er immer een uit de Baarmoeder der Planeeten is voortgekomen. — Gy lacht er mede en noemt het, op den veragtlyksten toon, een Romannetje! —— Ik zou hier, —— Doch ik herinner my uwe bedreiging. —— Gy hebt gelyk, Vader *Gerhardus!* een Profetie moet hooger klinken. —— Ongelukkiger Weezen dan een Voorzegger leeft er onder het Firmament niet.

ô! Dat gy myne Pillen had doorgeslikt!

* * * *

Een geweldige Donder, die Bergen en Rotsen deed daveren en schudden, en een yslyken weergalm door de stikdonkere Val-

Valleiën deed rondwandelen, vervulde een half Waerelddeel met den harttoenypendften fchrik, en deed het klamme doodzweet van de fidderende kaaken des halven Menschdoms druppen: de geweldige forceeringen, die de geheele Natuur, door dit alvermoogend Verheveling onderging, waren boven alle befchryving en verbeelding. De gunstige Duisternis bedekte ze voor het oog der verbaasde Stervelingen; en zou, geduurende dit onweder, dit medelyden beftendig hebben blyven toonen, doch de Hemel fcheen derwyzen vertoornd te zyn, dat alle foorten van fidderingen door den Sterfling beproefd moesten worden! en daarom fchoot de blaauwe en breedgepunte blikfem van het eene einde der aarde tot het andere! —— Zyn hevige gloed ontdekte de jammeren, die de verpletterende Donders hadden aangerigt! De verwoesting was zo groot, dat er voor de blikfemflitfen niets anders te doen viel, dan de Puinhoopen aantefteeken! —— En zie daar een half Waerelddeel in ligterlaaië vlam!

Medelydend hart! deelneemend Mensch! wend uwe oogen fchielyk af van dit Toneel der volmaaktfte Ellende! Gy zoud wegfmelten van droefheid, want de befchouwing daarvan overtreft oneindig de akeligfte fchilderingen van de verbeelding, die den gedoemden martelt. —— Maar, neen! kom en aanfchouwze, en fteek de meewaardige hand uit, om te — redden, zou ik zeggen, indien het mooglyk ware, dat er redden aan was.

Waar toe, zegt de Wysgeer, deeze omkeering der Natuur! deeze vernieling van den zegen der Aarde, dit bloedbad, deeze fchriktoneelen? wat voordeel heeft de hand, die dit alles omkeert? Zullen de Puinhoopen, zullen de Lyken, zullen de overgebleevene Weeklaagenden en Wanhoopigen den Verwoester zegenen? Zullen zy hem Lof toezwaaiën? Zullen zy hem eerbiedigen? Zullen zy hem beminnen? — Vader *Gerhardus!* gy hebt overvloedig tyd om deeze Vraagen optelosfen, ik ftel ze u ter hand.

Verwonder u niet, dat deeze brief zo kort is! verbeeld u eens naauwkeurig en in al deszelfs yslykheid, alles wat er in verhaald is, en eer gy halver weg zyt, is uw hart reeds toegekneepen, van angst en doodfchrik.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

TWAALFDE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

'T Is waar, ernſtige Vriend! de Grillen en Dwaasheeden zyn verre beneeden de waardigheid van den Mensch. Hy is te edel, te verheven, om zig met die nietige Beuzelingen optehouden, welken een Ezel, (dat domſte Dier onder de vierpootige Wandelaars,) voorby ſtapt, zonder ze met den geringſten opſlag zyner ooren te verwaardigen.

Wy zyn echter zo geneegen, Vader *Gerhardus!* om onze ziel aan al die wisſewasjes te hegten! misſchien is de reden daarvan veelligt deeze: Om dat wy geen Ezels zyn.

Ik ging met deeze ernſtige Denkbeelden te bed. De Nanagt was naauwlyks gekomen, of, ten uwen gevalle, droomde ik.

* * * *

Alle ongelukken, wederwaardigheeden, rampſpoeden, onheilen, ellenden, jammeren, en met een woord, alles wat kwaad was voor vleesch en voor geest, ſcheenen hier als in een punt te ſaam vergaderd. De Zon was door de Egyptiſche Nevelen heen gebrooken. Zy rees wel met haare gewoone Majeſteit, doch haar anders zo zeer opflikkerende glansch verleende niemand troost, bezorgde niemand genoegen! Men beſchouwde haar als een Fakkel in de Gevangenis der Inquiſitie, die de akeligheid des kerkers; de yslykheid der foltertuigen, en de wonden en etterbuilen der gepynigde en gevilde ketters ontdekt. — En welk mededoogend hart kan verpligting aan zulk een Fakkel hebben?

Ik waag het niet, om u ſlegts den Index der Ellenden te bezorgen, welken ik in die onmeetlyke uitgeſtrektheid beſchouwde! — Die vreeslyke Donderbui had ganſche Dorpen verwoest: de omvergeſmeeten Huizen rookten nog. De van alles ontblootte Inwoonders zaten nog op den puin harer verguisde

Va-

Vaderlyke Erfdeelen! Zy zagen er bleek, ongedaan en vermagerd uit! Zy sidderden als er slegts een kalksteentje by haar nederviel, want hunne verbeelding was derwyzen ontsteld, hun zenuuwgestel derwyzen in beweeging, dat zy elk oogenblik de hernieuwing van de woedende Donderbui verwagtéden, en luidkeels gilden, terwyl zy hunne hooplooze handen naar den Hemel hesten, van waar zy echter geen uitkomst verhoopten.

Ik schilder niet gaarne deeze akeligheeden, waarom ik er spoedig zal afstappen. Alleen moet ik u de groep wyzen, die my nog ontroert wanneer ik er aan te rug denk.

Lizette had een Minnaar, een Jongeling van den Hemel gezegend, met schoonheid, deugd, verstand en rykdom. Hy beminde het Meisje, schoon zy maar middenmaatige schoonheid bezat, en het goed deezer aarde het deel haarer erve niet was. —— Men kan over de smaaken niet oordeelen. —— De Jongeling stelde zig voor met haar gelukkig te zullen weezen; hy volgde de inspraak van zyn hart, en bekreunde zig aan de Vooroordeelen van den Adel en den Rykdom, zoo min als aan de kwaadspreekenheid en Neusöptrekkingen der veelvuldige Schoonheeden, die allen te vergeefsch op den Jongeling hunne Lonkjes, Lachjes, Handknypingen, Trekkebekjes en al hunne verdere Aaperytjes verspild hadden, en die *Lizette* wel vyftigmaalen lelyker uitkreeten, dan zy in de daad was.

Dat *Lizette* in den haat was, behoef ik u niet te zeggen. Het gansche Gilde der verliefde Meisjes beschouwde haar als een Beunhaas, die haar Waaren niet mogt uitstallen, en nog minder verkoopen, om dat zy geen Gildezuster was, nog, volgens het gestreng oordeel, weezen kon.

Het gelukkige Schepzeltje gevoelde evenwel het onaangenaame van deezen algemeenen haat niet. *Ferdinand* keek haar smoorlyk verliefd in de oogen; en even als het yzer naar den magneet, trok haar hartje naar het zyne; hy sloeg zyne armen om haar welgemaakten middel, en drukte haar teder en vuurig tegen zyn boezem, alwaar altoos de Hemel voor *Lizette* was, want daar ontving zy duizend kusschen, en elk kuschje was voor haar even als de aanraaking van een Engel! Hoe kon zy nu in deeze omstandigheeden aan de nydige Schoonen denken? Deeze bevonden zig immers op aarde! deeze vermeerderden zelfs het genoegen van *Lizette*; want hoe gelukkig, hoe onbegrypelyk gelukkig is het Meisje niet, dat een Vryer heeft, die door al de greetige Toekykstertjes begeerd, bewonderd en benyd word!

Lizette kende ook de waardy van haaren fchoonen en beminlyken *Ferdinand.* Als hy even den mond opende vloog zy, en als hy eenen wenk gaf, zag hy alle zyne begeertens vervuld.

Middenmaatige Schoonheeden, die dit gemis door vriendlykheid, behaaglykheid en getrouwheid aanvullen, zyn de beste Vrouwen; fchoon ze over 't algemeen de beste Vrysters niet zyn.

De twee hartlyk Verliefden ftonden op 't punt, om het hoogfte geluk der Liefde te fmaaken; zy zaten aan de vrolyke bruiloftstafel, toen de donder opkwam, en *Ferdinand,* op de borst en in de armen van *Lizette,* te pletteren floeg!

De Bruid was niet getroffen, wat het lighaam betrof, —— maar haar ziel fcheen, even als een ftaalen degen door den blikfem in deszelfs fchede, geheel vernietigd te zyn! —— Als een leevenloos beeld ftond zy! — en al die haar Gefchiedenis wisten, en het waagen dorsten het oog op haar te vestigen, ging een koude doodhuivering over 't ganfche lyf.

Dergelyke Gebeurtenisfen waren er met duizenden! Myn oog aanfchouwde ontelbaare van zulke yslykheeden! Ik heb eene der gemaatigdfte uitgekoozen, om uwe medelydende ziel niet geheel uit elkander te fchroeven, en u echter van het overige een bezef te doen verkrygen.

Ik kon my de waare reden van dit alles niet te binnen brengen. Een regtvaardig Beftuur, een zuivere geneegenheid voor het veelbehoevende en altoos ongelukkige Menschdom kon het niet zyn, en echter de gruuwel der verwoesting was daar! —

Myn lieve Vader *Gerhardus!* voor de meeste Waereldfche Zaaken en Gebeurtenisfen hangt een ondoorzigtig Gordyn! Wy ftikziende Stervelingen, ten opzigte van het Geheel, bezien door het fterkvergrootendst Miskroscoop de byzondere deelen der Waereldhistorie, en trekken daar uit veelal het onrechtvaardigfte en hoonendfte befluit ten aanzien van de Oppermagt.

Ik hoop in myne volgende Droomen, de waare beweegreden deezer yslyke omkeering, voor my blootgelegd te zien. Intusfchen kunt gy er naar raaden. . . . . .

Eens voorál, myn goede Vriend! heb ik u onder den aandagt te brengen, dat, ingevolge uw verzoek, myne Droomen derwyzen profeetisch zyn, dat er geen jota of tittel in gevonden word, die niet zyne toekomstige betekenis heeft, en die juist vervuld ftaat te worden, mits dat gy de zaaken, (die, gelyk een droom medebrengt, veeltyds duister zyn, en niet op zyn

reg-

regte plaats ſtaan,) weet te begrypen zoo als zy begreepen moeten worden.

En vermits ik u thans aanmerk als een myner Patienten, die voorſchriften ter geneezing uwer Nieuwsgierigheid van my vordert, zal ik u ook Doctoraal behandelen, dat is, zo veel geld van u trekken, als maar eenigzins gevoeglyk en mooglyk is; tot dat einde zult gy my voor elken brief betaalen, even als of ik u eene viſite gaf. Dit is een voldoende reden voor de kortheid myner brieven.

L U D E M A N.

DERTIENDE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Indien het mooglyk ware, dat alle de Elementen ſaamſpanden, met het yslyk voorneemen, om u, in alle vier de Waerelddeelen te vervolgen en te mishandelen, ('t welk, om u niet te doen verſchrikken, volſtrekt onmooglyk is,) dan zoud gy er eveneens aan toe weezen als of gy in Abrahams ſchoot zat, in tegenſtelling van den toeſtand, waarin gy u bevinden zoud, wanneer gy een Meisje, dat tot ſtervens toe op u verliefd was, en dat het er op gezet had, om u te bezitten, 't zy dan links of rechts, voor 't hoofd had geſtooten en finaal van de hand geweezen. De woede en wraak van een Vrouwlyk Schepzel gaat alle beſchryving en verbeelding te boven! — Alle gehuuwde Digters, die immer in 't geval zig bevonden, om hellen of Duivels te ſchilderen, zyn altoos het best in dergelyke Tafereelen geſlaagd, wanneer zy hunne Gade's maar te copiëeren hadden! —— De Natuur levert altoos de beste voorbeelden.

Onthoud deeze Aanmerking, by het vervolgen myner Profetiſche Nagtgezigten:

* * * *

Jozina had alle haare bekoorlykheeden te baat genoomen; al het fraaië waarmede de Natuur haar zo ryklyk begiftigd had,

ontbloote zy, in zo verre de ontblooting, maar in den ſtrikſten zin geene onbeſchaamdheid kon genaamd worden. By het betoverende naakte voegde zy de verleidingen der kunst, en geene Voorſchriſten van bevalligheid, die immer door de minnende Sexe zyn uitgedagt, bleeven door dit mangraage Meisje onopgevolgd.

Dit Inſtinct, Vader *Gerhardus!* moet er zyn, of de Waereld wierd een Woesteny. Ik kan my niet begrypen hoe de Jongens van den ouden tyd zo gek waren, om die neuswyze, ſpytige en ongevoelige Meisjes, door heggen en ſtruiken, ſlooten en moerasſen, zo onvermoeid naarterennen; daar de ondervinding hen toen zo wel als nu, ten duidlykſte moest leeraaren, dat dit ſpytige Goedje, nimmer een lieftallig en gelukkig Egtgezelſchap kon opleveren. —— Bedenk echter, oude Vitter! dat er geen regel zonder uitzondering is, en dat het goede, buiten deszelfs paalen gedreeven, in een weezenlyk kwaad ontäart.

Jozina nam de geleegenheid waar, dat de deugdzaame Prins ongemeen opgehelderd van ziel was, en, op den ſchoonſten dag, de zuiverſte en vervrolykendſte lugt inädemde.

Zy ſtond voor hem, met eene deſtige houding, en een gelaat van hemelſche uitdrukking.

De Prins kon zyn oogen niet gelooven; hy meende dat de vroegere Tyden, waarin de Engelen gemeenzaam met het Menschdom verkeerden, waren wedergekomen: dit, ten minſten is volmaakt zeker, dat hy haar niet voor het Tuinmeisje *Jozina* herkende.

Zy liet een zugtje! Hy begreep er de meening van, en reeds opende hy de lippen, om haare Schoonheid te bewonderen, toen de nog hemelſcher *Sofia* hem voor de verbeelding ſchoot, en meer behoefde hy niet, om een buitengemeen hoflyk Compliment tegen de verlangende en brandende Verliefdheid te maaken, en zig ſchielyk uit deeze aanſteeklyke lugt wegtepakken.

Jozina zag in den beginne zyn overgeboogen hart: Zy gevoelde zyne ontluikende Wederliefde, met de vuurigheid van een agttienjaarig Meisje; en meende zo oogenbliklyk toeteſchieten, om den ſchoonen Vorst te omhelzen, want hier mede wist zy, dat het groote werk der minnery voltooid kon worden.

Doch toen de Prins zig omkeerde! —— ô Vader *Gerhard!* toen hy zig omkeerde! —— toen dagt ik niet anders, of de gan-

ganſche Waereld keerde het onderſte boven, en uw nederigen dienaar *Ludeman* met de zelve.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

VEERTIENDE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Waarom worden onze eerſte wenſchen, de grondwenſchen onzer Ziel niet meer vervuld? Waarom loopen wy altoos op de baan des Geluks met handen en hoofd vooruit, in duizend gevaaren om hals en armen te breeken, zonder byna ooit dat puntje van genoegen te bereiken, waarom wy zo vehement hard loopen? Waarom, —— Maar myn lieve *Gerhardus!* Waarom vermoei ik myn arm hoofd met deeze vraagen te verzinnen, daar gy er het zelfde antwoord op zult geeven, dat ik er my zelve reeds honderdenmaalen op gegeeven heb.

* * * *

Gezina! Gezina! dus riep een ſtemme des donders, terwyl er by elke letter een geweldige blikſem door de zwartbewolkte benedenhemel ſnorde. Het boſch daverde; de Rotſen weergalmde, en alles, wat ooren en gevoel had, verborg zig in de diepſte holligheeden van het beroerde aardryk, of vloog naar den oever der Zee, om in de woedende Golven den dood te zoeken, vermits het wiskunstig onmooglyk was, om den angst en den ſchrik te verduuren, die op den kletterenden donder en ſchitterenden blikſem zig over 't aardryk verſpreide.

Dit Onweder was eigenlyk geen Onweder, dat van het voorige door my beſchreeven Onweder verſchilde, neen! Vader lief! het was het zelfde, en ik vertel u hier mede maar, wat er de aanleiding en de oorzaak van was.

Jozina was het, die haar Tuinkameraadje, op dien verſchriklyken toon tot zig riep, in 't eigen oogenblik, dat de Prins, met de diepſte verägting, zig van haar afkeerde.

Ik

Ik zie u, dunkt my, reeds schuimbekken van kwaadäartigheid over deeze Historie! —— *Hoe*, zult gy uitbulderen, *Een veragtlyk, nietwaardig Tuinmeisje, een Wormpje met verliefdheid geslagen, steekt even het zwakke kopje in den wind, en roept aan haar nietnoemenswaardig medeveldslakje, om dat het door eene welverdiende teleurstelling zyn toorntje voelt opryzen, —— en zie daar, geweldige Donders, Bliksems, Aardbeevingen en Water en Zeeberoeringen!*

Hoe ongelukkig zyn de Stervelingen, wier zwak het is voorbaarig te oordeelen! Overal vinden zy stof om kwaad en driftig te worden, en altoos kunnen zy verzekerd weezen, van eindlyk beschaamde kaaken te zullen draagen!

Weet gy dan niet,

1. Dat het een Droom is, waarin alles wonderlyk en gemeenlyk verkeerd is?

2. Dat het een Profetie is, die met duisterheeden moet opgevuld zyn, ten einde elk en een iegelyk, er een toepasfing naar zyn welgevallen op zou kunnen maaken?

3. Dat, al ware het geen droom, al ware het geene Profetie, het evenwel eene waare Geschiedenis zou kunnen weezen? Kon *Jozina* geen Godin zyn, die, onder de nederige gedaante van een Tuinmeisje op de aarde rondwandelde? Zyn de Godinnen niet meer verliefd geweest? en kunt gy, die in de kunst van Voorzeggen geloofd, niet in het aanweezen der Godinnen gelooven?

4. En eindlyk. Dat al ware het geen Godin, is het dan nog niet mooglyk? Is het dan nog niet vast en zeker gebeurd? Want, was *Jozina* geen verliefd en vergramd Meisje? ——

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

VYFTIENDE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Er zyn zekerlyk gedugte gaapingen en onvolkomenheeden in de Geschiedenis welke ik de eer heb, om op uw bevel te beschry-

ſchryven, doch dit moet gy daaraan wyten, dat het teſſens een Voorzegging moet zyn, die allerhande Uitleggingen moet kunnen lyden.

Om u dan de Sleutel in handen te geeven, waar door gy u in ſtaat zult bevinden, om tot in het middenpunt deezer Verborgenheid door te dringen, zal ik u zeggen, dat *Jozina* eene Godin was, doch van een byzonder ſoort. Zy behoorde eigenlyk tot die Magten, waarvan PAULUS zegt dat zy in de benedenlugt huisvesten.

De Vorstlyke, de beminlyke en deugdzaame *Sofia* was het voorwerp van haaren haat geworden. Deeze bezat te veel begaafdheeden voor een Sterveling in haare oogen. Zy had derzelver ondergang bezwooren en was ten dien einde op aarde gekomen, om onder het voorkomen van een ſchoon, bevallig en ſnoepziek Meisje, den kuiſchen en verſtandigen Prins te verleiden, en geheel van *Sofia* aftetrekken.

Gy zult my niet kwalyk neemen, dat ik hier een magtig einde agter uit ſpring, om al weer iets te verhaalen, dat abſolut tot de Historie behoort, en dat een andere Geſchiedſchryver u zekerlyk onëindig ſierlyker verteld zou hebben. Deeze zou zeer toevallig den Prins een Boezemvriend hebben doen ontmoeten, welken hem in langen tyd niet gezien had, en die niets van de voorvallen van dien tyd wist, 't welk dan den Prins geleegenheid zou gegeeven hebben, om een breed verhaal van alles te doen, enz. Doch ik zal u genadiger handelen en rond weg u de zaak verhaalen.

De deugdryke Princes, doortrokken met alle gevoelens van nederigheid en menſchenliefde, beſchouwde haare Onderdaanen, als Menſchen, gevormd door de zelfde hand en tot het zelfde heilryke einde, waartoe zy het toneel deezer aarde betrad. Dan, het Menschdom was verre van die Voorſchriften der Volkomenheid afgeweeken, welken het by deszelfs aanvang waren voorgelegd. Het was geheel ontaart van die Deugden, welken men volſtrekt betragten moet, wil men gelukkig zyn. Het was onkundig, ondeugend, wellustig, trotsch en heerschzugtig geworden. Hier door klommen de menschlyke behoeften tot eene ontzaglyke hoogte, waaruit weldra de noodzaaklykheid van algemeen bewind of regeering gebooren werd; zo dat de Samenſchoolingen of Maatſchappyen noodwendig een Hoofd moesten hebben, wilden zy beſtaan, want zy hadden zo wel ontzaglyke Vyanden van binnen als van buiten.

Uit hoofde der algemeene neiging onder de kinderen Adams om te heerfchen, en vermits het overvloedig te kort komen van veelen deezer, in die groote en edele kunst, waren de Heerfchers der aarde, gevolglyk, over 't algemeen ook die geenen by lange niet, die zy behoorden te zyn. Zy befchouwden zig als Nummer Een van het getal Zielen aan welks hoofd zy zig bevonden! als het middenpunt, om het welk zig alles beweegen moest! Zy verbeelden zig de Goden der aarde te zyn, om wiens wil alles gefchapen was, en op wiens wenk alles vliegen moest! Armoede en flaaffche Nederigheid befchouwde zy als de vastigheeden van hunnen zetel! en het waarheidfpreeken was by hen derwyzen gezien en welkom als, (vergun my, Vader *Gerhardus!* uw fpreekwoord te gebruiken,) als een fchigtig paard in een Porceleinwinkel.

Het rechttegenövergefteldc was waar in de Princes, en juist daarom werd zy het voorwerp der bitterfte en wrevelmoedigfte vervolging van onze benedenhemelfche magt, Godinne *Jozyntje*.

Zy wilde haare Onderdaanen ryk, bloeiënde en gelukkig maaken, en in 't bezit ftellen van al die Voorrechten welken de Hemel en de Natuur hen gefchonken hadden, of er hen recht en aanfpraak op verleenden. —— Erger pots kan men den Duivel niet fpeelen. 't Is zyn belang niet, dat de Menfchen zyn zo als de Vorstlyke Schoonheid hen begeerde.

De Prins beminde haar te teder, en was het zo volmaakt met haar eens, dat hy, al had zyn eigen Deugd hem dien grootmoedigen weg niet aangeweezen, evenwel haare poogingen zou onderfteund hebben.

Dan, er was een zeker Volk, dat altoos de Waereld in beroering had gebragt, dat onkundig, dom, woest en wreed, zig fteeds ten werktuig, in de hand van eenige listige Grooten, (die de fchoone inrigtingen en wetten van de deugdryke en zagtmoedige *Sofia* niet verdraagen konden, noch er onder bukken wilden,) had laaten gebruiken! dit Volk hitfte men aan; kogt men om; en het woelde en woedde zo lang tot dat alle veiligheid voor den goeden Prins en de goede Prinfes geheel verlooren waren, en zy hol over bol uit hun ryk moesten vlugten.

Zelfs had het de koenheid om de Vorstin gevanglyk wegtevoeren!

Jozina was van dit alles de oorzaak! de eeuwig vervloekte *Jozina* berokkende dit helfche fpel; want vermits zy een Meisje, —— ik wil zeggen, een booze Geest was, voer zy in de

zielen van het bevooröordeeld gemeen, en niets minder was den toeleg, dan om *Sofia* zo al niet van het leevenslicht te berooven, ten minſten voor altoos in de gevangenis te houden.

Een Hemelhooge berg, die verſcheiden ſpitſen door de Wolken ſtak, en in deszelfs midden een onberekenbaar diepen Afgrond had, leverde de ſmeedplaats op, waar de kluisters gereed gemaakt werden voor de onſchuldige Prinſes.

Ik nam het beſluit deezen berg te beklimmen, ten einde hem van onderen tot boven, van binnen en van buiten te leeren kennen.

Ik worstelde met ongelooflyke moeite, door heggen en ſtruiken, door distels en doornen; over puntige rotſen, en ſcherpe kanten, van waar men in de afgryslyke ſteile valleiën nederkeek. Ik kroop op handen en voeten, even omtrent als een zwaarlyvige Honingby tegen een ſpiegelruit; duizendmaalen in gevaar om van boven neder te tuimelen, —— en dan, myn goede *Gerhardus!* had ik ongetwyffeld in meer dan honderd duizend ſtukken geweest, alvoorens ik ter plaatſe myner legging gekomen ware.

Lieve God! zei ik onderweg, wat haalt de arme Zondaar zig niet al moeiten en gevaaren op den hals, waarmede hy niets te maaken had! —— In aller Heiligen Naam, wat doe ik toch op deezen vervloekten berg! Ik ſloeg my zelve met vuisten en nam het beſluit om ylings weder naar beneeden te ylen.

Ik keerde my zorgvuldig om, —— maar, —— Hemel! hoe groot was myne verbaasdheid! De berg, onder my, was geheel verdweenen; de brok, die boven my was, hing geheel in de lugt, even als een andere Aardbol. Ik zag naar de laagte en ſidderde, want de vier Waerelddeelen waren zo geweldig klein voor myne oogen geworden, dat ze elk nog zo groot zig niet vertoonden als een kruis in een mansbroek.

Hoe het bykwam weet ik niet, maar zeker is het, dat ik myn handen los liet, en een allerafgryslykſten val deed! Gelukkig dat ik droomde en te bed lag.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

ZESTIENDE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Ik moet het herhaalen, Vader *Gerhardus!* en ik bezweer u en alles wat aan den wand pist, om het by alle geleegenheeden te herhaalen: Er is geen gevaarlyker, geen kwaadaartiger Goedje, dan verliefde Meisjes, die te leur gesteld zyn! Ik heb u reeds een klein stukske der zaaken vertoond. Dat onweder heugt u zekerlyk nog, en dat heb ik, op geen vyftien duizend gedeeltens na, in al deszelfs verschriklyke uitwerkzels beschreeven, zo als het waarlyk is voorgevallen! —— die dingen zyn veel te yslyk om geleezen en herdagt te worden.

En nu geloof ik dat onze Profetie, in derzelver historieëlen saamenhang, compleet is, tot dus verre.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

ZEVENTIENDE BRIEF.

Vader GERHARDUS aan JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

Gy zyt een verwonderlyk Man! Gy maakt ons boos en goed, louter naar uw welgevallen. Zal ik dan eeuwig de speelbal uwer grillige invallen weezen?

Gy verhaalt my een Geschiedenis, die zo belangryk voor my geworden is, dat ik alle morgens naar uw brief zit te gaapen, even als een jonge Spreeuw, die men pas uit het nest heeft genoomen.

En

En gy, Beul uwer Vrienden! zend my een brief, die zyn opbreekens niet waardig is.

Nog heeden maak ik een ander Testament, zo Gy niet! —— Gy verſtaat

GERHARDUS.

AGTTIENDE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Wel verbaazend, riep *Christoffel*, welk een onweêrsbui! — De Waereld zal gewislyk vergaan!

En, vroeg *Gezina*, weet gy wel, wie daar de oorzaak van is?

Stoffel keek haar met een veelbeduidend oog aan.

Die vraag, zei hy, ſtaat niet in de Catechismus.

Lompe Vlegel! hernam de Schoone, kan men dan geen andere vraagen doen, dan die in den Catechismus gevonden worden?

Ja! Ja! gaf *Stoffel* ten antwoord. Maar wie dondert er dan zo?

Jozina! ——

Hoe! *Jozina?* —— dat hebt gy abuis! Kan *Jozina* zo mooi donderen? —— Neen! neen! dat kan niet zyn.

Gezina haar beide elleboogen opwaards ſteekende, zwoer dat het zo was.

Christoffel wist niet of hy blyde of verbaasd moest worden. — Want, tusſchen beiden gezegd, hy had *Jozina* reeds een compliment van liefde gemaakt, en dit mangraag Meisje had hem zoete woorden genoeg gegeeven, om hem te doen begrypen, dat zy hem onder de hand gaarne eenige gunstjes wilde bewyzen, die men daaglyks niet genieten kon; want waaragtig, Vader *Gerhardus! Stoffel* was een welgeſchapen Jongen. Zie, hy had beenen als een Model, en zag er bloozende en blank uit. Hy was zekerlyk wel wat dom, doch *Jozina* begreep, dat hy haar tot geen Preêkheer behoefde te verſtrekken.

Als de Jongens er maar wel uitzien en gezonde knokken hebben, dan zien de Meisjes op de rest niet.

 Dat

Dat had ik nooit gedagt, voer *Stoffel* voort, dat *Jozyntje* zulk een verbruid geweld kon maaken.

Welk een eer voor u, beet *Gezina* hem in 't oor, wanneer gy eens zulk een Vrouw hebt. Gy zult de opvolger van Jupiter weezen!

Ja! maar myn lieve *Gezyntje!* zei de arme bloed, met de traanen in de oogen, wanneer *Jozyntje* het by geval eens in het hoofd mogt krygen, om my uit het bed te donderen? hoe dan?

Het Meisje glimlachte. Uit het bed is niet wel te denken, daar zyt gy veels te gezond toe! antwoordde zy, hem zagtlyk over de wang ſtrykende; maar wat er buiten het bed zal gebeuren, dat is twyffelagtig: maar ingevalle het zo al eens mogt zyn, dan blyſt gy onder de Goden geſorteerd; gedenk aan Phaëton! ——

God behoede my, riep *Stoffel*, dat ik ooit een Kaareton worde! —— Een Vrouw, die donderen kan begeer ik niet. Maar, *Gezyntje!* neem my niet kwalyk, dat ik wat nieuwsgierig vraag! Dondert gy ook?

Och neen! antwoordde het gulhartige Meisje, en ondertusſchen blikſemde zy met haare oogen tot in het hart van den gevoeligen *Christoffel*, dat hy groen en rood werd. De arme jongen ſtotterde van dat oogenblik af, en de menschlievende *Gezina*, over alle de voorſchriften der mode en volksgebruiken heenſtappende, nam hem zeer familjaar in haare poezele en hagelblanke armen.

Stoffel ſtond geen oogenblik in bedenken om haar eene eeuwige liefde te zweeren.

Hoe hard het ook vallen moge voor eene fiere Schoonheid, om door eene mindere van een haarer Aanbidders beroofd te worden, en hoe zeer in den ouden tyd, de Waereld, om dergelyke ſtrooperytjes, is beroerd en omgekeerd geworden, by de overgifte van *Stoffels* hart, hoe zeer dit ook aan *Jozina* bekend was, gebeurden onweeren noch aardbeevingen, noch waterberoeringen. —— De eenvoudige reden daarvan was, dat *Jozina* geen aasje eigenlyk gezegde liefde voor den armen *Stoffel* gevoelde.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

NE-

NEGENTIENDE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Ik heb geen Copie van myne brieven gehouden, dus weet ik niet of ik reeds van *Sofia* gedroomd heb: dat is te zeggen, of ik er u zo veel van gezegd heb, als gy noodzaaklyk weeten moet.

* * * *

'tWas een huiverig toneel! koud, akelig, dor, besneeuwd, behageld, bevroozen. 't Was een wit Landſchap met papiere boomen. De klapperkiezende Landman wandelde met een bontemuts op het bruine hoofd. Zyn welbegaatte neus droop op zyn ruige overrok, waar elke drop weldra in een yskegel veranderde. —— In 't kort, het leverde een vertooning op, zo als wy in 1709 gezien hebben.

In eene armlyke Hut, van ſparren gebouwd en met klei digtgeſmeerd; aan een groote haardſtede, waar een diktakkige mutſaard brande, zat de edele, de Vorstlyke *Sofia;* leunende met de elleboog op de tafel, waaraan zy zig gezet had, en het ſchoonſte hoofd met de blankſte en welgevormdſte hand onderſteunende.

De traanen biggelden langs haare verbleekte wangen. —— Zy liet zig telkens eene diepe zugt ontglippen. Haar boezem hygde, want haar vol hart begeerde lucht, en niets was in ſtaat, haar die onöntbeerlyke behoefte te verſchaffen.

Zy had te lang gezweegen, om zig eenige verädeming te bezorgen, anders dan door in klagten uitteberſten. De eenvoudige Grysaart, die aan de andere zyde van den haart tegen haar overzat, en de Eenvoudigheid der voorige Eeuw ſcheen te zyn, hield een glas bier in de hand, met de grootſte gulhartigheid het de bitterlyk Bedroefde aanbiedende, vermits er op zyn akker geen wyn groeide.

Myn goede Vriend! zei zy, uwe trouwhartige zorg ſtrekt my tot troost in myn vlugt. Verdreven uit het land van welvaaren en zegeningen; verſteeken van het genot der dierbaarſte voor-

voorrechten; mishandeld door een ondankbaar Volk, waaraan ik de waare vryheid en het weezenlyk geluk poogde te bezorgen, geniet ik hier in deeze hut alle de opbeuringen, die de Menschlievenheid immer in de grootste Paleizen schenken kan. ———

Ik, vervolgde zy, kan schepter en kroon afleggen en vergeeten! Ik begeer niet te heerschen over myne Medemenschen! neen! Ik wil afstand doen van alle deeze myne Rechten, indien het tot welzyn van die Maatschappy verstrekt, welker belang my het zwaarste op het hart ligt. Waar geluk moet zig over het Menschdom verspreiden, dit is het oogmerk van den weldaadigen Schepper, en teffens betuig ik u voor zyne alweetenheid, dat ik geen andere bedoeling gehad heb, of nog heb, dan om dit verheeven oogmerk, naar myn vermoogen te bevorderen.

Maar myne Onderdaanen, helaas! — Een vloed van traanen stremde voor een poos haare reden.

Maar myne onderdaanen, opgehist door eenige heerschzugtige en veragtlyke Grooten, verbitterden derwyzen tegen my en mynen beminlyken Prins, dat zy, om my te dwarsboomen, doldriftig besllooten, om zig zelve in een poel van onheilen te dompelen.

Sofia wist niets van den invloed van *Josina*, die, om haar verdoemlyk wit te beschieten, eerst de grooten bezielde! en geen wonder, *Jozina* was een Vorstin der duisternis, die in 't verborgen op den ondergang des lands loerde.

Ik heb u reeds gezegd, vervolgde de Prinses, hoe men my gevangen genomen en eindlyk gedwongen heeft om de wyk herwaards te neemen! Ook is u de toorn der Goden bekend, die door Donders en Bliksems myn gezegend Vaderland deerlyk verwoest hebben, en dat, helaas! ——

Hier begon zy zo bitter te weenen, dat zy volstrekt geen een verstaanbaar woord meer kon uitbrengen.

De Grysaart deelde in haare droefheid, schoon hy niet alles verstaan of begreepen had, wat zy hem had gezegd.

De oude Man stak de Prinses het glas met bier toe, om eens te drinken. Zy had het hoognoodig, want haar keel was heesch geworden. Zy stak langzaam de hand uit, om het glas aantevatten, en de Grysaart meenende, dat zy zo schielyk toegreep, als hy altoos gewoon was naar zyn kan te grypen, liet het te vroeg los. Ik zag het glas vallen, en stak schielyk

myn

myn hand uit om het te ondervangen, en door dit verbruide uitsteeken van myn hand, verrekte ik dezelve, zo dat ik van de pyn wakker werd.

* * *

Vader *Gerhardus!* gy moet nu niet knorren. Ik weet dat er weder gaapingen en tegenstrydigheeden in myne geschiedenis gevonden worden, dog herinner u dat het geen Roman maar een Droom, —— wat zeg ik? meer dan een Droom, dat het een Profetie is, welks verdiensten alleen in de uitlegging bestaat. —— Lees al de Profetien van den tegenwoordigen tyd, en ik verzeker u; dat deeze, die ik u bezorg, ze allen, in fraaiheid, order, juistheid en diepzinnigheid overtreft.

Ik heb warme Jenever met spaansche Zeep op myn hand gelegd. Als 't niet beter word, kan ik u morgen niet schrijven.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

TWINTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS,

Zy sloegen elkander op eene furieuse wys. Het bloed berste hen de ooren, oogen, mond en neus uit. Alle de uitsteekende zelfstandigheeden van hun lighaam waren gekneusd en gepletterd; zommige derzelven waren geheel of gedeeltlyk afgescheurd, of hingen met lappen en brokken, langs het paars en bont en blaauw geslagen lighaam. Hunne oogen brandden als een bakkersoven. Hunne tongen sloegen yzer, en braakten al stotterende de alleräfgryslykste verwenschingen, vervloekingen en verdoemingen uit. De Moeders hadden hunne zuigelingen op den arm en schreeuwden huizen hoog. Zy waren de Beeldtenis der eeuwige wanhoop gelyk; de hairen vloogen hen om de kop; het schuim lag op hunne lippen, en hunne oogen, —— o verg my daar geen beschryving van, —

 het

het waren boze vrouwenoogen. In 't kort, het was een geopende Hel, waar de Duivels om prys fcheenen te plukhairen.

Ik beken u dat ik nog nimmer zulk een verwoed gevegt gezien heb.

Het klamme zweet brak my aan alle kanten uit. Ik bevond my te midden onder deezen ftrydenden hoop. Ik riep uit al myn magt, dat zy om Gods en menfchen wil zouden ophouden! —— Dat het eindje de dood zou weezen, byaldien zy nog tien miuuuten op zulk een wys voortgingen. — Dan, Hemel! gy zaagt het, hoe een yzeren hand zig in de hoogte verhief, en op myn onzalig hoofd derwyzen nederviel, dat my alle myn vyf zinnen ontglipten.

Ik ben, enz.

LUDEMAN.

EEN EN TWINTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

„ En wat zal eindlyk uw lot weezen, partyzugtige ftervelingen? — waant gy, dat gy eene toegejuichte zege immer op elkander behaalen kunt? verbeeld gy u de begeerte uwer zielen volkomen vervuld te zien, wanneer gy de bebloede vuist opfteekt en in dezelve het uitgefcheurde hart van uwen broeder aan de Waereld vertoond? —— Zo dra gy zult zeggen: Nu ben ik genoeg gewrooken, zal er een kille fchrik door uw bloed gaan; zullen alle uwe ledematen verftyven; zal elken droppel bloed waarmede gy u befmet vind in een vuurvlak veranderen, die tot het gebeente toe zal doorvreeten, en zal ieder oogenblik, dat gy, naar de koeling uwer wraak zult ademen, in een eeuwigheid herfchapen worden, welke gelyk zal weezen aan die eeuwigheid, waarin de gedoemden fterven zonder te fterven.

Ziet derhalven af van deeze woede, waarvan niemand anders dan gy zelf het eindlyke Slagtöffer ftaat te worden! Gedenkt aan uwe waardigheid als menfchen! Legt den haat en den

wrok

wrok af, die als nimmerledige ſpringbronnen, rampen en ellenden, zonder ophouden, over uwe omſtandigheden doen vloeien, en al uw welvaart en geluk verdrenken!

Herroept voor uwen ontſtelden geest, die genoeglyke tyden, waarin de zuivere de altoos vergenoegde vriendſchap u een Hemel op aarde deed ſmaaken! Bedenkt dat gy deeze tyden andermaal kunt doen herleeven! dat gy andermaal gelukkig kunt worden, wanneer gy gelukkig wilt zyn; wanneer gy u ſlegts met de geenen wilt verzoenen, die, even als gy, twisten en ſtryden, zonder eenig vooruitzigt van de geringſte winst.

Komt dan, Broeders van eenen Vader! Leden van een Huisgezin! komt dan, en vergeet de bronnen uwer onheilen! —— Gy leeft in de Waereld, waar niets de volkoomenheid bereikt, waar elk zyn gebreken en zwakheden heeft; waar gy nooit den ganſchlyken wensch uwer zielen verkrygen kunt, en waar gy de ongelukkigſte van allen moet en zult worden, wanneer gy volmaaktheden van uwen medemensch vordert, en hem zo gelukkig poogt te maaken, als hy waarlyk moet zyn en zou kunnen zyn.

Immers wilt gy het groote Plan van den grondlegger deezer Waereld niet tegenſtreven of verydelen? en gy zoud dit tragten te doen, wanneer gy de menſchen anders wilt hebben en maaken, dan gy ze over 't algemeen aantreft.

Beroemt gy u op uwe wysgeerte, beroemt gy u op duizende edele poogingen, welken allen mislukt zyn, en hebt gy dan nog niet genoeg ondervonden, om met volkomen zekerheid te weeten, dat de meeste menſchen, op verre na, die moeiten en zorgen niet waardig zyn, welken gy er aan te koste wilt leggen. Neemt den ſlaaf uit de wouden van Amerika! beſteed er al uw kunst en vernuft aan! beſchenkt hem met alle de voorrechten van hemel en aarde! kleedt hem in purper en zyde! verbryzelt zyne ketens, en neemt het gansch Heelal in den eed, dat het nooit tegen zyne vryheid iets zal onderneemen! en zegt my dan, wat gy met dien knaap gevorderd zyt! Hy zal alle uwe weldaaden u in 't aangezigt te rug ſmyten; hy zal woedende u op 't lyf vallen, en naar u vermoord te hebben, ſnelt hy naar zyne bosſchen te rug, en wringt zyne handen in de afgelegde kluisters! —— Weet, weet, dat gy niet anders dan met woeste Amerikaanen te doen hebt!

Welk eene dwaasheid bedwelmt uwe hersſens, dat gy na zo veel jaaren ondervinding, hardnekkig in uw opzet blyft, om de Menſchen te hervormen ingevolge het Plan, dat uwe wysheid en menschlievenheid ontwierp! —— Gy arbeid in 't vlottende zand, en preekt in 't raazende Gekkenhuis! uw oogmerk is allerloſlykst, maar gy vergeet, dat het in de tegenwoordige geſteldheid van het ondermaanſche, onmooglyk bereikt kan worden.

Toont dan dat gy waarlyk wys zyt! laat de Waereld met al haare verkeerdheden voortzukkelen, alleenlyk wagt u, dat gy zelf geene verkeerde pasſen begaat.

Vooral, verſlyt uwe vuisten niet op den rug der onbekeerlyke Dwaazen!

Laaten wy alles zien en alles in opmerking neemen! Gy zult overal ſtof tot lachen vinden, indien gy er het zwygen toedoet, dog ſlaagen en ſcheldwoorden zullen u als een zundvloed overſtroomen, indien gy er u mede bemoeit.

Scheidt dan in Gods naam met vegten uit"!

* * * *

Deeze Predikatie werd tegen de vegtende menigte gedaan, door een lang, mager Man, met een groote rosagtige bontemuts op het hoofd.

Ik vond dezelve zo fraai, dat ik my niet outhouden kon, zo opteſchryven en u toetezenden.

De ontzaglyke menigte keek elkander met open monden aan. Hun hart moest den Prediker gelyk geeven, dog hune handen jeukten nog naar eene nadere klapparty. De redeneerende Bontemuts had hen ook nog naauw den rug gekeerd, of zy vogten even als te vooren.

Ik werd zo vervloekt nydig op deeze Onzinnigen, dat ik daadlyk een beſluit nam, om op ſtaande voet wakker te worden.

Gy ziet zonneklaar in wat gedeelte myner Profetie, dit ſtuk moet ingelascht worden.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

DE

DE UITGEEVER DEEZER BRIEVEN

AAN DEN

GEËERDEN LEEZER.

Door wat toeval het gekomen zy, is my volſtrekt onbekend, maar zeker is het, dat er eenige brieven vermischt worden. Van twee en twintig tot zes en twintig zyn in het Handſchrift niet te vinden. Het doet ons leed, doch 't is geheel buiten onze ſchuld, en wy houden ons verzekerd, dat de Leezer deeze onze openhartige belydenis meer zal voldoen, dan of wy er eenige verdigte brieven, (om deeze gaaping te vullen,) hadden ondergeſtooken.

Hadden de verlooren brieven enkel een Roman behelst, met weinig moeite, hadden wy de Geſchiedenis kunnen aan één knoopen; dan nu is het eene Profetie, en zo iets is te heilig in onze oogen, om ze in 't minst of meest te verminken.

ZEVEN EN TWINTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Het begin van deezen brief is ook niet by het Handſchrift.

——— ——— ——— ——— ——— ——— ———
——— ——— ——— Geloof my, deezen kruisweg moeten wy inſlaan! Gy ziet immers, die Hand of Wegwyzer wel?

Jeroen ſpalkte beiden zyn oogen wyd open.

Die hand volgende, komen wy recht toe recht aan in het beloofde Land!

Ei, ei! zei *Jeroen*, terwyl hy zyn onderste lip, die anders drie quart duim zyn bovenste vooruitstak, naar binnen trok.

Klaas veegde zyn neus af.

En in dat beloofde Land, *Klaas!* zullen wy daar alles vinden, wat wy noodig hebben?

Twyffelt gy daar een oogenblik aan? Hoor *Jeroen!* 't Zal er net zyn of wy in den Hemel waren,

Buchanan kon zig niet onthouden van te glimlachen. De Mensch vleit zig altoos, dagt hy by zig zelf: en wat zou de Mensch weezen wanneer de Hoop hem niet telkens opbeurde!

Zy kwaamen hier aan den voet van een steil, woest en nimmer beklommen gebergte. Deeze Aardklomp verhief zig trotschlyk in de hoogte. Hy was alom met Eiken van onrekenbaare ouderdom begroeid. Om deszelfs midden was een breeden band rots, het scheen Albast te weezen, doch wat het waarlyk was, bleef een eindloos verschilstuk voor de geleerde Natuurkundigen.

Kom, *Jeroen!* naar de hoogte!

Is dat de trap naar den Hemel, *Klaas?*

Gy komt hem ten minsten, langs dien weg, hoe langer hoe nader, *Jeroen!*

Onze Reizigers, na zig een weinig ververscht te hebben, begonnen den arbeid, en klaauterden op handen en voeten, op knien en ellenboogen den berg op.

Dat hemelt niet al te wel! zei *Jeroen*, terwyl hy zyn hand in een bos brandnetels sloeg, welken hy niet dorst loslaaten, uit vrees om van boven neder te zullen vallen, en den hals te breeken.

Dat is volgens het Roomsche Geloof, antwoorde *Klaas*, wy passeeren eerst het Vagevuur.

Buchanan getrooste zig alle deeze moeiten; hy wist dat hy er zyn Vorst mede diende. Zyn byhebbend gezelschap vervrolykte hem, door deszelfs eenvoudige invallen, schoon het hem zwaar viel deezen moeilyken togt afteleggen, uit hoofde zyner hooggeklommen jaaren.

Zyn wy er haast? vroeg *Jeroen*, toen hy omtrent een uur geklommen had.

Nog in geen vyf uuren! antwoorde *Klaas*.

Laaten wy dan eerst wat uitrusten! hernam *Jeroen*, en dit voorstel droeg aller toestemming weg.

Het Gezelschap zettede zig op een kleine breedte, die door een overhangende hoek van een heuvel gevormd werd. De

Grys-

Grysaart was in gedagten verzonken. De waereld en derzelver woelingen was het onderwerp zyner overdenkingen. Goede Hemel! riep hy eindlyk uit, hoe weinig verdiend dit leeven de zorgen die wy er om koesteren!

Jeroen wreef intusſchen zyn handen ſterk tegen elkander, en ſprak uit de volheid van zyn doodeenvoudig hart, over de zaligheeden, die op den top des bergs hem verwagteden.

Maar, *Klaas*! vroeg hy, by een inval die hy kreeg, zyn er ook vrouwen?

Dat hoop ik niet, zei *Klaas*; want zo ik wist dat er die waren, rolde ik liever als een kolfbal naar beneeden, eerder dan eenen voetſtap verder te gaan.

En hoe, vroeg *Buchanan*, wilt gy eene Maatſchappy zonder Vrouwen doen beſtaan?

Maar, hervatte *Klaas*, juist om dat er Vrouwen in de benedenwaereldſche Maatſchappy zyn, marcheer ik naar de bovenſte.

Waaragtig, Mynheer! voegde *Klaas* er, met de hoed in de hand, by, —— Ik ook.

„En wat, myn Vrienden! hebt gy tog ten lasten der Vrouwen"?

Jeroen en *Klaas* openden beiden gelyk hunne monden, en dat wel met zulk een vloed van woorden, dat *Buchanan* zig genoodzaakt vond zyn ooren met zyn voorſte vingers toe te ſtoppen. Zyne twee Medereizigers ſchreeuwden als Antwerpſche Signors in een ſtaminé. Hy zou er anders voor eeuwig zyn gehoor mede ingeſchooten hebben.

Door dit helsch geſchreeuw ontwaakte ook

L U D E M A N.

AGT EN TWINTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Wy moeten de Vrouwen recht laaten wedervaren, Vader *Gerhardus*! —— Er zyn er, die waarlyk goed, verſtandig, deugdzaam en beminlyk zyn; Er zyn er, die hunne Mannen ge-

gelukkig maaken, en die tot den einde toe zyn, alles wat zy by de eerste weigering waren; Er zyn Engelinnen, die van de hemelſche niet anders onderſcheiden zyn, dan door dat zy geen vleugelen hebben. Maar derzelver getal is zo gering, dat het op de doorſnede van een zandkorreltje gemaklyk voluit geſchreven kan worden, en in zo verre hadden *Jeroen* en *Klaas* gelyk; maar dat zy er op den uitſtek van een berg, gelyk deezen was, zulk een almagtig geſchreeuw over maakten, daarin handelden zy onverſtandig, en voor de goede zaak ten uiterſten nadeelig, want *Buchanan* verſtond hen niet, om geen gevaar te loopen van doof te worden, en my was het onmooglyk, hunne bezwaaren tegen de Vrouwen, te kunnen onderſcheiden, waardoor alles verlooren ging.

Behalven dat het zo wel op den top des bergs, als aan deszelfs voet duidlyk gehoord werd.

De enkele woorden, die ik zo tusſchen beiden per geluk opving, gaaven my genoeg te begrypen, dat deeze twee gehuuwde Heeren ganschlyk gekromd gingen onder het juk, dat hunne Huisduivels hen gratieuslyk geliefden opteleggen. Zy weidden breed uit over derzelver onmaatige heerschzugt, kwaadaartigheid, valschheid, grilligheid, wraakzugt enz.

Er zou zekerlyk een geweldig groot boekdeel over alle deeze gebreken der Vrouwen te ſchryven zyn, dog wie zal die taak op zig neemen? zou hy, die dit ondernam, wel een paar uuren lang van zyn vel verzekerd weezen? Zou niet de ganſche Compagnie wyven ſaamenſpannen om hem proviſioneel te villen?

Zagen wy niet eene *Jozina* ten toneele treeden, die, belust om te heerſchen en te tyrannizeeren over de deugdzaamſte Zielen, en gezet om eene bloeiënde Maatſchappy om te keeren, alles aan haare onverzoenlyke wraakzugt opofferde! die niet te vreeden met de ſchrikbaarendſte verwoesting te hebben aangerigt, de deugdzaame *Sofia* gevanglyk wegvoerde, en eindlyk dwong, om in een vreemd land als Balling rond te zwerven, om dat de ſtandvastige Prins zyne liefde niet verzaaken wilde, noch zyne hulde afleggen, aan dat verſlindende Monſter, dat, met den bliksem in de vuist, het Land doortrok, om afhangelingen te maaken.

Sofia, 't is waar, was het tegenovergeſtelde van *Jozina!* doch, (behalven dat het een gedroomd Beeld is,) waar zyn er Vrouwen, die *Sofia* gelyk zyn?

Im-

Immers ben ik, —— immers zyt gy gehuuwd geweest? Immers hebben wy Vrouwen gehad, die, —— geene *Sofia's* waren?

Ik weet het niet, Vader *Gerhardus!* maar myn ziel is op dit oogenblik zo furieus tegen de Vrouwen, dat ik, —— my door myne *Britta* moet laaten vasthouden. . . .

Beproefde *Jeroen!* ondervindlyke *Klaas!* hoe zeer moet ik uwe wysheid eerbiedigen! hoe diep moet ik bukken voor uw doorzigt! Ja! manlyke Zielen! gy hebt gelijk. De Vrouwen zyn de Dwingelandesſen der aarde! Zy zyn de Martelvuuren van onze harten, van onze lighaamen en van onze beurzen! Zy zyn de verwoesters onzer Vryheid, de ſchenderesſen van onze Rechten! Schreeuwt dit uit aan de voeten der Bergen, te midden op de Rotſen, en van de kruinen der hoogſte Heuvelen! — Schryft het in de marmerbanken, die gy op uw Pad aantreft! Schryft het in alle taalen, in alle tongvallen en met allerlei Letters! op dat de ſchimmen der Verſtorvenen, de oogen der thans Leevenden en het gezigt van het Geſlagt, waarover onze Kindskinderen, over- over- Grootvaders zyn zullen, het zien, het leezen en grondig verſtaan moogen!

En gy, *Gerhardus!* indien het mooglyk is, dat gy my overleeft! indien gy tegenwoordig zult zyn, by het ſluiten van *Ludemans* oogen! indien gy hem in de kist ziet nederleggen, en gy kragten genoeg bezit, om het Plan van myn Doodkist, zo in deszelfs platte grond als opſtal, ter uitvoer te doen brengen, dan bezweer ik u, dat gy, zo aan 't hoofde- als aan het voeteneinde, zo op den bodem als tegen het Dekzel, gelyk ook op dat ſchuinſche Plankje, waarop myn hoofd zal rusten, met groote en onverganklyke Letters ſchrijft: DE VROUWEN ZYN —— VROUWEN! —— kragtiger Naam, die al haare haatlykheeden leevendiger en omſlagtiger uitdrukt, kan men ze niet geeven. —— Myn dood Rif moet gevoel en indruk van deeze groote en onzalige Waarheid hebben! Myne oogen, indien zy door de een of andere Vrouwehand, in myn graf, mogten opengetrokken worden, moeten de beeldtenisſen van die geſchreeven waarheid ontvangen, indien er nog eenige Spiritus in overgebleeven is, om een voorgehouden Beeld afteſchetſen! Myn ſtof moet op die letters kleeven, en wanneer de eeuwen die letters doen afvallen, moet myn ſtof er te gelyk mede afvallen! —— Ja! indien gy met behulp der Wis-, der Natuur-, der Starre- en der Toverkunst iets kunt verrigten, dan moet gy

bezorgen, dat elk wormpje dat my knaagen en opslurpen zal, deeze waarheid op zyn buik, op zyn rug en staart geschreeven hebbe.

Zie daar het Zestiende Artikel van myn uiterste wil, 't geen ik begeer dat stiptlyk en letterlyk zal ter uitvoer gebragt worden.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

NEGEN EN TWINTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Bedriegt u niet, myne Vrienden! zei *Buchanan*, op dien zagtmoedigen en inneemenden toon, waarvan men zeggen kon, dat ze hem natuurlyk eigen was: —— Bedriegt u niet, met u zelve schilderingen te maaken van een leevensstand, die niet aanweezig is of zyn kan! Waant niet dat de Waereld op den top van deezen berg veel verschillen zal van die, welke wy aan deszelfs voet agtergelaaten hebben! De omstandigheeden moogen eenigzins veranderen en verbeteren, doch dat geene, dat weezenlyk de Waereld uitmaakt, zal blyven, zo als het altoos geweest is.

Jeroen gaf deswegens zyne verwondering te kennen.

Verwonder u daar niet over, antwoorde hem de Mentor van den Prins: want niets is natuurlyker. By voorbeeld, is een onkundig Mensch, dat in de gindsche Valleiën, de vergiftige kruiden van de gezonde kruiden niet kan onderscheiden, daar boven niet in het zelfde gevaar, om den dood van het veld te eeten, als hy in de laagte het was?

Gantsch niet! zei *Klaas!*

Hoe?

Om dat daar boven geene vergiftige kruiden groeiën zullen.

Dagt ik het niet, *Klaas!* dat gy reeds een valsch denkbeeld van de huishouding hebt, die wy op den bergtop poogen te vestigen. Zodanige kruiden groeiën er gewislyk.

Dan

Dan moeten zy uitgeroeid worden!

En waarom dat?

Op dat wy ze niet eeten zouden en er van ſterven!

Welk eene verſchriklyke moeite! —— weet gy wel dat gy dan alles moet uitroeiën?

Alles wat vergiftig is, anders niet.

Alles wat te veel of niet op zyn tyd gebruikt word is een weezenlyk vergif, en dus alles.

Dat is aartig! zei *Jeroen* en *Klaas*, beiden te gelyk.

Het is niet, zei *Buchanan*.

Maar, Myn Heer! wy verlaaten immers de benedenwaereld, om op den top van deezen berg, waarvan de Wysgeeren en Staatkundigen beiden, ons zo veele wonderen vertellen, een ongemeen geluk te zoeken? en indien er dat niet is, wat doen wy er dan?

Het is er, indien gy het er begeert te vinden!

ô Daar is geen twyffel aan, Myn Heer! maar op wat wyze zoekt men dat?

Buchanan, niets liever wenſchende, dan zyne Medemenſchen op allerlei wyzen verſtandiger en deugdzaamer, en derhalven gelukkiger te maaken, verzogt hen in 't gras nedertezitten, en begon, volgens hunne bevatting, zyne redeneering.

Hy gaf hen een Schildery van den ſtaat der zaaken in de benedenwaereld. Hy begon van de Vorsten en Gebieders, welker gebreken hy hen bloot lag. Hy deed hen opmerken, dat ze niet allen aan den verdreeven Prins gelyk waren, maar dat veelen hunner in 't begrip ſtonden, dat de Onderdaanen geheel en alleen om hunnen wil geſchapen waren, en niet hooger moesten aangemerkt worden, dan Bakſteenen waarvan men Paleizen en Pakhuizen bouwde; de eerſten ſtrekkende om er de Vorsten veilig, gemaklyk en pragtig in te logeeren, en de laatſten om er hunnen overvloed in te bewaaren.

Ongelukkige Bakſteenen! riep *Klaas*.

Hy bewees hier uit verder, dat het niet misſen kon, of uit deezen toedragt van zaaken moesten veele ongerechtigheeden en drukkende bezwaaren gebooren worden, die allen, op de mindere Claſſe van Menſchen, ——

(Dat is op de Bakſteenen! voegde er *Jeroen* tot opheldering tusſchen beiden in.)

—— moesten afſtuiten. Ten allen tyden, vervolgde hy, heeft de Waereld hiervan de overvloedige bewyzen opgeleeverd.

 Van

Van *Nimrods* tyd af tot op den tegenwoordigen zyn er Heerſchers gevonden, die de zegen van het Menschdom konden geweest zyn, doch er altoos de vloek van waren!

'Maar, Mynheer! hernam *Klaas* eenigzins vuurig, wat doen de Vorsten er toch, als ze zo nadeelig zyn?

Zullen ze op den bergtop ook weezen? vroeg *Jeroen* onmiddelyk na deeze vraag van *Klaas*.

Klaas, zei *Buchanan*, die met geen mooglykheid hem alle beiden teffens kon antwoorden: De Menſchen, waarover de Vorsten heersſchen, zyn, naar evenredigheid, zo goed als de Vorsten; dát wil zeggen, zy hebben dezelfde gebreken, dezelfde driften en dezelfde dwaasheeden. Dus zou, by voorbeeld, een Volk zonder Vorst gelukkig kunnen weezen, wanneer het verſtandig en deugdzaam ware, doch over het algemeen is dit het geval der Volken niet, en zie daar waarom er Vorsten zyn! —— De Volken begeeren ook dat er Vorsten weezen zullen! —— Die ze niet hebben maaken ze, en als zy ze eens hebben, ſtaanze er even eens by, als de arme ſtervelingen, die den ruggegraad breeken, en een boggel krygen.

Menſchen die wys en deugdlyk zyn behoeven geen beſtuurders, deeze beſtuuren zig zelve, doch verre de meeste Menſchên zyn niet wys, zyn niet deugdlyk, en daarom moeten zy beſtuurders hebben, en wel zulke beſtuurders, die, even als Schoolmeesters met plak en ſtok gewapend zyn, en een gezag voeren, groot genoeg, om dergelyke losbandige Kinderen in den toom te houden.

Gij hebt zekerlyk wel eens gezien, in het een of ander School, dat de Schoolmeester het ſchool voor eenige oogenblikken verliet!

Ja wel, Mynheer! zei *Klaas*, volmondig.

Dan hebt gy ook wel beſpeurt, dat er daadlyk een geruisch, kort daarop een luid gekakel, en ſpoedig daarop, een verward geſchreeuw, door het ganſche School, van het eene einde tot het andere, opging?

By zulk een geluid blyft het niet. De a. b. c. kinderen verlaaten hunne bankjes; loopen onder elkander; neemen elkanders o. n. on af; deelen vuistſlagen uit en ſchreeuwen tot de groote Jongens, die aan de Schryſtafel zitten om hulp. Deeze knaapen, niets liever ziende, dan die kleine krakkeelen, om daar door de gewenschte geleegenheid te hebben, van insgelyks eens te ravotten, vliegen de kleinen te hulp, en zie daar, het ganſche School in oproer!

Straks

Straks raaken de banken overhoop, de boeken van de tafels, de inktpotten om verre, de pennen worden vertreeden, de neuzen bloeden, de oogen kryten, en groote en kleine vuistjes en voetjes zyn in eene onophoudlyke beweeging, om te kloppen en te trappen, en alles te ruineeren.

Recht zo! riep *Klaas*, zo gaat het als de Schoolmeester van ſtok vliegt.

Maar wat raad nu, om dit School weder in order te krygen, want in dien verwarden toeſtand kan het onmooglyk blyven?

Wel dat is gemaklyk te beantwoorden, zei *Klaas*, de Schoolmeester behoeft ſlegts weer te komen.

Wel ja! voegde *Jeroen* er by, anders niet, en dan is elk in een oogenblik weer op zyn plaats, vooral als de Meester er wat bars uitziet, en geen gewoonte heeft om de plak te laaten beſchimmelen.

En hier mede, vervolgde *Buchanan*, myn goede *Klaas!* is uw vraag beantwoord. De Vorsten zyn de Schoolmeesters, en ze zyn, (in weerwil hunner plakken en ſtokken,) er hoognoodig, om dat de Menſchen, helaas! kinderen zyn. —— En wat uw vraag betreft, *Jeroen*! Of er boven op den Bergtop ook Vorsten zyn? hierop kan ik u geen ander antwoord geeven, dan dat zulks zal afhangen, van die Luiden, die aldaar de Maatſchappy zullen formeeren. ——

Dat wil zeggen, viel *Klaas* hem in de reden, indien die luiden kinderen zyn, dan moet er een Schoolmeester weezen.

Recht zo! antwoorde *Buchanan*.

Wel dan is het goed, riep *Jeroen*, want wy zyn immers geen kinderen?

Buchanan ſloeg zyn oogen ten hemel, en haalde zyn zakdoek uit, om zyn neus te ſnuiten.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

DERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Hoe meer wy de Waereld beschouwen, en hoe meer wy dezelve grondig leeren kennen, hoe meer wy overtuigd zullen worden, dat ze juist is zo als ze behoort, en dat wy overvloedige reden hebben, om er mede te vreeden te weezen, indien wy wys zyn.

Verbeeld u eens, *Klaas*! dat gy in een groot Gekkenhuis zyt, daar elk een u op den huid dreigt te komen, wanneer gy niet mee danst, wat zoud gy doen?

Mee dansfen! riep *Klaas*, zonder zig een oogenblik te bedenken. En ik ook! antwoorde *Jeroen*, zonder my gevraagd te weezen.

Kom dan, myn Vrienden! laaten wy dan naar boven zien te klauteren! vervolgde *Buchanan*, want dus gezind zynde, kan ons niets tegenvallen.

Stel u zelve, Vader *Gerhardus*! nu een steilte voor den geest van etlyke honderden voeten hoog: waar niets groeit dan eenig ruigt en stekels: waar de nesten der Roofvogels, als Gieren, Arenden, enz. de gaten formeeren waarin men de voeten zetten moet, om opwaards te klimmen, terwyl men voor 't overige zig moet vasthouden aan scherpe rotskanten, die de hand doorsnyden, of aan takken, die leevenloos afknappen, of met wortel en al uit den zandaardigen grond schieten.

Hoe moeilyk, dagt ik, is het geluk te bejaagen, wanneer men het volstrekt hebben wil. Hoe menig een loopt het van zelfs in den mond.

Klaas knorde niet weinig op alle deeze moeilykheeden. Dan schoot zyn hand, —— dan glipte zyn voet uit. Het bloed gudste langs hunne ledemaaten, die door de scherptens opengezeeten waren. Ter halverweg wilde *Jeroen* omkyken! onvoorzigtig liet hy zyn hand los en viel. —— Ik schrikte geweldig en werk wakker.

Ik ben, enz.

LUDEMAN.

EEN EN DERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Wanneer wy op een berg den hals moeten breeken, zullen we in de Valei niet verdrenken. Wy zyn verpligt ons voor alle onheilen zo veel te bewaaren als mooglyk is, maar alle onze voorzorgen, kunnen dat kwaad niet afkeeren, dat eindlyk ons treffen moet.

Ik heb luiden gekend, aan wien ik voorſpelde, dat een Val hen van 't leeven zou berooven, en die zorgvuldig vermydden om immer een trap opteklimmen; die het zelfs niet gewaagd zouden hebben een dorpel op te ſtappen, om zig volſtrekt buiten de geleegenheid te houden van te kunnen vallen; —— en met dat alles zynze aan een Val geſtorven. Zo ſtruikelde de eene gelyksgronds over een ſtrooitje, de andere over zyn Wyf in 't bed, en zo vervolgens. Nog in 't voorjaar kwam er een Bagyntje by my, die haare toekomende Lotgevallen voorzegd wilde hebben. Ik las in het boek der Planeeten, dat zy waarſchynlyk door een kwaad Man geplaagd zou worden! zy lachte my hartlyk uit. Zy wist zulks wel beter, want zy had een gelofte van kuischheid gedaan! En gisteren kwam ze by my, raad vraagende voor een bloedſpuuwing, veroorzaakt door een trap, die haar Man haar op heur hart gegeeven had.

Duizende yslyke gevallen zou ik u kunnen verhaalen van Menſchen, die door vallen, ongelukkig aan hun einde opkomen zyn! —— Doch waartoe alle die akeligheeden! Gy zoud ſlegts getroffen worden, door de jammeren der natuur, zonder haar verlichting te kunen bezorgen.

Bepaalen wy liever onzen aandagt tot *Jeroen*!

Deeze goede Sukkelaar viel, zo als gezegd is, doch bezeerde zig niet in 't allerminst.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

TWEE

TWEE EN DERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Zyn we nog verre van het gelukkige Land, dat we zoeken? vroeg *Klaas* aan *Buchanan.*

Verveelt u de reis, *Klaas?*

Zekerlyk wenschte ik wel, dat ze al ten einde was. Maar het eind kroont het werk. Daar boven zullen we Engelen zyn!

Buchanan ſchudde het hoofd.

Daar zullen we niet meer behoeven te werken! daar zullen we vol op eeten en drinken hebben! daar zullen de Ryken de Armen niet meer verdrukken, niet meer beſteelen, niet meer voor de poot van de Kat gebruiken, om de kastanjes uit het vuur te haalen! ——

Maar zyn er wel Ryken? vroeg *Jeroen* zeer eenvoudig.

Of er wel Ryken zyn? —— wel, —— dat is een aartige vraag! waarom zouden er geen Ryken zyn?

Om dat de Ryken er gewislyk den duivel van geeven, om tegen dien vermaledyden berg opteklimmen. Zy hebben het immers duizendmaal gemaklyker in die laage Vallei, waar hen alles in den ſchoot word geworpen?

Dat is waar, daar heb ik niet eens op gedagt. Maar *Jeroen!* dat wy dan maar weer te rug keerden! —— want zie myn handen en voeten eens! ik heb er reeds ten minſten een zesde part van verlooren, en eer wy boven zyn, houd ik er geen twintigſte deel van overig.

Waaragtig, *Klaas!* ik geloof, dat wy best zouden doen. Wat dunkt er u van, *Buchanan?*

Gaat zitten, myne Vrienden! en laaten wy bedaardlyk dit ſtuk eens indenken.

Niet verre van hen af was een kleine Grot; niet door de kunst, maar geheel en alleen door de hand der natuur gevormd. Tot dus verre ſtrekte dit eenzaam verblyf ter wooning van een groote Gier, die op dit tydſtip was uitgevloogen. Naar deeze Grot begaaven zy zig. *Buchanan* verzogt hen iets van hunnen voorraad

raad te gebruiken, alvoorens hy ſprak. Hy wist, dat menſchen, die wel gegeeten en gedronken hebben, het best te overtuigen zyn.

Na dus voorbereid te zyn, begon *Buchanan* aldus:

't Is volmaakt om 't even, myne Vrienden! in welk oord van de Waereld gy u bevind. Gy kunt overal gelukkig of ongelukkig weezen, naar maate gy een hart mede brengt. Ik moet het telkens herhaalen, en gy kunt het niet genoeg in uwe zielen prenten, gy zult boven niet beter zyn dan gy in de laagte waart, indien gy zelf er niet beter leeft dan gy geleeft hebt.

Een Maatſchappy kan nooit welvaaren, kan nooit gelukkig zyn, wanneer derzelver Leden niet alle die hoedaanigheeden bezitten, welken volſtrekt vereischt worden, om welvaart en geluk te genieten.

Kan men ryk worden, zonder arbeidzaam en vlytig te weezen? Kan het Land bebouwd worden, wanneer alle handen leedig blyven, en niemand de ſpade of ploeg aangrypt? Kan men de vrugten van zynen arbeid behoorlyk nuttigen, wanneer men dien met voeten vertreed of wegſmyt? Kunnen wy onze Kinderen ſchatten nalaaten, wanneer wy de ſchatten verkwisten? Zal eene beſtendige Gezondheid ons Deel zyn, wanneer wy daaglyks, door buitenſpoorigheeden, overdaad en onmaatigheid, ons ontelbaare kwaalen en ziektens op den hals haalen? Zullen wy ons onderwerpen aan de beste en rechtvaardigſte Wetten, wanneer wy in een ſlegt gedrag, en in het bedryven van allerlei ongerechtigheeden, ons eenig vermaak vinden? Zullen wy den deugdzaamen Regent eerbiedigen, wanneer wij ondeugdzaam willen zyn en blyven? —— Dit is het geval met de meesten die in de Vallei woonen, en echter klaagen zy, echter willen zy naar den bergtop, om aldaar te blyven die ze zyn, en evenwel gelukkig te worden; dat is, om vuur en water onder een te vermengen.

By myn ziel! dat is zo! zei *Klaas*.

Zouden niet, vervolgde *Buchanan*, die zelfde Menſchen, die om een meerdere volmaaktheid in de ſaamenleeving wenſchen, die meerdere volmaaktheid kunnen daarſtellen, en evenwel blyven ter plaatſe daar zy waren?

Gantsch niet, riep *Jeroen*: ten ware dat zy zonder Vrouwen konden leeven.

En waarom zonder Vrouwen?

Om dat deeze volſtrekte Dwingelanden zyn, die volmaakt naar hunne grilligheeden met ons omſpringen, die ons uitputten en afrosſen, die ons den hoek wyzen waar wy ſtaan moeten, met één woord, die ons gebieden in het ſtof te bukken, en als dan hunne yzeren agterlappen ons op den nek planten!

Gy bewyst hier mede niet anders, antwoorde *Buchanan*, dan dat ik myne gezegden algemeener moest gemaakt gemaakt, en ze uitdruklyk ook tot de Vrouwen bepaald hebben. De Mannen maaken alleen de Maatſchappy niet uit; de Vrouwen zyn er teffens een onöntbeerlyk gedeelte van. Zonder de Sex kunnen wy onmooglyk beſtaan!

Zou er niet iets op uittevinden weezen? vroeg *Klaas*, met zeer veel nadruk.

Wildet gy dan, even als met de boomen geſchied, de menſchen oculeeren en inënten? Of ze, even als de groentens, zaaiën? —— Ik wil vraagen, of gy de ganſche Schepping in de war wilt gooiën?

Klaas zweeg.

De kortſte weg, ging de Grysäart voort, is ongetwyffeld deeze, dat zo wel Vrouwen als Mannen, dat is, de geheele Maatſchappy, deugdzaam worde!

Maar, vroeg *Jeroen* met meer drift dan hy gewoon was, neemen wy, Zotskappen, dan den langſten weg niet?

Hoe dat?

Met tegen deezen verdoemden berg onze kousſen en ſchoenen, ons vel en ons vleesch te verſlyten?

Buchanan zweeg.

Gy begrypt het recht! antwoorde hem *Klaas*. En om dan nu illico den kortſten weg inteſlaan! allons, rechtsöm, en mars naar beneden!

Fluks reezen zy op en ſnelden naar den uitgang van het hol.

Buchanan ſloeg de handen, zeer bedaardlyk over elkander, zeggende: *Ecce Homo!*

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

DRIE EN DERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Ecce Homo! —— ja, Vader *Gerhardus*, zie den Mensch, want, by al wat leeft, er is niets dat meer bezienswaardig is en meer noodig heeft bezien te worden dan den Mensch!

Hy is altoos dwars op den rechten weg. Daar hy vooruit kan en moet loopen, loopt hy agter uit! daar hy op zyn muiltjes zeer gemaklyk wandelen kan, kruipt hy op zyn bloote knien en elleboogen over distels en doornen! daar hy zwygen moet, schreeuwt hy luidkeels! daar hy zig verstandig moet gedragen speelt hy den Hansworst, en daar het hem oirbaar zou weezen een kap met bellen optezetten, hangt hy mantel en bef om! — *Ecce Homo!* en gy zult bevinden, dat ik klinkklaare waarheid spreek.

En, Vader *Gerhardus!* om zulke Menschen zullen zig de Staatkundige Vaderlanders nog over een vierde van een Eeuw en langer bekommeren! —— ô Wy arme Stervelingen! wy willen goud uit potäarde smeeden.

't Is zeer goed, 't is by uitstek pryslyk, dat wy de neus in de Waereld steeken, dat wy zien wat er in te koop is, en dat wy ook niet staan te gaapen als Snotjongens, die hunne zondagsduiten verlooren hebben, en met den grooten hoop niet kunnen meê doen! —— Wy moeten by ondervinding de Menschen leeren kennen, want in deeze verheeven en nuttige kundigheid, geeven de boeken maar een zeer gebrekkig onderwys, —— maar een verstandig Man, schoon hy met de jongens meê speelt, moet daarom een verstandig Man blyven — moet met de jongens lachen, maar er niet mede vegten; moet er mede dobbelen en knikkeren, maar om het verlies van een marmel of een duit, geen teering zetten; hy moet er zig niet over vergrammen, wanneer zy hem bezweeren dat zyn koot schyt ligt, schoon zyn oogen hem overtuigen, dat hy stoof ligt; vooral moet hy zig niet wreeken, op de groote jongens, die dikwils met de duiten en de dobbelsteenen wegloopen!

De Waereld is vol jongens, Vader *Gerhardus!* de verstandige Luiden, welker getal verbaazend klein is, zyn de bejaarde Menschen; en behooren zig deezen niet naar den grootsten hoop te schikken? en, al behoorde zulks niet, zy moeten wel!

Een zekere Boer, die zeer ongodsdienstig was, werd door een zyner buuren gezegd, dat de Predikant van het Dorp hem aan den Duivel had overgegeeven. 't Is wel, antwoorde de Boer, maar, om hem nog erger te pynigen, geef ik den Dominé aan de Jongens over!

Gy ziet er uit, dat er geen erger vloek is, dan aan de ongenade der Jongens overgegeeven te worden.

Zulk een leerzaame brief is lang genoeg, om hier te fluiten.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

VIER EN DERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Vermits gy, goede oude Vader! wat kort van geheugen zyt, is het overnoodzaaklyk dat ik u erinner:

1. Dat de Profetie, welken ik op uw bevel beschryf, geen alledaagsche Profetie is.

2. Dat zy derhalven voor geen gemeene verstanden, zo als myne andere Voorzeggingen, maar voor door- en doorkundige Menschen geschreeven is.

3. Dat ze door den Wyzen geheel anders zal uitgelegd worden, dan door de Dwaazen.

4. Dat, om ze wel uitteleggen, er een groote menschenkennis, en een weetenschap van zonderlinge omstandigheeden vereischt word, die met geen mooglykheid algemeen gevonden kunnen worden.

5. Dat, om zeer gewigtige redenen, in deeze Profetie, veele dingen voor staan, die agter moeten weezen; veele dingen agter aan zukkelen, die vooruit behoorden te marcheeren; dat

Piet en *Klaas* geen Naamen zyn, die by de vervulling *Piet* en *Klaas* moeten blyven, en dat, om deeze en meer andere redenen,

6. Deeze Profetie volstrekt geheim moet blyven. Dat zy nooit gemeen gemaakt moet worden, dat niemand anders dan gy ze leezen moet; dewyl ik ten nutte van het algemeen een overvloed van Profetien geschreeven heb, die, gelyk gy weet, dertig jaaren begraaven moeten blyven liggen, eer zy uitgegeeven worden.

Deeze erinnering kwam my zo pressant voor, dat ik niet manqueeren kon er expreslyk een brief over te schryven.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

VYF EN DERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS,

Jeroen en *Klaas* vloogen, zo als wy zeiden, het Gierenhol uit, in voorneemen, om illico den berg af te rennen. *Buchanan* ging op zyn gemak, met een zeer gemaatigden tred, als verzekerd zynde, van er zo wel te zullen komen als zy.

Klaas en *Jeroen* lagen alreede met hun buiken plat op den kant des bergs en hunne beenen naar beneden hangende, om de gaten te zoeken, ten einde er hun voeten in te zetten, om dus weder op dezelfde wys nederwaards te daalen, als zy opgeklommen waren, toen een vervaarlyk geschreeuw van, *Op, Mannen! op! Couragie! Couragie! na de nieuwe Maatschappy!* hen in de ooren galmde.

Beiden sloegen zy hunne beenen, met eene onbegryplyke gezwindheid, wederom op het vlakke van den berg, en staaken, met de uiterste nieuwsgierigheid, hunne Hoofden over den kant, en gluurden uit alle vier hun oogen naar beneeden, ten einde de eerste oorzaaken van dit bemoedigend geschreeuw te ontdekken.

Weldra zagen zy een gansche drom *Jeroenen* en *Klaazen* tegen den berg opklauteren, die, meer en meer naderende, als harder en harder begonnen te schreeuwen.

Zo dra zy zo na waren, dat onze twee vrienden hen bereiken konden, ſtaken *Klaas* en *Jeroen* beiden de behulpzaame handen uit, om hen naar boven te trekken, even op dezelfde wys, als gy in het Prentje van den Zundvloed, de Menschjes ziet afgebeeld, die elkander naar om hoog helpen.

God dank! riep *Jochem*, zyn we nu in 't beloofde land?

Neen Broer lief! zei *Klaas*. Gy zyt omtrent aan 't veer, daar de ſchuit afvaart.

Wat D.....r! nu pas aan 't veer?

Niet verder!

Moeten wy dan nog al hooger klimmen? vroeg *Jurrien*.

Ja! zei *Klaas*, en hem by de hand vattende, wees hy hem naar den top des bergs, die door de hoogstdryvende wolken verre weg heen ſtak.

Wel verbaazend! riep *Michel*.

Wel verbaazend! riepen zy altemaal gelyk, want toen er een opwaards keek, keeken ze allen om hoog.

Wel verbaazend, dagt *Buchanan*.

Couragie! couragie, ſchreeuwde *Evert* en *Bastiaan*, en ſtraks was het algemeene woord: Couragie! Couragie!

Jeroen en *Klaas* ſchreeuwden nu zo hard als al de overigen, en waren de eerste om naar boven te klimmen.

Buchanan kende het Menschdom te wel, om zig over dit tegenſtrydig gedrag te verwonderen. Hy beſchouwde de nieuwe Reizigers met de grootste oplettenheid, en liet een diepe zugt, wanneer hy teſſens om de nieuwe Maatſchappy dagt.

Het verwonderde my eenigzins dat *Buchanan* zugtte, ik trad naar hem toe, toen hy nog pas omtrent een mans lengte was opgeſteegen, en vroeg er hem de reden van.

Myn Vriend! zeide hy: ik zugt om de kousſen en ſchoenen die deeze luiden verſlyten zullen.

Ik vroeg, wat reden hy toch had om mede te klimmen?

Ik moet! antwoorde hy, en verliet my.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

ZES

ZES EN DERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

De Menfchen hebben doorgaands de allergrappigfte verbeelding van het geluk. Er zyn oogenblikken, dat zy het in dingen zoeken, die zy weeten; dat volftrekt het tegenovergeftelde moeten opleeveren. Ik zou u, by voorbeeld, hier verfcheiden verliefde Jongens kunnen optellen, die het met duivels geweld in de Meisjes gezogt hebben, daar zy en gy en ik weeten, enz. enz.

Het klimmende gezelfchap was vol moed. Elk poogde zyn medemakker voorbyteklauteren. Er heerschte een naaryver, die, in alle goede zaaken, den hoogften lof verdiend.

'tIs waar, dat zy niet allen even fpoedig konden klimmen, want er waren ouden en jongen. De eene was met gezonder en vlugger kniepeezen begaafd dan den anderen. De zagtfluweele handjes konden dien weerftand aan de brandnetels niet bieden, die de verëelde knuisten konden doen: doch men wist, dat de gaaven veelerlei en ongelyk gedeeld zyn. Die niet rad ter hand en been was, was welbefpraakt en befchreeuwd, en ook dit was noodig. zo wel, om de klauterende menigte aantemoedigen, als om de klagten en zugten der geblesfeerden te verdooven!

Niet lang hadden zy zig vermoeid en afgemat, of zy kwamen aan een dorre, woeste, akelige plaats, waar een menigte Roofvogels huisvesteden. De kaale rots, flegts hier en daar met eenig vaal groen bewasfchen zag bruinzwart. Vervaarlyke bonken ftaken alomme uit, en vormden onregelmatige holen, waarvan eenige wyd en andere naauw; eenige ongenaakbaar en andere te midden in het voetpad waren. Bloed en brein hing alomme aan de fcherpfte punten, als waar tegen het verfcheurend gevogelte zyn prooi te pletteren floeg. Overal lagen of hingen half- en heelverrotte krengen, doodsbeenderen, vederen en wol! —— en, of de akeligheid van dit gezigt nog niet groot genoeg ware, werd de reuk door de onver-

verdraaglykste stanken derwyzen gepynigd, dat de hevigste braakingen er het gevolg van waren! —— en zie daar stinkende en walglyke zelfstandigheeden te meer, om de naarheid van deeze plaats, tot het uiterste te voeren. —— Ik zeg u alles slegts met een enkel woord, uw verbeelding moet de rest voltooïen.

De menigte klimmers was zo wel vermoeid als nieuwsgierig, om dit verblyf der akeligheid een weinig nader te beschouwen. Zy doorzogten alle holen en schuilhoeken, doch vonden geene der verslindende Bewooners t' huis. Zy gruuwden alle van de barbaarsheid en woede die alhier scheen te heerschen, en by deezen en geenen begon een zugt gekoesterd te worden, om dit nest uitteroeïen.

Buchanan, als Natuurkundige, beschouwde de geheele zaak zo als ze waarlyk beschouwd moest worden. Er zyn Roofvogels, dagt hy, dus moeten zy nesten hebben, en deeze nesten moeten ergens weezen.

De klimmers dagten er echter geheel anders over. Er moeten geen Roofvogels zyn, zeiden zy, dus moeten zy geen nesten hebben, bygevolg moeten wy de nesten verdelgen.

Deeze redeneering was in een oogenblik algemeen, en wel dra zag men naar hulpmiddelen om, om het slot dier redeneering te bewerkstelligen.

De gryze Staatsman, bespeurende dat het ernst ware, om de Natuur in 't aangezigt te vliegen; verzogt, met eene vriendlykheid, die zeldzaam werd tegengesproken of weigering onderging, dat zy, alvoorens de handen aan 't werk te slaan, eenige oogenblikken geduld wilden hebben, om hem te hooren.

Mannen, Broeders! zei hy. Ik bewonder tot op dit oogenblik uwen yver en standvastigheid, in het doorworstelen van eene reeks gevaaren en onaangenaamheden, die zekerlyk elk hart zouden doen bezwyken, wanneer het geen edele en verheeven bedoeling had.

Gy betuigt, en ik ben geneegen het te gelooven, dat gy u alle deeze moeiten en tegenspoeden getroost, ten einde op den top van deezen ten uitersten moeilyk te beklimmen berg, eene Maatschappy te vinden, die, zo al niet geheel, ten minsten voor het grootst gedeelte vry is van die gebreken, waarom gy uwe valei verlaaten hebt.

Ik wederspreek de mooglykheid van het bestaan zulk eener Maatschappy niet! verre van daar! in de omstandigheden, waarin ik my bevind, moet ik het gelooven.

Maar

Maar, reizende naar die gelukkige Landſtreek, ben ik zo nieuwsgierig, om het te aanſchouwen, dat ik elk oogenblik noodeloos vertoevens voor een onherſtelbaar verlies reken.

Wy zyn op reis, en getroosten ons alles om er het einde van te zien, —— maar waarom zullen wy ons dan ophouden? —— ware het niet beter, dat wy daadlyk aan 't klimmen teegen? ——

Het woord klimmen was nog naauwlyks van de lippen van *Buchanan*, of er ging een vervaarlyk gekrysch op, van Klimmen! Klimmen! Klimmen!

En waarlyk men zou geklommen hebben, indien niet een lang, mager, geelkleurig en ſtyf man, zig op een ſtuk rots geplaatst had, en met zyn doodsbeendere hand een wenk had gegeeven om ſtille te weezen.

Oogenbliklyk was alles ſtil.

De lange, magere, geelkleurige en ſtyve Man, zyn kaakebeenen langzaam van een tillende, zeide:

Niet klimmen! ——

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

ZEVEN EN DERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Niet klimmen! zei de lange, magere, geelkleurige en ſtyve Man.

Er zyn luiden, die een zeker iets over zig hebben, dat men eigenlyk gezag kan noemen; dat, zo al niet door elk een geeerbiedigd werd, ten minsten elk een, voor eenigen tyd tot zwygen dwingt. Wanneer deeze knaapen, in een vol gezelſchap den mond openen, ſluiten daadlyk de lippen van al de tegenwoordigen; niet, om dat zy zo veel eerbied of vrees voor den ſpreeker hebben, maar om dat hun inſtinct hen tot luisteren en ſtilte onwederſtaanbaar aanzet.

 Meer

Meer-als eens heb ik gezegd, dat men dergelyke, met gezag-gebooren Menschen, behoorde uittekippen en er geestlyken van te maaken, —— hoe sterk zou dit de Leer niet bevorderen, en hoe gezegend zou het voor de burgerlyke saamenleeving zyn, van deeze schrikbaarende weezens verlost te weezen!

Niet klimmen! zei de Man, en naauwlyks had hy zulks gezegd, of allen die opgereezen waren, om te klimmen, zetteden zig neder om niet te klimmen.

Had ik in de plaats van *Buchanan* geweest, ik was vervloekt kwaadaartig geworden.

Maar *Buchanan* was een volmaakt wysgeer. Hy zettede zig ook neder, en den langen, mageren, geelkleurigen en styven Man vriendlyk by de hand vattende, vroeg hy hem, zeer bedaardlyk: En waarom, myn Vriend! zullen wy niet klimmen?

De lange, magere, geelkleurige en styve Man verwaardigde zig niet, om hem te antwoorden, maar wees, met een houding, die het veragtlykst verwyt van domheid aanduidde, op de Nesten der Roofvogels.

Op deeze meesterägtige aanwyzing keek de menigte insgelyks naar de nesten, en elk gaf door gebaarden zyne onwederstandlyke begeerte te kennen, om staande voets de nesten op te ruimen.

Myn Vrienden! zei *Buchanan*: Ik zou een onverschoonlyke stap begaan, en eene ondraaglyke waanwysheid en trotschheid aan den dag leggen, byaldien ik ondernam, de hooge wysheid en het beredeneerd doorzigt van deeze aanzienlyke saamenkomst, te beleedigen, door de minste schaduuw zelf van tegenspraak.

(*Buchanan* moest op deezen toon spreeken: had hy rond voor de vuist weg gesprooken, men zou hem niet hebben willen hooren, —— en nu opende zig alles wat de gedaante van een oor had.)

Maar, die zelfde eerbied voor deeze illustre vergadering, welke my in alle andere gevallen het zwygen en de bereidvaardigste onderwerping aan den wil der meerderheid aanraad, doet my thans spreeken! Ik vertrouw, dat uwe doorlugtige verstanden wel, voor een oogenblik, de onbereikbaar hooge bespiegelingen, zullen willen ter zyde stellen, om het geringe vonkje vernufts van den minsten en nederigsten uwer dienaaren te hooren!

Een

Een vriendlyke glansch bedekte het gelaat van allen, die *Buchanan* hoorden. Zy boogen zig, om daar door zo wel hunne dankzegging, als hunne toeſtemming aan den dag te leggen! —— zelf de lange, magere, geelkleurige en ſtyve Man boog zig!

In alle andere gevallen zou ik gramſtorig op *Buchanan* geworden zyn. —— Nu moest ik hem pryzen, want hy had noodzaake, om de waereld te bedriegen.

Ik zie, ging hy voort, dat gy waarlyk wys zyt, daar gy u geneegen toont, om van mij eenen goeden raad te ontvangen. Het uitroeien van deeze nesten der Roofvogels was allernoodzaaklykst, was een arbeid van de hoogſte verdiensten, en uwer geheel waardig, byaldien men, met de nesten uitteroeien, ook deszelfs verſcheurende Bewoonders verdelgde. — maar, dit is hier het geval niet! heft uwe oogen op, ——

(Zy keeken allen op.)

—— en ziet dat de Nesten ledig zyn!

Ja, waaragtig! riep *Jeroen*, daar hadden wy nog niet eens op gelet.

Wanneer gy, vervolgde de Gryſaart, deeze Nesten vernietigd zult hebben, dan blyven de Roofvogels immers nog overig, en deezen zullen niet nalaaten, om ergens elders wederom nieuwe Nesten te maaken, en dat mooglyk wel op een plaats, onëindig ſchadelyker en moeilyker om by te komen dan deeze! en ik bid u, wat zult gy dan met de uitroeijing deezer Nesten gewonnen hebben? —— Immers Niets?

De gemeente knikte.

De lange, magere, geelkleurige en ſtyve Man, ziende dat *Buchanan* de overhand ſtond te verkrygen, haastede zig, om hem in de reden te vallen en by het woord te vatten.

Mynheer! zei de lange, magere, geelkleurige en ſtyve Man. Gy hebt volkomen gelyk. Ik prys uw exelleerend vernuft, en bedank u deswegens uit naam deezer hoogäanzienlyke vergadering zeer hartlyk en plegtig!

De intentie van deeze Vergadering is echter niet, om met zulk een verſchriklyke moeiten, als er aan de uitroeping der Nesten vast is, niet anders te doen of te winnen, dan de verdelging van loutere Vogelnesten! neen! wy willen de Nesten en de Vogelen teffens uitroeien.

Hier klapte de menigte in de hand, want by myn ziel! Vader *Gerhardus!* dit en niet anders was de meening van al de klimmers.

Ik verwagtte, dat *Buchanan*, op deeze tegenwerping ſtok ſtil zou gezweegen hebben, —— maar tot myn uiterſte verbaazing antwoorde hy, zonder zig te bedenken.

Dat voorneemen was goed, wanneer gy de Vogels had.

Dit ſcheen iets te zyn, dat de attentie van al de aanwezigen ontſnapt was, want geſaamlyk keeken zy om, of zy de Vogels nergens zien konden.

Alles zweeg.

Ik zelf keek ook, —— maar my ſpoedig bedenkende, werd ik zo boos op my zelve, dat ik my een ſlag voor 't gezigt gaf, dat het bloed my de neus en den mond en het vuur my de oogen uitſprong.

Laat u, als gy ſlaapt eens een dergelyke ſlag geeven, en zie dan of gy ook niet wakker zult worden.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

AGT EN DERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

En dan nog, myne Vrienden! voer *Buchanan* voort, wanneer gy de Vogels al in uw magt had, dan nog was de zaak van de verdelging zo der Vogels als der Nesten zeer bedenklyk.

Er zijn weezens in de Natuur, die met den eerſten opſlag, en zelf bij keurig onderzoek zeer ſchadelyk ſchynen te weezen, en tot welks uitdelging elk verſtandig Man greetig beſluiten zou, wanneer hij er de magt toe had, welken echter, met betrekking tot het Geheel, niet gemist kunnen worden, zonder nog grootere nadeelen te berokkenen.

By voorbeeld. In een zekere Landſtreek waren de Spreeuwen, Zwaluwen en Kraaiën zo overvloedig, dat er op hoog gezag een order kwam, dat de Boeren daaglyks op de jagt deezer dieren moesten gaan, om ze te dooden. Weldra was deeze gevlerkte Familje aan dat oord uitgeroeid, doch wat was het ge-

gevolg? De graanen, die op voorige jaaren aldaar zeer wel gewasschen waren, kwijnden, en kwamen omtrent ter halver rypte! —— Het eerste jaar schreef men dit aan geheel andere oorzaaken toe, het tweede, derde en vierde jaar, zogt men andere reden, zonder de waare te vinden —— maar eindlyk verscheen er een oude Boer ten toneele. Gy zyt al te samen Uilen, zei hij: gy zelf zyt de oorzaak van dit misgewas: gy hebt de Spreeuwen, Kraaiën enz. uitgeroeid, en ziet daar eenvoudig de reden van dit kwaad, want zekere Insecten, die aan de wortels der graanen knaagen, worden door dit Gevogelte gegeeten, en daardoor den wasdom bevorderd; —— Nu deeze Insecten ongestoord voortknaegen en vermenigvuldigen, is het niet te verwonderen, dat het graan kwijnt en zyn rypte niet verkrijgt. Op dit gezegde gingen aller oogen open, en op hooge order werden de Spreeuwen, Zwaluwen en Kraaiën weder in deezen oord aangevokt, met dat gewenscht gevolg, dat de graanen, als in voorige jaaren, de lust en het voordeel van den Landman uitmaakten.

Wie weet of het met het uitroeiën van het Roofgevogelte op deezen berg niet eveneens zo gaan zou, en wat behoeven wij, in allen gevallen, deeze kans te waagen, daar wy onzen tyd hoognoodig hebben, om naar den top te klimmen.

Men begon dit gezegde reeds algemeen toetejuichen, toen de lange, magere, geelkleurige en styve Man andermaal zyn mond open deed en sprak.

Dit Voorbeeld is geheel niet toepaslijk op ons geval, —— want, —— hier groeiën geen graanen!

En nu weêrgalmde de lugt van goedkeuring en toejuiching, en elk een bezwoer de verdelging der Nesten en der Vogelen.

Buchanan keek hen met bedaardheid aan. Met deeze Luiden, dagt hij, gaan wy een volmaakte Maatschappy stigten!

De breede Raad werd daadlyk gespannen. Men beraamde de middelen, om het besluit ter uitvoer te brengen, waarin zig echter eene kleine zwaarigheid opdeed, dat is, dat men wel de Nesten kon uitroeiën, want deeze had men; maar de Vogels kon men niet uitroeiën, want deeze had men niet.

Buchanan lachte.

De lange, magere, geelkleurige en stijve Man toonde echter met deeze beuzeling niet verleegen te zyn. Laaten wy, zei hy, de Vogels, die gewislyk tot hunne Nesten zullen wederkeeren, afwagten, dan kunnen wy ze dooden.

Buchanan, zyn invloed op de menigte willende bewaaren, voegde er onmidlyk by: En om dat einde zeker te bereiken, laaten wy by partyen in de Nesten kruipen, en ons aldaar ſchuil houden, dan vind elke Vogel zijn Man, en elk Man zyn Vogel.

Dit Voorſtel viel derwyzen in de ſmaak des Volks, dat elk een, zonder verder er woorden over te maaken, heen ging, en in een Vogelnest kroop.

Buchanan kroop insgelyks in een nest; hy maakte van de pluimen en 't dons, dat hy aldaar vond, een ſoort van bed, als ten vollen verzekerd, dat hy er veilig zou kunnen ſlaapen.

De overige Vrienden, aan hunne roeping willende beantwoorden, maakten geen bed, want zy wilden waaken, en om hiervan onderling zeker te weezen, hieven zy eendragtlyk een Zang aan, en dat wel zo hard, dat, door de duizende Echo's, die door de menigte der klooven, dieptens en valleiën van den berg veroorzaakt werden, de helft van het Menschdom dien nagt geen oog om te ſlaapen kon toe doen.

De Roofvogels kwamen wel op hun gewoonen tyd om hun intrek in hunne nesten te neemen, doch op eenige mylen afſtands hoorden zy dit getier reeds, en kwamen niet verder, maar vernagteden daar ter plaatſe waar zy zig bevonden.

Buchanan kon ook niet ſlaapen. Hy herdagt de Lotgevallen van de ongelukkige en deugdzaame Prins en Prinſes, op wiens bevel hy de reis aanving. Hy beklaagde den ongelukkigen Staat der Stervelingen, die den last der onvolkomenheeden gevoelende, er altoos op uit waren, om dien te vermeerderen en drukkender te maaken! —— Telkens herhaalde hy zyn Lyfſpreuk: *Het leeven is de moeiten die wy er om doen niet waardig!* SALOMON zou gezegd hebben: *Ydelheid der ydelheeden! Het is alles Ydelheid!* en SALOMON was er wel agter.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

NE-

NEGEN EN DERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Zekerlyk, Vader *Gerhardus!* zult gy u verwonderen over *Buchanan;* dat hy, naamlyk, als een verſtandig Man dergelyk een ſpoorelooze reis ondernam.

In een myner brieven, [*de Zesentwintigſte, die ongelukkig vermist word*,] heb ik u de groote beweegöorzaak van deeze zyne reis gezegd. 't Is waar, het grootſte gros der geenen, die hem vergezelden, was geheel ongeſchikt tot dergelyk een togt! De medewerking van ſoortgelyke Luiden, als waarmede hy te doen had, kon volſtrekt nergens anders toe dienen, dan om alle goede oogmerken te dwarsboomen, en alle beste poogingen te verydelen! en evenwel, zult gy zeggen, deed hy 't?

Maar gelieft in aanmerking te neemen, dat het Orakel niet bepaald had, de voorwaarden, waar op hy zyn reis doen moest; hy moest ze doen. —— ten tweeden: de omſtandigheeden, in den gemelden brief opgegeeven, bleeven dezelfden. —— ten derden: met de knaapen, die hy nu by zig had was hy niet op reis gegaan, zy waren by hem gekomen, toen hy alreede op reis was, en hy leerde hen kennen, in zulke tydſtippen, waarin de wederkeering ondoenlyk was geworden. —— ten vierden: hy ſtelde de mooglykheid van dergelyk eene Maatſchappy, —— maar onder zeer veele bepaalingen, die hy ondervond, dat nu wel door de menigte verworpen werden, doch die hy hoopte, dat, wanneer zy ter gewenschter plaats waren aangekomen, ſtand zouden grypen, om dat het dan zou blyken, dat zy noodzaaklyk en onöntbeerlyk waren. *Buchanan* dagt zeer gunstig over het Menschdom. Hy wist zeer wel dat het over 't algemeen dwaas, grillig, en buitenſpoorig was, maar hy veronderſtelde teffens dat het vatbaar was voor onderwys en verbetering, —— in allen gevallen hield hy het voor zyn pligt, om alles, wat tot verbetering kon worden toegebragt, van zyne zyde, toetebrengen: de mislukking daarvan kwam niet voor zyn rekening.

Gy ſchud het hoofd, Vader lief! maar leert men niet door ſchade en ſchande, en moeten niet de meeste Stervelingen tot

dien prys geleerd worden? Hoe ellendig hadden deeze klimmers hunne Wyven niet geflagen, —— of liever, —— om de Vrouwen de eer te geeven, die haar toekomt, hoe Godsjammerlyk waren deeze Mannen niet door de Vrouwen geflagen geworden. —— Stond het niet te gezien, dat zy ze leevendig gevild en verbrand zouden hebben, —— want wie is beftand tegen den toorn der Wyven?

En daarenboven, *Gerhardus!* myn droom is nog niet uit. Myne Helden zitten nog in de Vogelnesten! 't is waar! —— maar heb geduld! zy zullen er wel uit komen.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

VEERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Buchanan had iets over zig, dat men, by lange na niet, in alle Menfchen aantreft. Hy kon gelyk men zegt: geeven en neemen, hy bedoelde de verbetering van het Menschdom, en daaraan offerde hy alles op. Of hy niet wel gisfen kon, dat alle zyne poogingen eindlyk geheel vrugtloos zouden weezen, is geheel iets anders; hy wilde meer doen dan gisfen; hy wilde by de ondervinding weeten, wat er gebeuren kon.

Een wys man moet niet berusten by de bloote ontwerping van een overheerlyk Plan; beoogt hy de algemeene nuttigheid, dan moet hy werken, maar ziet hy, dat de onderwerpen, die hy beärbeid volftrekt onvatbaar voor verbetering zyn; ziet hy, dat er omftandigheeden in den weg koomen, die hy vooraf niet berekenen kon, en hem allomme dwarsboomen: —— Ja! —— dan getroost hy 't zig en laat de Waereld tobben en follen zo als zy zelf wil. —— Hy heeft zyn pligt betragt. Over dit derwerp denk ik u nog eenige brieven te zenden: want dit betoog zal voor u en uwe Nakomelingen, ten hoogften noodzaaklyk zyn.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

EEN

EEN EN VEERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Een wys Man en een waereldkundig Man zyn veeläl twee zeer onderscheiden weezens. Het eerste betekend ongemeen veel op de Studeerkamer en in de Bibliotheeken, doch zegt bedroefd weinig in de saamenleeving, wanneer het op een woelen gaat! het laatste figureert niet sterk onder de geleerden en de geleerdheid, maar is het veiligste hulpmiddel, om rechts en dwars, voor en agterwaards door de Waereld heen te dringen, en het laatste zegt nog al iets.

De Menschkunde is even als een rok van palingsvellen genaaid, men glipt, om zo te spreeken, er mede door alle hoeken en gaten, scheuren en spleeten, —— de wysheid alleen is een kleed vol weerhaaken, men blyft er overal mede aan vast, en aan hangen.

Maar overheerlyk is het, wanneer men deeze twee dingen saamen paart. Dan moeten Vorsten en Overheeden, geestlyken en waareldlyken, in voorzigtigheid, goed geluk en vergenoegen voor u zwigten.

Want, by voorbeeld, bevind u eens moederziel alleen op een wyd water, in een schuitje, dat lek is! wees dan vry de grootste Wysgeer, die onder de zon wandelt en heb geen Scheepskennis, —— ik verzeker u, dat gy verzuipen zult! — maar wees dan slegts zo verre in den Scheepsbouw ervaaren, dat gy lekken kunt stoppen, en gy zyt behouden!

Wy zyn in een lek Schuitje, Vader *Gerhardus!* en God dank, dat wy een lap zeil en spykers medegenomen hebben! — maar onze kinderen en kindskinderen! —— goede Hemel! — deeze zullen in een bodemlooze schuit zitten, en geen enkel draadje hebben, om 't gat te stoppen!

Als ik dit bedenk smyt ik de pen uit de hand, en vlieg naar boven, om my optehangen.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

TWEE EN VEERTIGSTE BRIEF.

Vader GERHARDUS aan JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

Wanneer ik kiezen moest, uwe twaalf beredeneerende en betoogende brieven te leezen, of u te zien hangen, zou ik geen oogenblik in bedenking ſtaan, om het laatſte te kiezen.

Ik heb, (en hoe dikwils moet ik zulks herhaalen?) een Profetie en geen Wysgeerig betoog van u gevorderd; en dit weet gy ook wel; doch uw vervloekte zugt, om u beste Vrienden voor den Zot te houden, verlaat u niet, zelf in die oogenblikken niet, dat gy er door geruïneerd zoud kunnen worden!

Gy verſtaat my ten overvloede.

Wat reden hebt gy toch Voorzeggende Kwelduivel! om uwe arme Natuurgenooten dus lang in die verdoemde Vogelnesten te laaten zitten?

Wilt gy ook my pynigen, door de akelige denkbeelden, die ik my noodwendig van hunnen ellendigen toeſtand vormen moet?

Gy hebt er vergeeten by te voegen, dat zy in die helſche nesten noch ſtaan noch zitten noch leggen konden, maar genoodzaakt waren, in allerlei kromme, verdraaide en lendenbreekende houdingen te blyven ſtaan, zoo lang het uwe Genade gelieft hen in die weêr en windſche Nesten opteſluiten.

Maar ik bezweer u by de Erfenis, dat gy deeze hunne Gevangenis ten ſpoedigſte ontſluit! dat gy hen, laat klimmen of daalen, naar gelange het de Profetie vordert.

Gy ziet hier uit, dat ik u de overige elf Briefbetoogen geheel kwytſcheld.

Ik ben, enz.

GERHARDUS.

DRIE

DRIE EN VEERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Elk liep om 't zeerst het Vogelnest uit, toen *Buchanan* zig op een hoogte ftelde, en de klimmers by zig riep.

Myne Vrienden! zei hy, de Vogels komen niet! was het niet best, dat wy onze reis vervorderden, want de Vogels zullen denklyk niet komen! —— wie weet ook, of deeze Vogelnesten niet al meer dan een paar honderd jaaren oud zyn, —— en ——

Dat weeten wy wel beter! riep de lange, magere, geelkleurige en ftyve man. De nesten zyn door een geflagt van Vogelen gemaakt, dat nog heden aanweezig is, en ik verzeker de Heeren, dat zy komen moeten en komen zullen.

De lange, magere, geelkleurige en ftyve Man wilde de fchande niet lyden, van uitgelachen te worden, en enkel en alleen daarom, hield hy de onmooglykheid zelve ftaande.

Het gewigtig Verfchilftuk of de Vogels al of niet zouden komen, kwam derhalven op 't tapyt, en werd met zo veel hevigheid bepleit, dat het op 't punt ftond of er werden twee Secten uit gebooren, de *Buchananiaanen* naamlyk, en de *Langemageregeelkleurigeënftyvemanniaanen*.

Buchanan mengde zig niet in dit verfchil; hy had aanhang genoeg die dit pleit vóór hem opvattede. Toen men echter de in verfchilhangende zaak in omvraag wilde brengen, ten einde er by meerderheid op te concludeeren, rees de gryze *Buchanan* op, en zeide:

Ik erinner my een volleedig bewys aangetroffen te hebben, in het nest, 't welk ik de eere gehad heb te bekruipen, waaruit volkomen blykt, dat deeze Nesten aan nog leevende Vogels toebehooren! — Het fpyt my zo onvoorzigtig geweest te zyn, deeze Nesten zo oud te noemen, daar dit blyk my van het tegendeel behoorde overtuigd te hebben! — dan, myne Vrienden! vergeeft het my! Het doolen is menschlyk, en ik beken, gedoold te hebben.

Niemand bedagt zig, om *Buchanan* te excufeeren; de lange, magere, geelkleurige en ftyve Man alleen, fcheen nog een

 klei-

kleine wraak te willen oeffenen. En waarin beſtaat dat bewys? vroeg hy.

Het beſtaat daarin, Mynheer! zei *Buchanan*, dat ik in dat Nest Vogeleiëren gevonden heb, die nog warm waren.

En nu waren ze allen overtuigd.

De Grysäart beſpeurde nu ook daadlyk de Myn, die andermaal tegen hem te ſpringen ſtond. Hy haastede zig derhalven, om verder voorteſtellen.

Ik, vervolgde hy, ben nu van geheel andere gedagten, dan ik zo even was. Ik begryp de volſtrekte noodzaaklykheid, om alhier de komst der Vogels aftewagten.

(De lange, magere, geelkleurige en ſtyve Man knikte.)

Maar dewyl onze tegenwoordigheid zekerlyk de Vogels zal afſchrikken, om hier te komen, en wy niet altoos in die naauwe en ſtinkende Nesten kunnen blyven zitten, proponeer ik, om hier een Wagt te laaten, die de komst der Vogels beſpied, en er ons tyding van komt brengen; want wy zullen dan overvloedig tyd hebben, om wedertekeeren; ten einde de Vogels en de Nesten te verdelgen, vermits de Vogels, vermoeid van omzwerven, als dan in een langen en diepen ſlaap zullen vallen, zo dat de uitroejing allergemaklykst zal vallen.

Dit vond eene algemeene goedkeuring.

En, ging hy voort, overmits van de bekwaamheid en de getrouwheid van de wagt, in dit geval alles afhangt, neem ik de vryheid om verder voorteſtellen, dat men tot deeze gewigtige Commisſie de lange, magere, geelkleurige en ſtyve Man behoorde te decerneeren.

Hierop riep al het Volk amen! doch de lange, magere, geelkleurige en ſtyve Man had er geen zin in, en wilde zig excuſeeren; —— maar *Buchanan* beweerde met luider ſtem, dat dit loutere nederigheid was, en dat men aan de verdiensten van den langen, mageren, geelkleurigen en ſtyven Man te kort zou doen wanneer men hem dien eerepost niet defereerde! —— Dit geloofde de Menigte, die daarop aan 't ſchreeuwen teeg, en den langen, mageren, geelkleurigen en ſtyven Man vriendlyk noodperste, om in deeze doodlyke en akelige plaats de wagt te blyven houden.

Buchanan glimlachte.

En hier mede ging de klimmende Caravaan weder op marsch.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

VIER

VIER EN VEERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Het was vermaaklyk te aanſchouwen, hoe zeer het Volk zig beyverde, om boven te komen! zy tilde elkander op, of trokken elkander by de armen en beenen naar de hoogte: kwamen zy aan een meer dan gemeene hoogte, als dan gingen er drie of vier, en zomtyds wel meer, naar de omſtandigheeden het vorderden, met hunne ruggen tegen de rots en digt by elkander ſtaan, met de handen ſaamleggende: op deeze ry plaatsten zig weder twee, drie of vier anderen, en op die al weder anderen, in het zelfde postuur, zo dat zy een pyramide formeerden, welks punt eindigde daar ter plaatſe waar de ſteile afhelling doodliep. Ik heb dergerlyke Menschpyramiden gezien, waarvan de onderſte ry zesenzestig Menſchen uitmaakte, waar uit gy de verwonderlyke hoogte berekenen kunt.

Langs deeze Pyramiden, die ter wederzyden, als 't ware, trappen hadden, klommen de overigen met zeer veel gemak naar boven, en wanneer men deeze boven had, werd elk onderdeel der Pyramyde met een koord naar boven getrokken.

Voor deeze wys van reizen was geen berg te hoog, of geen ſteilte te ſteil; wanneer men Menſchen genoeg had, en de onderſte Menſchen ſtevig genoeg waren, zou men op deeze wys gemaklyk de Maan kunnen beklaauteren.

Eens echter ſchrikte ik geweldig! Zy hadden een pyramide geformeerd van vyfenvyftig in het onderſte gelid. Men was alrede begonnen te klimmen, zo dat al de trappen vol waren. De twee Heeren, die op de rechte en linkervleugel van het onderſte gelid ſtonden, kreegen toevallig beiden te gelyk een ſterke jeuking in de neus, zo dat zy, in weerwil van 't gevaar, genoodzaakt waren te geneezen. Doch, door het postuur dat zy maakten, verlooren zy hun evenwigt, 't welk ten gevolgen had, dat de geenen, die op hun ſchouders ſtonden aan 't wankelen raakten, waardoor de hoogere insgelyks in

eene gevaarlyke beweeging kwaamen, eindlyk trilde en ſchuddede de ganſche Menschpyramide. De onderſte vreezende dat de bovenſte hen op 't lyf mogten vallen, namen het eenparig beſluit om weg te loopen, 't welk geſchiedende, kunt gy begrypen, welk een gedugten val hier uit voortvloeide, verſchriklyker gehaspel heb ik nooit gezien. Ik kon my nu leevendig verbeelden hoe de Philiſtynen gebuiteld moeten hebben, toen Simſon de pylaaren onder hen wegtrok.

Lang liep het aan eer de zaaken in die order waren, dat elk Individu van de gevalle Pyramide op zyn voeten ſtond. Toen het eindlyk zo verre was, ontwaarde men, met de uiterſte verwondering, dat er niemand zig bezeerd had, uitgezondert *Klaas*, die het bovenſte lid van zijn kleine toon gebrooken had.

Groote omwentelingen, (want gy begrypt, dat dit een groote omwenteling heeten kan,) hebben dikwils weinig of geen gevolgen van eenig belang, en veeltyds komt men met de ſchrik vry.

Buchanan deeze halsbreekende manier van klimmen, met leevendige bewyzen kunnende ſtaaven, hoogstgevaarlyk te zyn, bewerkte zo veel by het Volk, dat het beſloot, om voortaan geene Pyramiden meer te bouwen.

Met een wys en voorzigtig Man op reis te gaan is altoos goed en voordeelig.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

VYF EN VEERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS,

De Waareld levert ongetwyffeld een ryke ſtof om te lachen op. Elk voorwerp, dat ons ontmoet, heeft ten minsten een ſtreep of vlak, die onze lachſpieren min of meer in beweeging brengt, en om dat er zo veel belachlyks in de waareld is,

is, houd een verſtandig Man het voor eene geoorloofde uitſpanning, om de hem omringende dwaasheden te belachen.

De Verſtandige Man moet evenwel een Menſchenvriend blyven, dat is, zyn lachen moet geen wreedheid worden. Dus zou men mooglyk dapper gelachen hebben, toen de Menschpyramide om ver bruide, want waarlyk dit maakte eene wonderbaarlyke Historie; ook was het de grootſte dwaasheid, om dusdaanig een Pyramide te bouwen; de gevolgen, die dit gevaarte noodwendig eenmaal hebben moest, kon elk burgerlyk vernuft voorſpellen! —— De grootste Lacher kon zig altoos rechtvaardigen met te zeggen: waarom zyn ze zo zot? waarom doen zy het?

Dan gy, die met zo veel force uwe lachſpieren in beweeging houd, wanneer gy ſchoon uitgelachen zult hebben, zet u dan eens bedaardlyk neder, en bezef welk een wreedheid, gy u zelve aangedaan hebt.

Gy bouwt geen Menschpyramiden, ik wil zulks gelooven! —— doch waarom bouwt gy ze niet? Om dat gy niet in de geleegenheid zyt van ze te kunnen bouwen!

Maar begaat gy geene andere dwaasheeden, die ruim zo erg, ruim zo beſpotlyk en van een langer naſleep zyn?

Gy zyt gehuuwd! gy hebt een Vrouw, die over u heerſcht, die u tyrannizeert, en die u elk oogenblik verveelt! —— Dwaas! —— Ik moet u belachen, want waarom zyt ge zo zot? waarom hebt gy ze genomen?

Duizend zulke tegenwerpinge zou ik u kunnen doen, maar raadpleeg uw eigen gevoel, en zeg my, of myn lachen geen barbaarsheid ten uwen opzigten zou weezen?

Ja! het zou het waarlyk zyn. De Mensch heeft zwakke oogenblikken, waarin hy zyn verderf niet vooruitziet, en waarin hy blindlings de doodlykſte gevaaren in den mond loopt, en zig zomtyds voor altoos ongelukkig maakt! maar is deeze toeſtand belachenswaardig? moet men geen tygerâgtige Ziel hebben, om er onverſchillig omtrent te blyven? moet zelfs hy, die enkel voor zig zelve leeft, en de rampen zyner Medemenſchen zig in 't geheel niet aantrekt, niet ſidderen voor de verzekering, dat er zulke zwakke oogenblikken zyn, daar hy, even gelyk alle andere Menſchen, er immers ook voor bloot legt?

Zoud gy lachen wanneer uw huis in de brand ſtond, om dat een uwer Huisgenooten zig zelf met olie ſmeerde, zig in

den brand ſtak en aldus in de drooge takkebosſchen te ſlaapen ging leggen? —— De meeste gevallen waarom men het greetigſte lacht, zyn van dezelfde natuur, en, ach! wreede ſterfling! evenwel lacht gy!

Er zyn onſchuldige gebeurtenisſen, die niemand nadeel doen, en die evenwel belachlyk zyn, en het is hierom, dat de verſtandige Menſchenvriend alleen lacht.

Dat ik zomtyds uitweidingen doe, Vader *Gerhardus!* moet gy my niet kwalyk neemen. Zy komen enkel uit Menschlievenheid voort. Ik zag zo gaarne, dat het ongelukkige Menschdom al het vermaak genoot, dat wy op deeze aarde genieten kunnen, zonder dat het zig zelve of anderen zo wreedaartig beleedigde!

Verkondig met my, myn Vriend! deeze gelukkige zedeles by alle geleegenheden! prent ze de lachende ſtervelingen in, op dat wy en zy in het lachen geen ſmart mogen vinden.

Deeze brief is al te ernſtig, om er gekheid by te voegen.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

ZES EN VEERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Tegen den middag bevonden onze Bergbeklimmers zig aan een plaats, die zeldzaam was, uit hoofde van zyne ſchuinte.

Deeze helling was derwyze ingerigt, dat men in den beginne er zeer gemaklyk tegen op klom; allengskens werd zy moeilyker, en eindlyk werd zy zo, dat men met eene voetſtap verder te gaan, eensklaps te rug gleed, en zonder zig te kunnen ophouden, van boven neder rolde, tot die plaats van waar men dezelve was beginnen opteklimmen.

Buchanan had reeds met een opſlag van 't oog deeze zonderlinge geſteldheid opgemerkt. Hy voorzag, dat men vrugtloos tragten zou langs dien weg den bergtop te bereiken. Hy had

had ook ter zyde van deeze ſchuinte, een pad beſpeurt, dat wel een weinig om liep, doch echter zeer gemaklyk den wandelaar tot eenige voeten hoogte boven deeze ſchuinte bragt.

Hy verbeelde zig in ernst dat het genoeg zou zyn, om de moeilykheid der ſchuïnte, en de gemaklykheid van het uitgevonden pad aantewyzen, om de gantſche hoop klimmers de party van het pad te doen kiezen. —— Dan, hoe wel *Buchanan* de menſchen kende, hier kende hy ze niet. Met eenpaarigheid van ſtemmen beſloot men, tegen de ſchuinte op te marcheeren, en het pad te laaten blyven; de reden daar voor zeide men was, om dat er de ſchuinte was, en dat het pad eenige minuuten langer zig uitſtrekte.

Buchanan had gehoopt, dat, met het gemis van den langen, mageren, geelkleurigen en ſtyven Man, de Gemeente beter naar goeden raad zig zou hebben laaten geleiden, doch hy bevond, dat de lange, magere, geelkleurige en ſtyve Man niet anders geweest was, dan het middenpunt der Volksverkeerdheid, of liever de Mond der algemeene Dwaasheid, met welken te ſtoppen men de dwaasheid in geenen deele beteugeld had.

Hy getroostede zig dan dit Lot, te meer, daar het op verre na niet met die gevaaren gepaard ging, die de Menschpyramiden verzelden.

Hy zettede zich tegen over de ſchuinte, met voorgeeven van hen te zullen volgen, zo dra zy boven waren.

Allen lachten zy luidkeels om 's Mans ongeloof. Zie eens, riepen zy, deeze ſchuinte zou voor ons onbeklimbaar weezen! ha! ha! ha! ha! Ze is zo gemaklyk als een effen vloer! ha! ha! ha! Die oude Sukkelaar, hy meent dat wy kolfballen zyn, die van de minſte ſchuinte afrollen! ha! ha! ha! ha!

Dit duurde zo lang, dat de Grysaart eindlyk opſtond; zyn handen in de zyden zettede, en even zo hard als de rest begon te lachen.

Immers zoud gy in ſtede van te lachen kwäadäartig geworden zyn, daar men uw goeden raad dus ſpottende beantwoorde? — maar *Buchanan* begreep het anders. Ik zal er dubbeld myn vermaak van hebben, dagt hy: nu eens en ſtraks nog eens.

Door het lachen van den goeden Grysäart bedaarde het algemeen gelach; zelf ſcheenen de meesten te gevoelen, dat zy er niet wel aan gedaan hadden.

Het Volk ſnelde vervolgens de ſchuinte op: niets viel het gemaklyker dan een vluggen opgang te maaken. Eerlang werd

 des-

deszelfs vlugt traager: het vorderde, om dat het niet agter uit ging; eindlyk kwam de crisis van de Loopparty; zy ftonden, om dat zy niet meer voorwaards konden, en balanceerden met hunne armen, even als de Oiëvaars op een kerkdak met hunne wieken, ten einde niet naar de laagte te tuimelen.

Ha! ha! ha! ha! lachte *Buchanan*, zo dat het fteigerende Volk het gemaklyk hooren kon.

Hoort ge wel, zei *Zedekkia*, hoe de oude Heer ons uitlacht! komt, Mannen! komt! laaten wy nog eene pooging doen, en hem, door de laatfte zwaarigheid te overwinnen, befchaamd maaken!

En hier mede deeden zy den laatften noodlottigen ftap, die hen allen, hol over bol, door, onder en op elkander naar beneden deed buitelen.

Gy begrypt, Vader *Gerhardus!* dat ik om deeze vertooning het van lachen moest uitfchreeuwen, in de vaste vooronderftelling dat *Buchanan* zo hard lachte als ik: doch deeze Grysäart befchaamde my inderdaad. In ftede van op zyn beurt de rollende menigte uittelachen, fchoot hy elk een der vallende te hulp, die hy vermeende, dat te hard zou nederkomen. Zyn yver in dit zeer goede en hoognoodige werk, was zo groot, dat men daar aan alleen te danken hebbe, dat niemand zig merklyk bezeerde. Dit ging zelf zo verre, dat zy die gevallen waren, met een vergenoegde en dankbaare glimlach op 't gelaat, de menschlievende werkzaamheid van *Buchanan* befchouwde, en indedaad geen de minfte fmart van beleediging in zig ontwaarde.

Toen de Grysäart hen allen heelshuids en wel te pas weder beneden zag, had hy zekerlyk recht gehad, om hen eenige kleine verwytingen te doen, maar niets dat er na geleek.

Myne Vrienden! ik dagt waarlyk, dat gy dien weg goed zou gemaakt hebben; zei hy, en ik geloof, dat zo gy het andermaal ondernaemt, dat gy het goedmaaken zoud! Ik raad u zulks evenwel niet aan, om dat wy onzen tyd noodig hebben! Zoud gy nu niet kunnen goedvinden, om dat gindfche pad in te flaan, dat ik verzekerd ben, ons veilig en gemaklyk naar boven te zullen brengen.

Verre de meesten waren zo gemaklyk van de hooge fchuinte niet naar beneden gezold, of hunne lyvigfte deelen gevoelde het genoegzaam, om bedaard te kunnen doen redeneeren! en zie daar, de beweegöorzaak van het eenparig befluit, om het aangeweezen pad inteflaan.

Er,

Er is zeer veel hoop, dagt *Buchanan*, dat het met de Bergtopſche Maatſchappy wel gelukken zal. —— Ze zyn ten minſten leer- en leidzaam.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

ZEVEN EN VEERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Niets is haatlyker en onverdraaglyker in de ſaamenleeving, en niets wederſtreeft ſterker de bevoordering van Kunsten en Weetenſchappen dan de Meesterägtigheid, waar mede men over de zielen van andere wil heerſchen, en alle gevoelens voor zyn eigen gevoelen doen bukken.

Zy, die anders leerziek van aart zyn, en wel degelyk hun gebrek aan zekere kundigheeden gevoelen, en die niets liever wenſchen, dan hunne verſtanden te zien voorlichten, door de meer Ervaarenen, worden dikwils ten ſterkſten afgeſchrikt om te leeren en zig te oeffenen, door die haatlyke Meesteragtigheid, welken zy ontdekken by hen, die anderzins bekwaam en bevoegd zouden zyn, om hen te onderwyzen, doch welker eerſte oogöpſlag hen reeds vernederd, en als 't ware in 't Niet doet wegzinken.

Gaarne willen wy wyzer worden, doch wy willen het niet worden ten kosten onzer trotschheid. Zo dra de vermeerdering onzer kundigheeden met onze aengebooren fierheid ſtrookt, laten wy ze ons welgevallen, doch is het tegendeel waar, dan verkiezen wy liever dom te ſterven.

Behalven al de andere redenen die de Godgeleerden bybrengen, dunkt my, dat dit eene der redenen is, waarom de Mensch zo traag is in het aankweeken der kundigheeden, die de onderſcheiden Godsdiensten aanpryzen.

Door middel van deeze kundigheeden ontdekt hy waarheeden, die hem te veel vernederen, dan dat hy er genoegen in zou kunnen ſcheppen.

Hoe gelukkig zou het Menschdom zyn, wanneer het Onderwyzers had, die de gaaf van *Buchanan* bezaten, om naamlyk de Luiden door lieftalligheid te leiden, en ze in de daad te leeren, terwyl men zou moeten zeggen, dat hy door hen geleerd werd! —— Doch hoe weinig *Buchanans* zyn er!

Buchanan was door dergelyk een gedrag by allen bemind. Kwam by deezen en geenen die verdorvenheid eens boven, welke er zo veelen aanzet en aandryft, om de goeden het eerst en meest te beleedigen, hy wist deeze ongelukkige zugt te tempreren, te bedwingen, en zomtyds wel geheel te beteugelen, of mislukte hem dit, hy liet de woede op zyn geduld losbersten. Myn Lydzaamheid, zei hy altoos, is de Afleider, die den bliksem der menschlyke kwaadaartigheid naar zulk een plaats vervoerd, waar hy niemand schaaden kan!

Ik ben zo verliefd op dit Caracter van den verstandigen *Buchanan*, dat ik er telkens over moet uitweiden, om het met al de vermoogens myner welspreekenheid, elk en een iegelyk aantepryzen.

En zie daar de reden waarom gy zo dikwils zedenkundige Vertoogen en geen Profetien krygt.

Neem my zulks niet kwalyk, myn lieve *Gerhardus!*

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

AGT EN VEERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Veelmaalen gebeurde het, dat de Klimcaravaan op plaatsen kwam, waar verscheiden wegen teffens zig naar de hoogte verhieven. Deeze wegen waren dikwils zeer van elkander verschillende. Zommige waren breed en gemaklyk in deszelfs opgang, doch eindigden naauw, steil, en waren veeltyds eindlyk niet te bereizen. Anderen waren eng en steil in den aanvang, doch liepen vervolgens gemaklyker, doch behalven dat zy langer

ger waren, was men aldaar veelal ook blootgesteld aan doolpaden en wildernisfen, die, door derzelver onguure grootheid, het ten uiterste moeilyk maakten, om wanneer men er zig wat te diep in begaf, er weder ongeschonden uittekomen. Ik zag ook verscheiden wegen, die dit zonderlinge hadden, dat zy gemaklyk in 't beklimmen, regelregt tot den top des bergs scheenen te geleiden, zonder eenige moeilykheeden van eenig belang opteleveren! Ik zeg scheenen, want hier had een Gerigtsbedrog plaats, waarvan men moeilyk een weêrgade zal kunnen aantoonen.

Dit bestond hierin.

Dat men, wanneer men als een rechtgeloovige Pelgrim al recht uit wandelde, men in stede van op den bergtop te komen, in de Vallei aanlande, en men zig aldaar bevond eer men het wist.

Er waren ook Paden, die niets uitsteekends voor het oog hadden, en zo doodëenvoudig waren, dat zy zig nergens anders door aanpreezen: deeze wegen waren ongetwyffeld de langste, doch teffens ook de zekerste, om den Wandelaar ten toppe te voeren.

Als nu de gelukzoekenke Menigte aan dergelyke plaatsen kwam, viel er natuurlyk een keus te doen.

Buchanan niet gewoon zynde Orakels te spreeken, of den onfeilbaaren Handwyzer op 's Heeren Straaten te speelen, had in den beginne de menigte altoos geraadpleegd, ten einde den weg te bepaalen, die men gaan moest.

Als dan zetteden zy zig in een kring. *Buchanan* verklaarde hen de reden van hun samenkomst, en nam de raadgeevingen der present zynde Leden in, om er vervolgens een besluit uit optemaaken.

Veelmaalen had hy de gewoonte, om de menigte voortelichten. Zyne ervaarenheid, zyn oordeel en doorzigt verdiende alle vertrouwen, en men gaf hem veelal geloof en viel hem toe.

Doch toen de Geest van Tegenspraak in de harten der voornaamsten voer, werd men gewoon, meest altoos den slegtsten weg te verkiezen, en er langer tyd over te twisten, dan men noodig had, om hem driemaal ten einde te gaan.

By de eerste geleegenheid zal ik u een eigenaartig toneel bezorgen, waarin gy den toedragt der zaaken, op soortgelyke Byëenkomsten leevendig zult afgebeeld zien. Het is een droom, die ik zo tusschen beiden eens gehad heb.

Myn kop word verſchriklyk moede van zulk een langen aan één geſchakelden Droom! —— Ik geloof, dat er verſcheiden jaaren by verloopen zullen, eer de klugt uitgeſpeeld zal zyn. De getallen van 20, 21, 22, 23, 24 en 27, maalen my onöphoudlyk voor den geest. Wat zy beduiden, weet ik niet, doch dat zy een beduidenis hebben is allerzekerst. Misſchien zyt gy in dit ſtuk verlichter dan ik, zo dat gy er de waare meening van ontſyfferen kunt.

Ik begin hoe langer hoe meer overtuigd te worden, dat deeze Profetie voor niemand anders geſchreeven word, dan voor Verſtandigen en Doordenkenden, die zig niet door al de franjes waarmede zy bekleed is laaten verblinden! en daarom, myn allerliefſte *Gerhardus!* om 's Hemels wil, en om den wil van al de Heiligen, die in den Hemel zyn, houd deeze Profetie toch voor u zelve! Laat hem niemand leezen, dan die gy op de Proef verſtandig en eerlyk bevonden hebt! —— maar in Gods naam, houd hem uit de handen der Gekken! —— Zo gy my dit niet belooven kunt of wilt, dan ſcheid ik er mede uit, en dan laat ik u met het mes in den buik loopen!

Alle uwe tegenredenen zullen, in dit geval, niets by my afdoen. De waereld heeft overvloedig genoeg, aan die Profetien, die na dertig jaaren, even als de Bezetenen buiten Jeruzalem, uit hunne graven zullen kruipen. Deeze, en geene andere is de waereld waerdig.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

NEGEN EN VEERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Verbeeld u een grooten ronden omkring van aarde zooden, waarop de talryke menigte gezeten is, met den gryzen *Buchanan* aan 't hoofd! —— Elk is even fier op de plaats, die hy bekleed; en het grootſte deel is verſchriklyk beleedigd wanneer het een of ander toeval, hen een of meer plaatſen agter uit zet. Weinigen zyn er, die niet de vertooning maaken, als of

de

de Koningryken en Vorstendommen der aarde hunne Committenten waren, en byna niemand is er, of hy heeft voorgenoomen, om zig op zyn zoodenzetel te doen gelden, trotsch den magtigsten Monarch van het Oosten en Westen.

De Heerschzugt is den mensch zo geheel eigen, dat hy ze niet afleggen kan. Door eene gevoelige ondervinding heb ik geleerd, dat veele Stervelingen niet zo zeer het juk der Overheersching poogen van den nek te schudden, om dat de Overheersching op zig zelve hen ondraaglyk valt, —— neen! maar om dat de Overheersching juist een middel is, dat hen belet te heerschen.

Ongelukkig is men buiten alle twyffel, wanneer dit de beweegöorzaak is, die ons aanzet, om eene vreemde Overheersching te vernietigen, dewyl men dan het oogmerk heeft, om zelve te Overheerschen, en waar is er rampzaliger bezigheid op den gantschen aardbodem?

In den kring, dien ik uw verbeelding voorstel, ryst de eerwaardige en vriendlyke *Buchanan* op. De nieuwsgierigheid, wat zyn voorstel zal behelzen boeit aller aandagt aan zyn welbespraakte lippen:

BUCHANAN, *na zig geboogen te hebben.*

Myne Broeders! Lotgenooten en Medereizigers!

Ik neem de Vryheid aan Ulieden eerbiedig voortedraagen, Dat wy heeden genaderd zyn, aan eene plaats, waar verscheiden wegen, naar den top des bergs schynen te geleiden; welken elk op zig zelven hunne byzonderheeden hebben, die, ingevolge ons gebruik, uwe overweeging vorderen ten einde te bepaalen, welken weg, wy, met algemeene goedkeuring, ter bereiking van ons eenig en groot oogmerk, zullen inslaan!

Ik stel derhalven voor, om, daar gy allen de wegen gezien hebt, eenvoudig uw gevoelen te zeggen, welk Pad gy het geschiktst en gemaklykst oordeelt, om door ons betreeden te worden.

OLIPOMONIDORIO, *zeer langzaam.*

Myne Heeren! die wel onderscheid leert wel. —— Wy zyn hier by elkander saamgekomen, om eene gewigtige zaak, ja! ik durf met alle vrymoedigheid zeggen, om eene der gewigtigste, of zo dit nog niet nadruklyk gezegd zou mogen zyn, om

eene

eene der allergewigtigſte zaaken, in overweeging, in rype overweeging te neemen. Deeze zaak derhalven vordert een inzien, en doorzien, overéénkomstig derzelver gewigt, want in zulk een zaak zig te misgrypen, zou van de ſchroomlykſte gevolgen voor ons en alle onze nakomelingen kunnen zyn.

Eer wy derhalven een beſluit neemen, wat weg wy neemen zullen, zal het vooral ten hoogſten noodzaaklyk weezen, dat wy al de wegen, door en door grondig kennen, welken ten bergtoppe geleiden.

Om dit wel te doen, zal ik aan uwen aandagt de volgende Dingen voorſtellen.

Voor eerst, zal ik het woord *weg* in aanmerking neemen, en uit de verſchillende taalen, in welken dit woord gevonden word, de eerſte betekenis van het zelve zien op te maaken.

HASTAKPLERIDARIKLAS, *by zig zelve.*

Wel lieve God!

OLIPOMONIDORIO.

Ten tweeden. Zal ik u een egte Lyst voorleezen van al de wegen, die er van de tyden ADAMS af tot op den huidigen dag toe, op de oppervlakte van onzen aardkloot, voor zo verre bekend is, gevonden zyn, of nog gevonden worden.

Ten derden. Uit deeze ontzaglyke menigte van wegen zullen, wy ter meerdere opheldering, eene ſorteering doen, waarby wy de wegen elk in zyn ſoort zullen onderſcheiden; zullende dan blyken, dat er vyfendertig Hoofdſoorten van wegen gevonden worden; hebbende de minſte Hoofdſoort een getal van agttien onderdeelen in zig bevattende.

Ten vierden. Zullen wy kortlyk de Geſchiedenis van elken weg aanſtippen. Deszelfs aanleg en onderhoud, uit egte Documenten aanwyzen, en vermits deeze ſtof noodwendig dorre en droog moet zyn, zullen wy, ter vervrolyking, de voornaamſte Gevallen, die op deeze wegen immer zyn gebeurt, aan uwen aandagt ter beſpiegeling voorhouden.

Ten vyfden. Zullen wy uit deeze Verhandeling, door eene onpartydige vergelyking, een beſluit zien optemaaken, welke wegen het verkieslykst zyn ter bewandeling.

HAS-

HASTHETHITHOS *ſtil tegen* ROSPHILESCOLONIO.

Als wy zulke bollen niet hadden, Vriend! wy kwamen er niet.

ROSPHILESCOLONIO *ſtil tegen* HASTHETHITHOS.

't Is een verbazend Geleerd Man. Zyne Committenten weeten ook wel wie zy zenden.

OLIPOMONIDORIO.

Ten zesden. Vermits men, in het doen eener keuze, wanneer men die keuze wel en wyslyk wil doen, vooral de omſtandigheeden in agt moet neemen, dewyl daarvan de keuze dikwerf geheel afhangt, zal het noodig zyn, dat ik uwen aandagt onleedig houde, met eene opnoeming van al de omſtandigheeden, zo groote als kleine, welken er zyn, geweest zyn, of zyn kunnen, die aanleiding geeven, gegeeven hebben, of geeven kunnen, om een weg te bewandelen; gelyk ook de omſtandigheeden, die er zyn, geweest zyn, of zyn kunnen, om den eenen weg boven den anderen te verkiezen.

Ten zevenden. Zullen wy onderzoeken welke wegen er op deezen Berg gevonden zouden kunnen worden.

Ten agtſten. Welke wegen er waarſchynlyk gevonden worden.

Ten negenden. Zullen wy bepaalen, welke vaste kentekenen er zyn, om de wegen op deezen berg te kennen, en van elkander te kunnen onderſcheiden.

Ten tienden. Zullen wy uit de kentekenen opmaaken, welke wegen er op deezen berg, daadlyk gevonden worden.

Ten elfden. Moeten wy onderzoeken in welke omſtandigheeden wy zouden kunnen zyn; in welke omſtandigheeden wy waarlyk zyn, en in welke omſtandigheeden wy geraaken kunnen en zullen.

Ten twaelfden. Zullen wy de wegen en omſtandigheeden met elkander naauwkeurig vergelyken.

Ten dertienden. ——

CLASCLOSCLUSCLICLESIOS, *driftig.*

In 's Hemels naam, Myn Heer houd op, want wy moeten de eeuwigheid te hulp roepen, indien wy deeze Verhandeling ten einde toe moeten aanhooren!

OLIPOMONIDORIO.

Ik vind het zeer insolent, Myn Heer! op zulk eene choquante wyze een Lid deezer aanzienlyke Vergadering in de reden te vallen.

CLASCLOSCLUSCLICLESIOS.

En ik vind het zeer zot, een boek in folio te schryven over een zaak, die een boerenjongen binnen twee minuuten beslissen kan.

OLIPOMONIDORIO.

Zulke Luiden als gy zyt, bederven alles door hunne onberedeneerde haastigheid!

CLASCLOSCLUSCLICLESIOS.

En zulke Redenaars als gy zyt laaten alles verlooren gaan, door een predikende langwyligheid.

* * * *

Ik zal u niet vermoeiën, Vader *Gerhardus!* met een woordlyk afschrift van deezen twist. 't Zal genoeg zyn u te zeggen, dat men twee volle dagen bezig was, om deeze dissentiëerende Partyën tot een te brengen. De eene beriep zig op het Recht der Vergadering, van naamlyk alles te moogen zeggen, wat hy oordeelde ter zaake te dienen; en de andere beriep zig op de nutteloosheid van dergelyk eene eeuwige Predikatie; en op de gemaklykheid om den besten weg, zonder een enkel woord spreekens, te kunnen vinden.

Buchanan zat, met het allertaaist geduld, dat immer eenig Sterfling, (JOB uitgezonderd,) bezeten heeft, deeze Kakelparty aantehooren. Hy had deeze Stelregel, dat de Menschen ophielden met spreeken, wanneer zy niets meer te zeggen wisten! —— Schoon ik voor my, in dit stuk met hem verschilde, want zeer dikwils ziet men, dat wanneer de Luiden niet meer te zeggen weeten, zy dan eerst beginnen te spreeken.

Eind.

Eindlyk liep het geſchil zo verre, dat er de gantſche Vergadering ingewikkeld werd, en dat men elkander voor al wat leelyk en ſlegt is begon uitteſchelden.

Zie daar de werking, dagt *Buchanan*, van een verkeerd begrip van het point d' honneur! —— Het zal ons tot op den Bergtop vergezellen! —— of liever, 't zal ons beletten van er immer te komen.

Buchanan oordeelde 't noodzaaklyk, om de Vergadering andermaal te ſcheiden, om op den derden dag, met te meer bedaardheid, de zaak in verſchil te kunnen onderzoeken.

Zulke dingen als deeze, Vader *Gerhardus!* zyn verdrietig om te leezen, maar hoe almagtig verveelende en lastig waren zy dan niet om te hooren?

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

VYFTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Den volgenden morgen kwam de Vergadering vroegtydig by elkander. Men maakte meer dan gewoone complimenten tegen elkander; Een blyk, dagt *Buchanan*, dat de gemoederen nog in vollen gloed ſtaan.

De menigte was nu in twee Secten verdeeld, in *Olipomonidorioniaanen*, naamlyk, en in *Clasclosclusclitclesiosisten.*

De *Olipomonidorioniaanen* wilden volſtrekt het recht der Vergadering gehandhaafd hebben, en begeerden dat *Olipomonidorio* zyn Verhandeling voluit aan de Vergadering zou voordraagen! Want zeiden ze, wanneer men aan eenig Lid deezer Vergadering, de vryheid van ſpreeken, van delibereeren en adviſeeren betwist en ontzegd, wat zal er dan van de Vergadering in het einde worden? Zullen dan Luiden van bedaardheid en doorzigt, die de gewichtige zaaken niet ter loops, maar gezet en welberedeneerd in- en doorzien, niet altoos over-

 ſchreeuwd

ſchreeuwd en tot zwygen gedoemd worden, door elken driftigen haastighoofd, die maar vooruit! vooruit! ſchreeuwt, al ſtaat men op den rand des afgronds? —— Waartoe dient dan een Vergadering, wanneer men in dezelve geen tyd aan het ervaaren oordeel en gezond verſtand gunt, om het goede uit het kwaade te ziften? —— Wy zitten er immers toe, om de zaaken eerst te overweegen? —— want om ze uittevoeren moesten wy niet gaan zitten hebben! —— Of houd men Vergaderingen enkel en alleen, op dat er deeze en geene driftige Losbol den Baas zou ſpeelen, en over alles heenzitten, wat hem hooren of zien kon?

De *Clasclosclusclicleſioſisten* daarentegen begeerden, dat men maar eenvoudig, met den minsten omſlag van woorden, den weg zou verkiezen, die men begeerde in te ſlaan. Een weg, zeiden zy, is geen onbegryplyk Geloofspoint, dat breedvoerig en angstvallig moet onderzogt worden. Een weg is groot genoeg, om gezien te kunnen worden, en al wat er vereïscht word, om een goeden weg te verkiezen, is, dat men hem zien kan. Wy hebben alleen gezien wat wegen er naar den bergtop geleiden, en behoeven niet anders te zeggen, dan die of die weg is de beste. Zaaken van gewigt moeten ryplyk overwoogen worden, dit ſtaan wy toe, doch eene aanzienlyke Vergadering moet zig niet met beuzelingen ophouden, moet geen twistappels opwerpen! dit is verre beneden derzelver waardigheid, en voldoet nimmer aan het oogmerk, waarom een Vergadering ſaamenkomt! Of vergadert men hier, om de Deliberatien tot in de eeuwigheid uitterekken? Wat zal er dan eindlyk van worden? Dan zullen wy raadpleegende wat weg in te ſlaan, hier aan 't begin van den weg blyven zitten, tot wy door hogen ouderdom, om verre vallen, ſterven en hier begraven worden!

De *Olipomonidorioniaanen* hadden hier vry veel op aantemerken. Zy wederleiden de *Clasclosclusclicleſioſisten* met een vloed van redenen, en dagten, na er een halven dag over uitgeweid te hebben, zig van de zege verzekerd te kunnen houden.

Doch de *Clasclosclusclicleſioſisten* waren verre van ſtom te weezen. Zy lieten zig andermaal zo bondig hooren, dat ik voor myn part, de *Olipomonidorioniaanen* voor geheel uit het veld geſlagen hield.

Dan, ook hier, werd ik weder in twyffel gebragt, vermits de *Olipomonidorioniaanen* de *Clasclosclusclicleſioſisten* derwyze

aan,

aanvielen, dat de *Olipomonidorioniaansche* stelling veel aanneemlyker by my wierd dan de *Clascloscluscliclesiosistische*.

En dus, geloof ik, dat ik tot den jongsten dag toe zou geslingerd geworden zyn, zo niet *Buchanan*, wiens geduld, zigbaar ten einde scheen te loopen, opgereezen was, om de zaak in omvraag te brengen.

By de opneeming der stemmen bleek het, dat de meerderheid begeerde, dat het recht der Vergadering zou gehandhaafd worden, en dat *Olipomonidorio* zyne verhandeling over de wegen, onverhinderd, en zo omslagtig als hy begeerde zou voordraagen.

Buchanan werd bleek om zyn neus.

Olipomonidorio verhief weldra de fiere bost in de hoogte, en sprak: —— enz. enz. enz. ——

Gy vergt immers van my niet, dat ik u zyne verhandeling mededeel? zy duurde zeven dagen lang.

De *Clascloscluscliclesiosisten* reezen, onder het doen der verhandeling, de een voor en de ander na op, en gingen elk den weg, die hen aanstond. De andere party, waarvan de meesten *Olipomonidorio* hadden aangekleefd, enkel om dat zy de *Clascloscluscliclesiosisten* wilden tegenspreeken, kreegen insgelyks verdriet in het luisteren naar de verhandeling; zy reezen derhalven mede in stilte op; verlieten de Vergadering, en sloegen insgelyks een pad naar hun welgevallen in. Dit duurde zo lang, tot dat *Olipomonidorio* en *Buchanan* alleen zaten, en dus met hun beiden vergadering hielden.

Toen de Redenaar zyne verhandeling geëindigd had, keek hy zeer verbaasd in de rondte, dewyl hy toen eerst bespeurde, dat hy en de President alleen was overgebleeven. Wat zullen wy doen? vroeg hy.

Wy zullen onze Medebroeders volgen, antwoorde *Buchanan*, en aan het einde van den weg, de conclusie opmaaken; dewyl ze daar zekerlyk zullen zitten, om ons intewagten.

En hier mede reezen zy op en gingen den weg op, die hen het eerste voor kwam.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

EEN EN VYFTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Buchanan vond ſlegts een gedeelte der klimmers ter plaatſe, waar hy ze allen dagt aantetreffen: want vermits er geen generaal Plan was van den besten weg, die men te volgen had, had elk den weg gekooren, die hem het beste aanſtond, waar door het dan kwam te gebeuren, dat de een veel korter weg dan den ander had ingeſlagen. Eenige waren verdwaald geloopen in de onguure bosſchen, en hadden zig in 't grootste gevaar der wilde Dieren bevonden. Anderen waren in ſtede van te klimmen gedaald, en moesten, toen zy hunne dooling bemerkten, weder te rug keeren; zelf waren er, die, in de verbeelding dat zy het beste pad waren opgewandeld, by hunne wyven, in de valei, in huis liepen, niet beter weetende, of zy waren op den top des bergs aangeland, ſchoon zy ſpoedig van het tegendeel overtuigd werden.

De *Clascloscluscliclesiosisten*, zei *Buchanan* tegen *Olipomonidorio*, hebben gelyk, want zie hier de vruchten van uwe welbekookte verhandeling! wy komen veertien dagen laater dan wy anders zouden gedaan hebben, en dat nog wel met de grootste gevaaren en nadeelen, die wy immer loopen konden.

Olipomonidorio zweeg, —— niet om dat hy overtuigd was, maar om dat hy met zyne gedagten zo druk bezig was, met eenige verſchikking in de onderdeelen van zyn verhandeling te maaken, dat hy den moeilyk geworden zynde wysgeer niet verſtond.

Ik heb u ſlegts een klein ſtaaltje geleverd, Vader *Gerhardus*! van de moeilykheeden, die myne klimmende Helden, in weerwil van de voorzorg en de wysheid van *Buchanan*, zig zelf berokkenden. Er waren gevallen, die ongelyk ſterker waren, en die zulks waren, om nog veel geringer oorzaaken, dus, by voorbeeld, twiste men dertig dagen lang, over een boom, die dwars op den weg lag, of men er overheen ſpringen, dan of men er over heen ſtappen zou, en toen men 't niet eens

eens kon worden, ſtapte en ſprong er elk een over, zo als hy best kon.

Gy hebt geen ongelyk, Vader! wanneer gy deeze klimmers belacht, zy verdienen het.

Maar onderzoek de geheele waereld! ſla zelf de verſtandigſten die gy kent, naarſtig gade, en gy zult ontdekken, dat ze allen aan grillen en buitenſpoorigheeden onderheevig zyn; het voornaamſte onderſcheid is maar, dat elk dwaas is op zyne wyze, dat deeze dwaas is voor het oog van alle menſchen, en dat de andere het om een hoekje van de deur, of in de kelder is.

En wat reden hebben wy dan toch, om zo nydig te grimlachen, om gebreken, waaraan wy zelf ſchuldig ſtaan, en die mooglyk in ons veel onverſchoonlyker zyn, dan in anderen?

Ik heb altoos medelyden, met zulke Menſchen, die op eene hoonende wyze den ſpot dryven met hunne gebrekkige Evennaasten: want deeze Luiden hebben een Aapenverſtand en een Tygershart! Ze zyn nergers gelukkig, want nergens worden zy bemind, en nergens hebben zy vergenoegen.

Komt, myn lieve Dwaazen! komt! reikt my uwe handen, op dat ik dezelven kusſche! op dat ik met u ga, en, met die vermoogens welke God my gegeeven heeft, om er nut mede te doen, u op den regten weg pooge te brengen! Ik zal u vriendlyk en menschlievend en als zeer van verre u uwe fouten onder 't oog brengen! Ik zal u geene verwytingen doen, dan die ik, ten uwen aanhoore, eerst my zelve gedaan heb! Ik zal my niet boven u verheffen, myne daaden en woorden zullen u bewyzen, dat ik my uwer gelyk reken. Wy zullen vrienden zyn, enkel om dat ik ernſtig begeer, my zelve en u gelukkig te maaken! Ik weet, dat gy my tegenſpartelen zult, doch dit zal my niet afſchrikken! neen! ik zal geduld oeffenen, zonder u immer een ſchaduuw van beleediging aan te doen. Gy zult, dit weet ik, my eindlyk gehoor geeven! myne Menschlievenheid zal over u zegepraalen. En heb ik, door my in alles naar u te hebben moeten voegen, groote opöfferingen moeten doen, uw eindelyk geluk zal myne vergoeding weezen!

Dit is myn onveranderlyk voorneemen, Vader *Gerhardus!* en om zulks ter uitvoer te brengen, zult gy my rollen zien ſpeelen, die u verbaazen zullen, — doch zie op het oogmerk en op het einde!

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

TWEE

TWEE EN VYFTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

De ziel van *Buchanan* werd verdrietig in hem, en waaragtig, Vader *Gerhardus!* wiens ziel zou er niet verdrietig onder geworden zyn. Hy beoogde niets anders dan weezenlyk geluk, niet zo zeer voor zig zelve, (want een wys man behoeft geen voetſtap verre te gaan, om het geluk te vinden, vermits hy het in zyn eigen hart heeft,) als wel voor zyne Medeklimmers, en intusſchen betoonde het gros derzelver, dat ze geen geluk waardig waren; dat zy het zelf niet eens kenden, en dat, zo het hen, by wyze van wonderwerk, al eens te beurt gevallen zyn mogt, zy het niet zouden weeten te gebruiken, of dat nog erger is, dat zy het in een weezenlyk onheil voor zig zelve zouden hervormen.

De deugdzaame en verſtandige Man doet zekerlyk geen kwaad, wanneer hy de waareld wyzer, beter en gelukkiger wil maaken, 't is zelfs zyn onvermydlyken pligt! —— Maar wanneer wy de zaak uit het regte oogpunt beſchouwen, Vader lief! ik bid u zeg my dan toch wat hy anders uitrigt, dan den Moriaan te ſchuuren? dan naar de wolken te grypen, om ze tegen te houden? dan om de meeste Menſchen dat geenen te beneemen, dat hun weezenlyk inſtinct geworden is, en zonder 't welk zy niet leeven kunnen?

Wy zouden zeer ſlegt doen, myn Vriend! wanneer wy op deeze inrigting knorden! —— zo als het is moet het zyn, en zo als het is, is het ook best. Dit zullen wy dan eerst recht gewaar worden, zo dra wy het Menschdom en deszelfs Geſchiedenis, niet by ſtukken en brokken, maar in zyn geheel en volkomen ſamenhang beſchouwen. Onderwyl moogen wy wel hier uit leeren, onze weldaaden niet wegteſmyten aan Luiden, waarvoor het geene weldaaden zyn! Deeze Luiden moeten wy door de ondervinding leeren kennen, en het is daarom, dat wy zo veel goed moeten doen, als ons mooglyk, maar teffens ook, als ons raadzaam is.

Bu-

Buchanan zukkelde dus een geruimen tyd lang voort. Hy werd niet blootlyk gekweld, door langwylige en nuttelooze Vergaderingen, die men zelf over de afgevallen boomblaadjes hield, maar hier uit werd nog een erger kwaad gebooren, naamlyk, Heerschzugt, partyzugt, wantrouwen, verdeeldheeden, twisten en luidrugtige kyfpartyën.

Waarom, zult gy my vraagen, ging *Buchanan* niet te rug? — waarom verliet hy 't Volk niet, dat zyner niet waardig was? — Behalven 't geen ik u in een myner voorige [*vermiste*] brieven gezegd heb, moet gy begrypen, dat *Buchanan* een Mensch was! —— Hy hoopte altoos en koesterde ontwerpen, die flegt konden uitvallen, doch die zyn fpeelpop waren.

Ik zou langdraadig en verveelende worden, zo ik u al de byzonderheeden van deeze reis opgaf: gy begrypt dat ik die alle zeer uitvoerig droom! doch wat weet gy er van? De Hoofdzaak zal u voldoen.

Wagt u echter om voor als nog uitleggingen op deeze Profetie te maaken! Het grootfte vernuft zal er op den regten tyd, halswerk aan hebben!

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

DRIE EN VYFTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

En waarom zullen wy de waereldfche dingen niet neemen zo als ze vallen? Waarom zullen wy er tegen morren? Wy zullen ze er immers geenzins mede veranderen?

Vergenoegd, Vader *Gerhardus!* vergenoegd is meer dan ryk! 't zy men in 't hof of tusfchen de klippen woont; dit moet onze fchat weezen, of wy hebben geen fchat!

Hoe wandelt ook de onvergenoegde Sterfling over deezen Aardbol! —— aan alles ftoot, aan alles ergert hy zig! —— Hy kan geen Vorst op zyn troon, en geen Schoenlapper op zyn drieftal dulden! Hy zaait alomme twist, verdeeldheid, haat en nyd, en maait moeilykheeden en flagen in dubbele maate.

Laaten wy onze Medemenfchen toch met duimen en vingeren inprenten, dat zy alles naar hun zin zullen hebben, wanneer zy vergenoegd zyn in hun ftaat.

Ludeman zig zeer gemaklyk ontkleed hebbende, ftrekte zyne vermoeide Ledemaaten uit; fliep en droomde:

* * * *

Tusfchen eene onverzienlyke aanéénfchakeling van barre rotfen en naakte klipfteenen; waar het oog niets ter verkwikking, of ten rustpunt aantrof, waar alles bar, dor en woest was; waar een fchrikbaarende ftilte heerschte, die zeer zeldzaam werd afgebroken, en dan nog maar door de een of andere verdoolde Roofvogel, die zyne medemakkers met een knarfend geluid aanfchreeuwde, —— tusfchen deeze opéénftapeling van Naarheeden bevond zig *Buchanan* in een peinzende en zwaarmoedige Eenzaamheid.

Rechtvaardige Goden! riep hy met al de vervoering van een groote Ziel uit, waarom verkiezen de Stervelingen ongelukkig te zyn, daar ze gelukkig kunnen weezen?

Deeze Vraag klonk door het gebergte. De echo herhaalde dezelve tot driemaalen toe! Niemand antwoorde hem; doch de gantfche Natuur om hem heen fcheen zwaarlyk te verzugten.

Op elke fchrede, dus vervolgde hy, omringen hem uwe goedertierenheeden! hy vind uwe weldaaden alomme op zyn pad liggen! —— maar hy vertreed ze met eenen baldaadigen voet, in ftede van ze dankbaar opteraapen.

Welk een genoeglyk en vreedig leeven kon hy leiden! Zelf weldoende, zou hy van een iegelyk welgedaan worden. Geen haatlyke Partyzugt zou zyne arme ziel verfcheuren; zou hem van alle rust en geluk verfteeken: Hy zou tegen alle Menfchen zeggen: Gy zyt myne Broeders! en hunne gebreken en zwakheeden verdraagende, zou de Saamenleeving zo heilryk worden, als of er geene zwakheeden en gebreken aanweezig waren.

Doodlyke Haat! hoe veele onheilen berokkent gy! en welk eene verfchriklyke Hel word er door u op deezen aarbol geopend! Gy jaagt den Vader tegen den Zoon, den Broeder tegen den Broeder in 't harnasch, en door u fneuveld de Vriend door de handen van zynen Vriend!

Waarom vergeeft gy niet liever de verongelykingen? waarom valt gy over beuzelingen en waarom voeden belachlyke kleinigheе-

heeden uwen onverzoenlyken wrok? Hebt gy onderlinge verschillen! —— welaan! doet ze in der minne af, of, kan dit niet zyn, stelt ze ter zyde, want de vriendschap, de liefde, de burgerlyke en huislyke verpligtingen, zyn oneindig te waardeeren, boven de grootste verschillen, die gy immer voeren kunt.

Mogt ik, groote Goden! het byzyn der Menschen kunnen ontvlieden! —— Kon ik my ontslagen rekenen van de banden der Maatschappy, ô hoe zalig zou my de akeligste eenzaamheid weezen. ——

En waarom kunt gy zulks niet doen? —— donderde eene stemme tusschen de steenrotsen.

Ik gevoelde dat er een koude doodhuivering door myn vleesch en gebeente drong. Ik trilde en beefde, even als een eikenblad dat door de dreuning des donders in beweeging word gebragt. — Myne oogen stonden styf, en zo veel kragt had ik in myn tong niet, om dezelve in 't geringste te kunnen beweegen.

En dat van de schrik?

Zekerlyk van de schrik! —— want van die akeligheid, Vader *Gerhardus!* kunt gy u geen denkbeeld vormen. De stem donderde met een vreeslyken donder, en elk der veelvuldige klooven, spleeten en valeiën gaven een onderscheiden weêrklank, die, als in stryd elkander in gruuwzaamheid overtroffen! Gy kunt gemaklyk begrypen, dat ik niet slaapen bleef.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

VIER EN VYFTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Buchanan schrikte ook, doch op verre na zo veel niet als ik. 't Kwam by hem meest daar uit voort, dat hy, bezeffende dat hy eenige zwakke oogenblikken gehad hebbende, was ontdekt geworden en zig schaamde.

De wyze Luiden en sterke Geesten zyn toch trotsch.

Hy keek eenige reizen in de rondte, doch niemand bespeurende, die hem kon toegeroepen hebben, rees hy op, en onderzogt alle de schuilhoeken, waaruit hy vermoedde, dat die stem zou hebben kunnen voortkomen.

Ik volgde hem, met een strakke tronie, beevende knien en een kloppend hart, even gelyk de Kinderen hunne Grootmoeder, die in 't agterhuis of op de turfzolder naar een Spook of een Dief zoekt.

Ik wist immers niet, of hier niet het een of ander schrikbaarend Weezen kon huisvesten! Hoe weinig ik ook in Spookery en al die aapery geloof, was echter, op dat tydstip, myn brein opgevuld, met Boldergeesten, Witte Wyven, Aardmannetjes en Groenduiveltjes.

Buchanan staakte zyn onderzoek niet, schoon zyne poogingen vrugtloos uitvielen. Hy sloeg paden in, die de naarheid zelf scheenen te weezen. Het verblyf der Gedoemden kan niet verschriklyker zyn.

Eindlyk kwam hy aan een vervaarlyk Hol, dat het verblyf van een leevend Weezen vertoonde te zyn; en wanneer men uit de omstandigheeden moest gissen, welk een Weezen dit was, dan kon men er zig geene te akelige denkbeelden van formeeren.

Ik meende hem hier te verlaaten, want het toneel dat zig hier aan myn oog opdeed, pynigde my gruuwlyk door deszelfs beschouwing.

Dan ik werd wederhouden, door dat er uit het hol een stemme voortdonderde, die de eerste gelyk was.

Wat doet gy hier? vroeg de stem.

Ik wenschte u te spreeken, antwoorde *Buchanan*.

Ik kom! —— herhaalde de donderende Zelfstandigheid.

't Is my onmooglyk uittedrukken, welk eene uitwerking, dit woord; Ik kom! op myn Ziel had. Geen Misdaadiger, die geradbraakt moet worden kan zo sterk aangedaan weezen van den klank des koevoets, waarmede hem de beenderen en mergpypen staan verbryseld te worden, dan ik van de yslyke woorden, Ik kom!

Verbeeld u de eeuwige Duisternis intekyken! verbeeld u daar ontelbaare Schrikbeelden; onguur groot, en van veel monstreuzer gedaanten, dan de Chineesche Draaken en Serpenten! verbeeld u een gruuwlyk gepiep, gekraak, gemurmel en geknars te hooren! verbeeld u alles, wat akelig en alleräkeligst

is, in dat verdoemde Hol te zien, —— en bezef dan hoe het door uw gansch beſtaan moet heen donderen, wanneer er uit dat Hol, op de allerafgryslykſte wyze gebulderd word: Ik kom! ——

Ik ben, enz.

LUDEMAN.

VYF EN VYFTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

De verbeelding is waarlyk een pynbank, wanneer wy dezelve niet binnen de behoorlyke paalen weeten te houden. Hoe dikwyls ſtellen wy ons de zaaken voor, op een geheel andere wyze, dan ze in de daad zyn.

Hoe veele onnoodige ſchrikken zouden wy niet uitwinnen, indien wy ons niet haasteden, om het toekomende in een ſchildery voor onzen Geest te hebben! indien wy konden afwagten die oogenblikken, waarin het beſluit baart! of indien wy getrouwe Schilders waren, van die dingen, welken by de uitkomst ſteeds blyken, niets wonderbaarlyks te behelzen, dan het geen onze hoop of vrees er aan geliefd te hegten.

ô Myn lieve *Gerhardus!* van u kaalen kruin af tot aan het vereeld uwer hielen toe, ſteekt gy vol gebreken!

* * * *

Uit het Hol trad niemand anders te voorſchyn dan een Heremiet, in dien zelfden opſchik als men ze doorgaands verbeeld. Zyn ſtem was gelyk aan de ſtem der andere Menſchenkinderen; dat dezelve zo hard klonk kwam nergens anders van daan, dan dat het Hol een meer dan gewoone Echo had; —— de verbeelding ſchiep er alle de overige verſchriklykheden by.

„ Indien gy, zei de Heremiet geen blyken gegeeven had van
„ de Waareld te kennen, ik zou my niet verwaardigd hebben,
„ om u myne ſtem te doen hooren!"

 Dit

Dit compliment was welleevend genoeg tusſchen deeze klippen en in den mond van een Menſchenſchuuwer.

De Menschkennis, antwoorde *Buchanan*, ſchynt uw aangenaamste uitſpanning niet te weezen!

„ Zy is myn beul in deeze eenzaamheid! en indien gy waar-
„ lyk zyt, die ik my verbeeld, dan is zy voor u niet veel
„ beter."

Ik heb my mooglyk niet voorzigtig genoeg uitgedrukt.

„ Gy hebt nog geen tiende gezegd van alles wat gy zoud
„ hebben kunnen zeggen. Noem my de Waareld, en gy ver-
„ wekt in my een denkbeeld, van al wat ſlegt, haatlyk, ver-
„ foeilyk en vloekenswaardig is.

Waar zyt gy opgevoed?

„ In de Waareld! In dat moordhol, in dat ſchuilhok der
„ Boosdoenders, waar men de naamen van Onſchuld en Deugd
„ heeft ingevoerd, om de Schuld en de Boosheid nog tienwer-
„ ven haatlyker en ondraaglyker te maaken, dan ze zyn! Daar,
„ waar Vorsten en Straatjongens, en alle de middenſoorten,
„ die men tusſchen deeze twee Clasſen begrypen kan, des
„ avonds zig te bedde leggen, om allerlei kwaad, om nieuwe
„ gruwelen uittedenken, en des morgens opſtaan, om hunne
„ helſche, hunne eeuwig vervloekte Plans ter uitvoer te bren-
„ gen! Daar, waar geen eerlyk hart een oogenblik, zonder
„ ſiddering en afgryzen, kloppen kan! daar, daar, Mynheer!
„ waar men het middenpunt van alle onheilen en jammeren vind,
„ —— gy verſtaat my zekerlyk?"

Neen! niet wel!

„ Daar, daar dan, waar de Menſchen zyn!"

Gy moet magtig veel geleeden hebben, dewyl gy zo by uitſtek op de Menſchen vergramd zyt.

„ Geleerden? — Hemelſche nagten! — gy weet het!" —

De Heremiet wrong, dit zeggende, zyn ligchaam in onnatuurlyke en afgryslyke houdingen. Zyn oogen gloeiden, en vloegen als bliksems door zyn hoofd. Hy ſloeg zig derwyzen met vuisten, dat er de rotſen van wedergalmden, en rukte zig de hairen met zo veel kragts uit den kop, dat er ganſche lappen van 't vel aan bleven hangen!

„ Hoor, ging hy op een brullenden toon voort, hoor, vreem-
„ deling! 't geen deeze Steenklippen daaglyks van my hooren!
„ 't geen, byna elk uur, door de Valeien van deezen berg
„ dondert!" ——

De

De Man was niet wel by 't hoofd, dat was duidlyk te zien.

„ De Koningen zyn Tyrannen, alleenlyk bedagt, om groot „ en ryk te worden; zy befchouwen hunne onderdaanen als „ flakken, die zy met de tang opvatten, en in den brandenden „ aschpot fmyten, wanneer zy er hunne ..... oogmerken maar „ mede bereiden kunnen! Hunne Hovelingen zyn ftruikroo- „ vers, die door de wouden zwerven, om te rooven en te moor- „ den! De Geestlyken zyn Adderengebroedzels, geheel be- „ dagt om geld te winnen; ze zyn de nagels der Vorsten, om „ onze Wonden opentekrabben; 't zyn vergiftige Spinnen, die „ hunnen doodenden zwadder in onze zoete Melkfpyzen laaten „ vallen; die den Hemel en den Duivel onder elkander men- „ gen, en er een momaangezigt van maaken! " ——

Buchanan fchudde het hoofd.

„ De grooten zyn Ezeldryvers, die hunne lasten op onze kra- „ kende lenden fmyten; door wier toedoen wy Distels vreeten, „ en welker genade ons aan den Vilder overgeeft! "

De woede van den Heremiet fcheen ten top gefteegen.

„ En de Onderdaanen! — Ach! vervloekten! — "

Wel nu?

„ Deeze zyn overwaardig, dat zy zulke Vorsten, zulke Geest- „ lyken, zulke grooten hebben! — Zy vervloeken, vervolgen, „ verdoemen en vermoorden, die geenen welken hen gelukkig „ poogen te maaken. Vat eene dier Beeren, dier Tygers, dier „ wilde varkens by de klaauwen geleid hen naar de plaatfe van „ welvaart en vergenoegen verlost hen van de kettingen, waar „ in hunne barbaarfche Meesters hen knelden! verbryzeld de „ hekken, de onderaardfche holen, en geef hen de vertroosting „ van hen zonlicht weder! doe dit, en doe alles wat de Mensch- „ lievenheid van u vergt, en zie hen dan op u aanrukken! voel „ uw vleesch door hunne tanden vermaalen, uwe beenderen „ verbryzelen, en uw laauw bloed opflurpen! Zie en gevoel „ dit, en dat om geene andere reden, dan om uw goed oog- „ merk, dan om uwe weldaadige pogingen, dan om uwe opöf- „ fingen, voor hun geluk! "

Het bruifchende fchuim lag den Heremiet een vinger dik op de lippen. Hy zwol op, even als eene vertoornde pad. Met een diepe verontwaardiging floeg hy zyne oogen op *Buchanan*.

„ En gy, vervolgde hy, ftemt niet daadlyk toe alles wat ik „ u gezegd heb? "

Bu-

Buchanan met reden niet ziende te kunnen overwinnen, gaf zyn drift toe, om hem daar door tot bedaren te krygen.

Gy hebt, zei hy, in alles geen ongelyk, maar, ——

„ Maar? maar? — In 's Hemels naam! brengt toch geen scha-
„ duuw van verschooning by, of gy maakt my volmaakt dol!"

De bedaarde Grysaart verzekerde hem andermaal, dat hy gelyk had; hy gaf hem in alles toe, waarin hy met mooglykheid hem toegeeven kon, en toen eerst begon hy hem van lieverlede tegentespreeken, — evenwel zo, dat zyne tegenspraak eene gelykgeeving scheen te zijn.

Dus betoogde hy hem, by wyze van een nieuw gesprek, dat het voorige niets gemeens had, Dat de Vorsten, even gelyk alle andere Menschen blootgesteld waren aan zwakke oogenblikken en gebreken; dat hunne omstandigheden veelal van die natuur waren, dat zy ongelyk meerder aanleiding ontvingen, om zwak te zyn en driftig te worden, dan anderen Luiden van laager staat. Dat zy hun staat en waardigheid moesten handhaaven; dat hun eer ten hoogste teder was, en dat de Vorstlyke waarde niet kan dulden, dat dezelve in 't minst beleedigd of aangetast werd: dat zy steeds omringd door vleiers, Baatzugtigen en heimlyke Vyanden, duizenderlei geleegenheden hadden, om stappen te doen, die deezen of geenen noodwendig mishaagen of beleedigen moesten: dat den taak van een Vorst ontzaglyk groot en gewigtig was; dat hy niet alles zelf kan doen, en dat anderen veeltyds, welken hem ondersteunen moeten, de oorzaaken der onheilen waren, die men doorgaands den Vorst in rekening brengt, en dat eindlyk, de gesteldheid van het gros der menschen van die natuur was, dat veele Vorsten zoo moesten zyn als ze zyn.

Zoortgelyke redenen voerde hy ook ter verdeediging der Grooten, der Aanzienlyken en der Overheeden aan. —— Onder anderen deed hy hem deeze vraag:

Of de meeste Menschen wel te vreeden zouden weezen, wanneer zy Vorsten, Overheeden en Magten over zig gesteld zagen, die volkomen rechtvaardig en kundig waren?

Neen! antwoorde de Heremiet, want deezen zouden voor het grootste gros der Stervelingen nog oneindig onverdraaglyker weezen, dan die zy nu hebben; want de zedenlooze menigte zou afstand van haar boosheid, dat is van het liefste dat zy op aarde heeft, moeten doen! of zulke Regenten zouden die menigte moeten straffen, dat is, uitroeiën.

Gy

Gy begrypt de zaak recht! antwoorde hem *Buchanan*. En gy ziet dus, dat, in een zekeren zin, de Waereld verpligting aan zulke Vorsten heeft, —— ten minsten, dat in de tegenwoordige gesteldheid der ondermaansche zaaken, soortgelyke Vorsten niet wel gemist kunnen worden.

En wat de Onderdaanen betreft: —— wanneer de rechtschapen Wysgeer deezen in aanmerking neemt, dan heeft hy medelyden, en vind verschooning voor deezen hoop Ongelukkigen.

Loutere onkunde, onbeschaafdheid, woestheid, wreedheid, en wat niet al erger, —— zie daar waar uit het menschdom over 't algemeen is saamgesteld. Elk op zig zelve zot en boos zynde, moet de saamenvoeging nog zotter, nog boozer weezen. Gaa in het Dolhuis en zoek er verstand en bedaardheid, en een kind zelf zal u uitlachen! maar haal de Schouders op en betuig: *Het is ongelukkig! doch 't is niet anders!* en al wat wel denkt zal u pryzen.

De Heremiet stond eenige oogenblikken in een diep gepeins. Hy scheen bedaarder van Ziel, en niet ongeneegen, om zig te laaten overtuigen.

Buchanan deed een stap nader; hy betoogde de schadelykheid van den Menschenhaat, zo voor zig zelve, als voor de Saamenleeving. Hy stelde daar den Menschenvriend tegen over, en schilderde denzelven met de zagtste en bevalligste kleuren, en vroeg eindlyk aan den Heremiet, of hy geen zin had om een Menschenvriend te worden.

Op deeze vraag, dagt ik dat de Heremiet verzonk. Eensklaps keerde hy zig om, en sprong al brullende en donderende, tot in den diepsten afgrond van zyn hol.

Wy moeten by de Menschen zyn. Zei *Buchanan*, terwyl hy heenging, om deeze akelige eenzaamheid te verlaaten.

Deeze droom heeft my magtig aangedaan.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

ZES EN VYFTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

'T Is haast onbegryplyk, dat er Menſchen kunnen gevonden worden, die zulk een doodlyken haat tegen hunne Medemenſchen kunnen opvatten! Dat ze er echter zyn is zeker! by voorbeeld, de Heremiet —— ja! maar zult gy zeggen, dat is een gedroomd weezen!

Gy hebt gelyk, *Gerhardus!* Ik droom reeds zo familjaar dat ik zelf begin te gelooven, dat het een waare historie is.

Soortgelyke menschhaatende Schepzels zult gy my echter toeſtaan dat er zyn! —— en hebben wy over 't algemeen niet het beginzel van Menſchenhaat in ons eigen hart?

Kunnen wy ons dikwils niet dapper verheugen, wanneer wy kwaad van anderen hooren ſpreeken, en jookt, (zonder daarom een Vrouw te weezen,) ons hart niet veeltyds om in zulke geleegenheden medetekakelen? —— een Predikant zou hier eenige honderde texten te hulp roepen, doch ik zal u in myn eigen taal zeggen, dat wy hier verdoemd ſlegt aan doen, en dat de bron daarvan enkele Menſchenhaat is.

En nog is dit het minste kwaad; want, om niet alles op te noemen, hoe menigwerven, zoeken wy voorbedagtlyk ruzie, met oogmerk, om onze goede Vrienden op den huid te komen, en ons hart eens optehaalen, met blaauwe oogen, en bloedende tanden uittedeelen! —— en dat alles overtreft, hoe dikwils beleedigen wy onze wyven, opzetlyk en expreslyk daarom, om dat zy kwaad zouden worden, en om dat wy vermaak hebben, met hen, even als getergde katten, aan 't blaazen en aan 't krabben te helpen! —— Wat, Vader *Gerhardus*! wat is dit anders dan hunne Menſchenhaat? —— en hoe leelyk ſtaat zulks?

Ik ben, enz.

LUDEMAN.

ZE-

ZEVEN EN VYFTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHÁRDUS.

Uit hoofde van een befluit, waarover verfcheiden dagen vergangen waren, eer het door de Vergadering der Klimmenden genomen werd, was men een weg ingeflagen, die, naar mijn inzien, de eenigfte in zijn foort op den geheelen berg was.

Dit was een weg die met drie à vier verwonderlyke wendingen en flingerflagen derwijzen den berg rondgeleiden, dat men dapper fcheen te klimmen, zonder indedaad een enkele trede naar boven te komen. —— Ik heb het vermogen niet om een juiste befchrijving van deezen aartigen en hoogstzonderlingen weg te geeven, want als een eerlijk Man kan ik u verklaaren, dat ik het zelf niet begreep; ja! dat alles afdoet, dat ook *Buchanan* ftond te gluuren even als een katüil op een fijne diamantring.

Het eenigfte dat ik er u van zeggen kan, is, dat de wijze van klimming omtrent zo was, als met het ronddraaiën van dat foort van Breifcheden, die van been of ijvoir gedraaid zijn, en in welks midden, een flangerondte is. Wanneer men deeze fcheden rond draait, dan is het eveneens, als of het middenfte flangenrond, (ik weet niet hoe ik het noemen zal,) zig al klimmende naar de hoogte beweegt, terwijl het overige der fchede ftil blyft ftaan, en zonder dat het flangenrond evenwel een luisduimsbreedte van zijn plaats wykt.

Wanneer gy zodanig een breifchede hebt, eilieve *Gerhardus!* draait hem dan eens door uw vingers, en gy zult u eenig begrip van de reistogt myner Maatfchappyzoekers formeeren kunnen.

Zy liepen in de rondte zo hard zy konden, en ik en zy, en gy ook, zouden gezwooren hebben, dat zy naar de hoogte ftee-gen, en echter was dit zo niet, want naauwlyks hielden zy ftil, of zy bevonden zig op hun oude plaats.

Buchanan bemerkte in het eerst zo weinig als al de anderen dit grappige Natuurbedrog. Eindelyk evenwel kreeg hy agterdogt, want zo dikwils hy halt commandeerde, bevond hy zig

 by

by denzelfden boom, dezelfde brandnetels, dezelfde klippen, en met een woord, by al dezelfde dingen, waarby hy zig al de voorige reizen bevonden had. Hy verbaasde zig hier over; nam op allerlei wyzen de proef, doch elke proef overtuigde hem, dat de menigte met ftilftaan, met wandelen en met loopen precies even verre kwam.

Hy ftelde weinig geloof in tovery, maar waaragtig, hier fcheen hy in twyffel te ftaan, of dit niet wel eene betoverde Landftreek mogt zyn, waarop de een of andere Tovergodin haaren vloek gelegd had! In die oogenblikken dagt hy om de Toverkragten van *Jozina* niet.

Hy liet dienvolgens vergadering beleggen, om op dit onbegryplyk ftuk, de meening des Volks te verftaan.

De vergadering duurde een en dertig dagen en een half, en wanneer wy het esfentiëele uit dezelve trekken, zal het hier op neêrkomen:

Dat de vergadering van gedagten was, dat zy aenmerklyke vorderingen op den berg maakte; dat *Buchanan* derhalven ongelyk had, 't welk men aan zyne byziende oogen toefchreef, en dat men, met te grotere verhaasting moest voortgaan zo als men begonnen had. En hier mede ging de menigte weder aan 't draaiën even als het flangenrond in de breifchede.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

AGT EN VYFTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

[Aan den Leezer.

Wy hebben het begin van deezen brief onder het origineele handfchrift niet kunnen vinden; onze Leezers zullen zig derhalven met dat gedeelte gelieven te troosten, dat wy er van leveren kunnen.]

——— ——— ——— ——— ——— ——— ———
——— ——— ——— ——— ——— ——— ———
——— ——— onderfcheiden Boomtakken op hunne hoeden.

den, waarvan eenige zo groot waren, dat zy zelfs by taamlyk hooge boomen, telkens genoodzaakt waren te bukken.

Alle deeze nesteryën en kostbaare en moeilyke ballast mishaagden ten hoogften aan *Buchanan.* Hy begreep zeer wel de mooglykheid, om met deezen pronk den bergtop te kunnen bereiken, maar hy vooronderftelde dat menfchen, die zig met dergelyke aaperyën zo ernstig bezig hielden, meer kwaad dan goed op den bergtop zouden aanrigten.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

NEGEN EN VYFTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Hier kwam by dat de fchoone vrolykheid, die haar uit de gezegde fierlyke Spelonk toelachte wel dra in de grootfte losbandigheid ontäarte! —— een kwaad, dat de menschkundige *Buchanan* voorfpelde, zo dra hy het lachende Meisje aan den ingang der Spelonk haar Deun hoorde opheffen.

De menigte had keur van deftige Liederen, waarin de goede Zeden ten fterkften werden aangepreezen; waarin men overheerlyke Lesfen vond en die men zekerlyk met ftigting zingen kon, —— doch wanneer veelen zongen werden hunne keelen heesch en droog, en dan moesten zy drinken, en wanneer veelen dronken, dan werden zy vrolyk, dartel, buitenfpoorig, en geraakten geheel buiten ftaat, om aan den zedelyken inhoud der liederen te beantwoorden.

Een goede teug maakt ligte hoofden en huppelende beenen. Zouden wy zingen en niet danzen? riepen zy. Ja wel, danzen! was het antwoord, en zie daar, negen tiendedeelen der Bergklimmers in beweeging!

Dan fchoot het Bergnimfje met haar dartelen Stoet toe! Dan pakte elke Jongen zyn Meisje, en rolde er mede van den gemeenen weg af, in het een of ander kreupelboschje.

 Met

Met een woord, Vader *Gerhardus!* het was een fchuuw en veeltyds een beestagtig leeven.

Buchanan bloosde byna elk uur van den dag. Deezen, dagt hy telkens, zyn myne reisgenooten! Dit zyn de Luiden waarmede ik de Waereld gelukkig moet maaken!

In een diepe en naargeestige zwaarmoedigheid verzonk hy dan! dan ftond hy onbeweeglyk gelyk eene der klippen, en wist niet waartoe te befluiten.

't Is niet onmooglyk, zei hy by zig zelf, dat uit deeze Luiden een Maatfchappy geformeerd word, die zo gelukkig word, als wy ons voorftellen, —— maar, helaas! hier toe word byna een Wonderwerk vereischt! 't gaat myne kragten te boven, en 't is de onwaarfchynlykheid zelf.

Zy willen een Maatfchappy zonder Vrouwen hebben! Zy zeggen dat deeze hunne Tyrannen zyn, —— maar zie daar, zy neemen Meisjes, en deezen moeten ongetwyffeld vroeg of laat hunne Beulen en Pynbanken worden. Zy vlieden het draaglyke kwaad, om in het ondraaglykfte kwaad van allen te loopen!

Van deeze gevaarlyke bezigheeden, die de verwoesting van ziel en lighaam ten gevolgen hebben, zyn ze niet aftetrekken; zy willenze niet verleggen, hoe zeer zy zelf er de nadeeligheid en het uiterfte gevaar van begrypen, ten minften kunnen begrypen! —— En gefchied dit in de dagen der moeitens, der wederwaardigheeden, der angftige vooruitzigten, kommerbaarende ontmoetingen en zukkelingen! wat zal er dan niet gebeuren, wanneer zy op een plaats zyn, waar zy voor niets te vreezen hebben?

Op dit gezegde van *Buchanan* ftelde ik my zelve al de flesfchen, de wyn en jeneverglazen, de kaarten, de biljarten, de Meisjes met derzelver ap- en dependentien, voor den geest, en ik verzeker u, dat het aantal deezer Ingrediënten voor de nieuwe Maatfchappy, zo ontzaglyk groot was, dat ik my nog een nieuwen aardbol naast den onzen moest verbeelden, om er al dit tuig behoorlyk op te kunnen plaatfen.

Wat zal er gezoopen, wat zal er gedanst, wat zal er gezoend worden! riep ik met vervoering uit.

En hier mede ontwaakte

L U D E M A N.

ZES-

ZESTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Ik kan my niet begrypen, hoe het immer in het brein van een verſtandig Mensch kan opkomen, om een nieuwe Maatſchappy te gaan zoeken, waarin die gebreken niet heerſchen, die men in zyn eigen boezem draagt en koestert, en die men, by hoog of by laag, niet begeert te verzaaken.

't Is even of men een Hemeltje wilde bouwen, en dat men daar toe gewoone kalk en ſteen nam! men mag het immers maaken zoo men wil, 't kan nooit een Hemeltje worden! het blyſt een aardsch Huis van kalk en ſteen gemetſeld.

Hoe meer *Buchanan* de zaak inzag, hoe meer hy er het vrugtlooze, het gevaarlyke, het nadeelige van begon in te zien. De menſchen waren noch geſchikt noch vatbaar voor verbetering. Door hen te willen verbeteren zou men ze weezenlyk kwaad toevoegen. Ik heb eens een barmhartig Jongentje gezien, dat medelyden met alle lydende Schepzels had. Eens had het een vischje in een bierglas met water: het was in den winter en het Jongentje zeer koud. 't Lieve kind zettede zig by het vuur, en warm geworden zynde, dagt het om zyn vischje. Wat moet dat onnozele diertje niet wel koud zyn! zei het, terwyl het naar het glas liep.

Door een verkeerd geplaatst medelyden aangedreeven, grypt de knaap het vischje uit het water, legt het op een fluweel lapje, en ſtelt het dus by het heete vuur, ten einde het te warmen.

De knaap ſtortte niet lang daarna de bitterſte traanen van de waereld, want het vischje was uitgedroogd en geſtorven!

Zal ik, zei *Bachanan* by zig zelve, voortgaan met deeze myne wreede Barmhartigheid? Zal ik deeze Kikvorſchen uit hunne modderpoelen opvisſchen, om ze op myn beste zalet te brengen? Zal ik deeze Nagtüilen by helderen dag leeren vliegen? Deeze Mollen op de oppervlakte van den aardboden doen woonen? —— Ach! wat ging my aan, dat ik myn ſtoute hand naar

de

de hoogte opſtak, om de vlakken uit Gods Zon te wryven! Ik wilde die verwonderlyke order omkeeren! Ik vond iets berispelyks in de ſchikking der opperſte Wysheid, en wilde er verbetering in brengen! Waarom begeerde ik niet liever den verkeerden loop der Zon, dan ten minſten had ik dien arbeid elk oogenblik kunnen ſtaaken! —— ô Waarom bedagt ik niet, dat het de tyd nog niet is, dat de menſchen gelukkig moeten weezen!

Maar, dwaas, verkeerd en boos Menschdom! ik zal niet langer de Speelbal uwer grillen, het Doelwit uwer ondeugendheid weezen. Ik zal niet langer myn hand uitſtrekken, om u den modder der Onheilen uit te ſleepen, en u op het effen en gebaande pad des geluks te geleiden! Ik zal u laaten wandelen op de wegen, die gy verkiest; en daar het myne uitſpanning, myn vermaak was, om Stervelingen gelukkig te maaken, zal voortaan myn vermaak beſtaan in te lachen over uwe verkeerdheeden!

Buitelt nu den ronden kring tot in het onëindige om en om! verzuipt u in den wyn en geeſt u ten prooi aan de verſlindende begeerlykheeden der wellustige Meisjes! 't verſcheelt my niet. Ik verlaat u, en laat de Waereld rollen zo als het haar behaagen zal.

Op deeze hartlyke uitboezeming volgde het beſluit van *Buchanan*, dat was, om een onbewandeld zypad in te ſlaan, dat naar het ſtil verblyf, van den ongelukkig deugdzaamen Prins en de beklaaglyk menschlievende Prinſes geleide. Zyn hart ſnelde hem reeds vooruit, om aan derzelver voeten, den verwarden ſtaat, zo der menſchen als der zaken, te beweenen.

Moet een wys Man niet telkens uit zyn vel ſpringen, Vader *Gerhardus!* by elke oogöpſlag waarmede hy de waereld beſchouwt? By myn ziel! oude Heer! er is geen zalf aan te ſtryken met eenig effect. Indien gy weldaaden aan uwe Natuurgenooten wilt bewyzen, ga dan heen en deel kappen met bellen en Gekkenpakjes aan hen uit!

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

EEN

EEN EN ZESTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Ik heb er drie dagen en drie nagten op zitten denken en herdenken, Vader *Gerhardus!* en by al wat heilig is, wy moeten in den tuin der Waereld niet wroeten! 't Is een losse grond, die, maar een weinigje te veel ondergraaven, op onzen kop zou instorten.

Laat de Hoveniers planten en snoeiën en plukken zo als het hen behaagt! laaten wy er onze kaakebeenen niet om van elkander tillen! Die Baas is moet Baas blyven! Ligt dat er voor ons een salaadje met een komkomertje overschiet, en wat verlangen wy meer dan den buik vol eeten?

Wat zoud gy zeggen, wanneer al de rypen, de slakken, en de spinnen eens saamenspanden, om den Hovenier van den Hof te jaagen? Zoud gy die onzalige Insecten niet beklaagen en van dolheid beschuldigen? Helaas! zoud gy zeggen, gy weerlooze wurmen! wat Noodlot bereid ge u zelve? De Tuinman en zyn knegt zullen plankjes onder hunne schoenen binden, en binnen drie minuten, legt gy als een hoopje blompap, op den grond vertreeden en verpletterd.

En wanneer dit klein spinnend en kruipend Gedierte den Baas al eens verjaagd had, zouden zy dan zelf schoffelen, zelf klouwen, snoeiën en allerlei tuinwerk verrigten? zouden zy er beter aan zyn dan nu? —— ô Neen! En daarom, Vader *Gerhardus!* en gy lieve tedere Spinnekopjes! Slakjes! en Rypjes! houd u gerust en eert de Goden! Gedenkt dat gy Weezentjes zyt, die men er twaalf te gelyk, met een mans duim verpletteren kan. Ik haast my, om u deeze waarschuuwing te doen toekoomen.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

TWEE EN ZESTIGSTE BRIEF.

Vader GERHARDUS aan JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

Gy had die moeite wel kunnen ſpaaren, met my uw laatſte Waarſchuuwing zo breedvoerig te geeven, en vooral om my by tuinſpinnen en boomſlakken te vergelyken, en er mede gelyk te ſtellen. Ik ken de Waereld maar al te wel, om er myn oude kop mede te breeken. Ik laat regeeren, die kan, die mag en die wil. 't Is myn zaak in 't geheel niet. Ik betaal myn Koffie, Thee, en Dienstbodegeld, en al de rest, zonder my verder met de Hovenierdery te bemoeiën, en ik zweer u, *Ludeman!* dat ik gelukkig ben. Ben ik niet grooter en gelukkiger dan al de Koningen der aarde? Ik heb zes Jongens grootgebragt, die nu van myn hals zyn, —— maar als de Magten en Overheeden zo veel met hunne Onderdaanen te ſtellen hebben, als ik met die Jongens gehad heb, —— ô goede God! wees hen dan genadig! Want waaragtig dan zyn ze er ongelukkig aan toe.

Met u dit te ſchryven tragt ik u alleen te beduiden, dat gy uw arm hoofd niet meer behoeſt te vermoeiën, om my ſoortgelyke Lesſen te geeven.

Uwe Profetie gevalt my taamlyk wel. Ik hoop dat gy hem dus voleinden zult.

Buchanan pryst gy als een verſtandig Man, maar ik houd hem voor een Gek! Wat reden beweegt hem, om een Ezeldryver te worden? Hy zal zig zelve foppen, ik zie het al aankomen.

De gantſche Waereld is aapery en Poppenſpel. Ik walg er reeds van. Vaarwel!

Ik ben, enz.

GERHARDUS.

DRIE

DRIE EN ZESTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Buchanan was alreede op weg, om zyn klimmend Gezelſchap te verlaaten, en tot zynen Vorst wederte keeren, toen *Euſchylus*, toevallig derwaards gewandeld hebbende, hem te gemoete kwam.

En waarheen, *Buchanan?*

Ach! myn Vriend! welk een vraag! Immers zyt gy ooggetuigen geweest van myne onaangenaamheeden?

Ik heb dezelven gezien, Vader! en heb uw geduld bewonderd. Maar moet ik uit dit antwoord beſluiten, ——

Dat ik hen verlaat, *Euſchylus!*

En waarom?

Om dat zy niet te verbeteren zyn! om dat zy, hoe nader aan den bergtop komende, hoe langer hoe boozer worden. — Ach! myn Vriend! welk een Maatſchappy van Dollemannen zou het zyn, indien het mooglyk ware, dat zy geſtigt kon worden.

Hoe! ſtelt gy zulks dan onmooglyk?

Op die wyze voortgaande, *Euſchylus!* bereiken wy nimmer den top. Wy zullen in dien eeuwigen Sirkel blyven ronddraaiën, en al draaiënde zullen wy ons zelf verderven! —— Ik beklaag de Goeden, die er onder zyn! —— Myne bedoeling is zuiver! de Goden zyn er getuigen van, doch in de Menſchen heb ik my bedroogen. Myne Grondbeginzels zyn de zuivere Deugd, doch het gros der Menſchen kan ze niet opvolgen! —— Het zyn Kikvorſchen, die in hunne Modderpoelen moeten blyven willen zy leeven! —— en de Vorst! —— Ach! de Vorst! ——

Maar, *Buchanan!* juist zyn de bygebragte redenen waarom gy het Gezelſchap verlaat, de dringendſte redenen, om by hetzelve te blyven. Nu hebben zy een voorzigtig en verſtandig beſtuur, en echter dwaalen zy, en verderven zy zig, wat zal er dan van hen worden, als zy dat beſtuur moeten misſen?

Buchanan gevoelde de kragt van deeze aanmerking.

 Maar,

Maar, vroeg hy, wat raad gy my dan?

Ik weet niet, antwoorde *Eufchylus*, wat ik raaden moet. —— Maar waarom geen gebruik gemaakt, van het Voorrecht dat by de hand is?

En wat Voorrecht is dat, myn Vriend?

Het Orakel op deezen Berg, *Buchanan!*

Gy hebt gelyk. Ik befchuldig my zelve van pligtverzuim. Ik moest al vroeger de Goden geraadpleegd hebben. Kom, daadlyk derwaards!

Eufchylus vergezelde zyn Vriend in dit goede werk. —— Onderweg beklaagde *Buchanan* het Menschdom; zyn Vriend echter beweerde, dat het zo veel beklag niet verdiende: want, zei hy, had het beter moeten zyn, het had ongetwyffeld beter geweest.

Hy geloofde in een beste Waereld.

Maar, vervolgde hy, ik beklaag de Wyzen, die zig zo diep met een zotte en verkeerde Waereld inlaaten, en die, de verkeerdheid en zotheid ondervindende, zig daar over beklaagen en bedroeven!

Buchanan glimlachte. Gy hebt gelyk! zei hy.

* * * *

Vader *Gerhardus! Eufchylus* zei er niet veel van, 't is waar, maar het geen hy zei was waaragtig. Ik zou wel een lief ding willen geeven, dat ik van deezen Vriend eens een befchryving van een waarlyk verftandig man mogt hooren. —— My dunkt hy zou er u een voorftellen, die alles aanzag, alles aanhoorde, in ftilte lachte, zig altoos uit den flagärm der Dwaazen hield, en even daardoor de Waereld den grootften dienst bewees.

Doch geen Lesjes meer. Gy hebtze my verbooden.

Ik ben, enz.

LUDEMAN.

VIER EN ZESTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Een verbaazend oude Grot, aan een ſtil, deftig, majestuëus Oord, was de verblyfplaats van het Orakel, werwaards *Buchanan*, met zyn Vriend zig heen begaf, om den raad der Goden inteneemen. Ik zou u een zeer omſlagtige beſchryving van deeze Grot, en deszelfs omſtandigheeden geeven, Vader *Gerhardus!* doch ik wil u geen oude kost opwarmen. Sla maar een uwer oude Heldendigters open en gy vind Godſpraaken in overvloed; verbeeld u een van deezen, die u 't best aenſtaat.

Buchanan knielde by den ingang; ſtrekte zyn handen eerbiedig ten gebede uit; daarna trad hy met een geboogen hoofd binnen; knielde andermaal en herhaalde zyn gebed.

Een flaauw doch heerlyk Licht beſtraelde daarop de geheel duistere Grot; een ſtem, —— een ſtem der Goden gelyk, —— doch niet ſchrikbaarende, klonk daarop door de heilige plaats, zeggende:

Buchanan! Spreek!

Buchanan boog zig tot de aarde; en weetende, dat hy niets behoefde te zeggen, dan dat weinigen, dat de Hoofdzaak zyner gantſche begeerte bevattede, vroeg hy:

Wat zal ik doen?

Buchanan deed deeze vraag niet zonder traanen; hy gevoelde dat zy het Menschdom vernederde; want anders kende hy zyn pligt, en deeze vraag was overtollig.

Na dat er een korte poos een diepe ſtilte geheerscht had, ontving *Buchanan* dit antwoord,

Het Noodlot wil dat gy volharden zult! Geleid de ongelukkig Doolenden! Getroost u nog eenige tegenſpoeden! Er zal een Licht uit de Duisternis opgaan! De Vorst zal Zegepraalen! Blyf een eerlyk Man! en ook gy zult de Stervelingen gelukkig maaken! Omwenteling, *Buchanan!* Omwenteling! —— Vreede! —— Verzoening! —— Welvaaren! —— Welvaaren! —— Welvaaren!

Deeze laatſte woorden werden met zo veel nadruk, en ſtreelend gevoel uitgeboezemd, dat ze myn gantſche ziel doordrongen, en het my eveneens ware, als of ik in den Hemel geplaatst was.

Onmidlyk na deeze Godſpraak daalde een Wolk neder, welke, met Gouden letters, het naarvolgende Syffergetal, (waarvan ik de betekenis niet weet,) aan *Buchanan* voorhield.

2, 7, 13, 11, 109, 2003, 5, 3,-8188, 7, 2.

2$^{o}_{=}$,54. — 5$^{o}_{=}$, 3. — 5$^{o}_{=}$,10. — 6$^{o}_{=}$,4. — 4$^{o}_{=}$, 7. —

10$^{o}_{=}$,18. — 9$^{o}_{=}$, 2. — 0$^{o}_{=}$, 3. — 3$^{o}_{=}$,5. — 5$^{o}_{=}$,10. —

6$^{o}_{=}$, 7. — 7$^{o}_{=}$,15. — 7$^{o}_{=}$, 3. — 8$^{o}_{=}$,7. — 5$^{o}_{=}$,28. —

0$^{o}_{=}$,5. — 0$^{o}_{=}$,6.

ALCO $^{o}_{1}\bowtie^{1}_{o}$ RAN.

$^{o}_{=}$ O $^{o}_{=}$

Door het ſterk kyken op deeze heerlyke Wolk, en dit verborgen Godenſchrift werd ik zo ſtikziende, dat ik de houdingen van *Buchanan* niet kon opmerken, en vermits er dus voor my niet meer te doen viel, ontwaakte ik maar.

En nu kunt gy uw gryze Ziel op dit Syffergetal uitzweeten! Hoewel ik er zeer aan twyffel of gy turks genoeg verſtaat, om deeze knoop los te maaken. Ik hoop dat ik maar ſpoedig hemelen mag, Vader *Gerhardus!* want wat is de Waereld? en wat is de Mensch?

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

VYF

VYF EN ZESTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Niets, myn waarde Vriend! is onbegryplyker dan de Meisjes! Ze zyn de volmaakte onbegryplykheid zelf. —— Ze hebben een vernuft, een vlugheid van vinding, die boven alle beschryving is, —— dat is te zeggen, in een zeker soort van dingen! —— Ik heb er duizendmaalen de proef van gehad. Ze waren in zekere gevallen onëindig verre boven myn Astrologie en Voorzegkunde verheeven. Met een opslag van het oog ontdekten zy dikwils geheimen, waarvoor al de Planeeten, als kwade Jongens te gaapen stonden.

In de kennis van het manlyk hart inzonderheid zyn ze by uitstek ervaaren. Daadlyk kunnen zy zien, wat er aan ontbreekt, en op welke wyzen dat gebrek het best te vergoeden is.

Hoe wenschlyk ware het, Vader *Gerhardus!* dat dit scherpzigtig en veelvermoogend Geslagt eens besluiten mogt, om de hervorming der Waereld by de hand te vatten! Het zou ongetwyffeld er uitsteekende gelukkig in slaagen, en eene grondwettige Herstelling daarstellen, waarby alle andere grondwettige Herstellingen maar Kinderwerk zouden weezen.

Dan, booze, verkeerde, verdorven, heillooze, onzalige Waereld, wy treffen u juist het allermeest in de harten der Meisjes aan! —— Daar verschuilen zig de springbronnen van ons zeker verderf, en, ten overmaat van ongeluk, vliegen wy met gaapende monden en geöpende oogen derwaards, om ze te omhelzen en er in te verstikken.

* * * *

Onze klimmende Reizigers waren veel te zonderlinge Verschynzels om niet de opmerking der geheele Waereld, en inzonderheid de attentie der Meisjes naar zig te trekken. Dit naauw-

naauwziende Geflagt befchouwde hen als ftoute Rebellen tegen, en ftrafwaardige Pasquilmaakers op de fchoone Sex.

Zullen wy dit dulden? vroeg *Pulcheria*, te midden in een Vergadering, tot dat einde opgeroepen.

Wy kunnen 't niet dulden! antwoordde *Eudoxia*. Maar hoe zullen wy het keeren?

Even als of het ons aan list en magt ontbrak! riep *Clandestina* fchaterende van lachen, terwyl al de Meisjes insgelyks begonden te lachen, en een fierheid op hun gelaat deeden uitblinken, die hunne onbepaalde meerderheid boven de Mannen my toeblikfemde.

Deeze Aterlingen, vervolgde de fchoone Lachfter, hebben den geweldigften afkeer tegen hunne Vrouwen opgevat. Zy hebben eerst hunne halzen vrywillig onder derzelver wettige Heerfchappy gekromd; zy hebben deswegens alle blyken van vergenoegdheid afgelegd, en hunne regeerende Wederhelften niet alleen toegejuicht, maar ook van tyd tot tyd grooter en onbepaalder gezag opgedraagen, en zomwylen opgedwongen! Zy hebben, om de Waereld toch ten vollen van hunne onderdaanigheid te overtuigen, tot in de kleinfte zaaken toe, de Oppermagt hunner Vrouwen doen uitfchitteren, de kleur hunner kousfenbanden, (om iets te noemen,) is er getuigen van! —— Dit alles deeden zy, vrywillig en ongedwongen, —— ja! befchouwden de zulken die hier in dorsten tegenfpreeken als openbaare Vyanden! —— Eensklaps echter fmyten zy hunne achterftens tegen de krebbe en befchyten het voeder! —— Zy vervloeken het wettige Juk; ftaan tegen hunne natuurlyke Beheerschters op, en waagen het om zig de magt van dien Schepter te onttrekken, welke van de dagen EVA's af, tot op den huidigen dag, in alle plaatfen en omftandigheeden, door de Vrouwen, —— en met billyk recht, —— is gezwaaid geworden!

Maar wat hebben wy met deeze Aterlingen te doen? vroeg *Eudoxia*; 't Zyn immers onze Mannen niet?

't Is de eer van ons Geflagt, hervatte de groothartige *Clandestina*, welke ons te wreeken ftaat. Wy zyn tot nog toe Meisjes, 't is waar, maar wy hoopen Vrouwen te worden, en —— te heerfchen! —— Dit zullen wy niet doen, ingevallen de Mannen het in den kop krygen, om zelf het bewind optevatten, en ons agter den bank te fmyten! —— Neen! myne Vriendinnen! wy moeten in dit geval verre zyn van die vernederende onverfchil-

ſchilligheid, waardoor wy aan de voeten onzer toekomſtige Bedgenooten gebragt zouden worden! Wy moeten de ſchoone Sex op den Zetel bevestigen, en niet dulden, dat dit veragt Geſpuis ons naar den kroon ſteeke!

Zullen wy ons dan tegen de forſche ſpieren, tegen de alles verbreekende vuisten, en de onverwrikbaare knokken van dit rebelleerende Geſlagt verzetten? vroeg *Lamfride*, met een Gelaat, waaruit men de vreedelievenheid leezen kon.

Wat vuisten! wat knokken! wat ſpieren! riep *Genoveva*, wy zullen hunnen hoogmoed weglonken, en het Ryk dat zy geſtigt hebben wegkakelen. Meisjes behoeven geen Zoldaaten te zyn! Wy zullen ze zagtlyk over den wang ſtryken, hun neus vriendlyk jokkende tusſchen onze vingers knypen, en hen in hun gewisſen ondergang geleiden.

De geſaamlyke Meisjes boogen zig op dit voorſtel, want *Genoveva* ſprak ingevolge het inſtinct, aan alle Meisjes ingeſchapen.

Alleenlyk vroeg *Leda*, of de Mannen wel zo ligt te bedriegen zouden vallen?

De gantſche Vergadering trok dit geen oogenblik in twyffel: Want, zeiden ze allen, wy zyn Meisjes.

Een ſchielyke Donderſlag deed de gantſche zaal daveren, en joeg eene doodlyke bleekheid op de bloozende roozenkaaken.

Alle hartjes klopten. De Boezemtjes gingen op en neder. De Ledemaatjes ſidderden. Men hield de hoofdetjes, de buikjes en de lendetjes vast. Men ging met ongelyke treedjes; men waggelde; men gaapte; men gilde en —— men bezweek.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

ZES EN ZESTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Hoe verbaazend ſchrikägtig zyn de Meisjes niet, Vader *Gerhardus!* —— Op het hooren van een Donderſlag, op het losſen van een Pistool, op het geluid van een Muurtikkertje vallen zy van

van zig zelve. —— Een zweevende blikſemſtraal, het ligt van een vuurpyl, de flikkering van een lichtwurmtje jaagt haar de ſidderende ziel op de bleeke en beevende lippen! —— en de geforceerde mars van een Spinnekopje doet hen ſterven!

Zwakke Schepzeltjes! zou ik uitroepen, met al het medelyden waarvoor myn boezem vatbaar is, byaldien ik in 't verſchiet geen DELILA de lokken van SIMSON zag affnyden!

Vertrouw u niet op de Voorwendzels der Meisjes, myn lieve Vader! Zy vallen, om u te doen vallen.

Ik lag my, met deeze gedagten gewapend, wederom neder om te droomen, en zie, ik droomde:

* * * *

De hevige Donderſlag, die byna een gedugte Collectie Lyken uit de lieftalligſte en engelagtigſte Meisjes geformeerd had, was echter geen uitwerkzel van eenige hevige gramſchap, of uitbarstend ongenoegen van eenig misnoegd Godendom, neen! het was de ontzagverwekkende aankondiging van *Jozina*, die, met de goedkeuring eener booze Geest, nederdaalde, om haaren invloed en beſtuur te hebben by 't geſlagt, dat haarer in alles gelyk was, uitgezonderd in het vermoogen van 't grootſte kwaad te doen.

De gantſche Vergadering betuigde, met het innigſte genoegen aangedaan te zyn, over de eere, die dezelve by dit bezoek genoot.

Zy zettede zig aan het hooger einde en ſprak:

Gy, Meisjes! gy betoont u waardig uwer beſtemming te weezen, daar gy de eer der Vrouwen als het punt beſchouwt, waarop alle uwe werkzaamheeden behooren uitteloopen! Met het Vrouwlyk geſlagt te verdeedigen, verdeedigt gy my, en ik ben het, die er u de belooning voor zal toevoegen, door u ſchielyk tot Vrouwen te maaken!

Een allervriendlykst lachje, een lieftallig trekje van hartkitteling blonk, zonder onderſcheid, op al de fraaibeſneeden bekjes uit.

Jozina lag de hand op haar eigen hart. 't Was de natuur zelf, die er amen op zei.

Ik, aldus vervolgde zy, verſcheen in uwe vergadering, met oogmerk, om u byſtand te bieden tegen dien veragtlyken hoop klimmers, die met een baldaadige hand het Juk afwerpen, dat het

het Vrouwlyk gezag hen heeft opgelegd. Ik weet, dat het uw voorneemen is, om dien grooten Taak ter uitvoer te brengen, niet door geweld, waardoor gy niets vermogen zoud, maar op eene wyze die de schranderheid en voorzigtigheid van uwen Geest kenmerkt, —— dat is, door List.

En het is ook langs dien weg, dat gy het allerbest zult slaagen, in de Verdelging, of dat oneindig meer zegt, in de Vernedering dier vrouwhaatende Mannen, die, gewapend met al de trotschheid; die in hunne zielen verworteld is, ons ten gestrengsten beleedigen, door ons met verägting te beschouwen! — Gaat dan heenen! Streelt en vleit en kuscht hen! geeft hen gelyk! volgt hen in! viert hunne klimmende Hartstogt den ruimen teugel! onthoud hen uwen wyzen en goeden raad! bedriegt, misleid hen en sleept ze in hun zeker verderf! —— en om dit alles wel te doen, hebt gy slegts de inspraak van uw hart te volgen!

Een bruinlichte wolk, een evengelyke kleur verspreidende, als het valsche licht in een Galanteriewinkel, bedekte alle de Voorwerpen; *Jozina*, kuschte hen allen vlak voor den mond; blies hen den geest der Godinnen in, en voer naar haar verblyf in den Wolkenhemel.

En wee! wee! wee! nu gy Mannen! —— *Buchanan!* edele, verheven Ziel! sta vast! roep alle uwe kloekmoedigheid te hulp, want gy zultze noodig hebben.

Ik ben, enz.

ZEVEN EN ZESTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

By al wat heilig en onheilig is, Vader *Gerhardus!* doe er toch geen moeite toe! 't is by myn Ziel onmooglyk, dat gy u zoud kunnen verbeelden, de greetigheid, de vlugheid en de vriendlykheid waarmede de klimmende Maatschappyzoekers de looze, de op verderf toeleggende Meisjes te gemoete snelden, niet, toen de Meisjes reeds digte by hen waren, of zig in

't verfchiet lieten zien, of toen zy ze ruiken konden, — ô neen! — maar toen zy het eerfte gerugt van hnnne aankomst by gisfing verftonden!

Wy befchouwen de Meisjes verkeerd. als wy ze als de eerfte bronnen onzer vernederende rampen aanzien! wy doen ze waaragtig te veel eer aan, wanneer wy ze voor Tyraninnen uitkryten! —— In onzen eigen boezem fchuilt het kwaad., *Gerhardus!* —— Wy zelf zyn Tyrannen, en wel zo groot, dat wy magtlooze Infecten tot Beulinnen over ons aanftellen.

Maar myn lieve Vrienden! zei *Buchanan*, hoe moet ik u langer begrypen? —— Wat moet ik er van maaken? —— Gy zegt, dat gy de flaaverny der Vrouwen wilt ontwyken; dat gy het Juk wilt verbryzelen, dat hun wetteloos gezag u op den nek dringt! Gy wilt waarlyk vry weezen, en in alle uwe manlyke Preëminentien, Prerogativen en voorrechten herfteld worden! Gy verlaat ten dien einde uwe Vrouwen, uwe Valeien, uwe kostwinningen, uwe vermaaken, uitfpanningen, rust, en alles wat u zo dierbaar is, dat gy er bloed en leeven voor zoud opofferen! Gy getroost u de verwenfchingen, de vervloekingen en vervolgingen uwer Gaden, en haalt u de ontzaglyke moeite op den hals, om een berg te beklauteren, die byna onbereikbaar voor het Engelendom gerekend word! —— dit alles doet, lyd en getroost gy u, om van nwe Vrouwen ontflagen te worden, en naauwlyks bevind gy u buiten hunne verveelende ademtogten, buiten hunne krabbende nagels, of gy vergeet de reden van uwen veelgeruchtmaakenden aftogt, en gy valt, of liever, gy werpt u in de armen, in de ketens der Meisjes, die tienduizende maalen erger knellender en ondraaglyker zyn, dan die uwer Vrouwen!

Behoefdet gy wel zo veel moeite te neemen, om u te laaten overheerfchen, om u in een poel van ellende te doen ftorten? Immers had gy dit aan uw eigen haart kunnen vinden! Daar had gy u immers kunnen laaten ringelooren van den ogtend tot den avond en van den avond tot den morgen! daar had gy, op de knorcommando's, op de oorneepen, kinnebakflagen en voetfchoppen uwer Bedgenooten, links en regts, voor en agterwaards kunnen leeren zwenken, marcheeren en halt houden! daar had gy, in ftof en asch kruipende, uwe lekkere boterhammetjes en gekapte balletjes, aan de hongerige Papegaaïen, Aapen en Schoothonden kunnen zien geeven, en u zien noodzaaken, om, met een ledige maag, dank-

dankje toe te zeggen! Met een woord, daar had gy op uw gemak, en, dat veel fchooner klinkt, —— op eene wettige wyze, de kruipende flaaven kunnen weezen, van dat Geflagt, dat gy zo zeer veracht en haat, dat gy, indien het mooglyk ware, er de waareld, ja! het Heelal om uit zoud vliegen.

De oude flaaverny vervloekende, berokkent gy u, by de eerfte geleegenheid, die u voorkomt, eene nieuwe! moet ik hier uit niet befluiten, dat gy eigenlyk geen haat tegen de overheerfching, tegen de vernedering zelf, maar wel perzooneel tegen uwe Vrouwen hebt opgevat? Toont gy hier mede niet, dat gy geene waarlyk vrye ziel, maar wel een hart bezit, dat tot kruiping en flaaverny geboren is? en dat al den raad, al de poogingen, al de moeite, die men ter uwer verbetering en herftelling aanwend vrugtloos zyn niet alleen, maar een hoogstfchadelyke uitkomst voor u zullen hebben?

Gy zult uwe Egtgenooten verbitteren! gy zult hen tot hevige gramfchap tergen! gy zult ze in uwe verwoedfte Vyanden herfcheppen! gy zult pochen en fchreeuwen op uwe kragten en by voorraad brommende Heldendigten op uwe toekomftige daaden maaken, —— en, op het flot van zaaken, zult gy knielen voor haar die gy veracht hebt, en den wierook toezwaaïen aan die geenen, die gy nu voor dwinglandesfen en Moordenaarfters uitkryt!

Dat dit uw lot zyn zal blykt daar uit, dat gy geenzins beftand zyt voor den lonk van een Meisje, niettegenftaande gy weet, dat uwe eigen zotte, buitenfpoorige en vrywillige onderwerping, dat Meisje in een Vrouw herfchept, die meer te vreezen zal zyn, dan de uwe, om dat het voorgenomen heeft, haar Geflagt op u te wreeken!

Gy kunt geene waare Helden zyn, om dat gy niet uit het rechte Grondbeginzel werkzaam zyt.

En op zulk eene wyze predikte de goede en doorzigtige *Buchanan* by aanhoudenheid, doch te vergeefsch. De klimmende Vrouwenhaaters preezen de fraaiheid, het vernuft, de welfpreekenheid en bondigheid van zyne redenvoeringen, doch de Meisjes lieten zy het volftrekte Meesterfchap over. Zy gaven zelf het recht van den weg te wyzen en halte te houden aan de fiere *Clandestina* over.

Buchanan haalde de fchouders op; de Godfpraak wederhield hem, anders had hy gewislyk hen vaarwel gezegd.

Ik ben, enz. *L U D E M A N.*

AGT EN ZESTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Laatze voor alle drommels loopen, Vader *Gerhardus*! trekt er de hand van af! er is in eeuwigheid geen goed gaaren van te fpinnen! De Menfchen zyn de moeite niet waardig, die gy neemt om hen te verbeteren! Zy willen, zy kunnen, zy moeten niet verbeterd worden! huune beftemming is dwaas, buitenfpoorig, dol en rampzalig te weezen! en wee uwer! wanneer uwe pogingen daar heen ftrekken, om hen het tegenövergeftelde te maaken.

Zo dikwils ik zulke ernftige gedagten heb, zet ik my, met een lange pyp in den mond, op myn bank neder, en befchouw met het grootste genoegen, de voorbyzwevende waareld, die nooit zo hard en lang om my kan lachen als ik om haar.

Welke befpotlyke kuuren hebben wy verftandige Luiden niet! —— doch wy zyn zo voorzigtig, dat wy gek om een hoekje zyn. —— Laatst werd ik, (in een zwak oogenblik,) kwaad in myn geest, om een lompe Mof, die een poezele Moffin een zoen vlak voor haar mond gaf, zonder zig aan de menigte te bekreunen, die er getuigen van was. Ik kreeg zulk een geweldigen hekel aan den Karel, dat ik myn pyp wegfmeet en in huis liep: vervloekte Gekheid! riep ik, welk een mislyk figuur maakt gy van den redenlyken Menfch!

Britta liep my op dat oogenblik juist te gemoet. Doch een onwederftandlyk Inftinct fpreidde ik beiden myne armen uit; kneep ik myn oogen half lachende toe; floot myne lippen digt op elkander, en ftak ze dus de lonkende, de lieve, de zo gaarne gekruischte *Britta* te gemoete! —— Zy vloog my op het hart en ik, —— ik deed honderd voud het geen de Mof maar eens gedaan had! met dit geringe onderfcheid, dat ik eerst omkeek, of het geen Menfchen zagen.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

NE-

NEGEN EN ZESTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Elk had zyn meisje aan den arm; elk luisterde met den grootsten aandagt en opgetoogenheid naar de zoete vleïerytjes, die de bekoorlyke Syreen hem vertelde. Geleid my waar 't u lust, myne Aanbidlyke, was alom het antwoord, op de vraag, wat weg zy kiezen zouden?

Gy weet, myn lieve *Gerhardus!* hoe verre wy van het regte Pad afdwaalen, wanneer wy den zagten arm der vasthoudende Meisjes volgen. De lieve drukking van dat zagte vleesch, die tedere neepjes der welgevormde vingertjes, verblinden en betoveren ons, —— 't zyn de werktuigen van den Duivel, zei de Dominé van Kralingen, die ons naar de Hel sleepen. En waaragtig dit Hoofd der Knabbelhouters had gelyk, want een gansch Regiment Duivels kan zo veel niet uitvoeren, als de verliefde ping van een eenig bekoorlyk meisje.

Myne Maatschappyzoekers toogen aldus op weg, om een Maatschappy te zoeken, waar zy niet meer onder de heerschappy der Vrouwen zouden staan! ——

De zegevierende Meisjes knikten ongemerkt elkander nu en dan eens toe. *Jozina*, die, uit de wolken, dit Goochelspel beschouwde, gevoelde een verheuging over haar gansche hart! Die verdoemelingen, zei zy by zig zelve, zullen exemplairlyk gestrafd worden! —— De boze geesten, bespeurde dat haar Opperhoofd blyde was, voorspelde zig iets goeds. Laaten wy ons maar stille houden, zeiden zy onderling, wy zullen gewroken worden.

Op dat zelfde tydstip riepen al de Bergbeklimmers met luider keelen: Wy zullen zegepraalen!

Buchanan liet een diepe zugt.

Ik heb u reeds gezegd, Vader *Gerhardus!* dat het groote Plan niet is, dat de Menschenkinderen wyzer en beter zullen worden; ten minsten, in deeze eeuw nog niet.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

ZEVENTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Ik haast my, om myne Profetie ten einde te brengen! Myn ziel krimpt weg, even als een levendige Aliekruik tegen de ſteekende aanraaking van een puntige naalde, wanneer ik aan die gedugte omwenteling, aan die verſchriklyken val, myner klimmende Gelukzoekers gedenk!

De Meisjes, die onder eenen anderen Naam, de plaats der geremoveerde Vrouwen beſloegen, en die ruim zulk een ſchandlyk Juk hen op den hals poogden te ſmyten, als de verſmaaden Egtgenooten immer hadden beöogmerkt te doen, waren nu volſtrekt Meester van het Spel. *Buchanan* waarſchouwde by aanhoudenheid de dwaalende menigte van hun naderende verderf, doch de zoenende Deernens, ſtreeken met hun zagte handen de Klimmers over de gloeïende wangen, en noemden den waarſchuuwenden Gryſaart zeer familjaar, Een oude Lullebroer.

En nu naderde het verſchriklyk Tydſtip, waarin zy, die beſtemd zyn om gelukkig te worden, een deerlyken val zullen doen.

Let op deeze Profetie, Vader *Gerhardas!* Ze is met een dikken bolſter omkleed! doch wanneer gy haar voorzigtig van dezelven ontdoet, zult gy er een allervoortreflykſte, zoetzappige pit in vinden. Elk een echter is de kunst van ontbolſtering niet gegeeven. Veelen zullen aan de Meisjes blyven hangen, of er grommende over ſtruikelen. — Doch dit is de ſchuld van *Ludeman* niet.

Zy zongen de zoetklinkende liederen der edele Vryheid nog; Zy verwenschten de huislyke ſlaaverny en de overheerſching der Vrouwen by aanhoudenheid, en de veele duizende Plans van herſtelling waren nog niet van hunne lippen, toen zy zig aan den voet van eene vervaarlyke ſteilte bevonden, en dat wel op een Pad, 't welk naauwlyks twaalf voetſtappen in de breedte haalen kon.

En

En waar nu heen? vroegen de verliefde, (en uit dien hoofde ſtikziende,) Klimmers.

Buchanan, den dollen raad eeniger Heethoofden en de bedrieglyke Voorſtellingen der listige Meisjes willende voorkomen, plaatste zig op een boomtronk, en verzogt met een vriendlykheid, die het gekakel tot zwygen bragt, de menigte om gehoor.

Myne Vrienden! zei hy, tot op dit oogenblik toe, vermeen ik, by alle geleegenheden, u blyken gegeeven te hebben van myne welmeenenheid, om u ten beste te raaden, en, zo veel in myn magt was, ten veiligſte te geleiden. Ik heb met het grootste genoegen mogen ondervinden, dat veelen myner poogingen geſlaagd zyn, en dat de mislukking van anderen, geheel buiten myn ſchuld is.

Wy zyn hier tot deeze ſteilte genaderd; op welks top, naar de hoogſte waarſchynlykheid, die gelukkige vlakte gevonden word, waar een Maatſchappy geſtigt zou kunnen worden, die deugd, nyverheid en eensgezindheid ten grondſlagen hebbende, u al dat geene zou bezorgen, wat, in de egte betekenis van dat woord, den zegen van Hemel en Aarde kan geheeten worden.

Uwer aller oogmerk is dien top te bereiken, en zulks wel op de gemaklykſte, veiligſte en zekerſte wyze! —— Dit vooronderſtel ik, zonder eenigen twyffel.

De Meisjes glimlachten.

Buchanan zag zulks, en de dood ſcheen hem op het hart te ſlaan.

Tegen deze ſteilte opteklauteren, vervolgde hy, is volſtrekt onmooglyk, en derhalven ſchiet ons niet anders over, dan om dat gindſche Pad in te ſlaan, dat, ik beken het, veel uit den weg ſchynt te weezen, doch dat, gewislyk, ons het verheven oogmerk onzer reis zal doen bereiken.

Niemand onzer of hy zal wel zo veel geduld willen oeffenen, om een Pad te betreeden, dat zekerlyk aan groote moeilykheden onderhevig is, doch dat teffens het eenige is, dat wy naar den Bergtop aantreffen.

De Meisjes ſchuddeden allen het hoofd.

't Is het Pad niet! 't Is het Pad niet! riepen al de Klimmers als uit eenen mond.

De Meisjes keeken met verachting het pad op.

Wy vervloeken en verzweeren het om immer dat pad in te ſlaan! riepen zy.

De Meisjes boogen zagtlyk het hoofd, ten blyk van goedkeuring, en nu keerde de menigte hunne agterftens naar den weg, die *Buchanan* hen aangeweezen had.

De Meisjes kuschten hen hartlyk.

Gy hebt gelyk! zei *Buchanan*, met de traanen in de oogen. —— Maar ik heb u gewaarfchuuwd! —— Gy word verraaden en verkogt, en zy, die gy het meesten vertrouwd, zy waaröp gy uw hart gefteld hebt, zullen u leveren.

De ganfche Hel keek de Meisjes ten oogen uit. ——

Buchanan verwaardigde ze niet aantezien; hy verliet de menigte, en zette zig zugtende op eenen nabyzynden Heuvel, om het einde te aanfchouwen.

'tIs de wil der Goden! dagt hy. Zy zyn niet tot dat geluk beftemd, 't welk ik hen gaarne wilde bezorgen! mooglyk zouden ze niet gelukkig zyn! —— Hemel! —— zullen zy het ooit kunnen worden? ———

Buchanan droogde zyne traanen fchielyk af. Hy gevoelde eene bemoediging, die onmidlyk van de opperfte magt kwam.

Denk niet, Vader *Gerhardus!* dat er onder de menigte Klimmers geene Luiden waren, die oogen en koppen hadden! —— o Ja! maar ze waren of te weinig in getal, of derwyzen door die verleidlyke Meisjes beguicheld, dat zy alle reden, alle voorzigtigheid, alle vernuft, doorzigt enz. volmaakt fcheenen afgelegd te hebben. ———

Die vervloekte Meisjes!

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

EEN EN ZEVENTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Gy moet! gy moet! riep de luidrugtige *Barbara* tegen den bedaarden *Philo*, die weigerig was, om de fteilte te helpen ondergraaven, zo als het befluit by de meerderheid genomen was.

Maar in den naam van alle Goden, *Barbara*! wat zullen wy hier mede uitwinnen? —— Gy wilt dat ik deeze fteilte van onderen zal helpen uitgraaven, —— wel nu, dan moet immers het bovenfte eindlyk inftorten, en wy er onder begraaven worden!

„ Dwaas! daar ge zyt! de verwonderlyke werking der lugt
„ zal dien top, hoe zeer ook van alle fteunen beroofd, wel wee-
„ ten opteliouden! —— Gy moet maar graaven!"

Maar die yslyke verplettering! ——

„ Ik zeg u immers dat de lugt, —— "

Zal de Natuur dan haaren loop veranderen?

„ Zeer zeker!"

Wat bewys hiervoor, *Barbara*?

Barbara luisterde hem daarop iets in 't oor, en gaf hem een kuschje toe. 't Eenigfte dat ik van deeze ftille reden verftond was; *zyn Afgezant heeft het zelf gezegd.*

Philo greep de fpade en werkte harder dan alle de overigen.

Gy moet weeten, Vader *Gerhardus!* dat de gelukkige Plek die men zogt op een hoogen bergtop lag, welke top aan dien kant, waar zig de Klimmers bevonden, alleryslykst fteil was, aan de andere zyden echter was hy beklimbaar, doch niet dan met beleid, bedaardheid en geduld.

Op aanblaazing der Meisjes poogde men deeze fteilte te ondergraaven, om in deszelfs ingewand een Pad te formeeren, dat regt in 't middenpunt der vlakte zou uitkoomen.

Een allerdwaaste en belachlykfte onderneeming, en daarenboven gevaarlyk.

Dit moet echter geene verwondering baaren, want het was de vinding van wraakgierige Meisjes.

Maar dit moet u van verwondering agter uit doen deinzen, dat zulke voorwendzels door verftandige Luiden geloofd, en zulke Plans door verftandige Luiden ter uitvoer gebragt werden! —— De ganfche Waereld is verkeerd.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

TWEE EN ZEVENTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Onze Middenpuntzoekers graafden nagt en dag; zy gunden zig naauwlyks tyd om hun gevoeg te doen. De Meisjes porden hen zonder ophouden aan, en hoe meer de boventop begon te wankelen, en hen allen met eene doodlyke overſtelping te dreigen, hoe vrolyker en luider de Meisjes de liederen der vryheid zongen.

Buchanan verwagtte nu elk oogenblik de inſtorting van het gevaarte. Hy had een vast beſluit genomen om niets meer te zeggen, doch zyn edel hart dwong hem, om in de laatſte oogenblikken des verſchriklyken Gevaars nog eenmaal zyne waarſchuwende lippen te ontſluiten.

Ziet gy dan nog niet, riep hy de onvermoeide Graavers toe, dat gy uw eigen graf delft? Dat uw ondergang voor de deur ſtaat? en dat gy binnen weinige oogenblikken, verlooren zyt? —— Ziet opwaards! De dood ſchud den kop boven uw hoofd; de vernieling lacht hem aan, want nog eene ſchok en gy zyt hun beider prooi! —— Slaat gy dan niet ſlegts de oprechtſte vermaaningen en waarſchuuwingen in den wind; verägt gy niet alleen den welmeenendſten en gegrondſten raad, maar tart gy ook het zekere verderf uit, welks yzeren hand gy bereids op uwen boezem gevoeld? —— Wat heil verwagt gy van de lugt? zal deezen den zwaaren top draagen? zal deeze wonderen verrigten om uwen wil? —— zou de lugt dan ten minsten nu niet al zyn kragtdaadigen byſtand moeten doen blyken? — Zoud gy nu niet reeds moeten beſpeuren, dat dien waggelenden top onderſteund werd door een hand die, — er niet is?

De braave Gryſaart had het verdriet om niet gehoord te worden; want de Meisjes bleven zingen.

Thans daalde *Jozina* eenige wolkbreedtens laager, het heir der booze Geesten ſchaarde zig om haar heen en hield met de vuurige klaauwen, de muilen toe, ten einde niet in een wraakgierig geſchater uitteberſten. Wagt, zei *Jozina* zagtlyk tegen hen,

hen, binnen weinige oogenblikken zal de zegepraal volkomen zyn. Eene ontydige kreet zou een waarſchuuwing weezen.

Een zagtflikkerende bliksſemſtraal, door *Jozina* in het uitgegraaven Berghol geſlingerd, ſtrekte de Meisjes ten leus, om zig ten ſpoedigſte wegtepakken. Met overhaasting ylden zy van daar. Hunne vlugt verraadde, hun verdoemlyk oogmerk! *Clandeſtina* vooral deed zig uitmunten. Ik ſnel, riep zy, de lugt te gemoete, om den Bergtop optehouden!

De verſtandigſten onder de Maatſchappyzoekers zagen eensklaps dat zy ten ſnoodſten verraaden geleeverd waren! zy hadden geen tyd, om de Meisjes te vervloeken, maar wel om ze hol over bol naar te rennen.

De wraakzugtige *Jozina* beſpeurende, dat haar voorneemen, om de ganſche menigte te verpletteren, ontdekt was, en veelligt verydeld ſtond te worden, gaf met een veelvermoogende hand een ſtoot tegen den ſchuddenden Rotsſteen, zonder te bedenken, dat er eenige uitvoerſters haarer wraak door verpletterd zouden worden.

En nu, myn lieve Vader *Gerhardus!* nu moest gy het rampzalig treurtoneel eens gezien hebben! De Rots, een ontzaglyk hoog gevaarte, van allen zyden ondergraaven, ſtortede in! —— Deszelfs val ging verzeld door een ſlag, die alle de omliggende Oorden deed ſidderen! —— Het aardryk dreunde, de Hemel zugtte, en het was alleen de Hel en de Vallei der Vrouwen, waar een gejuich gehoord werd, dat het ganſch Heelal een kille huivering aanjoeg.

Verbaazende, ontzettende, allerafgryslykst was de kneuzing, de verbryzeling, de verplettering en verſmooring der Bergbeklimmers! ——— Myn hart ſluit my toe als ik er aan te rug denk! ——— Armen en beenenloos! afgekapte, afgewrongen knokken! opengereeten boezems! ſtollend, geronnen bloed in de diepe wonden! geſpleeten harsſenpannen! mishandelde rampen, door bloed en ſtof gewenteld! kermende gekwetsten; hygende en naar den dood ſnakkenden zieltoogenden! vloekenden en Biddenden! Dooden en Onbegraavenen! —— Hemel! welk een ſchouwſpel! —— Het bloed gudſte van onder de gevallen rotsbonken; het formeerde een ſtroom en ſpoelde in zyn vaart, de afgeſcheurde Ledemaaten der ongelukkige Bergbeklimmers mede!

'tWas een zwakke troost, of liever, 't was geen troost, dat er ook eenige der Meisjes het leeven by inſchooten!

Wat is de Waereld! Vader *Gerhardus!* en wat is het leeven! —— deeze uitroep is op myne lippen besturven, want alomme ontmoet ik dubbele reden, om ze uitteboezemen. Hoe gelukkig kon de Sterfling zyn, indien hy het weezen wilde! De Zegeningen liggen hem voor de voeten, doch hy, snakkende naer een schaduuw van welweezen, stapt er over heen, of schopt ze uit zynen weg. —— Laat hem loopen, Vader *Gerhardus!* bekommer uw ziel niet langer, om den Mensch de vriendlyke hand te bieden, ten einde hem uit den modderpoel te trekken! —— Hy zou het zig tot geene verpligting rekenen, dewyl hy, de gedaante van een Mensch bezittende, alle de hoedaanigheeden van een Kikvorsch heeft, die buiten zyn stinksloot niet ademen kan.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

DRIE EN ZEVENTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Ik kan u verklaaren, Vader *Gerhardus!* dat ik allerdoodlykst ontsteld was van dien vervaarlyken slag. Hooren en zien verging my! 't Was of ik met Donders en Bliksems in den afgrond geslagen wierd. Myn ziel kromp in een en scheen geen plaats meer onder de stoflyke weezens te beslaan! Ik kon my den staat der afgescheiden Zielen zeer natuurlyk en duidlyk verbeelden. Ik zweefde, om zo te spreeken, boven myn graf, met geene andere denkbeelden vervuld, dan van bloed, wonden, dood, omkeering en verwoesting! Ik zag den afgrond in de gaapende kaaken; al de Duivels waren losgebrooken, om de ellendige Bergbeklimmers, wier genadig Lot het was om den dood ontkomen te zyn, op de vervaarlykste en onguurste wyzen te kwellen, te pynigen en te martelen.

Met menigten dier Ongelukkigen tuimelden van het Pad af, waar zy den vallenden top poogden te ontwyken. Zy rolden gekwetst en met gescheurde klederen naar alle zyden van den

berg heenen. Veelen kwamen gelukkig, (zo vallen immer gelukkig kan heeten,) in een grasryke beemd neder, waar zy door een groot gedeelte extravriendlyke en fpreekende Meerkatten verwelkomd wierden.

Jozina reikte de hand naar beneden, om deeze Vallenden het volle gewigt van haare wraak te doen gevoelen! dan door een beftuuring der Goden verrekte zy haar elleboog, zo dat de Ontfnapten in veiligheid konden rollen, werwaards zy het zelf begeerden.

En nu zongen de Meisjes victorie! Zy dansten by Reiën, en deeden de lugt van vrolyke liederen weêrgalmen.

Buchanan rees van den Heuvel op welken hy zig gezet, en van waar hy alles gezien had.

Rechtvaardige Goden! riep de Grysäart uit: Ik leg den vinger op den mond! —— Ik eerbiedig uw beftuur! —— Gy zyt de Goedheid, de Billykheid en de Wysheid zelf! —— De uitkomst zal u verheerlyken. ——

Intusfchen was de Deugdzame Prins en de Godvrugtige Prinfes, —— Doch derzelver glorieryke Gefchiedenis is te wydloopig om ze in deezen brief te verhandelen; in myne volgende zal ik deeze doorlugtige Perzonadiën fchitterende ten toneele voeren! —— Gy zult hen den wierook zien toegezwaaid, en my losbarsten in al de welfpreekenheid, die ons Heer my gefchonken heeft.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

VIER EN ZEVENTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

'T Zal er volmaakt niets toe doen, myn lieve Vader! of wy de Waereld belachen, dan of wy dezelve befchreiën! —— Zy zal even als een geworpen kloot haaren gang gaan, zonder zig aan roepen of vloeken te bekreunen, en ftooten en bonzen over

al,

al, waar zy paalen en ſtruikelſteenen ontmoet. Willen wy het beſluit niet maar neemen, om onze pyp op ons gemak uitterooken, en voor 't overige de Waereld voor by ons huis te laaten ſlenteren, zo als het haar genadig zal welgevallen.

De luistervolle Prins ———

De UITGEEVER aan den LEEZER.

Andermaal moeten wy met leedweezen betuigen, dat er in het origineele Handſchrift van den grooten *Ludeman* alhier eene groote gaaping plaats heeft. Er worden verſcheiden brieven vermist. De inhoud derzelven is bezwaarlyk te gisſen, en wy willen, (gelyk als vooren,) den Leezer niet bedriegen, met er Historiën onder te ſtoppen, die zonneklaar valsch zyn, en valsch blyven.

Men gelieve zig derhalven dit verlies te getroosten, en om daar aan eenigermaate vergoeding te doen, laaten wy nog eenige brieven volgen, die blykbaar tot de Historie ſchynen te behooren, doch waarvan wy bekennen niet te weeten, hoe zy er mede ſaamenhangen.

De UITGEEVER.

AFZON-

AFZONDERLYKE

BRIEVEN.

EERSTE BRIEF.

PARMENIO aan IZABELLA.

Geëerbiedigde Huisvrouw!

'T Is met een gevoel van den diepſten eerbied, met al de kenmerken der Zielägtigſte Onderdaanigheid, dat ik het waage, myn billyk vertoornde Engel! om my onder de agterlappen uwer ſchoenen te werpen, en aldaar, diep met het aangezigt in het ſtof gedrukt, myne belangens voor u, Bloeme der Goedäartigheid! uitteſtorten.

Immers, Voorbeeld van Zagtmoedigheid! immers zult gy den Man niet van uw aangezigt weeren, die in een vlaag van krankzinnigheid, in een Enthuſiäsmus van Dolheid, zyne agterſte Deelen naar u toekeerde! —— Gy, beminlyk Weezen! zyt verre van de wraakgierigheid verwyderd, en niemand uwer Vyanden heeft ooit de minſte reden om u te vreezen, zelf niet op dat tydſtip wanneer uwe nagels nog ongeknipt zyn.

Ik belyde voor u, en voor de gantſche Collectie der Vrouwen, dat ik afgeweeken ben van de huislyke Inſtellingen, die bereids ten tyde van de vriendlyke Egtgenoote van SOCRATES zyn vastgeſteld. Ik ben halſtarrig geweest in het naarkomen van uwe bevelen. —— Helaas! ik heb uw ondermuts niet met de uiterſte tippen myner vingeren aangeraakt, —— neen! ik heb ze met een volle en verwoede vuist aangepakt, en in ſtede van ze zagtlyk op uwe geheiligde hairen te zetten, ze u in het aangezigt geſmeeten! —— De ſchoenen uwer voeten,

 waar-

waaraan, —— dit weet en erken ik, —— ik nimmer dan met fidderend ontzag behoorde te gedenken, heb ik, in ftede van ze met uitgekookt witleerzap en zwartzel te fmeeren, gebruikt om er —— myn gevoeg op te doen! ——

Hoe moest uw hart niet tegen my opkomen! hoe moest uwe wraak niet over my losblikfemen! —— Ach! ik wederfpannige! Ik verwoede Beleediger van de liefталligfte Gade! ik gevoel myne fchuld en wil er voor boeten op den bodem van een mannetjes Aschpot.

ô Jupiter! —— die elken dag een nieuwe Hoer verfleet, waar mede zal ik de Vrouw verzoenen, die even als uwe Juno, met haaren veelöogigen Wagter, myne gangen in de Mothuizen, in de Kroegen en Wynkelders befpiedde?

Neen! het is een brutaale leugen, dat de Vrouwen onverzoenlyk zyn! —— Ze zyn de Vergiffenis zelf; te midden in de felfte beleedigingen zweeft er zelf geen fchaduuw van wraak in hun menschminnend hart!

ô Ware ik nimmer afgeweeken van het Voorfchrift, dat gy, nimmertegenfpreekend, nimmerregeerzugtig Schepzeltje! met uwe vuurige nagels op myne wangen gefchreeven hebt.

Snyd my voortaan dunne boterhammen met ftarke boter gefmeerd; fchenk my de koffie zo flap als water, onthoud my alles wat den naam, de reuk, de fmaak en de gedaante van een borrel heeft; fchep myn eeten op, zo dun en aangebrand als uw genadig welgevallen is; fchud nimmer dat gedeelte van het bed waarop uwen onwaardigen Dienstknegt rust, en trap met het verëeld uwer hielen myne greetige hand weg, zo dikwils dezelve zig verftout, om naar uw heiligdom te grypen!

Ik begeer geen zakgeld meer! neem alle myne fleutels in uw bezit! Regeer onbepaald over myn kas! — het is myn kas niet meer! — doem my om dezelve leeg zynde uitteftoffen, en door den arbeid myner handen, door het verfpillen van myn vleesch en bloed, dezelve by aanhoudenheid te vullen!

Elken morgen, ô myne Beminlyke! zal ik, voor het aantrekken van myn broek en kousfen, op myne bloote kniën vallen, en u fmeeken, om toch alle uwe Vriendinnen, goede Bekenden en Gebuuren by u te verzoeken, en met hen alles te wikken, te weegen en te verhandelen, wat u gunstig behaagen zal!

Met een woord, gy zult my gebruiken als een Man, zonder dat ik ooit of immer zal eifchen of er naar vraagen, of zelf maar naar ruiken, naar iets dat eenigen zweem van manlyke Rechten

of Prerogativen heeft. Ik verzweer en vervloek alles, wat my toekomt en wat my niet toekomt. Gy zyt volſtrekt Meesteres, en kunt even als de groote Mogol niet alleen over alles wat in myn huis, op myn zolder en aan of om myn lighaam is, maar teffens ook over myn leeven en dood beſchikken.

Kan ik my nederiger uitdrukken? kan ik my laager bukken? kan ik my blindlinger onderwerpen? —— Spreek, tederhartige en christlyke Egtgenoote! Spreek! —— en ik, wurm, ik, weezentje, duizendmaalen kleiner en veragtlyker dan het kleinſte en veragtlykſte Inſectje op een zonnevezeltje, —— ik zal my naar uwen wil vernederen.

Om alle welke redenen de arme, de berouwhebbende, de in ſtof en asſche boetedoende Suppliant zig keert tot u, vergramde Huisvrouwe! eerbiediglyk en teffens ernstiglyk verzoekende, dat het u, Vrouwlyke Barmhartigheid! gunstiglyk behaagen mooge, my myne Bergklimmerytjes, Maatſchappyzoekerytjes en alle verdere gruuwelen en overtreedingen van deeze ſoort, genadiglyk te vergeeven, en is zulks mooglyk, dezelven te vergeeten! —— My wederom̃ gratieuslyk opteneemen als uwen Man, of, zo dit te veel van uwe onverpligte, en ganschlyk verbeurde goedheid gevergd mogt weezen, als uwen gezeglyken en gebruikbaren Byſlaap! —— is het dan niet aan uwe zyde, —— welään! het zy dan aan uwe voeten! —— waar ik elke trap zal zegenen, die niet regelrecht op myn hart aankomt.

'T Welk doende, enz.

(*was get.*) *P A R M E N I O.*

TWEEDE BRIEF.

PIIEPHOENHEME aan SISSESSOSSISEMA.

Beste Vriendin!

Dank de Goden beneffens my voor de beweezen gunst der zegepraal. Wy hebben de overhand, en zien, voor een gedeelte althans, de verägting aan onze voeten. Wy mogen de borst doen zwellen en ze fier naar de hoogte verheffen, want

 zy,

zy, die het juk van ons wettig gezag van den hals ſmeeten, hebben het met likkende lippen wederom opgetild, en zweeren ſidderende, om er eeuwig hunne nekken onder te buigen.

Wy zien ons derhalven gewrooken. Onze begeertens zyn voldaan en indien wy verder gaan, dan wy reeds gegaan zyn, vrees ik, dat we ons zelf bederven zullen.

Indien wy ons zelf niet vernederen willen, moeten wy de Berouwhebbenden niet tot onze Slaaven hervormen, maar er opnieuw onze Mannen van maaken.

Want verbeeld u eens het allermislykst figuur dat wy maaken zullen, wanneer onze Mannen aan onze zyden zullen gaan, met een kromgeboogen ruggegraad, met hangende ooren, lillende knien en ſleepende voeten! wanneer zy hunne oogen op allerlei vervaarlyke wyzen zullen verdraaiën, om op onze wenken te pasſen; hunne tanden, even als de bekken van een broeizel Ooiëvaars, op elkander zullen kleppen, en hunne handen in eene eeuwige ſtuiptrekkende bewéeging zullen zyn, om onze bevelen, ſtaandevoets ter uitvoer te brengen! wanneer zy alles toegeevende en wy alles aanneemende en verkwistende, wy hen eindlyk uitputten, en er uitgeneepen ſponzen van zullen maaken, waaruit geen drop meer te haalen is!

Stel u dit alles voor en verbeeld u daarenboven, dat gy, in het hair gekapt, met bloemen en linten verſierd, met een ſleepende ſak, en goudſluweele ſchoenen, naast dien ellendig en onzalig vernederden Man gaat! dat gy den yzeren keten in uwe eene blanke hand houd, waarmede zijne beenen aan elkander gekoppeld zyn, en in de andere hand den roede of ſtok draagt, waarmede gy zyne lendenen of zynen boghel kittelt.

Zult gy dan, myne Vriendin! wel immer grootsch kunnen weezen, op dit droevige, uitgemergelde en grafkleurige voorwerp? Zult gy uwe kaakebeenen wel van elkander durven ligten, om hem te beantwoorden, die aan u vraagen zal, wie is deezen? — Zult gy durven zeggen: Het is myn Man?

En kunt gy u verzekerd houden van eene eeuwige Zegepraal? Zyn het geene Waereldſche zaaken, die aan beſtendige verandering onderhevig zyn? en wat, wat zal het Lot zyn, als de Man zig boven ons verheft?

Ik, ten minſten, ben mynen boetenden Egtgenoot te gemoete geſneld! Ik onderving hem, toen hy my meende te voet te vallen; ik drukte hem in myne armen en kuschte hem de traanen van de wangen; ik weende zo wel als hy! ——

Be-

Beschouw my niet als uwe Vyandin, riep ik hem toe, ik heb my niet zo zeer willen wreeken, als wel myne versmaade Liefde poogen te herstellen! —— Zulks is my gelukt! —— Zyn er wreede omstandigheeden tusschen beiden gekomen, dat is geheel buiten my, en vergeef ze my, in zo verre ik er schuld aan hebben mogt.

Aldus redeneerende waren wy spoedig verzoend, en de eerste nagt, was als een zuivere bruiloftsnagt. —— Welk eene nieuwe winst!

Nu leeven wy wederom als getrouwde Luiden van agt dagen betaamd te leeven. De gelukkige Vreede is wedergekeerd! de naarstigheid, de vlyt is hersteld, en de welvaart en het geluk lachen ons alrede aan in het bly verschiet.

Al waren er duizend nieuwe Maatschappyen te zoeken, en al liep de gantsche Waereld uit, om ze te vinden! myn Man blyft in myne armen, om er betere, ten minsten zekerder Maatschappyen te stigten.

Doe als ik, myne Vriendin! Vergeef! Vergeet en Herstel!

Ik ben, enz.

PHEPHOENHEME.

DERDE BRIEF.

IARICO aan JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

Myn Heer!

Ik heb een Zoon van zeven jaaren waar voor ik reeds een Vrouw gekoozen heb. Ik vlei my dat deeze Zoon, by die Vrouw Kinderen zal krygen, en dat deeze Kinderen het jaar 1800 zullen beleeven. Ik weet niet door welk eene vreemde nieuwsgierigheid ik gedreeven word, maar ik ben ten uitersten belust te moogen weeten, hoe het in dien tyd geschapen zal staan in ons Vaderland?

Dit derhalven is de groote Vraag, welken ik u vriendlyk verzoek my te willen beantwoorden; het Honorarium zal u geworden.

Ik verg geene Voorzegging van u, waarin op eene laffe wys, naamen en zaaken voorkomen, die men duidlyk befpeuren kan, dat van de uitkomst zelf ontleend zyn.

Ik begeer duidlykheid en verftaanbaarheid, doch dit begeer ik niet anders, dan daar ter ftede, waar de Planeeten het zyn, want waar deeze duister zyn moet gy het ook weezen.

In verwagting van uw Profetisch Antwoord heb ik de eer te blyven, enz.

I A R I C O.

VIERDE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan IARICO.

De Windzels die over het Jaar 1800 gefpreid zyn kunnen door geene Starrekundigen ontwikkeld of doorzien worden. Dat jaar echter is derwyzen aanmerklyk, dat geheel Europa het in eene eeuwige geheugenis zal prenten.

Ik zou u kunnen zeggen, dat er eene groote Gebeurtenis zal vooraf gaan, die vergezeld zal zyn door eenige kleine Omftandigheeden, welken ik u zou kunnen aanftippen, indien het hier myn zaak ware!

Schaarsheid van Geld zal den yver en de werkzaamheid ten hoogften top gevoerd hebben. De Havens zullen vol Schepen liggen; de Steden zullen opgevuld zyn met Winkels; — Fabrieken zal men alomme in den grootften bloei aantreffen! De Godshuizen zullen rykdommen opleggen, want er zal veel gegeeven worden, zonder dat men behoeven zal veel uittedeelen.

De Armoede zal een der grootfte fchanden gerekend worden, want elk die werken wil, zal overvloed genieten, de Ambagtsman zal zig even als in Vrankryk overgebragt zien, waar de Wyn op den gemeenften tafel geplengd wordt.

Regenten en Burgers zullen gezaamlyk in deeze Zegeningen deelen. Zy zullen elkander de vriendlyke hand bieden, en elk zyne waardigheid, elk zyn gezag en eerbied bewaaren. De wenschlykfte overééuftemming zal alomme ftand grypen, en

hier-

hierdoor den heilſtaat van het gelukkig Gemeenebest hoe langer hoe meer uitgebreid en bevestigd worden.

De Vyanden des Vaderlands zullen niet meer genoemd worden, om dat ze er niet meer zyn zullen, of om dat hunne magt derwyze bepaald is, dat zy niets meer vermogen dan grynzen en gronmen.

Wat is Oorlog! zal men elkander vraagen; want dat woord zal alleen by de klank bekend zyn.

De Predikanten zullen verſcheiden predikbeurten afſchaffen, om dat het Volk geen tyd zal hebben, om in de kerk te komen, en teffens om dat het de deugd zo diep in de ziel zal geprend hebben, dat het geene Zedelesſen meer zal behoeven, alleenlyk zullen er eenige Dankdagen overblyven.

Uit dien hoofde begrypt men ligtlyk dat de tractementen verminderd zullen worden, waardoor de Schatkist van Staat een nieuwe aanwinst zal doen.

En overwyl de meeste kerktoorens van Europa als dan den behoorlyken leeftyd van goede en eerlyke Toorens bereikt zullen hebben, zal Europa een eenparig beſluit neemen, om alle deeze ontzaglyke Steenhoopen aftebreeken. Hierdoor zal de Tras merklyk in Prys daalen.

Van alle deeze Afbraaken zal men de bruikbaare Steenen uitzoeken, en een eenig Huis bouwen, waar in, driemaal op een Jaar, de Christenen van Europa hunnen Godsdienst zullen verrigten.

Om de Maatſchappy ten hoogſten gelukkig te maaken, zullen er geene Huuwlyken vermoogen geſlooten te worden, dan die de zuiverſte liefde ten grondſlag hebben. Er zal derhalven een Eerbaaren Proeftyd ingevoerd worden, van zeven maanden lang; in welken tyd de Proefegtelingen elkander zullen leeren kennen, en wanneer zy in dien tyd, onder prestatie van Eede, niet geknord noch zuur gezien hebben, zullen zy het recht hebben, om met elkander te trouwen: zullende er Octroiën van vyf jaaren op de Huuwlyken gegeeven worden.

Dus zal men zig voor vyf jaaren verbinden, na welken tyd het Huuwlyk ontbonden zal zyn, ten ware men Prolongatie van het Octroi verzogt.

En vermits de Heerlykheid en de Welvaart des Lands in de Veelheid der Ingezetenen beſtaat, zal men het gebruik invoeren, dat zo wel Meisjes als Jongetjes uit vryen zullen moogen gaan; dat het tot geene ſchande zal gerekend worden, wanneer een Meisje aanzoek doet en een Jongen Neen zegt.

Hier-

Hierdoor zullen er twee derde Huuwlyken meer geslooten worden dan tegenwoordig, en de zonde van veinzery en bedrog byna geheel van den aardbodem verdelgd worden.

Om evenwel in geen andere uiterften te vervallen, en geen totalen ftilftand in koophandel en handwerken te veroorzaaken, als mede om de veiligheid der publique wegen en des Heeren ftraten te handhaven, zullen de Meisjes genoodzaakt zyn hunne Voorftellen te doen, binnenshuis, en op geene andere uuren, dan na het luiden der Avondklok, welk gelui als dan algemeen ftaat te worden ingevoerd.

Vrysters van meer dan veertig jaaren zullen echter maar driemaal op een week hunne voorftellen mogen doen, en vooral niet prefent mogen zyn, by de voorftellen van Meisjes beneden de vierentwintig jaaren.

Het fchryven van Minnebrieven zal men geheel affchaffen, om het misbruik van Gods fchepzel voortekomen.

Een nieuwe en gemaklyke wyze van Zoenen zal er ingevoerd worden.

Ook zal men de Beffen en de Mantels affchaffen.

De Rechtsgeleerdheid zal niet hooger aangemerkt of langer gebruikt worden, dan als eene uitfpanninglief hebbery.

De dooden zal men buiten de Steden begraaven, in kopere kisten, welke altoos in gebruik zullen blyven, zo dat de Zoon in het verblyf zyns Vaders zal rusten.

Het draagen der witte kleur zal algemeen zyn. Er zal voor geheel Europa flegts eene kleine Fabriek van groen Taf zyn, dewyl de Maagden verpligt zullen weezen om groene klederen te draagen.

Nergens zullen er kloosters te vinden weezen.

De Veldvrugten zullen er in den grootften overvloed zyn. Vyftig Perfikken zullen voor een Braspenning verkogt worden.

Voortaan zal de Boter een groene kleur hebben.

De Pruiken zullen uit de mode geraaken. Rechters, Dominé's, Advokaten, Chatechifeermeesters, Collegiebroeders en met een woord al wat tot publique bedieningen behoort, zullen een foort van Mopmutfen dragen.

Het zal de mode worden om algemeen brodequins met vervaarlyke hooge hielen te dragen.

De Vrouwen zullen eveneens als de Mannen gekleed gaan, uitgezonderd dat zy hoepelrokken zullen draagen.

En

En zie daar, Myn Heer! de geheele Historie van het Jaar 1800. Geen Jota of Tittel van alles wat ik u voorzegd heb, zal mis uitkomen, het zal alles vervuld worden.

Ik voeg hier neffens de Astrologifche berekening van alle deeze Voorzeggingen, en beveel u aan 't geluk.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

1786 —— 5. No. 2. 13. 172. 13. 0567312.
1787 —— 15 —— 118. 25. 17. XVI.
1788 —— 1013807. 112. 8. 9. 11078. 5.
1789 —— 12 —— 19. 73. 2. XXVIII.
1790 —— 13. 13. 130. 15. 7733.
XIX.
1023. 1029. 15783. XL.
1791 —— 12. 13. 19. 1. 3. 5. CI.
1792 —— 170. 18. 909. MD.
125. 3. DL.
1793 —— 15. X.
1794 —— 103. VI.
1795 —— 96. 69. 180. 13. D.
1796 —— 1088. 95. MM.
1797 —— 333. 15. CCC.
1798 —— 2257. XC.
1799 —— 13.
1800 —— 2.

E I N D E.

VYFDE BRIEF.

Jufvrouw S. B. aan JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

Myn Heer!

Ik heb lang in twyffel geftaan, om UEd. te fchryven. Aan den eenen kant was ik begeerig myn toekomstig Lot te moogen weeten, en aan den anderen kant wederhield my het Denkbeeld, van geen genoegen te zullen vinden in gebeurtenisfen welken ik te gemoete zag. De vreemdheid of nieuwheid maakt in de meeste gevallen het aangenaame uit, en veele zaaken worden ons onverfchillig of doodlyk verveelende, wanneer wy ze kennen. Nog erger is het wanneer men vooräf de rampen berekenen kan, die ons zullen overkomen. De verbeelding fpeelt ons altoos kwaade parten ten deezen opzigten, en doet ons dikwils in 't vooruitzigt meerder lyden beproeven, dan wy in de omftandigheid zelf ondervinden.

Met dat alles, groote Natuurkenner! weegt myne nieuwsgierigheid zwaarder dan alle deeze welwyze bedenkingen, 't is my onmooglyk hier van een andere reden te geeven, dan dat ik een jonge Jufvrouw ben.

Ik vervoeg my derhalven by u, myn Heer! met verzoek, om de Lotgevallen te moogen weeten, welke in het toekomende op my wagten.

Gy moet my in geenen deelen ontzien! Ik ben gemoedigd om alles te hooren. Zelf ben ik derwyzen gehard, dat ik uwe Voorzeggingen gelooven, en uwe kwaade Voorfpellingen, als bedrog en leugens verwerpen zal.

Ik voeg hier neffens een Briefje met myn Naam, Geboortedag enz., en om de Gave der Profetie te meer aantemoedigen, zend ik u eenige Dukaten.

In verwagting van fpoedig befcheid blyf ik enz.

S. B.

ZES-

ZESDE BRIEF.

JOH. CHRIST. LUDEMAN aan JOACHIM LAPSERIUS.

Myn Vriend!

Ik heb van Jufvrouw *S. B.* een brief ontvangen, met den fterkften aandrang, dien immer een eenig Brieffchryver onder de Zon zou kunnen bezigen, ik moet haar volftrekt antwoorden, om redenen, die van het uiterfte belang voor haar zyn.

My ftaat voor, dat ik u dikwils van gemelde Juffrouw heb hooren fpreeken, en wel zo, dat gy Haar zeer van naby fcheen te kennen: doe my het vermaak, om my iets haar betreffende medetedeelen, gy weet op welke voorwaarde.

Ik voeg Copie van haar brief hier neffens, waaruit gy myn meening ten duidlykften verftaan zult.

Schryf my zo fpoedig gy kunt. De Meisjes vallen haastig, en een fchielyk antwoord vermeerdert altoos het Crediet van een Voorzegger.

Gy weet dat ik ben,

T. T.

L U D E M A N.

ZEVENDE BRIEF.

JOACHIM LAPSERIUS aan JOH. CHRIST. LUDEMAN.

Waarde Vriend!

Ik haast my, om uw belangryke vraag te beantwoorden, en het verheugt my niet weinig, dat ik in ftaat ben, u meerder op dit Artikel te kunnen zeggen dan iemand anders.

Juffrouw *S. B.* is een Meisje, volmaakt gelyk aan het gros der Meisjes, dat verftand en gevoel bezit, en dat aan derzelver be-

bestemming, Instinct, of zo als gy het noemen wilt, gaarne tragt te voldoen, dat is, dat er op vlamt, om by een Man te slaapen.

Zy bezit genoegzaame schoonheid om te behaagen, en het geen aan dit Artikel mogt ontbreeken, vergoed zyn door eene alles inneemende bevalligheid. Haar oordeel heeft zy zeer wel, en vooral is zy gesleepen op de Geheimen der Meisjes.

Al vroeg keek zy in den Spiegel; zig in allerlei postuuren stellende. Nu eens lachende, dan glimlachende, dan ernstig ziende, dan een weinig betrokken, dan stuurs dan verliefd, dan kwynende en zo vervolgens, altoos onder het oog houdende, dat, welk een plooi haare weezenstrekken ook ontvangen mogten, zy vooral noodig had, om haare schoonheid, ten minsten haare bevalligheid, te bewaaren. Met zeer veel zorgvuldigheid nam zy de gelaattrekken der getrouwde Vrouwen in acht, en wel voornaamlyk van die Vrouwen, die bereids over 't jaar hunne Mannen genooten hadden: Zy hield zig verzekerd, dat derzelver Spieren de beweeging van het hart volgden, en dat dit hart geene moeiten meer nam, om zig te verbergen. Hier uit antwoorde zy, dat de Natuurlyke trekken in het aangezigt te behouden, haar noodwendig nadeelig was, vermits dezelven den haatlyken Index waren van het inwendige.

Met deeze weetenschap voorzien, en ingevolge de regels der Behaaglykheid plooide zy den Spiegel van haar hart. In alles wat zy deed, tot in haar boos worden toe, wist zy te bekooren, en haar lachen, —— o dat was onwederstandlyk! —— en, gaf zy iemand een neep of een lonk, — dan, — dan was 't even of men ten Hemel voer.

Gy begrypt, dat zy, aldus gewapend, aldus ten stryde uittrekkende, op elken voetstap eene verövering deed. —— 't Is waar, zy veröverde wel altoos geen waerelddeelen, doch een kleihutje is ook iets, ten minsten een Meisje kan er op neder zien als een Conquest.

Daadlyk begrypt gy de kwaal van dit Meisje, de ligtzinnigheid, naamlyk.

Dus vervolgde zy den verliefden Oorlog, dien zy tegen elk een voerde, en waardoor zy elk een verwon! — of, helaas! — waardoor zy alomme verwoestingen aanrigtede en vrugtlooze weeklagten ten Hemel deed opklimmen.

Daar de Meisjes, in 't stuk der liefde, de leepheid zelf zyn,

en,

en, myn lieve *Ludeman!* daar de beste onder hen, zeer duidlyk en klaar, de gevolgen kan inzien eener wispelturigheid, die elken Jongen, hoe toegeeflyk hy ook weezen mag, noodzaaklyk tegen de borst moet ſtuiten, en haar eindlyk moet doen veragten, verwonderde het my altoos, dat dit geen genoegzaame beweegreden uitmaakte, om het ſchoone Geſlagt meer ſtandvastigheid inteboezemen. Immers is het groote Doelwit, waarom dien geheelen trein van kanten, linten, gaazen, krullen, knipöogjes, nypvingertjes, zugtjes enz. tegen de Jongens word aangevoerd, om een Man? en niets is zekerder middel, om geen Man te krygen, dan om er veel te willen hebben!

Dit raadzel heb ik nimmer anders kunnen oplosſen, dan dat ik geloof, dat er een byzondere ſtreeling voor den Hoogmoed der Meisjes in ſteekt, dat zy veele Bewonderaars, Bezugters, Beduimelaars, Belikkers en Aanbidders hebben!

Jufvrouw *S. B.* althans ſcheen altoos het vergenoegst, het meest met zig zelve ingenomen, en meest met de Waereld verzoend te zyn, wanneer er vyf, zes of meer paar oogen, om haare gunsten bedelden. Greetig ontving zy alle loffpraaken: die van een Jaagersjongen zelf werden niet verwaarloosd; zy onthield ze zorgvuldig, en duidlyk kon haar kamenier beſpeuren, dat zy, in ſtede van te bidden, wanneer zy naar bed ging, de toejuichingen en loftuitingen overdagt, die men haar dien dag had toegezwaaid. Eens gebeurde het zelf, dat zy, met de keukenmeid afrekenende, in ſtede van het verſchot van een dubbeltje hairſpelden te noemen, die haar by 't inzien der rekening te binnen ſchooten, zeide: *A propos! de Loffpraak van myn Pruikmaaker vind ik op de rekening niet!*

Dan met al die veroveringen voer Jufvrouw *S. B.* even gelyk alle andere Jufvrouwen. Alle mooie Jongens begreepen, dat het uiterſte dat er aan Jufvrouw *S. B.* te doen viel, hier in beſtond, dat zy haar bewonderden; —— en —— dat zy ze lieten loopen. —— Ze merkten haar op 't laast aan als een Afgodsbeeld, dat men den wierook moet toezwaaïen en aanbidden, zonder meer.

Jufvrouw *S. B.* werd op het laatst dus gelyk aan een Heirleger, dat, na Steden en Dorpen te hebben ingenomen, eindlyk op een woeste Heide verdwaald, waar volſtrekt geene overwinningen meer te maaken zyn. Zy paradeerde nog met haare ſlagordens en veldbanieren, doch ydele Parade, waarvan zy en de Herfstzon alleen de getuigen waren.

 Een

Een dier bedaarde Vryers, welken nimmer die vliegende Meisjes naarloopen, voelt eindlyk iets om zyn hart draaïen, dat ik niet geloof. Zy is echter wys genoeg om te bemerken, dat zy den Vryer moet aanpakken, of dat zy gevaar loopt van haar Maagdom in 't graf te zullen draagen.

Uit dit alles zult gy wel het een of ander kunnen opmaaken, om er eene voorzegging op te bouwen, welke door de uitkomst bewaarheid word.

Indien ik eenig ander geval u van dienst kan zyn, gelief maar te spreeken.

Ik ben, enz.

LAPSERIUS.

AGTSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Jufvrouw S. B.

Mejufvrouw.

Gy zult een ongelukkig Huuwlyk doen. —— Of van de teering fterven.

Ik ben, enz.

LUDEMAN.

NEGENDE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan SOPHONISBA.

Madame!

Op uw verzoek heb ik al myn oude papieren doorfnuffeld. Het ftof vloog my tot boven myn ooren uit, want in geen quart eeuw zyn ze aangeroerd geworden. Ik heb echter het begeerde niet

niet gevonden. Het moet zekerlyk weggeraakt zyn, want ik weet dat ik het gehad heb. Dit is verbruid los, zult gy zeggen, ik beken het, maar hoe veel verliezen zommige Meisjes niet weleens, zonder dat zy het weeten?

Ik heb echter iets gevonden, dat u mooglyk eenigzins van dienst zou kunnen zyn. - Ik voeg het hier neffens.

In allen gevallen, weet gy, dat ik volkomen ten uwen dienſte gereed ben.

Waarmede ik oprechtlyk blyve,

T. T.

LUDEMAN.

P. S. *Het ingeſloten ſtuk (dat een Raport ſchynt te wezen.) lever ik u zo als het is; 't geen er aan ontbreekt hebt gy de Motten en de Muizen te wyten.*

Valé.

* * * *

—— —— —— commisſie —— —— neerd —— ——
—— —— —— nieuwe colonie —— ncie —— kryk
—— tune —— porteerd —— —— te Br —— ——
——. —— 788 —— —— en —— —— —— ——

— *yne Heeren!*

'tIs de belachlykheid zelf een nieuwe Waereld in de oude te willen zoeken! 'tis dolligheid, om de grillen en dwaasheeden te willen ontloopen, die wy in onze boezems rontſleepen. Immers hebben wy onze zielen al genoeg verſleeten, om de vlakken uitteſchuuren, die het onzinnige Menschdom beſmetten? —— Wy vaagen de Meelzolder. Wy reinigen den trog en bevuilen het deeg! —— Wy zouden, met dezelfde moeite, onze Natuurgenooten op hunne Hoofden kunnen leeren wandelen, en met hun hielen de Zon leeren tegenhouden.

En nu eischt men, dat wy eene nieuwe Colonie zoeken, waarin wy van alle die aperyen ontſlaagen zullen weezen, waarmede wy jaaren lang in ons Vaderland hebben moeten worſtelen!

Wel

Wel nu, myne Heeren! wy hebben aan dien eisch voldaan. Wy hebben de Waereld doorkruist! Wy hebben Colonien gezogt, en zyn wedergekeerd! —— Wy hebben gevonden —— dat de Waereld alömme zig zelve gelyk is, en wy zullen u, —— indien de ervaaring u zulks nog niet genoeg geleerd mogt hebben, —— daarvan eene nieuwe verzekering geeven.

Wy voorzagen ons van provisie en toogen met onze Ezels op reis. Den eersten dag trokken wy door verscheiden Moeslanden, waar alle Boeren en Tuinders druk bezig waren, om de aarde te beärbeiden, die, gelyk zy allen betuigden, onöphoudlyken vlyt vereïschte, eer zy haaren Bebouwer den soberen kost verschaffen.

Wy zagen alhier in de rondte naar een plekje grond, om er eene Colonie te stigten; niets echter was onmooglyker dan om zulks alhier te vinden. Een zeker Rechtsgeleerde liet ons een lyst van negenhonderd zeven en tagtig Processen zien, die enkel en alleen gevoerd worden, om stukjes grond, waarvan het grootste twee en een halve mergen besloeg.

Deeze Boeren en Arbeiders waren forsche opgeschooten Karels, met vuisten als Voorhamers voorzien; zy hadden koppen als ouderwetsche Cabinetbollen, en ruggen als Hengsten. Zy haalden vyfjaarige boomen met éëne hand uit den grond; heiden de paalen met hunne vuisten in, en wanneer iemand hunner tegen een huis of schuur liep, waren de Daken en Schoorsteenen in gevaar van in te storten. Dit geslagt te verdryven, even gelyk de Canaaniten uit het beloofde Land, was in allen opzigten onraadzaam, —— want al waren wy tegen deeze welgeknokte Landbebouwers opgewasschen, en al konden wy hen met onze rottingen, even als de kaarsjesbloemtjes van hunne steeltjes slaan, dan immers was het nog de hoogste onrechtvaardigheid, deeze arme Drommels van hunne kluiten te verjaagen, waartoe zy, God weet het, hoe veele jaaren besteed hadden, om ze in die situatie te krygen.

Wy verlieten dit Gewest derhalven en kwamen in een bergagtig Landschap, waar de gronden zeer onvrugtbaar en de Inwoonders onvoorbeeldig traag waren. Zy leefden zeer armmoedig in kleïe Hutten; zig niet verder met de Waereld bemoeïende, dan zy er volstrekt by noodig hadden.

Een deezer halfnaakte Ingezetenen lag voor zyn Hut in het gras, met den buik op den grond, de handen onder 't hoofd, en de beenen verre van elkander. Met de uiterste tegenzin opende hy

hy zyne lamme kaakenbeenen, wanneer wy hem iets vroegen, en dan nog waren zyne antwoorden, volmaakt Laconisch, in zo verre het de korthcid betrof.

Gy ſchynt uw gemak te neemen, myn Vriend! met dit ſchoone weder?

Ja!

Hier ſchynt niet veel bezigheid te weezen! alles is hier zo ſtil, zo werkloos. Is hier niets te doen?

Neen!

Dat is wonderlyk! —— De Menſchen moeten hier immers leeven? —— en om te leeven moeten zy immers werken?

Ja!

Wel wat werkt men zo wel? —— Bebouwt men hier ook het Land? — Heeft men Fabrieken? — Dryft men koophandel? —— enz.

Op alle deeze vraagen was het, *Neen!*

Wel wat doet men dan?

Och!

Geeft men hier ook lesſen in de redeneerkunde? ——

De karel ſloot zyne lippen digt op één, liet zyne oogenleden langzaam vallen, en lag zyn hoofd vooröver op zyn armen.

Dit Land trok zekerlyk onze attentie, en wel hoofdzaaklyk om deeze reden, dat men aan de Bewoonderen des Lands gemaklyke Buuren zou hebben, en nimmer gevaar zou loopen, dat zy zig met politique zaaken zouden meleeren. —— Dan, men merkte aan, dat men zig even goed in een Land zou kunnen nederzetten, 't welk door Ezels bewoond wierd, waar men niet ſlegts de zelfde voorrechten zou genieten, maar waar men daar en boven nog het gemak zou kunnen hebben, om op de Ezels te ryden, daar men hier veelligt in de omſtandigheeden zou kunnen komen, om deeze vadzige Stervelingen te moeten draagen.

Deeze bedenking, myne Heeren! woeg op ons hart. Wy hielden het Land in ons geheugen, om, als er zig geen beter opdeed, er nader onderzoek naar te doen.

Wy vervolgden onzen weg. Wy klommen naar gebergtens, die taamlyk bebouwd en bewoond waren. De Bewoonders ſtonden op; werkten, aten, dronken, en gingen naar bed, en dit deeden zy, zo bepaald dag aan dag, en nagt by nagt, dat er geen verandering, hoe ook genaamd, in deezen regel plaats had, of gehad had, zedert het verloop van

eenige eeuwen. De huizen, de velden, de flooten, de zeden, de gebruiken, de dranken, de Godsdienst, en met een woord, alle zaaken en verrigtingen van dit Volk; waren van onheuchlyke tyden dezelfde gebleeven, zedert men ze ingefteld had.

Onder deeze wandelende Boomen eene Maatfchappy te ftigten, zou noodwendig eene groote Staatsomwending ten gevolge moeten hebben. Alles zou moeten veranderd worden, of wy zouden ons naar hen moeten fchikken. Het eerst befchouwt elk gezond Staatkundige als hoogstgevaarlyk en verderflyk, zo wel voor de Bewooners als voor de Colonisten, en wat het tweede aanbelangt, gelooven wy niet, dat gylieden gefchikt en geneegen zyt, om een nieuwen Libanon aanteleggen, en zelf in ftilgroeïende Cederen te veranderen. Dus viel ook hier niet te doen..

Deeze eeuwige Gelykheeden verwaardigden zig niet, om ons, zo min by onze aankomst als by ons vertrek, aantezien, te verwellekomen of vaarwel te zeggen. —— Hoe jammerlyk derhalven, myne Heeren! zoud gy hier gevaaren zyn! gy! die zonder oogenbliklyke veranderingen, onmooglyk genoegen fmaaken kunt.

Voorttrekkende, ingevolge onzen last, ontmoette my een Man op een paard, beiden van eene ongemeene grootte. Wy moesten tegen hem opzien, even als tegen een zwaarlyvigen en opgefchooten Lindenboom. Hoe groot hy echter zyn mogt; in zyne houdingen had hy iets, dat zeer fterk naar 't kinderagtige zweemde. Dus hield hy een ftokje in de eene hand, waarmede hy naar de voorbyvliegende kapelletjes floeg. Ook vong hy groote vliegen, welken hy aan een fpeld reeg en ze dus op het Hoofdftel van zyn paard rangeerde. Verfcheiden maalen hoorden wy hem ook roepen hui! hui! paard!

De lange Man ons in 't oog krygende hield ftil en lachte. Wy traden naar hem toe en vroegen wat Landsman hy was?

Ik ben geen Man, ik ben pas een jongen van zes jaaren!

Gy kunt bezeffen, myne Heeren! hoe verbaasd wy dit groote kind ftonden aantegaapen..

Waar woont gy? vroeg een uit ons.

In 't Land der geftreepten, antwoorde hy..

Is dat Land verre van hier?

Omtrent twee uuren.

En welk is de weg derwaards heen?

Al regt uit! al regt uit! al regt uit! al regt uit!

Dit zeggende gaf hy zyn paard de fpooren, en galloppeerde zo vehement hard, dat wy er bezwaarlyk oog op konden houden..

-den. De reden van deeze handelwyze konden wy niet anders gisſen te zyn, dan dat hy ons wilde wyzen wat regt uit was, vermits hy al regt toe regt aan reed.

Wy hielden daarop te ſaamen raad, wat te doen? —— Dit groote kind te volgen, of een ander pad inteſlaan!

Wanneer alles in dat Land naar evenredigheid is, dagten wy, wat zulllen wy, vyf a zesthalfvoetige Stervelingen, aldaar dan uitvoeren? Men zal ons voor inſecten of misgeboorten groeten, en ten opzigte van de Huishouding; 't zal even eens zyn, als of wy in een onbewoond Land kwamen, want alles zal tot ons gebruik te groot en te zwaar vallen.

Deeze reden, myne Heeren! was echter niet genoegzaam, om ons te beletten van het Land der Geſtreepten in te trekken. 't Is om 't even, zeiden wy, of wy in dat, dan of wy in een ander Land een nieuw Huishouden oprigten; en daarenboven, kunnen wy niet alles gebruiken, wat ten dienſte deezer lange Menſchen ſtrekt, er zal evenwel nog wel iets gevonden worden; ten minsten, wy zullen er de Materialen aantreffen, om er voor ons de noodige Gereedſchappen van te vervaardigen.

Overvloedig genoeg, om onze reis derwaards te bepaalen.

Wy volgden den ons aangeweezen weg, die zeer breed en hobbelig was. Wy vonden een pak leder, beſtaande uit zeven Osſenhuiden, die met een menigte paalen op elkander vastgeſlagen waren. Lang ſtonden wy te peinſen, te gisſen en te raaden, wat dit voor eene Machine weezen mogt.

Met zeer veel moeiten keerden wy deeze Osſenledere Waereld het onderſte boven, wanneer wy, uit alle de by- en neven-omſtandigheeden, eenpaarig in het denkbeeld kwaamen, dat het een agterlap moest weezen, die door het een of ander lange Mensch, of Streepeling, verlooren was.

Welk een gedugte Agterlap!

Welk een gedugte Schoen, waar aan dezelve gezeten heeft!

Welk een gedugte voet, die er in deeze ſchoen ſtak!

Welk een gedugt been, dat op deezen voet liep!

Welk een gedugt Mensch, dat zulk een been had!

Hoe gedugt groot was dat Mensch!

En hoe gedugt zal dit gedugt Mensch, met al die gedugte dingen, ons over 't hoofd zien!

Ach! —— Hemel! —— over 't hoofd zien! —— riepen wy allen, en keerden yllings te rug.

Immers, myne Heeren! zoekt gy geene Colonie te ſtig-

ten, in een Land waar gy over 't hoofd gezien zoud worden?

Gy allen ſchud het hoofd! en ziet daar, onze ſpoedige wederkeering gerechtvaardigd! —— Want indien het u om 't even ware, of gy onder Reuzen, dat of gy onder Dwergen woondet, of indien het u niet verſchildet, of gy tegen groote Jongens met verbaasdheid moest opkyken, en voor elke vuist, die zy opheffen, een koude ſiddering over uw hart gevoelen; indien gy niet gevoelig waart voor de barschheid der oogöpſlagingen, voor de ſorschheid der uitſpraaken, voor de vinnigheid der bevelen, voor de moeilykheid van derzelver uitvoering, van dit groot en alles overweldigende Geſlagt! Indien gy u de verdrukking en vertrapping der lange Menſchen kost getroosten, —— zoud gy dan wel begeerig zyn naar een nieuw verblyf? zoud gy ons dan wel uitgezonden hebben, om een Colonie te zoeken?

—— —— —— —— —— —— ——
—— —— —— —— —— —— ——
—— —— —— —— —— —— ——

—— —— hier deed men volſtrekt niet anders dan danzen; zelf had men de gewoonte, om, terwyl men at, een ſoort van contradans te houden, onder welke men elkander het eeten in den mond ſtak.

Grappiger vertooning echter kon men zig niet voorſtellen, dan de Predikatien, zo als dezelven gehouden werden. De Dominé danste zo wel als den Voorleezer, de Koster, de Stoelenzetters en al de Toehoorders. De Diaken liep al danzende met het armenzakje rond, met een woord, alles danste, tot de leerſtellingen incluis.

Om 's Lands gebruik te volgen dansten wy ook, en deeden wy al danzende onderzoek naar de geaartheid der gronden, het geſtel van de lugt, de ligging der Zeehavens, de Vrugten, en al wat er toe behoort.

—— —— —— —— —— —— ——
—— —— —— —— —— —— ——

—— —— deeze danzende Audientie duurde omtrent vier uuren lang, waardoor wy zo verbruid lam werden, dat wy ten einde het gehoor nedervielen. Alles wat er in deeze Audiëntie verhandeld werd, waren niet anders dan danzende Herſenſchimmen, danzende Denkbeelden, danzende Voorneemens, danzende Beſluiten, danzende Verzekeringen, danzende Be-

Bezweeringen, —— —— —— —— —— —— —— —— —— —— en ook danzende Uitvoeringen.

Indien wy voorneemens waren een danzend leeven te leiden, dan zeker was geen Land gefchikter voor ons dan even dit! — Maar, Myne Heeren! moeten wy op de kermisfen gaan reizen? Moeten wy het Toneel beklimmen, of moeten wy de Bals en Danspartyën frequenteeren? —— en indien wy dit niet doen, waar toe zullen wy dan danzen? —— Immers hebben wy in het Land, 't welk wy agter den rug gelaaten hebben, turfzolders, kleerzolders, agter- en voorkamers, zaletten en zaalen, waarop en waarin wy zo lang, zo veel, zo zagt, zo zoet en zo hard kunnen danzen als wy zelf willen? —— en immers is de reden van te willen danzen, geen reden om er een nieuwe Colonie voor op te zoeken?

Hoe verfchriklyk mislyk zou het ook weezen, wanneer wy al danzende het Manuaäl deeden en al danzende een Grondwettige Herftelling invoerden?

't Zou zekerlyk by uitftek naar 't genoegen onzer jeugdige Landgenooten zyn! deeze zouden in dat Land byzonder kunnen aarten, maar voor u, Strambeenigen! Gigtigen en Zwaarlyvigen! voor u ware het de grootfte Straf, die ons Heer u immer zou kunnen toezenden.

En ook wanneer de Overheerfching al fleepvoetende ons op den hals komt, komt zy vroeg genoeg; wy behoeven geen Land optezoeken, waar ze al fpringende en vliegende ons op den huid komt.

Meer redenen zullen wy niet behoeven bytebrengen, om ons gedrag te billyken, dat wy, onder het danzen van een Menuët, dit danzende Land verlieten.

Wy vervolgden ons Pad en kwamen —— niet anders dan lachen. Wy befchouwden dit in den eerften opflag als eene buitengewoone vriendlykheid en uiterfte welleevenheid, en in de daad, wy waren zo vergenoegd over de eerfte verwelkomingen, dat wy even als de Inwoonders lachten, en dat veelen ons voor Inboorlingen groeteden.

Wy gingen regelrecht naar den Gezant en maakten ons nederig Compliment.

Ha, ha, ha, Myne Heeren! ha, ha, ha, gaat zitten. ha, ha, ha, ha, ha!

De reden van onze komst, ——

Ha, ha, ha!

Beſtaat hier in, dat wy ons Land verlaaten hebben, ——

Ha, ha, ha! —— ha, ha, ha!

En dat wy voorneemens in een gelukkiger Waerelddeel, —

Ha, ha, ha, ha, ha!

Een Colonie, ter vestiging van eene nieuwe Maatſchappy te zoeken.

Ha, ha, ha! —— ha, ha, ha! —— ha, ha, ha! ——

Wy hebben ons derhalven naar dit Land gekeerd, in de vooronderſtelling, dat wy dat gelukkige Waerelddeel, alhier zouden aantreffen.

Ha, ha, ha, ha, ha! —— ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha!

Wy neemen derhalven de Vryheid, aan Uw Excellentie, eerbiediglyk te verzoeken, om ons te willen veroorlooven, een klein plekje gronds, waar wy ons verbeelden gelukkiger te zullen zyn dan in ons Vaderland!

Ha, ha, ha, verbeelden! ha, ha, ha, gelukkiger! ha, ha, ha, verbeelden! ha, ha, ha, verbeelden! ha, ha, ha, gelukkiger! ha, ha, ha, ha, ha, ha!

't Is zeer mooglyk, dat wy ons in dit opzigt bedriegen, en dat wy zo gelukkig niet zouden zyn, als wy ons wel verbeelden te zullen weezen. Evenwel wy zullen het waagen, en vinden wy er het begeerde geluk niet, wy zullen er ten minſten geene Aristocraaten vinden! ——

Ha, ha, ha, geene Aristocraaten! ha, ha, ha, ha, ha!

Neen, Myn Heer! geene Aristocraaten!

Ha, ha, ha, ha. ha! Wie komt er woonen, op dat Stukje Land? ha, ha, ha!

Wy, Myn Heer! wy en onze Medelotgenooten!

Ha, ha, ha! Gy? gy? ha, ha, ha!

Wel ja! wy!

Ha, ha, ha, ha, ha! en dan geene Aristocraaten? ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha! —— ha, ha! enz.

Wy dagten in waarheid dat de Karel zig te barsten zou gelachen hebben. Het leed een geheel uur lang, eer hy een weinig tot bedaaren kwam: doch naauwlyks ſloeg hy de oogen op ons, of hy begon van vooren af aan, en wel met verdubbeling te lachen.

Inwendig begonden wy boos te worden.

Uwe Excellentie begrypt, dat wy in goeden ernst dit Voorſtel doen?

Ha, ha, ha! en gy begrypt, Myne Heeren! dat ik in goeden ernst lach? ha, ha, ha, ha, ha!

Wy getroosten ons de gebruiken en de zeden des Lands, en wy twyffelen niet, of wy zullen ook aan het lachen gewennen. Indien nu uw Excelentie ſlegts de goedheid had, om ons te beſcheiden op ons Voorſtel!

Ha, ha, ha! van een ſtukje Land, niet waar? ha, ha, ha!

Wy boogen ons.

Ha, ha, ha! Ik zal u een Gids medegeeven, ha, ha, ha! om een ſtukje Land te zoeken, ha, ha, ha! —— Waar, ha, ha, ha! geene, ha, ha, ha! Aristocraaten, ha, ha, ha! komen zullen, ha, ha, ha!

Met een ſchelde hy; een Kamerheer trad al lachende binnen, en deeze kreeg al lachende bevel, ons te vergezellen.

De Gids, die ons vergezelde, deed niet anders dan ons geduurig aankyken, en dan uit al zyn magt lachen. Op elk woord dat hy ons te zeggen had, lachte hy ten minſten een quartier uur lang, en op elk van onze woorden ſcheen hy dikwils in geen paar uuren tot bedaaren te kunnen komen.

Wy pasſeerden verſcheiden ſtraaten, waar de Jongens, Vrouwen, Mannen en Meisjes by menigte te voorſchyn kwamen, niet anders doende, dan het uitteſchateren van lachen. Zomtyds waren wy genoodzaakt onze ooren vast te houden, want het afgryslyk gelach zou ons doof gemaakt hebben.

Eindlyk kwamen wy aan een ſtuk Land, waar eenige Boeren bezig waren, met er een Sloot rondom te graaven. Zo dikwils deeze Weezens de ſpade in den grond ſtaken, lachten zy, zo dikwils zy een ſchep deeden lachten zy, en zo dikwils zy ons aanzagen lachten zy zo hard, dat er de aarde van daverde.

Ha, ha, ha! zei onze Gids. ha, ha, ha! daar is het ſtukje Land! ha, ha, ha, ha!

Wy bekeeken het ſtukje Land en begonnen het te meeten, ten einde te zien, of het groot genoeg voor een Colonie ware.

De Boeren dit ziende, ſmeeten de ſpaden uit hunne handen en begonnen op zulk een helſche wys te lachen, dat allen, die in de Stad lachten, voor een oogenblik ſtil hielden, verbaasd over dit ongewoon gelach, en yllings naar buiten ſnelden, om te zien wat er de reden van was.

Buiten komende, begon het geheele Volk te lachen! —— Stelt u eenige duizenden Lachers voor den Geest, en verbeeldt u dan het geweld eens, dat deeze Lachparty maakte! —— Dit was zo ondraaglyk voor ons gehoor, dat wy hol over bol de vlugt naamen, en toen eerst begon het lachen pas, toen de ganfche lachende Maatfchappy ons zo verbaasd zag wegloopen.

—— —— —— —— —— —— ——

—— —— —— —— —— —— ——

—— —— — DEEZE STAD IS TE HUUR OF TE KOOP TEGEN ST. JAN. Wy bleeven met verwondering op dit Bordje ftaan zien. Dit was een verfchynzel, dat wy nog nergens op den Aardbodem gezien hadden. Een ganfche Stad te huur of te koop! —— Dit zou zeer gemaklyk vallen ter uitvoering van ons Plan! —— Daadlyk konden wy hier klaar geraaken! —— Wy vertoefden derhalven niet, om den Verhuurder of Verkooper op te zoeken. Wy vonden hem:

Is deeze Stad te Huur of te koop?

Welke Stad?

Die daar op dat gindfche bordje aangekondigd wordt!

Daar is geen Stad te huur of te koop! Er is hier, of twintig uuren in 't rond, geen Stad of Stads gelyk."

Hoe! en 't ftaat op dat Bordje, dat daar tegen dien Olmenboom hangt.

Dat is onmooglyk!

Met een gingen wy naar het bordje, om den Man te overtuigen; en tot onze uiterfte verbaazing bevonden wy, dat wy mis gezien hadden, er ftond op:

DEEZE GROND VOOR EEN STAD IS TE HUUR OF TE KOOP TEGEN ST. JAN.

Dat wil zeggen, voegde de Man er by, *dat gy deezen Grond kunt huuren of koopen, om er een Stad op te bouwen.*

Wy bedankten den goeden Man en vertrokken.

Van hier — —— —— —— —— —— —— —— en van daar —— —— —— —— —— voorder op —— —— —— langs dien kant —— —— en dan alweer —— —— nog gingen wy —— —— —— —— —— al verder en verder —— —— —— —— —— —— —— —— —— doch vertrokken fchielyk.

Wy willen u, Myne Heeren! niet verder ophouden noch lastig vallen, met een verhaal van al de plaatfen, die wy vervolgens

gens bezogten. 't Zal genoeg zyn kortlyk te zeggen, dat wy geweest zyn in een Landfchap waar de Bewoonders altoos verkouwd waren, en onöphoudlyk hoesten moesten; de verfchillende hoestingen maakten een vervaarlyk geluid, en 't was niemand, die gezonde ooren had, mooglyk, om het hier een half uur uittehouden.

Op een andere plaats hadden de Inwoonders geen ooren. Hunne hoofden waren kaal af. Men kon volftrekt er niet mede fpreeken. Men moest door tekenen met hen te recht geraaken, en dit was verbruid lastig en moeilyk. Het eenigfte Voorrecht in dit Land was, dat men er vryelyk alles kon zeggen wat men begeerde, zonder ergenis te geeven, en dit Voorrecht, Myne Heeren! heeft ons doen befluiten, om dit Gewest ad notam te neemen, misfchien —— —— —— —— —— —— —— —— —— —— —— —— ——

Hier worden 13 *pag. in 't origineel vermischt.*

—— —— —— —— —— —— —— —— —— vervloekte leelyke methode, hier in beftaande, dat al de Inwoonders Pikpleisters op hunne oogen moesten leggen, en dat er geene Vreemdelingen in de Stad toegelaaten werden, ten zy ze insgelyks bepleisterd waren. In den naam van alle Heiligen lieten wy deeze kuur aan ons verrigten en daaröp werden wy binnen geleid.

Wy waren, in dien toeftand volmaakt blind, en moesten alle onderzoek op ons gehoor en op onze handen laaten aankomen. Wy hoorden volftrekt niets op onze geheele wandeling door de Stad; alles was dood ftil, even als of wy in het diepst van den nagt door een onderäardfche Grot wandelden. Wy klapten eenige reizen in onze handen, doch dit gaf geen geluid ter waereld; 't was niet anders, dan of wy twee wolle lappen op elkander floegen. Wat de eigenlyke reden van dit zonderling verfchynzel was, hebben wy, hoe wy ook peinsden, in 't geheel niet kunnen begrypen.

Wat ons ander Zintuig betreft, met het zelve ontwaarden wy vry wat meer. Wy voelden menfchen en beesten, huizen en boomen, metalen en vloeiftoffen, van allerlei grootte en fatzoenen, doch met deeze onbegryplyke eigenfchap voorzien, dat ze in het aanraaken even zagt waren. Dus voelde men het onderfcheid tusfchen een Smitsäambeeld en een jongaartig Meisje,

alleen aan het fatzoen. De schop van een paard was niet harder dan de tik van een Jufferlyke waijer, en het losfen van 't kanon gaf geen andere dreun dan die van een vlieg die in een Meelton valt. —— En ziet daar, Myne Heeren! het Rapport der Commisfie, uitgezonden ter opfpeuring eener Colonie, voor Luiden die ze begreepen noodig te hebben.

Gy ziet er uit, dat er weinig of geen Landen zyn, die eenigzins gefchikt zyn ter bereiking van uw oogmerk. Gy zult overal de Waereld vinden, in dien zelfden onvolmaakten toeftand, waarin gy ze in uw Vaderland hebt agtergelaaten; op veele plaatfen is zy nog ongelyk erger, en waar zy niet erger is, ben ik verzekerd, dat wy het haar welhaast zouden maaken.

Gy kunt echter uw beraad op dit alles neemen. Wy zyn gereed u te dienen. —— —— —— —— —— —— het niet beter zyn, dat wy wederkeerden? —— —— —— —— —— —— —— —— —— wy verzekeren het u —— —— —— —— —— —— —— —— —— —— —— —— —— —— —— eerlang ——

Hier eindigt het origineele Handfchrift.

TIENDE BRIEF.

IARICO aan JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

Myn Heer!

Gy hebt my een zonderling vermaak gedaan met uw laatften brief. Ik ben een Dol Liefhebber van Voorzeggingen. Ik zou er alles aan te kosten leggen. Zoud gy my niet eens de Lotgevallen van een geheele eeuw kunnen voorzeggen? 't Geen gy voor uwe moeite moet hebben hebt gy maar te rekenen. Een Honorarium zult gy daar en boven hebben.

Ik

Ik weet zeer wel, dat dit zeer veel gevergd is, en dat gy my niet alles by den regten naam zult kunnen noemen, doch zulks verſchilt my niet! Profeteer zo figuurlyk als gy zelf wilt, ik ben er een extra Liefhebber van. Al wat Profetisch is, lees ik met zeer veel vermaak; zulke boeken dunkt my, kunnen met geen Goud duur genoeg betaald worden.

Ik geloof dat de aanſtaande eeuw gewigtige toneelen zal opleveren. Ik reikhals naar het Tafereel, dat uwe Voorzeggende Geest er my van maaken zal! —— Ik zal ze zorgvuldig bewaaren, en uwe hemelſche Ingeevingen myn Nageſlagt ter hand ſtellen.

Zie eens, zal men na 40 Jaar zeggen, welk een verbaazend Man was die Doctor *Ludeman!* —— hoe klaar heeft hy alles voorzegd! —— welk een Wysheid en Ondoorgrondlykheid heerscht er in alle zyne Schriften!

Ik ben, enz.

P....
1748. *IARICO.*

ELFDE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan IARICO.

Myn Heer!

De eisch dien gy my doet is bezwaarlyk te voldoen. De Geſchiedenis eener geheele Eeuw te voorzeggen is een werk van het uiterſte gewigt. Indien ik *Ludeman* niet was, zou ik u mooglyk zeer ſpoedig een gantsch verhaal van toekomstige Gebeurtenisſen leveren, zonder my in 't minst te bekreunen of zy immer haare Vervulling zouden hebben; want wat zou het my dan verſchillen? als dan zou myn Naam verzinken onder die menigte Naamen van Voorzeggers, welken de verſtandige Waereld onder de Beuzelaaryen telt.

Maar nu, nu er my ten hoogſten aan geleegen ligt, dat myn Eer, door alle eeuwen en geſlagten heen, onbezoedeld blyve!

 dat

dat *Ludeman* den rang onder de verdienstlyke Astrologisten blyft bekleeden! nu is het myn zaak vooral, om niets te Voorzeggen, dan het geen ftiptlyk vervuld zal worden.

Zie daar wat my doet aarzelen! Zie daar zelf wat my doet befluiten, om uw verzoek afteflaan, indien gy my niet heilig beloofd, om myne Voorzegging volftrekt geheim te houden.

Eer ik verder ga, verwagt ik uw antwoord.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

Aan den LEEZER.

Wy willen den Leezer niet ophouden, met de brieven die Jarico en Ludeman hierover wisfelden; 't waren aandrangen en weigeringen; eindlyk befloot Jarico tot de geheimhouding en Ludeman zond hem het volgende Stuk.

De UITGEEVER.

DE GESCHIEDENIS DER NEGENTIENDE EEUW.

EEUWZANG.

Het Latyn in vrye Vaarzen gevolgd.

EERSTE ZANG.

Verheft uwe Stemmen, glorievolle Digters! en bezingt de Gebeurtenisfen van den vervloogen tyd!
Voert de Helden ten toneele, wier roem waardig is, de eeuwen te worden gewyd!
Stelt hunne Deugden in het fchoonfte Licht en fchetst ons, met de edelfte trekken,
Hunnen moed, hunne grootheid, hunne verdienften, die onze Volgzugt wekken!
Of ontwaart gy de zwakheid der Stervelingen, die niet fteeds dat fpoor betreed,
Waaröp uwe doorlugtige Voorbeelden, zig zelven zaligden, en de Waereld haare ellenden vergeet?

 Daalt

Daalt dan uit uwe hemelfche hoogten, en bezingt Menfchen, wier zwakheden en gebreken

'Ons troosten onder 't pak, dat ons nederdrukt, daar wy zien hoe de Deugdzaamften, hoe de Grootften, hoe de Moedigften er dikwils onder bezwecken!

Lotgenooten in 't lyden te hebben is een verzagting voor onze lydens, — die troost, 't is waar! is verkeerd! —

Doch 't is de ervaaring, die ze ons als een Troost ten allen tyden kennen leert. —

Dit is uwe Taak, berugte Zangers! waarin gy toont zo voortreflyk te kunnen flaagen,

En welks volmaakte uitvoering, u de kroon der eeuwen zal doen wegdraagen.

Maar aan ons, Voorzeggers van het geen verborgen ligt in de toekomstige Donkerheid,

Aan ons voegt het, der Waereld te ontdekken wat Lot haar is bereid;

Haar te verbaazen, te verftommen; van hartfeer te doen wegkrimpen; wanhoopig de oogen te doen draaiën en de handen te doen wringen,

Door het vooruitzigt op de naderende Dingen! —

Aan ons voegt het, om geheele Volken optebeuren, te vertroosten, te verblyden en opgetoogen te doen ftaan,

Daar wy haar de oogen op toekomende aardfche gelukken, en zegeningen van den Hemel doen flaan!

Ons voegt het den mond der hemelfche Planeeten te weezen,

En het Lot der vier Waerelddeelen, honderden jaaren te vooren, uit de Gefternten te leezen. —

Maar Gy, Hooge Magten, Gy, wier invloed op den Mensch en op zyne Gefchiedenis,

Bevestigd door de Ondervinding, door de Wysheid begreepen, en door de Wiskunde beweezen is!

Gy, van wie wy volftrekt afhangen,

Gy moet het Gordyn der tyden voor het oog uwer lievelingen wegfchuiven! van u moeten zy het denkbeeld en de uitdrukking ontvangen.

Verfterkt gy dan

Uwen *Ludeman!* —

Menigwerven ondervond hy uwe kragt! menigwerven gaaft gy hem te fpreeken,

Toen

Toen het deeze of die Individu betrof! —— helpt hem nogmaals! en laat hem in het voorzeggen der Lotgevallen van een geheele Maatschappy, niet ten halve blyven steeken!

*   *   *   *

De verschriklyke zugt om boven allen andere Menschen uittesteeken, door een magt,
Die het geluk der Stervelingen vergiftigd en de menschlievenheid verkragt,
Is ten allen tyden den Magtigen zo eigen geweest als het ademhaalen,
En liet zig zo min door de ontzaglykste mociten, als door de gedugtste rampen bepaalen!
Regeeren en Dwingen! —— Zie daar de woorden der Vorsten! Zie daar de bedoeling der troonen op deeze aard!
Zie daar het Noodlot, voor den armen, den Zagtmoedigen, den Deugdzaamen bewaard! —
Herroep in uw gedagten de vervloogen Eeuwen! breng u hunne Geschiedenissen te binnen!
En gy zult de Sterksten, de Stoutsten, de Wreedaartigsten de Waereld zien overwinnen!
Dus rolde het menschlyk leeven van deszelfs eersten polsslag af tot zyne laatste ademhaling toe, steeds voort,
En werd, in dien vaart, noch door omwentelingen, beschaafdheid, hervormingen, noch geleerdheid gestoord! —
De Wyzen en Deugdzamen beklaagden zig deswegens; de Dwaazen waren er mede te vreeden;
Terwyl zy, die er zig het meest over bekommerden, er het meeste door leeden. –
Die woeste drift zal de harten blyven bezielen tot aan dien gelukkigen, dien opdaagenden stond,
Die Welvaart en Zegen zal verspreiden over het gantsche Waereldrond!
Die Stond, in de hoogste gunst des Hemels aan het Menschdom beschooren,
Word in de agttiende Eeuw geteeld en in de negentiende gebooren. —

TWEEDE ZANG.

Wat zie ik? rechtvaardige! hoe woeden de Volken! welk een helſche raazerny,

Bezielt de Maatſchappyen en Vorſtendommen! —— De Natuur is in ly!

De Menschlievenheid ſiddert! zy ſlaat het kommervolle oog naar den Oppersten, naar den God der weldadigheden;

Wiens bevelen men beſpot, en wiens zaligende wetten zy onder den voet ziet vertreeden! ——

Zyn dan de furien losgebrooken en zwerven zy om door het gezegendſte Vaderland?

Moet de Vader voor den Zoon, de Zoon zig voor de Vader beveiligen? valt de Broeder door zyns Broeders hand?

Helaas! word alles dan omgekeerd? is er geen einde aan het verwoesten?

Zal de ſikkel, ſpade en ploeg dan verroesten?

En neemt de welvaart voor eeuwig de vlugt? ——

't Heelal laat een zugt? ——

Hoor het gekletter der wapenen! het gedonder der kanonnen, aan alle einden der aarde!

't Is de woede der Heerschzugt, die vloekwaardige woede, die nimmer de onſchuld, nimmer de Deugden ſpaarde,

Die aller harten bezielt,

Alom zig doet kennen en alles vernielt! ——

Geheel Europa is in roere! —— en waarom? —— wat doet de vernieling den uiterſten top beklimmen? ——

Bloost over dit, *waarom?* —— oorlogvoerende Volken! de bronnen van uw verderf, van het verderf eeniger waerelddeelen, zyn loutere herſenſchimmen! ——

Gy zoekt het geluk, gy poogt dit geluk medetedeelen, aan alles wat u omringt,

En zulke edele poogingen aanwendende, ſtaat het Heelal verbaast over de wreedheid, die u tegen elkander in 't harnasch jaagt, en waardoor gy den dolk in elkanders harte wringt! ——

Het laatste der agttiende Eeuw gaat zwanger van groote gebeurtenisſen!

Er zullen Luiden opſtaan, die groote dingen bedoelen, groote poogingen aanwenden en zig grootlyks vergisſen!

Er zullen Lieden gevonden worden, die, zig even als de waterbellen by een ſtortregen, zullen verheffen en een kring op de vlakte des waters zullen beſlaan,

En, even als die watervertooningen, oogenbliklyk vergaan.

Door al te ſterke drift vervoerd, zullen er zig twee Partyen formeeren,

Die in 't begrip van te bouwen, de grondſlagen zullen omkeeren.

Ongelukkige Dagen! wie overziet al uw ſmart!

Wie berekent uw druk! welk menschlievend hart

Zal immer aan u te rug denken, zonder van droefheid, ſchrik en afgryzen te verſtyven!

En welk Geſchiedboeker her durven waagen, om u onpartydig te beſchryven? ———

Ellendevolle dagen! —— in den toorn des Hemels over myn Vaderland uitgeſtort! -- ——

Wie zal de gelukkige Vorst weezen, waardoor gy verzagt, waardoor gy geëindigd word? ———

Ik zie hem in 't verſchiet! —— Hagelblanke Deugd! verdryf gy de ſchaduwen der Bergen!

Zy ſcheiden de wateren en durven den fiersten der Vogelen tergen! ———

Hy komt! —— zyne benden zyn achter hem! —— Welk een gedugten ſlag! ———

Dus ſchildert men zig heirlegers in de wolken, en droomt men op den klaaren dag. ———

Verwoeste Akkers! uitgeplunderde Steden! verbrande Dorpen!

ô Aarde! onophoudlyk bezig met menſchenbloed te ſlorpen!

Gy koelt de wraakzugt niet van het beroerde, van het woedende Euroop!

Gy vervult aller harten met ſchrik en verbant alle hoop!

Gy verbant ze voor hen, die u in de grootste hevigheid der Rampen beleeven.

Maar voor Hem, die u kan voorzeggen, en voor Hun die u overzien, is er de grootste Hoop gebleeven.

De Vrede en welvaart, de eendragt en vriendlyke verkeering zyn niet verbannen voor altoos!

Door de wreedſte hand gefolterd, ontwyken ze u ſlegts voor een poos.

Zy keerden weder, lange voor dat de negentiende Eeuw u zal begroeten!

Zy keerden weder; om u met dubbele zegeningen te ontmoeten.

De vyf ſtrydende Vorsten verzoenen zig met elkander, de bålans van Europa word herſteld;

Dubbele oogsten herſtellen de ſchaden van het platgeſtreden Veld.

De Handel ſchud het juk af. De ketens, die den gryzen *Nephtunus* dus lange knelden, worden van één gereeten,

En al de prullen van *Themis* voor eeuwig uit het wetboek der Volken geſmeeten.

De Natuur en de Menschlievenheid ſchryven de wetten voor aan 't veelhoofdige Beest.

Het vermoeit zig te vergeefsch! — zyn kragten zyn uitgeput, want HY, die het bezielde is geweest.

De Rechtvaardigheid beklimt den Zetel! zy kent de belangen van Staat en de Rechten der menſchen!

De Booswigt, die zy ſtraft, ſiddert voor haar billykheid; zonder die te verwenſchen!

Het Monster dat telkens uit zyn Moordhol te voorſchyn ſprong, wanneer hy het gebood,

Die even als een verſchietende Star, ten ſchrik en ter bedwelming der vreesagtigen, door 's waerelds Oogelyn ſchoot,

Zal beteugeld worden door een hand, die het niet zal verderven, maar het door wysheid beſchaaven, en door goedäartigheid zal temmen.

Het Recht zal bloeijen; de Grysheid zal heerſchen en de Wetten zullen klemmen!

De Scheldnaamen, waarmede een halve Maatſchappy begroet werd, zullen ophouden, of veränderen van aart.

Zie daar het Nootlot van den uitgang der agtiende eeuw! —

Zie daar den zegen voor onze Kindskinderen beſpaard!

DERDE ZANG.

De Poorten zyn niet langer de bewyzen der Steden, noch de Toorens de bewyzen der Kerken!

Ze zyn afgebrooken. —— De Vestingbouwkunde is niet meer den geesſel des Menschdoms in de handen der geweldenaars en der heerschzugtige ſterken.

Men wandelt van het Land in de Stad, van de Kerk in de Raad-

Raadzaal en van daar naar het Toneel, met het zelfde hart, dezelfde deugd, dezelfde veiligheid.

De Handel, de Uitſpanning, de Godsdienst, de Heerſchappy en de Volksmajeſteit,

Zie daar Gebroeders en Gezusters! —— Dit middenpunt van burgerlyke Volkomenheid en maatſchaplyken Vreede

Deelt haare zaligheid de overige Volken van het rykſte der vier Waerelddeelen mede. ——

In een der Nederlandſche Steden, waar zeven toorens een volmaakten driehoek vormen, en alwaar, van elk dier toorens, rompen van dertig voeten hoogte zullen blyven ſtaan,

Zal men een verwonderlyk Man zien te voorſchyn treeden; Op deezen zal de Geleerdheid en de Staatkunde de verbaasde oogen vestigen, en over zyne bedryven de handen in elkander ſlaan!

Hy zal uitvindingen doen, waarby al de uitvindingen der voorige eeuwen wisſewasjes zullen weezen!

Hy zal, by voorbeeld, de doodlyk verliefde Meisjes zonder behulp van Vryers, of eenige andere uitwendige middelen, hoe ook genaamd, geneezen;

Radicaal geneezen! —— Hy zal bejaarde Vrysters en oude Weduwen zo grondwettig herſtellen, dat nimmer een zugt,

Ten hemel gezonden, om een Man te hebben, te rug zal keeren, zonder vrugt.

De ganſche Waereld zal hem bezoeken. Hy zal een Machine uitvinden, waarop men zittende ten Hemel kan vaaren.

Dit werktuig zal de gedaante van een leeningſtoel hebben, zo als onze zedige Voormoeders gebruikten om er kinderen in te baaren.

De knoppen, de ſtylen en de matrasſen zullen gevuld zyn met een lugt, derwyzen verfynd en gekneed,

Dat ze alle zwaarte zullen optillen, en door de lugt voeren, waarheen men wil, indien men ſlegts de beſtuuring van dit kunstvoertuig weet.

Dertien dergelyke Kraamſtoelen zal deeze Kunſtenaar maaken,

Waarop dertien Vorsten zullen zitten, onder kleine Hemels van wit, rood en van zwart laaken.

Deeze Vorſten, in wier handen het Lot van Europa zal ſtaan,

Zullen in de bovenlugt hunne Vergaderingen houden, om de belangens hunner Onderdaanen gade te ſlaan.

 Der-

Derwaards zullen zy opryzen, zonder dat hen Vleiers, Oorblaazers, Baatzugtigen of Landverdervers verzellen,
En zonder dat afleidende vermaaken hen de gewigtigſte zaaken doen overhaasten, bederven of wel geheellyk uitſtellen.
Dit zullen verſtandige, menschlievende en rechtvaardige Vorſten zyn, die niet heerſchen, om dat zy willen heerſchen, —— neen!
Maar om dat zy weeten, dat hunne Volken, willen zy gelukkig zyn, beheerscht moeten worden! —— zy zullen de rechten niet vertreên,
Zy zullen ze handhaven, en de Waereld dat geene ſchenken,
Waarmede men, veertien jaaren voor den aanvang dier gelukkige eeuw, honderd duizend hoofden gebrooken heeft, om er op te denken.

VIERDE ZANG.

Alles echter is der verandering onderhevig! deeze Vorsten zullen voor een tyd,
De Volken gelukkig maaken, maar wrokkende Heerschzugt en woelende Nyd,
Zullen in 't midden der negentiende eeuw het hoofd naar boven ſteeken,
En het Heelal doen ſidderen, door zig op de onnozelheid te wreeken!
Zeker Koning zal den yzeren Schepter zwaaïen van zyn onverbidlyken troon!
Hy zal de Poorten weder opbouwen! de ſterkten herſtellen, doch de Tempels der Goon,
Zal hy ganschlyk afbreeken. Hy zal Nederland beroeren;
Hy zal een yzeren kleeding onder zyne onderdaanen invoeren.
Hy zal een wreede wet doen afkondigen, waar by gebooden zal worden, dat aan ieder een,
Boven de dertien Jaaren, het rechteröor, de linkerduim, en twee toonen van de linkervoet moeten worden âfgeſneên.
Hy zal een Tyran zyn in de volſte betekenis van dat Woord! de gantſche Waereld zal hem vloeken;
Alle de Vorsten zullen ſaamenſpannen en hem te verdelgen zoeken.
Ontzaglyke Heirlegers zullen van de vier hoeken der Waereld aanrukken, om als een eenig Man,

De Natien te wreeken op deezen ondraaglyken Tyran.

Hy zal hen wederſtaan; Hy zal hen belachen en trotſeeren!

Stroomen bloeds zullen om zynen Zetel vloeiën; niemand zal zyn geweld kunnen keeren!

De glorie van hem te verdelgen word den Vorsten niet gegund! Zy verſtuiven voor zyn gezigt!

De Waereld is haare Verlosſing aan een onnozel Meisje verpligt.

De Tyrannen zullen hier lesſen ontvangen, die hen tot inkeer zullen doen komen,

En de Volken zullen in geen eeuwen voor Tyrannen behoeven te ſchroomen.

Dan bloeit de Vreede op nieuw; dan herſtelt zig het geluk;

Dan zugt er niemand voortaan meer onder 't juk.

Zie daar de Lotgevallen der negentiende Eeuw! ſtiptlyk zal deeze Voorzegging haare vervulling erlangen. ——

Let op dit Tafereel! voor als nog ongebooren Geſlagten! 't word u ter waarſchuuwing opgehangen.

F I N I S.

Aan den LEEZER.

Wy bekennen gaarne, dat er in het voorgaande Stuk van den Voortreflyken *Ludeman* zeer duistere Gezegden gevonden worden, die wy voor ons niet in ſtaat zyn uitteleggen: Dat er Zinſpeelingen en figuurlyke Spreekwyzen in voorkomen, die of onëigenaartig, of tegen het gezond verſtand inloopende ſchynen te zyn, en dat er Dingen in voorzegd worden, die men byna onder de onmooglykheeden zou ſorteeren; doch wy weeten tefſens, dat dit alles niet alleen vry ſtaat in eene Voorzegging, maar dat ze zomtyds ten hoogſten noodzaakelyk zyn. Deeze Voorzegging word niet, (gelyk veele andere hedendaagſche Voorzeggingen,) geſchreeven in een tyd, dat de dingen reeds gebeurd zyn: Zy word de Waereld niet opgedrongen, na dat de uitkomst is daar geſteld! —— neen! dit is een Voorzegging van het jaar 1800 tot het jaar 1900 toe, een tydſtip dat nog aanſtaande is; dus moet men zig niet ſtooten aan zommige uitdruk-

 kin-

kingen of voorſpelde zaaken. Zy zullen zekerlyk haare vervulling hebben! is het dan niet letterlyk, het zal echter zo zyn, dat men zal kunnen zien, dat *Ludeman* ze voorzien en voorzegd heeft: want *Ludeman* had al te zekere gronden waarop hy zyn kunst bouwde, dan dat hy feilen zou.

Onder de vermaarde Kunſtſtukken van deezen grooten Voorzegger, moet men ook zyn Treurſpel van *Koning Chosmadroes* of *het jaar zeventien honderd vyf en negentig* tellen. Dit Voortreflyk Stuk is ſlegts aan zeer weinigen bekend. Veelen hebben er naar gereikhalsd, doch niemand heeft het durven wagen om het der Waereld mede te deelen. Wy voor ons vinden ons in gemoede verpligt, om het publicq te maaken, ten einde de Liefhebbers van *Ludemans* Werken, al de vrugten van dat uitmuntend Wonderbaar Vernuft by elkander mogen hebben.

Ten opzigte van het Stuk zelve moeten wy onze Leezers vooraf onder 't oog brengen, dat *Ludeman* geen extra Overvlieger was in het Treurſpelmaaken. Hy bekreunde zig zeer weinig aan de Regels der Toneelſpelmaakery. Hy volgde in zyne Schriften zyne ingeeving en vrolyk geſtel; dus doet hy zyne Leezers wel eens lachen, daar zy eigenlyk behoorden te ſchreiën, en haspelt de Wysheid en Zotheid vry klugtig en zeer dikwils onder elkander, behalven nog andere gebreken, die den Deskundigen daadlyk in 't oog loopen.

Ter verſchooning deezer gebreken zullen wy alleen maar zeggen, dat *Ludemans* oogmerk niet was een Toneelſpel, maar wel een Profetie te leveren, en dat hy enkel er op uit was, om aan dit laatſte oogmerk compleet te beantwoorden.

De volgende eeuw zal doen zien, of hy dit oogmerk bereikt hebbe! Wy voor ons twyffelen er geen oogenblik aan.

Het verder oordeel ſtaat aan den Leezer.

DE UITGEEVER.

KONING

KONING CHOSMADROES;

DE

AFSCHAFFING

DER

KONINGEN;

OF

HET JAAR

ZEVENTIEN HONDERD VYF EN NEGENTIG

STERRENVOORZEGKUNDIG TREURSPEL,

DOOR

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

UITGEGEEVEN VOLGENS HET ORIGINEEL, GEVONDEN ONDER ZYNE GEHEIME SCHRIFTEN.

PERZOONEN.

CHOSMADROES.
EROX.
OCTAR.
GENGISKAN.
ZAMTI.
ETAN.
IDAMÉ.
EMIRE.
FRANQUINI.
CIMBER.
DECIMUS.
DOLABELLA.
CASCA.
CASSIUS.
NARBAS.
POLIFONTES.
ESDRAS.
RAADSHEEREN.
EDELEN.
GEVOLG *van den* HOFSTOET *en van* ZOLDAATEN.

KONING CHOSMADROES,

DE

AFSCHAFFING DER KONINGEN;

OF

HET JAAR

ZEVENTIEN HONDERD VYF EN NEGENTIG

STERREN-VOORZEGKUNDIG TREURSPEL.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE TONEEL.

CHOSMADROES, EROX.

EROX.

Reeds, myn Vorst! zyt gy de verwondering der gantsche aarde geworden! alles vreest of eerbiedigt u. Op uwen wenk bewegen zig de Koningen; terwyl uwe gramschap de Vorsten doet sidderen.

CHOSMADROES.

'T Is waar, Erox! maar verbeeld gy u, dat myn hart daar mede voldaan is? Ik heb de Vorsten, die my dorsten tegenstand bieden, overwonnen. Ik heb hen vernedert, welker hoogheid ik niet dulden kon. Myne Vyanden zyn gestraft. Zy kruipen

 voor

voor myne voeten in het ſtof. Geheel Europa beeft wanneer ik myne ſtem verhef; want het ſtaat aan my om over een geheel Waerelddeel den Zegen of den Vloek uit te ſpreeken! — doch is zulks genoeg voor myne Staatzugt? — Zeg my in ernst, *Erox!* regeer ik wel meer dan over de lighaamen myner Onderdaanen? Zyn hunne zielen niet geheel buiten myn bereik? — Welk een ſpyt, veragt te worden door hen, die ik oogenbliklyk kan verpletteren!

EROX.

Maar het is de verachting van nietwaardige wormen!

CHOSMADROES.

Maar het zyn deeze wormen, waarover ik regeer, en waarvan ik myne grootheid moet ontleenen. 't Is niet genoeg, *Erox!* dat ik en gy de grootheid van mynen troon kennen! — het Heelal moest die ook zien en bewonderen, doch in ſtede van dat, verlaagt men my, door my als een Schrikdier te beſchouwen! met ſluit my uit den rang der Menſchen, om my in den hoogſten rang der Monſters te plaatſen. Dit is verre van myne Grootschheid te ſtreelen.

EROX.

Hoe weinig, myn Vorst! voegt u dit zwakke oogenblik! Wanneer gy in de laagte verzonken waart, waarin alle de overige Stervelingen verzonken liggen, zou dergelyke gedagte u mooglyk vereeren; maar nu, nu, gy de Eénigſte van Europa zyt! nu gy ten Godheid ſtrekt der Volken, die u als zoodaanig vreezen! nu zyt gy het zelf, die uwe eigen Waardy bepaalt, en die ons ſlegts te verkondigen hebt, welke Waardy gy wilt, dat wy aan uwe grootheid hegten zullen.

CHOSMADROES.

De Eénigſte? —— Ach *Erox!*

EROX.

Gy zugt, myn Vorst! immers heb ik niet te veel gezegd? —

CHOSMADROES.

Gy hebt my volgens het uitwendige beöordeeld. Gy ſlaat het oog op myn ſchitterende kroon, op myn uitgeſtrekt gebied en onbepaalde magt, —— maar, *Erox!* ——

op zyn hart wyzende.

Dit vergeet gy! —

EROX.

EROX.

Hoe! kan er iets in dat hart opkomen, dat niet daadlyk zyne vervulling erlangt, wanneer het zig ontdekt? Spreek, Vorst! wat ontbreekt u?

CHOSMADROES.

Een hart dat my ongedwongen bemint!

EROX.

Wat zegt gy, Vorst? —— Zou ——

CHOSMADROES.

Vleit my niet in dit tydſtip, *Erox!* waarin ik alleen de waarheid wil hooren. Ik bemin!

EROX.

Gy bemint! ——

CHOSMADROES.

En de Liefde geeft eene rigting aan myn hart, die my in myn eigen oogen vernedert. —— Ik ben minder, ik gevoel het, dan zy, die het gebied over myn Ziel voert.

EROX.

Hebt gy niet maar te bevelen? ——

CHOSMADROES.

De Liefde beveelt niet, *Erox!*

EROX.

Gy bedroeft my, Vorst! —— Ach! zal Hy, die het vierde Gedeelte der Waereld regeert, zig door de bedriegende oogen eener veragtlyke Vrouw, ——

CHOSMADROES.

Zwyg *Erox!* —— *Idamé* is niet veragtlyk! ——

EROX.

Idamé? —— Hemel!

CHOSMADROES.

Verbaasd u myn keus?

EROX.

Zy bedroeft my! —— Ik voorzie ——

CHOSMADROES.

Voleindig! —— verberg uw hart voor my niet!

EROX.

Dat u de teugel des Gebieds ontglippen zal! —— Geloof my, Vorst! De Heerschzugt en de Liefde kunnen niet ſaamen gaan, de een moet den ander verderven! —— Die Liefde is uw ondergang.

CHOSMADROES.

En waarom?

EROX.

Om dat gy ten halven zult heerſchen, en dat gy, ten halven heerſchende, uwen Zetel zult omgeworpen zien. Die zig boven alles verheft, moet niemand boven zig kunnen dulden. *Idamé* is reeds boven u, dewyl zy uwe bevelen bereids ontwasſchen ſchynt te weezen.

CHOSMADROES.

Zal ik dan den grootſten wensch van myn hart onvervuld zien blyven?

EROX.

Leer haar u beminnen, zonder uw Oppergezag voor haare voeten te ſmyten!

CHOSMADROES.

Ik beveel u dien gewigtigen taak, *Erox!* —— Ik geef u volle magt. Doe wat u welgevalt, alleenlyk maak, dat *Idamé* den Opperſten der Stervelingen beminne!

TWEE-

TWEEDE TONEEL.

CHOSMADROES, EROX, OCTAR.

OCTAR.

Verſchoon my, Vorst! dat ik uwen aandagt één oogenblik ophoude! de ontdekking eener helſche Saamenzweering dwingt er my toe.

CHOSMADROES.

Eener Saamenzweering? — Wie is zo ſtout? —

OCTAR.

Geheel Europa bykans heeft er deel in, of ſtaat er gewislyk deel in te neemen.

CHOSMADROES.

Verklaar my nader, *Octar!* welk een onderneeming men tegen my durft ſmeeden!

OCTAR.

Men poogt niets minder, dan al de Koningen door geheel Europa afteſchaffen, en met u het eerſte te beginnen. Men heeft reeds een Plan in gereedheid, dat eerlang aan alle de Bewooners van Europa zal megedeeld worden! —— Ik behoef u niet te zeggen, Vorst! hoe weerbarstig zig alles onder uw wettig Juk den nek kromt, en hoe greetig men zig van de geleegenheid zal bedienen, om dat Juk afteſchudden.

EROX.

Maar wie zyn de eerste Smeeders van dit Vloekwaardige Plan?

OCTAR.

Men zegt dat de Vorsten van Europa zelf er de eerste aanleiding toe gegeeven hebben. —— Dit ten minsten is zeker, dat zy zig geneegen toonen, om zulk een ontzaglyk ontwerp ter uitvoer te helpen brengen.

EROX.

En gelooft gy, *Octar!* dat de Vorsten immer geneegen zouden kunnen zyn, om een Gezag afteleggen en een Glorie te

verzaaken, waarom ten allen tyde de Waereld beroerd en bedorven is geworden? —— Gelooft gy, dat zy bekwaam zyn, om de kruipende Deugd te eerbiedigen, en dat veragtlyk vooroordeel der beschaafde Volken gehoor te geeven?

O C T A R.

Ik geloof, *Erox!* dat zy Vorsten zyn, zo-als alle de Vorsten voor hen geweest zyn! —— Doch gelooft gy niet met my, dat deeze Vorsten, onderworpen aan den grooten *Chosmadroes*, deeze onderwerping met tegenzin oeffenen? gelooft gy niet, dat zy in staat zyn, om, wanneer hen geen anderen weg overschiet, ten kosten van zig zelve, de grootheid van deezen Troon, aan hunnen wrok opteofferen?

C H O S M A D R O E S.

Ik geloof, dat hunne wraakgierigheid hen tot dien vermetelen stap vervoeren kan, en ik ben overtuigd, dat zy geene andere dryfveer hebben, dan hunnen nyd. Het heerschen is te zoet, om het dus weg te smyten. Maar, dank zy het Geval, dat my hunnen toeleg ontdekt. Ik zal hun Plan verydelen; en even deeze hunne pooging, om myne kluisters te breeken, zal moeten dienen, om ze te verzwaaren en te vereeuwigen.

O C T A R.

Hieraan kennen wy den grootsten der Vorsten!

C H O S M A D R O E S.

Komt! laaten wy de middelen beraamen, om dit ontwerp te verydelen! *Erox!* vergeet intusschen den taak niet, welke uwer zorge is aanbevolen.

D E R D E T O N E E L.

G E N G I S K A N, Z A M T I.

Z A M T I.

Maar kunnen wy hier veilig spreeken, *Gengiskan?*

G E N G I S K A N.

De gansche Hofstoet is reeds vertrokken, *Zamti!* —— Wy heb-

hebben van hier alle de toegangen in 't oog, en kunnen, al ſpreekende, alle de beweegingen gadeſlaan.

ZAMTI.

De geheimhouding kan niet te groot zyn: ik vrees, myn Vriend! dat er reeds maar al te veel van ons Plan zal uitgelekt weezen. Ik heb *Octar* met den grootsten haast hofwaards zien ſnellen. Gy kent zyne loosheid en indringlykheid, ——

GENGISKAN.

Het Plan moet eenmaal der Waereld medegedeeld worden; evenwel beken ik, dat dit tydſtip veel te ontydig daartoe weezen zou. Veelen zouden er de Slagtoffers van kunnen worden, en Europa er op nieuw door in kluisters geraaken.

ZAMTI.

Maar zoud gy hoop hebben, dat het Menschdom gelukkig genoeg zal weezen, om de Koninglyke magt vernietigd te zien?

GENGISKAN.

Maar zoud gy gelooven, dat die vernietiging in der daad gelukkig voor het Menschdom zal zyn?

ZAMTI.

In de geſteldheid der voorige eeuwen zou ik neen antwoorden. Toen bragt de ontembaare Drift, de Heerschzugt naamlyk, alles in beweeging, of lag altoos op haar luimen, om de Waereld te beroeren! maar zedert men gezien heeft, tot welke rampzalige uitersten, die vloekwaardige Hartstogt den magtigen der Aarde vervoeren kan, zedert men het Juk gevoelde dat de wreede *Chasmadroes* het vierde gedeelte van het Menschdom op den hals ſmeet! zedert de Koningen zelf ernſtig bedagt zyn geworden, om afteſtaan van een magt, die, in weerwil van al de erkende nuttigheeden, altoos meer nadeelen met zig ſleepte, dan voordeelen aanbragt, zedert durf ik de afſchaffing der Koninglyke magt een geluk der ſtervelingen heeten.

GENGISKAN.

Indien die Stervelingen zelf ſlegts maar bezef van dat geluk hebben: indien zy zelf het maar als zodanig begeeren! ——

ZAM-

ZAMTI.

Het geluk is altoos wellekom.

GENGISKAN.

De Stervelingen zyn altoos verkeerd; zyn altoos tegen hun eigen welzyn aangekant; berokkenen zig zelf altoos rampen en smyten altoos het Geluk, dat de hemel hen in de handen doet vallen, van zig weg. 't Is waar, *Zamti!* Europa reikhalst thans naar die affchaffing en is geheel gefchikt, om er al 't genot van te hebben, maar zal dit fteeds het geval zyn? Zo dra zullen de Volken niet vry weezen, of zy zullen de handen naar nieuwe ketenen uitftrekken, en zo men hen dezelven niet fpoedig genoeg aanfchaft, zullen zy ze zig zelve fmeeden! De waereld, *Zamti*, is zig zelf in laaghartigheid altoos gelyk.

ZAMTI.

Indien de Menfchen niet geheel anders waren dan te vooren, zoud gy gelyk kunnen hebben. Maar befchouw zelf het groote onderfcheid, tusfchen het begin en het einde der agttiende eeuw! Onze Voorouders waren weetnieten in vergelyking van het geen wy zyn. Elk Ambagtsman is een Wysgeer, en een Bedelaar behoeft flegts den kanzel te beklimmen, om er de treffendfte en welfprekendfte Predikatie te doen! De Mosfelwyven fchryven boeken, waartoe voordeezen Profesfors vereischt werden! De gierigheid is een onbekende zaak, de onkuischheid is een onverftaanbaare klank; elk Meisje kan wagten tot het haar gevraagd word, zonder ongeduldig te worden; —— met één woord, de Waereld is thans, zo als de Schryvers en Dominés in zeventienhonderd begeerden dat ze zyn zou! —— Het Hof van *Chosmadroes* hiervan alleen uitgezonderd! Dat is de pleister geworden, die al het kwaad heeft naar zig getrokken, en die, naar deeze werking verrigt te hebben, in 't vuur geworpen moet worden. Gy begrypt dus de nuttigheid en noodzaaklykheid der uitvoering van ons Plan.

GENGISKAN.

Gy hebt gelyk, *Zamti!* —— Indien het flegts de Vorsten zulken goeden ernst is om de Koninglyke magt aftefchaffen, als wel om *Chosmadroes* van den Zetel te bonzen.

ZAMTI.

Zou het hen geen ernst weezen, *Gengiskan*? Immers zyn ze

in

GENGISKAN.

Wat zegt gy?

ETAN.

Zy verraad my! ——

GENGISKAN.

Verraaden? ——

ETAN.

En niet alleen my, —— maar ook —— *Europa!*

GENGISKAN.

o Hemel! ——

ETAN.

Waar, waar, myn Boezemvriend! waar is het einde van myn lyden?

GENGISKAN.

Gy bedriegt u, *Etan! Idamé* kan u niet ongetrouw zyn, en nog minder kan zy u en ons verraden. Wie heeft het u gezegd?

ETAN.

Emire! ——

GENGISKAN.

En hoe weet zy zulks?

ETAN.

Van *Idamé* zelf. Deeze heeft het haar onbewimpeld, in 't aangezigt gezegd! —— o Myn Boezemvriend! het is maar al te waar!

GENGISKAN.

Maar wat te doen?

ETAN.

Berg u door de vlugt, beneffens onze Bondgenooten!

GENGISKAN.

En gy?

ETAN.

Laat my aan myn Nootlot over! —— Ik zal, het Menschdom dienende, aan de voeten van *Idamé* myn onzaligen geest uitblaazen. —— *Idamé* is de myne niet meer, dit is genoeg! ik zal sterven! ik zal der wreedheid eene Offerhande doen! vertrek, —— eer het te laat zy!

GENGISKAN.

Ik verlaat u niet, alvoorens gy my zegt, wat uw voorneemen zy!

ETAN.

Het Volk op myn hand zien te winnen en met het zelve een pooging te doen, om den Tyran te verdelgen!

GENGISKAN.

Wanhoopig besluit!

ETAN.

Ik beken het, maar weet gy iets beter?

GENGISKAN.

Met ons te vlugten en beter gelegenheid aftewagten!

ETAN.

Gy bemint niet, *Gengiskan!* —— Gy gevoelt de marteling der ontrouw niet! —— Maar waarom vertoeft gy? Wilt gy dan zo veele ongelukkigen maaken, als er Eerlyken en Deugdzaamen zyn? —— Laat my aan myn Lot over! De Dood zal myn Verlosser weezen.

GENGISKAN.

Maar ——

ETAN.

Ga! ik beveel het u! —— Indien gy nog een oogenblik vertoeft, zal ik aan u den Dood der Koningen, en het Noodlot van Europa wyten!

GENGISKAN.

Hemel! —— welk een wreeden aandrang!

ZESDE TONEEL.

ETAN, *alleen.*

Bedrieglyke Waereld! moest ik u op deeze wyze leeren kennen? moest *Idamé* my doen zien, dat men in het beste hart veinzery en verraad kan aantreffen en dat de vuurigste Liefde ons op den rand des verderfs kan sleepen; ons er onbarmhartig in kan nederstorten! —— Waarmede, voorwerp van al de wenschen myner ziel! waarmede heb ik uwen haat verdiend? —— Waarom leid gy my ter slagting? —— Doch dit alles reken ik niet!

niet! —— waarom beloont gy myne getrouwe Liefde met de verſchriklykſte ontrouw?

Hy zet zig, in een treurige houding, neder.

Zal ik ter deezer Stede het averechts loon myner ſtandvastigheid afwagten? —— Zal het moordende ſtaal van *Chosmadroes*, op den wenk van *Idamé*, my hier de borst doorſtooten? Moet myne ziel van deeze onzalige plaats haare eeuwige rust betrekken? —— Immers heb ik, na *Idamé* verlooren te hebben, geen belang meer by de waereld!

opſtaande.

Maar, neen! —— *Etan* moet zonder wraak niet ſterven! —— *Europa!* —— Ik weet myne verpligting.

DERDE BEDRYF.

EERSTE TONEEL.

ETAN, EMIRE.

EMIRE.

Laat u verbidden, ongelukkige *Etan*! en ſpaar, om uwer Vrienden wil, een leeven, dat gy niet vermoogt, zonder eenige vrugt, aan de tyranny opteofferen.

ETAN.

Waartoe zal dit leeven my baaten *Emire*! —— Is het, om *Europa*, dat op het punt ſtond, om de Koninglyke ſlaaverny voor altoos van den hals te ſchuiven, andermaal en wel te gedugter, in de haatlykſte kluisters te zien klinken? om het opkomende Geluk der Volken den bodem in te zien ſlaan? om de Menschheid op het gruuwlykst te zien beſpotten, door de Dwinglandy in de handhaaving der algemeene belangen bevestigd te zien? Is het om *Idamé* op de borst van den Tyran te beſchouwen, blaakende in een Liefde, waarop ik alleen recht heb? en om de marteling des te langer te gevoelen?

EMIRE.

De bron uwer rampen is in de ontrouw van *Idamé* te zoeken: Gy bewyst hier mede de zuiverſte, de ſtandvastigſte Liefde,

 over-

overwaardig te zyn! maar *Etan*! na dat *Idamé* getoond heeft, dat zy in ſtaat is u te kunnen verraaden, verdient zy dan uwe traanen, verdient zy dan uw lyden wel? — zult gy, haar in dit haatlyk, in dat vloekwaardige licht kennende, uw eigen zwakheid en laaghartigheid aan den dag leggen? Betoogt uwe hoopeloosheid niet, dat gy de beste Liefde aan een onwaardig Voorwerp verkwist? dat gy derwyzen aan uwe onbezonnen keuze verſlaafd zyt, dat gy liever u zelf verderven dan er van afzien wilt? —— Ja! dat verder gaat, dat gy liever de belangen van een gansch Waerelddeel aan uwe te leurgeſtelde Geneegenheid opöffert, dan die Geneegenheid te verzaaken, welke thans beweezen is, verre beneeden uwe grootheid te zyn?

ETAN.

Gy hebt gelyk, *Emire*! wanneer myn verſtand er over oordeelt, doch myn hart ſpreekt u tegen! De Liefde veſtigt zig en *wil* gevestigd blyven; reden van dien wil is er zelden te geeven; misſchien is het eene dier beklaaglyke onvolkomenheeden, dat wil zeggen; een ſoort van trotschheid, die niet uit het veld geſlagen wil weezen, noch eene onbezonnenheid in 't verkiezen erkennen!

EMIRE.

Als er geen doodsgevaar by vermengd ware, zou ik u kunnen toegeeven, maar nu moet het zwaarſte het zwaarſte wegen! —— En, *Etan*! indien het waarlyk een ſoort van trotschheid by u is, hoe ſtrookt het dan met die zelfde trotschheid, dat uwe verägtſter eene volkomen overwinning op u behaalen zal, door u geheel te verpletteren? —— werk dan veeleer uit het beginzel van trotschheid, en wyk voorzigtiglyk, om met een nieuwe kragt wedertekeeren, en *Idamé* haar pligt te leeren, of haar uwe rechtvaardige wraak te doen gevoelen! Indien uw ziel waarlyk groot en trotsch is, dan kan zy niet beleedigd worden en in 't ſtof kruipen! —

ETAN.

Wat wilt gy dan?

EMIRE.

Dat gy niet ongewrooken u ter ſlagtbank laat ſleepen! dat geen ontrouwe Minnares u derwyzen laf hartig maake, dat gy voor het mes van den Tyran bukt, in ſtede van het hem in 't hart te drukken! —— wees zwak en kruipende, wanneer gy al uwe pligten voor uw Vaderland en voor Europa vervuld hebt!

ETAN.

ETAN.

Ik verſta u, *Emire!* —— Uw ontwerp is goed. —— Ik zal het uitvoeren! —— Ik heb tot nog telkens gewankeld, maar nu, —— ik zweer het u! —— Gy zult my leeren kennen, en my niet meer myn zwakheid verwyten!

EMIRE.

Vertoef hier dan niet langer, eer de vlugt u onmooglyk worde!

ETAN.

Ik ga. —— Maar! —— Hemel! ——

TWEEDE TONEEL.

ETAN, IDAME, EMIRE.

ETAN.

Idamé! —— Ach! —— wat is myn Lot?

IDAME.

Dat eens Verraaders!

ETAN.

Wat zegt gy? —— eens Verraaders? —— Hemel!

IDAME.

Uw eigen Gewisſe, *Etan!* vliegt u in 't aangezigt! —— Gy verraad *Chosmadroes* en zyt bezig met hem aan zyne ſlagters te leveren!

ETAN.

Hoe wel is dit geheim aan u toevertrouwd, *Idamé!* — maar gy veinst. Uw hart is te edel, te groot, te menschlievend, om de uiterſte noodzaaklykheid van dit Verraad niet te zien! — Geheel Europa, geheel het beſchaafde Menschdom zugt en verkwynt onder zyn onrechtvaardig en wreed juk! —— *Chosmadroes* is een Tyran! hy verdient de verachting, de vloek en de wraak van alles wat den Hemel en deszelfs wetten eerbiedigt! Dat Monſter, ——

IDAME.

Houd op, *Etan!* verzwaar uw ſtraf niet!

 Myn

ETAN.

Myn ſtraf? —— *Idamé!*

IDAME.

Ik bemin *Chosmadroes*, en die zyn Vyand is, is de myne!

ETAN.

Gy bemint *Chosmadroes?* ——

IDAME.

Myn liefde tegen u was geveinsd! —— Ik had er reden voor, die gy nog deezen dag weeten zult. Ik zou u zulks op een geheel anderen toon gezegd hebben, indien gy de ſtoute hand niet had opgeheven, om het leeven van myn leeven, om *Chosmadroes*, met den dolk in 't hart, van den troon te doen tuimelen!

ETAN.

Gy kunt dan vergeeten, dat *Etan*, ——

IDAME.

Ik vergeet alles wanneer het op de behoudenis van het geliefde Voorwerp aankomt! —— Ik zal er alles aan waagen, alles voor opöfferen! —— Ken eindlyk *Idamé* en ontwaar het vermoogen eener Vrouw, die gy onder de Zwakken durſt tellen.

ETAN.

Verdient myne getrouwheid deeze beleediging, deeze onrechtvaardigheid? — Immers, *Idamé!* was u het Plan bekend, en immers hebt gy het goedgekeurd? Op uwen aandrang zelf heb ik de hand aan de uitvoering geſlagen! Gy waart moeilyk over de traagheid waarmede het wierd ontgonnen, en betoonde de grootſte ongerustheid daaröver, dat onze kragten niet toereikende genoeg zouden weezen, om de gewenschte en verwagte uitkomst daar te ſtellen! — *Idamé*! moet ik meer zeggen? hebt gy zelf geen deel aan ons Ontwerp? hebt gy zelf niet gezwooren *Chosmadroes* te zullen verdelgen?

IDAME.

Ja! *Etan!* —— alles wat gy zegt is waar! ——

ETAN.

En nu! —— in één oogenblik! ——

IDA-

IDAME.

Nu befchouw ik u als den Verraader van *Chosmadroes!* Nu zal ik u als zodanig bekend maaken! en nu zweer ik u, dat gy uwe handen niet bezoedelen zult, met het bloed van den grootften der Koningen!

ETAN.

Idamé is een Furie geworden! —— *Emire!* gy waart getuige van onze Liefde! Gy hebt gezien hoe beftendig, hoe getrouw en hoe vuurig myn hart voor haar klopte! Gy hebt de opofferingen aenfchouwd die ik voor haar gedaan heb! De verzekeringen, die zy my van haare wederliefde gegeeven heeft, en welken in de oogen des Hemels grooter, heiliger en verbindender zijn, dan de duurfte Eeden, hebt gy gehoord! —— Op dit oogenblik zyt gy nog getuige van mijne Standvastigheid, van myne poogingen en van myne betuigingen! Nog bemin ik *Idame!* nog is zy my dierbaer! Door haar gehaat wordende, houd ik op met leeven! Ik twyffel aan alles wat ik hoor en zie! myne eigen gewaarwordingen geloof ik niet. ——— Neen! neen! ik moet *Idamé* in de armen van *Chosmadroes* zien, eer ik haare ontrouw zal gelooven! ——— Haar op de borst van den Tyran aanfchouwende, zal ik weeten wat my te doen ftaat!

tegen IDAME.

Ik zal u van myne tegenwoordigheid verlosfen! — Zy fchynt u ondraaglyk te worden! — Nog éénmael, — *Idamé!* nog éénmaal zult gy my wederzien, — en zo gy als dan in ftaat zyt my te haaten, — zal ik u bewyzen, dat myne liefde niet kan eindigen zonder myn leeven!

DERDE TONEEL.

IDAME, EMIRE.

EMIRE.

Gy hoort zulks, *Idamé!* —— en gy blyft onbewoogen! —— Met wat oog moet ik u befchouwen! —— Gy vermoord den getrouwften Minnaar en verraad een ongelukkig Waereld deel!

IDAME.

Vertrek, *Emire!*

EMI-

EMIRE.

Uw geweeten ſtraft u reeds!

IDAME.

Ik zal u dwingen myn gedrag goed te keuren.

EMIRE.

Gy kunt my doen ſterven, —— maar, met de afgryzing en vervloeking tegen u, op myne lippen!

VIERDE TONEEL.

IDAME, *alleen.*

Myn Plan is te groot, te gewigtig om het ten halven te laaten ſteeken! —— Ik zal,

angſtig rondziende.

Maar neen! —— de wanden mogten ooren hebben! deeze troon mogt my beluisteren.

Zy wandelt met eene zigtbaare ontroering heen en weder.

Hemel! —— Gy weet het!

Zy weent.

Moest ik? —— maar houd moed, *Idamé*! nog eenige weinige oogenblikken, en Gy, —— Gy —— zult zegepraalen!

haare traanen afdroogende.

Waar vertoeft, *Erox?* hy heeft my hier beſcheiden. —— doch hy komt.

VYFDE TONEEL.

IDAME, EROX.

EROX.

Ik bedank u wel zeer, *Idamé*! van zo ſtiptlyk aan myn verzoek te beäntwoorden.

IDAME.

Niets is my aangenaamer, myn Heer! dan het vervullen myner verpligtingen.

EROX.

Ik verwagtte zulks van u, Mevrouw! en ik weet dat onze verdere Onderhandeling u insgelyks genoegen zal verschaffen.

IDAME.

Indien het Onderwerp daarvan, dat geene is, 't welk ik vermoede, dan behelst het de hoogste myner wenschen.

EROX.

Het Onderwerp daarvan zal niet minder weezen dan de Beheerscher van Europa! de groote *Chosmadroes*!

IDAME.

Die de geneegenheid van alle zyne Onderdaanen verdient.

EROX.

En die zig met uwe liefde vereerd en gelukkig zou agten!

IDAME.

Hoe! —— *Erox*! ——

EROX.

De Vorst heeft reeds zedert lang eene oprechte Liefde voor u in het harte gevoed; hy heeft niet onduidlyk u zulks te kennen gegeeven, doch het zy, dat gy hem niet verstond, of, dat eerder te denken is, dat gy geen Meesteres meer over uw hart waart; hy beloofde zig althans weinig van uwe wederliefde, en hoe zeer het gebieden in zyne magt stond, begeerde hy echter eene vrywillige Liefde, en het is vooral van u, bekoorlyke *Idamé*! dat hy zulk een Liefde verwagt.

IDAME.

Het een had zo min plaats als het ander, *Erox*! —— Ik beken het in dit oogenblik openhartig, —— Ik verstond de taal der oogen, waarmede de Vorst my zyn hart verklaarde, en niets berokkende my meerder lyden, dan dat ik veinzen moest, zyne Liefde niet te kunnen beantwoorden, ——

EROX.

Veinzen, Mevrouw? ——

IDAME.

Ik zal het u zeggen, Myn Heer! want die de grootheid van *Chosmadroes* kent, verſtaat dit woord niet. Ik moest veinzen, niet om dat ik een ander, niet om dat ik *Etan* beminde, ——

EROX.

Etan was echter, ——

IDAME.

Etan was in ſchyn de Geliefde van myn hart.

EROX.

In ſchyn? —— hoe begryp ik zulks?

IDAME.

Het leeven en de behoudenis van *Chosmadroes* waren dierbaar in myn oogen! Ach! hy had reeds het Slagtoffer geweest, indien ik niet geveinsd had!

EROX.

Wat hoor ik? —— Gy verbaasd my! —— En waar mede? —

IDAME.

Deeze oogenblikken zyn te dierbaar, *Erox*! er hangt alles van af! —— Laat my den Vorst zelf ſpreeken! —— Ik zal hem alles zeggen.

EROX.

Niets verlangt hy meer. Op 't oogenblik keer ik weder.

ZESDE TONEEL.

IDAME, *alleen.*

ô Hemel!

Zy is in eene vertwyffelde houding; weent bitterlyk en heft telkens de handen naar den hemel. Haare gebaarden kondigen een hevigen boezemſtryd aan: telkens ziet zy of er iemand komt.

Hoe lang zyn deeze oogenblikken! —— Is hier niemand? ——

ô Wan-

ô Wanden! verraad my niet. —— *Chosmadroes!* —— *Etan!* —— Europa! —— Liefde! —— Gevaar! ——

zy knielt.

Verhoor my, ô Opperweezen! Gy verftaat my! ——

opryzende.

Men komt. ——

zig in een ftaat van bedaardheid ftellende.

Welke Opöfferingen! —— *Chosmadroes* komt! —— *Etan!* het zal u gelden!

ZEVENDE TONEEL.

CHOSMADROES, IDAME, EROX.

CHOSMADROES.

Gy verlangt my te fpreeken, *Idamé?*

IDAME.

Lange, myn Vorst! heb ik naar dit oogenblik gereikhalsd! Lange was ik ten uiterfte begeerig, om aan uwe voeten te betuigen, dat ik u, grootfte der Vorften! —— bemin! —— Dit woord voegt moogIyk niet op myne lippen! ——

CHOSMADROES, *haar omhelzende.*

Idamé! —— Dit is de Zaligfte ftond van myn leeven —— Gy bemint my?

IDAME.

Ik zou eerder my zelve het geluk bezorgd hebben, om u deeze belydenis te doen! maar, myn Vorst! de grootheid myner Liefde leerde, dwong my te veinzen! —— Uw dierbaar leeven was in gevaar! —— Uw troon waggelde! —— en nog, —— nog heden hangt de dolk u boven 't hoofd!

CHOSMADROES.

Hoe, *Idamé!*

IDAME.

Ik heb geveinsd *Etan* te beminnen, om het Verraad des te beter te ontdekken! Ik moest u in fchyn haaten, om niet ver-

 dagt

dagt by uwe heimlyke Vyanden te worden! —— Myne pogingen zyn gelukt, Vorst! —— Ik ben doorgedrongen tot de diepfte geheimen, tot de verborgen aanflagen uwer Magtigfte Haaters! —— Ik heb er veel aan moeten opöfferen, ik heb er veel van te vreezen, maar gy, ——

CHOSMADROES.

Hebt gy in myne armen te vreezen, *Idamé!* —— kent gy myn vermoogen? ——

IDAME.

Ik ken het, myn Koning! maar heb ik iets anders te hoopen, dan u te zien, u te beminnen, en, ——

CHOSMADROES.

Beneffens my te regeeren! —— Laat af u te verbaazen, myn Waardfte! ik bemin u tot geen minder prys.

IDAME.

Edelmoedige *Chosmadroes!* ——

CHOSMADROES.

Gy voltooit myn Geluk, *Idamé*! met my vrywillig te beminnen. Maar welk gevaar bedreigt my?

IDAME.

De Vorsten van Europa hebben een Plan geformeerd, om in dit Waerelddeel de Koninglyke Waerdigheid aftefchaffen. Zy zelf zyn onder de benaaming van Gezanten hier gekoomen, om het ontwerp te voltooijen, door u aan hun wrok opteofferen.

CHOSMADROES.

Vervloekten! —— Gy hoort het, *Erox!*

EROX.

Welk een Verraad!

IDAME.

En *Etan* is in alle de Geheimen begreepen, en 't is zeer mooglyk dat zyne hand beftemd is, om u den doodfteek te geeven.

CHOSMADROES.

Zou *Etan?* ——

IDA-

IDAME.

Hem veinzende te beminnen, ontdekte hy my alle zyne geheimen, en dit was geenen zyner minſten. —— Het ſtaat nu aan u, Vorst! om verder op uwe veiligheid bedagt te zyn! Bewaar een leeven zo dierbaar voor uwe Onderdaanen als onmisbaar voor my! —— Straf ze, die Europa van den besten der Vorsten poogen te berooven, en de Waereld in roere tragten te brengen.

CHOSMADROES.

Myn Liefde en Wraak zullen op deezen dag Voldoening erlangen. Uwe trouwe en tedere bezorgdheid voor myn leeven zullen erkend en beloond worden! ——

tegen EROX.

Ga Getrouwe! en verzeker u van de Gezanten en van *Etan!* — Ik zal u nader mynen wil mededeelen.

AGTSTE TONEEL.

CHOSMADROES, IDAME.

CHOSMADROES.

Hoe waardig, hoe beminlyk zyt ge my in dit oogenblik geworden! —— *Idame!* gy verdient myn achting, myne liefde, en myn vertrouwen! —— De ganſche Waereld vreest my, — maar gy, —— gy bemint my!

IDAME.

Dit zal u nog ſterker blyken, myn Vorst!

CHOSMADROES.

Zo dra ik veilig zal zyn zult gy zien hoe veel gy op my vermoogt. Myn belang vordert, dat ik nu myne Haaters verdelge! Hun eerloos bloed moet eerst myn wraak verzaadigen, alvoorens ik my in uwe armen aan de wellust der liefde overgeeve!

IDAME.

Uwe Vyanden zyn de myne! Ik zal u op zyde blyven, waar het op de wraakneeming over deeze eerlooze Verraaders aankomt. Ik beſchouw hen met afgryzen, en indien myne Liefde eeni-

eenige beloening verdient, laat ik dan ten minsten hunne welverdiende straffe aanschouwen!

CHOSMADROES.

Gy betoont u myner waardig te weezen, *Idame!* Gy zult zelf u op hen wreeken! en deeze wraak zal my ten Zegel uwer onvoorbeeldige getrouwheid, en vrywilligste Liefde verstrekken.

IDAME.

Dit is de grootste gunst die gy my bewyzen kunt. Kom Vorst! laaten wy geen oogenblik vertoeven, men mogt ons voorkomen.

CHOSMADROES.

Europa! thans zult gy my groot en gelukkig zien!

VIERDE BEDRYF.

EERSTE TONEEL.

FRANQUINI, CIMBER, DECIMUS, DOLABELLA, CASCA, CASSIUS, NARBAS, POLIFONTES, ESDRAS.

FRANQUINI.

Zouden wy dan waarlyk verraaden zyn?

CIMBER.

Ik twyffel er geen oogenblik meer aan. *Chosmadroes* is een Tyran, die alle veiligheid aan Europa ontzeggende, hoogstnoodig heeft zyn eigen veiligheid te verzekeren.

DECIMUS.

Ongelukkig Waerelddeel!

FRANQUINI.

Daar wy in de streelende verwagting, van het vierde Gedeelte der Stervelingen de Vryheid en 't Geluk te zullen wederbezor-

zorgen, de grootste opofferingen komen doen, om dat gezegende tydstip te verhaasten, waarnaar het Menschdom reikhalst; vertoont zig de barbaarsheid te midden op ons pad, dreigt ons, en verydelt in één oogenblik, den moeilyken arbeid van zo veele jaaren!

DOLABELLA.

Maar hoe is het mooglyk, dat *Chosmadroes* een geheim zou ontdekt hebben, dat onder zo weinig Perzoonen berust en zo plegtig bezwooren is?

CASCA.

Immer zal niemand onzer? ——

CASSIUS.

Welk eene Eerlooze zou hy zyn, die ons verraaden dorst.

NARBAS.

't Is niet onmooglyk. De droevige ervaaring heeft te meermaalen geleerd, dat de zulken, die men met het hoogste vertrouwen verëerd had, het eerst en meest zig aan ontrouw schuldig maakte.

CIMBER.

Ik vermoed echter zulks niet.

POLIFONTES.

Ik kan niet gelooven, dat ons Plan aan den Dwingland bekend geworden is; Wy kennen elkander te wel, om dergelyk een Verraad te durven vooronderstellen. Veeleer begryp ik, dat *Chosmadroes*, die ongetwyffeld een naauw toeverzigt op onze treeden en byeenkomsten houd, door eene meer dan gewoone beweeging en bezorgdheid van onze zyde, agterdenken gekreegen heeft, en dat hy, om ons den geringsten stap, ten zynen nadeele, te beletten, alle mooglyke voorzorg gebruikt.

ESDRAS.

Dit laat zig hooren.

POLIFONTES.

Indien nu deeze zyne voorzorg eene zigtbaare bekommering en angst over ons gelaat en onze houdingen verspreid, dan kan 't niet misfen, of *Chosmadroes* word in zyne verdenking gesterkt, en te meer genoopt, om zyne veiligheid in agt te neemen!

men! —— en ziet daar, wat ik vermoede de oorzaak te weezen van de verdubbeling der wagten, en de verdere dreigende beweegingen, die wy rondöm ons heen befpeuren.

C I M B E R.

Zouden wy dan den raad van *Gengiskan*, om het groote Plan aan 't Volk te ontdekken, ten einde met behulp van 't zelve ons oogmerk te bereiken, niet opvolgen? ——

D E C I M U S.

Wat zullen wy met het Volk toch uitvoeren? —— Kan het zig verzetten tegen de ontzaglyke Krygsmagt van den Tyran? Zal het niet het Slagtöffer worden der woede van die Barbaaren, die op het fpoor van hunnen onmenschlyken Heer, in het plengen van menfchenbloed, in het vermoorden der onnozelheid hun grootfte vermaak fcheppen? —— Zal het Volk, niet gedresfeerd, eenen aanval, met eenige vrugt, op gereguleerde troupen doen? —— en zal het zulks doen in deeze omftandigheeden, daar *Chosmadroes* een waakend oog op de geringfte beweeging flaat van allen de geenen die hem flegts eenigzins verdagt zyn? —— Kunnen wy dien wanhoopigen ftap doen, zonder te vreezen voor het verwyt, dat wy van onze eigen Geweetens zullen hooren, van naamlyk, Europa in een bloedbad gezet te hebben.

D O L A B E L L A.

Maar wat dan gedaan?

D E C I M U S.

Ik denk het veiligst te weezen eerst aftewagten wat *Chosmadroes* eigenlyk voor heeft, en in dien tusfchen tyd zien te doorgronden, wat hem van ons geheim bekend is, want hiervan moeten noodzaaklyk onze verrigtingen afhangen.

C A S C A.

Dit zal zekerlyk het veiligfte weezen. En in allen gevallen, blyven ons altoos wegen open, om tot uiterften overtegaan.

D E C I M U S.

Intusfchen kunnen wy, ——

C A S C A.

Gengiskan, —— dus verbaast! ——

TWEE-

TWEEDE TONEEL.

FRANQUINI, CIMBER, DECIMUS, DOLABELLA, CASCA, CASSIUS, NARBAS, POLIFONTES, ESDRAS, GENGISKAN.

DECIMUS.

Gy dus haastig, *Gengiskan?* ——

GENGISKAN.

't Is gedaan, ongelukkige Vorsten! Gy zyt verraaden! —— Uwe verheven poogingen, zullen met den wreedsten dood beloond worden!

FRANQUINI.

Verraaden? —— rechtvaardige Hemel!

ESDRAS.

Zal het loon der deugd dan steeds avrechts weezen!

CASCA.

Rampzalig Europa.

DECIMUS.

Maar meld ons verder, *Gengiskan!*

GENGISKAN.

De Voorzorgen van *Chosmadroes* spruiten niet voort uit eenen opgevatten argwaan, uit een bloote en ongegronde vrees! —— neen! ze zyn maar al te wel gegrond op de zekere kennisdraaging van ons geheim.

DOLABELLA.

Heeft men dan? ——

GENGISKAN.

Ons Plan aan den Tyran ontdekt! ——

CASCA.

Ontdekt? ——

CIMBER.

En welk eene Trouwlooze? ——

GENGISKAN.

Idamé heeft den Vorst alles bekend gemaakt!

POLIFONTES.

Idamé? ——

CASSIUS.

Gevloekte Vrouw!

DECIMUS.

Rampzaligen! waarom hebben wy het met een Vrouw aangelegd?

GENGISKAN.

Etan heeft zulks van *Emire*, waartegen *Idamé* zig uitdruklyk verklaard heeft, van aan *Chosmadroes* het Geheim der Koningen te zullen verraaden! *Idamé* heeft daarop haare opwagting by den Dwingeland gemaakt, en na een kort onderhoud, zyn alle de troupen, op hooge order, in beweeging gebragt. *Idamé* bekleed de zyde van Europa's Onderdrukker, en liefkoost den Moordenaar van de edelmoedigfte Koningen! Ik zelf heb haar al de tederheid aan *Chosmadroes* zien betoonen, die *Etan* alleen verdiende.

CIMBER.

Welk eene Ontrouw!

GENGISKAN.

Etan verliet my, met het Wanhoopig befluit in 't hoofd, om het Volk op zyne zyde te winnen; om er eene vertwyffelde pooging mede te waagen, en dan aan de Voeten van *Idamé* de gemartelde Ziel uitteblaazen!

POLIFONTES.

Wanhoopig voorneemen.

GENGISKAN.

Intusfchen bezwoer de ongelukkige *Etan* my, om van dit vervloekt verraad aan u, edelmoedige Vorsten daadlyk kennis te geeven! en indien het my vry ftaat, zynen raad hier by te voegen, dan wenschte hy, dat gy, door de vlugt, uwe leevens beveiligdet.

CASCA.

Hoe! vlugten?

CASSIUS.

Zouden wy, ——

GENGISKAN.

Deeze vlugt kon nimmer tot ſchande gerekend worden van hen; die er Europa een weezenlyken dienst mede bewyzen zouden. De Leeraars van zulke Vorſten, welker grootmoedigheid dat verbaazende toppunt bereikt, om den ſchitterendſten luister, en het veelvermoogendst Gezag op den autaar der menschlievenheid opteöfferen; van Vorsten, die in edelmoedigheid nimmer Naarvolgers kunnen hebben, om dat ze onnaarvolgbaar is! —— De leevens van zulke Vorsten moeten geſpaard worden, om 't even tot wat prys.

DECIMUS.

Onze vlugt zou zekerlyk geene lafhartigheid aanduiden! maar is de mooglykheid tot vlugten ons overgelaaten? —— zou *Chosmadroes* ons Plan weetende, geen voorzorg gebruikt hebben, om zeker te weezen, dat onze Perzoonen hem niet ontſnapten?

CASCA.

Dit is meer dan waarſchynlyk! en door zulk eene vergeefſche pooging om te ontkomen, behaalen wy een ſchande, die door ons bloed niet uitgewischt kan worden.

CASSIUS.

Laaten wy ons zelve gelyk blyven, en den Tyran zo min na als voor de ontdekking van het Plan vreezen.

DECIMUS.

Of liever laaten wy zien of de vlugt mooglyk zy!

GENGISKAN.

Indien myne poogingen van dienst kunnen zyn, —— Ge biedt! ——

DECIMUS.

Indien de Vorſten hier in toeſtaan,

CASCA.

Wie zou er iets tegen kunnen hebben?

DECIMUS.

Ga dan, getrouwe *Gengiskan!* en beſpied onze Verraaders!

DERDE TONEEL.

FRANQUINI, CIMBER, DECIMUS, DOLABELLA, CASCA, CASSIUS, NARBAS, POLIFONTES, ESDRAS.

DOLABELLA.

Misfchien is het de Tyran niet in 't hoofd gekomen, om zig van onze perzoonen te verzekeren. Men heeft hem het Plan der Koningen van Europa verraaden, maar heeft men hem daarom gemeld, dat wy die Vorften zelf zyn, welken zig onder den tytel van Gezanten aan zyn hof bevinden?

CIMBER.

En waant gy dat de Dwingland de Koningen zal aanvallen en hunne Gezanten verfchoonen?

ESDRAS.

Hy kan ligtlyk bevroeden, dat de Gezanten mede in 't Geheim begreepen zyn; ze zullen derhalven zynen aandagt niet ontglippen, en dus zal hy gezorgd hebben, dat wy het niet ontkomen kunnen.

CIMBER.

En immers is het *Idamé* die hem ons Ontwerp ontdekt heeft, en zekerlyk wist zy, dat wy geene Gezanten, maar de Koningen zelf waren.

DECIMUS.

In dat geval zullen wy ons den dood moeten getroosten, en deeze zal voor 't minst zo glorieryk zyn als ons leeven!

ESDRAS.

Gelukkige Tyranny! —— rampzalige Deugd! —— welk een yzeren hand, o Volken! omvat u Noodlot?

DECIMUS.

De Hemel is rechtvaardig, Vorst! hy mag voor een tyd het onrecht dulden, doch de dwinglandy zal niet eeuwig het geluk der waereld verftooren! —— De Volken die onder het tyrannisch Juk den hals krommen zullen onze poogingen weeten en zege-

zegenen, en ziet daar onze belooning! —— die zelfde Volken zullen den verdrukker vloeken, en zig van de eerſte geleegenheid bedienen, om hem te verdelgen, —— en ziet daar zyn ſtraf! ——

CASCA.

Laat ons Lot zyn zo 't wil! onze vryſpraak, ons zuiver gewisſe vergezeld ons.

VIERDE TONEEL.

FRANQUINI, CIMBER, DECIMUS, DOLABELLA, CASCA, CASSIUS, NARBAS, POLIFONTES, ESDRAS, EMIRE.

EMIRE.

Verſchoont my, o Vorſten! dat ik u mooglyk ſtoore!

DECIMUS.

Wat is 't, *Emire?*

EMIRE.

Helaas!

DECIMUS.

Wy weeten reeds dat wy verraaden zyn.

EMIRE.

Door, *Idamé?*

DECIMUS.

Ja! ——

EMIRE.

En dat zy zelve den Tyran aanport om u gevangen te neemen? —— om u —— te ontzielen?

DOLABELLA.

Is 't mooglyk, *Emire?*

EMIRE.

Myne ooren zyn er getuigen van! —— Verdelg die Pesten, riepze tegen den wraakgierigen Overheerſcher; hen te laaten leeven is een verraad tegen u zelve, tegen uw troon, tegen de rust van Europa!

DE-

DECIMUS.

Kan *Idamé* tot die ſnoodheid vervallen?

EMIRE.

Zy ging verder dan ik immer van eene Vrouw vermoeden dorst. Laat my de wraak over deeze Verraaders bevoolen, zei ze tegen *Chosmadroes*. Ik wil my uwer waardig maaken, en zelf uwe vyanden om hals brengen!

CASSIUS.

Helſche boosheid! ——

EMIRE.

Chosmadroes keek haar glimlachende aan; ——

DECIMUS.

Die lach kenmerkte den Tyran!

EMIRE.

Drukte haar met genoegen de hand en beloofde haar alles te zullen toeſtaan, wat zy in dit geval begeeren kon!

DECIMUS.

Dus ſtaan wy de prooi eener Vrouw te worden!

CASSIUS.

Dat is te zeggen, de grootſte Martelaars!

EMIRE.

Het gedrag van *Idamé* is my onbegryplyk! —— Haar ziel is niet tot wreedheid gevormd! Zy kent de waardy der Liefde, en vooral die van *Etan!* —— De menschlievenheid was ſteeds haar hoedaanigheid, buiten welke zy geen beſtaan ſcheen te hebben; het Lot van Europa woeg altoos zwaar op haar hart; — en nu, — Hemel! nu alles te verzaaken, —— nu in alles het tegendeel te weezen; ——

DECIMUS.

De zugt tot grootheid, ——

EMIRE.

Nimmer was de ſtaatzugt haar gebrek. Altoos beſchouwde zy de Stervelingen, die onder de willekeur der Alleenheerſchers

zug-

zugteden, als de ongelukkigſte weezens op den aardbodem. De Vryheid, door redenlyke wetten bepaald, was te meermaalen, het geliefdkoosde Onderwerp van haaren lof! —— Nu ſtygt ze ten troon; nu bemint ze den Dwingeland, met het eenige oogmerk, om de vryheid uitteroeïen; deszelfs Voorſtanders te vernielen en de ſlaaverny alomme intevoeren!

CASSIUS.

Om tot dien trap van boosheid te klimmen, had zy eene geveinsdheid noodig, die boven alle beſchryving was!

DECIMUS.

Na dit alles gehoord te hebben, Koningen! ſchiet er niets voor ons over, dan ons aan de ſlagting overtegeeven. Wy kunnen ons tegen het naderend geweld geenzins verzetten; het zou ook lafhartigheid en geene grootmoedigheid weezen, wy moeten derhalven, ——

VYFDE TONEEL.

FRANQUINI, CIMBER, DECIMUS, DOLABELLA, CASCA, CASSIUS, NARBAS, POLIFONTES, ESDRAS, EMIRE, GENGISKAN, ZAMTI.

GENGISKAN.

Te vergeefsch, ongelukkige Koningen! zouden wy poogingen doen, om de woede des Barbaars te ontkomen! —— Hy heeft zyne maatregelen zo wel genomen, dat er geen de minſte hoop overſchiet.

CASCA.

Heeft men dan? ——

GENGISKAN.

Alle uitgangen met ſterke wagten bezet, ——

DECIMUS.

En laat men ons hier, dus vry?

GENGISKAN.

Tot het volgende oogenblik. Men belettede my het uitgaan. Ik vroeg er de reden van? Wy hebben er order toe! was

was het befcheid; zyn wy dan gevangen? vroeg ik, en men antwoorde my, Ja!

CIMBER.

Zulks verwagtte ik.

GENGISKAN.

Intusfchen hoorde ik een geweldig en verward gefchreeuw buiten het Paleis. Ik hoorde ook het gekletter der wapenen. De wagt dulde niet, dat ik er naar luisterde; en gy begrypt ligtlyk dat myne vraagen deswegens onbeäntwoord bleeven.

DECIMUS.

Maar wat vermoed gy van dit gerugt.

GENGISKAN.

Misfchien heeft *Etan* het Volk onderrigt van het geen alhier omgaat en het aangefpoort om u, zyne weldoenders, met geweld te ontzetten.

EMIRE.

Dit is het opzetlyk voorneemen van *Etan*.

DECIMUS.

Welk een flagting ftaat er dan te gefchieden.

GENGISKAN.

Dit voorzie ik, en mooglyk is dit de reden waarom men ons niet in perzoon gevangen neemt. —— En de Hemel weet, of wy onze Verlosfing niet nog aan het Volk te danken zullen hebben!

DECIMUS.

Die verlosfing zal als dan te duur gekogt weezen.

EMIRE.

Het gerugt komt nader!

ESDRAS.

Rechtvaardige Hemel! beflisch gy tusfchen ons en den dwingeland! —— daar zyn ze! ——

ZESDE TONEEL.

FRANQUINI, CIMBER, DECIMUS, DOLABELLA, CASCA, CASSIUS, NARBAS, POLIFONTES, ESDRAS, EMIRE, GENGISKAN, EROX, GEVOLG *van* ZOLDAATEN.

DECIMUS.

Ziet daar ons Noodlot!

EROX, *tegen de* KONINGEN.

Uit naam van *Chosmadroes*, zyt gy allen myne gevangenen!

tegen de ZOLDAATEN.

Boeit hen.

DECIMUS.

Schent men dus het recht der Volken, met hunne Gezanten aantetasten?

EROX.

De Vorst weet zeer wel wie die Gezanten zyn, en met welke oogmerken zy bezwangerd gaan.

DECIMUS.

Wy zullen ons voor de Vierſchaar der Volken zeer wel weeten te verantwoorden.

EROX.

Die Vierſchaar zal niet geſpannen worden!

DECIMUS.

Zal dan de Tyran? ——

EROX.

Denk dat gy Gevangen zyt!

DECIMUS.

Een groote Ziel kan niet gevangen, noch door ketens bedwongen worden! —— *Chosmadroes* zal ſidderen op deszelfs gerammel!

EROX, *tegen de* ZOLDAATEN.

Leidt hen weg!

DECIMUS.

Wy blyven ons zelve gelyk.

ZEVENDE TONEEL.

EROX, EMIRE.

EMIRE.

Laat ge my myn Vryheid, *Erox?*

EROX.

Ik weet myn Last, *Emire!* met u heb ik niets te verrigten. Wees echter voorzigtig!

EMIRE.

Ik weet myn pligt. Myn Ziel gruuwt van u, van uw Dwingeland en van *Idamé!* —

EROX.

Emire!

EMIRE.

Meld het den Barbaar en geef hem den raad, om zig voor een Vrouw te wagten, die een Vaderlandsch hart in haaren boezem draagt!

AGTSTE TONEEL.

EROX.

Wy willen de Wraak niet verder uitſtrekken! —— Verraaders uw ſtraf is zeker! —— verwyfde Volken! Gy zult *Chosmadroes* voor uwen Alleenheerſcher erkennen, of onder zyne gramſchap verpletterd worden! ——

Hy gaat met een trotſche houding van het toneel.

VYFDE BEDRYF.

EERSTE TONEEL.

EROX, OCTAR.

OCTAR.

Alles is in beweeging.

EROX.

Vervloekte Opſtookers!

OCTAR.

Etan liep als een Dolleman door de Stad; openlyk op alle hoeken der Straaten, het Ontwerp, om de Koninglyke Waardigheid aftefchaffen, aan het Volk verkondigende en het teffens opftookende, om op dit Paleis aantevallen, en den besten der Vorften te ontzielen.

EROX.

Gruuwlyk beftaan!

OCTAR.

Hy maakte daadlyk een fterken aanhang.

EROX.

Het Volk is altoos met nieuwigheeden ingenomen, en word altoos verleid en medegefleept door hen die het hardfte fchreeuwen en het ftoutfte liegen kunnen.

OCTAR.

Hy beloofde het wonder veel. De menigte juichte hem met een luid gefchreeuw toe. ——

EROX.

Verblind, rampzalig Volk! ——

OCTAR.

Alles volgde hem; doch *Etan*, wel weetende, dat hy met dien woesten hoop, zonder wapenen, niets kon uitrigten, fnelt naar het Tuighuis; overmand de Wagt en voorziet zyne Volgers van allerlei Wapentuigen.

EROX.

Maar wat zullen zy er mede doen? —— ongedresfeerd! verward! driftig! zonder beftuur! ——

OCTAR.

Gy weet niet wat een geheel Volk vermag, wanneer het tot de uiterfte woede overflaat. —— Ik heb gantfche Benden voor dien woesten aanval zien vlugten!

EROX.

Maar deeze benden! ——

OCTAR.

Ik begryp u! —— helaas! *Erox!* de haat tegen *Chosmadroes* ſchynt in aller harten wortel geſchooten te hebben! Veele Zoldaaten juichten openlyk het Graauw toe, en weigerden de bevelen hunner Officieren te gehoorzaamen.

EROX.

Ontrouwen! ——

OCTAR.

Etan ſchijnt van dit alles onderrigt geweest te zyn. Een algemeen Verraad ſchijnt er plaats te hebben. —— De Militairen wyken over al, waar hy zig vertoont. —— Hy ſpreekt hen aan; zy hooren hem met genoegen, en veelen volgen hem, om zyne onrechtvaardige zaak tegen hunnen wettigen Souverein te verdeedigen!

EROX.

Ik beef op dit berigt.

OCTAR.

Wy hebben reden om te beeven, *Erox!* want indien de Krygsmagt aan de zyde van *Etan* overſlaat; indien zij ſlegts hem geenen, of ſlaauwen tegenſtand bied, —— dan is *Chosmadroes*, —— dan zyn wy verlooren. —— Maar zyn de Gezanten in Gevangenis?

EROX.

Ik vond hen allen by elkander, en heb my zonder moeite van hen verzekerd. —— Doch wat zal ons dit baaten, *Octar!* —— wanneer het Volk de overhand bekomt?

OCTAR.

Chosmadroes zal er eerder alles aan waagen, dan dulden, dat het Graauw hem de Wet ſtelle.

EROX.

Indien hy ſlegts magt genoeg heeft. —— Maar ——

TWEEDE TONEEL.

EROX, OCTAR, EMIRE.

EMIRE.

Waarom gaat gy nu niet heenen, Slaaven van den Beul van Europa! om de ſlagting te aanſchouwen, die uw Tyran onder het

het schuldloos Menschdom aanrigt? —— Nû kunt gy uwe oogen verlustigen in het bloed, dat om het Paleis van den Dwingeland stroomt, en 't welk binnen weinige oogenblikken den voet van den Troon zal naderen! —— De onnoozelheid krygt den Dolk in 't hart, en een geheel Völk, wiens eenigste misdaad is, dat het zyn onschuld verdeedigt en zyn eigen veiligheid poogt te verzekeren, blaast op uwe straaten den wraakädemenden Geest uit.

OCTAR, *tegen* EROX.

Zouden des Konings troupen de overhand hebben?

EROX.

Ik vermoed zulks.

EMIRE.

Ja! wreedaarts! — Ja! zy hebben de overhand. Zy hebben het Volk afgekeerd, dat op het Paleis aanviel. Veelen zyn er aan weerskanten gevallen, —— doch die gevallen zyn, staan reeds voor den troon van de eeuwige Rechtvaardigheid, om u aanteklaagen en om de gedugte wraak des bliksemenden Hemels over u aftesmeeken.

OCTAR.

Wy verschoonen u, *Emire!* om dat gy een Vrouw zyt.

EMIRE.

Ik verägt de minste blyk uwer gevloekte goedheid! —— en verschoont gy my, —— uw Tyran, uwe nieuwe Tyranin zal my niet verschoonen! —— Ik vlieg hem te gemoete, en zo het niemand durft waagen, om dien vloek der Aarde, dien Geesfel der Volken den Pook in 't hart te wringen, —— dan, —— zal ik het doen! ——

Zy vertrekt schielyk.

DERDE TONEEL.

EROX, OCTAR.

EROX.

Behoorden wy ons niet van haar te verzekeren?

OCTAR.

Zy zou zekerlyk gevaarlyk kunnen worden, —— doch waarom

om zouden wy haar ongelukkig maaken, door haar aanteklaagen?

EROX.

Indien zy echter, ——

OCTAR.

Wy zullen het oog op haar houden. —— Maar zou *Chosmadroes* waarlyk zegevieren?

EROX.

Ik twyffel er niet meer aan. De Poogingen van *Etan* zullen te dol geweest zyn tegen de bedaarde en geregelde verdeediging der getrouwe zoldaaten.

OCTAR.

Dit boezemt my weder moed in!

EROX.

Dan zal onze Party het hoofd met den grootſten luister verheffen!

OCTAR.

En onze Vyanden zullen voor onze voeten in 't ſtof kruipen! —— De Vorst komt. ——

VIERDE TONEEL.

CHOSMADROES, IDAME, EROX, OCTAR, GEVOLG.

CHOSMADROES.

Gy ziet dus, myn waardſte! myne zegepraal over deeze veragtlyke Vyanden! Ik bewonder uw grootheid van ziel, die met verzaaking van alle eigenbelang, niets anders dan myn welvaaren en glorie bedoelt.

IDAME.

Behalven dat de zuiverſte Liefde my dit alles beveelt, myn Vorst! is er nog een ſterker ſtem in myn binnenſte, die het van my eischt, myn pligt, naamlyk.

OC-

OCTAR.

Mogen wy het geluk hebben, Vorst! om u als overwinnaar over dien hoop wederſpanlingen te groeten?

CHOSMADROES.

Een geweldige aanſlag op myn leeven, *Octar!* joeg byna de geheele Stad tegen my in de wapenen, op aanſtooking van *Etan!* —— Myne getrouwe Officieren, tydig hier van onderrigt, kwamen als om ſtryd, my van hunne getrouwheid verzekeren. Ik wees elk hun post aan, met bevel, om geene der oproerigen te ontzien, en de meineedigen onder het Krygsvolk te ſtraffen. Na een hardnekkigen tegenſtand eindlyk zyn de muitelingen te rug gedeinst.

OCTAR.

En, *Etan*?

CHOSMADROES.

Etan ziende zyne vloekgenooten vallen of met ſchrik te rug deinzen, deed zyn best om de verſtrooide en beängſtigde menigte tot ſtaan te brengen. Hy vloog als raazende heen en weder! —— Ik zond eenige myner vertrouwdſten op hem af, om hem te vatten, doch deezen ſtonden, even als waren zy van den donder geſlagen! *Etan* ſcheen een Godheid in hunne oogen! —— Niemand dorst de handen naar hem uitſteeken. De Verraader dit beſpeurende werd ſtout op de lafheid der myne en drong door myne lyfwagten heen, die ſtyf van ſchrik, buiten ſtaat geraakten van hem te kunnen keeren.

EROX.

Hoe is 't mogelyk!

OCTAR.

Misſchien verraad, ——

CHOSMADROES.

In dat oogenblik ondervond ik wat de getrouwe Liefde vermag. *Idamé*, my alöm vergezellende, de gevaarlykheid van dat tydſtip inziende, ſchoot als een bliksem van myne zyde, greep *Etan* by den ſtrot, en moedigde, door dit voorbeeld, de wankelende zoldaaten, die *Etan* voorders aangreepen en gevanglyk opbragten!

OCTAR.

Heldin! ——

CHOS-

CHOSMADROES.

De laſſe Hoop, die andermaal door de ſtoutheid van *Etan* moed gegreepen had, zig nu van hun hoofd verſteeken vindende, nam verbaasdlyk de vlugt, en vermits zy zig zelf verſtrooide, namen wy de moeite niet hen te vervolgen.

EROX.

Dappere Beheerſcher van Europa! gy verpligt ons dan op nieuw door de bevestiging van uwen troon! Gy verzekert ons andermaal van de zegeningen uwer regeering! ——

OCTAR *tegen* IDAME.

En gy, Bloem der Maagden! gy betoont u dus den grooten *Chosmadroes* waardig, door getrouwheid, deugd, moed en onverſchrokkenheid ſaam te paaren!

CHOSMADROES.

Haare onvoorbeeldige liefde kan niet dan door myne hand beloond worden, —— *Idamé!* ——

IDAME.

Myn Vorst! ik heb niets gedaan, dan het geen ik verpligt was te doen, en dat elk rechtſchapen Onderdaan voor u doen zou! —— doch, laaten wy niet berusten, in het weinige dat verrigt is! —— Indien het my vergunt zy, ——

CHOSMADROES.

Spreek, *Idamé*!

IDAME.

Dan zal uw Majeſteit ligtlyk bevroeden, dat de terugdryving der weerſpannelingen, het gevangen neemen van *Etan* en de Vorſten, weinig betekend ter verzekering uwer veiligheid en ter bevestiging van uw Ryk.

CHOSMADROES.

Hoe dat, *Idamé?*

IDAME.

Zo lang gy de Bronnen van 't kwaad niet aantast, zo lang gy de Verraders niet ſtraft, niet verdelgt, zo lang zult gy aan duizende gevaaren blootgeſteld blyven. Het Volk zal

niet

niet ophouden te wrokken zo lang het weet, dat hunne Beroerders in leeven zyn; en deeze muitzugtige Opperhoofden zullen niet ophouden, het oproer aantevuuren, zo lang zy weeten, dat het Volk geneegen is, om hunne verdoemlyke poogingen te onderfteunen.

CHOSMADROES.

Gy hebt gelyk, *Idamé!* maar nu verder!

IDAME.

Beveilig u dan voor altoos en verlos u van die Vyanden, welken gedugter zyn, dan de drie Waerelddeelen, over welken gy den Schepter nog niet zwaait!

CHOSMADROES.

Idamé! Gy hebt myn vertrouwen volkomen gewonnen. Ik ftel myne vyanden in uwe hand. Doe er mede naar uw welgevallen!

VYFDE TONEEL.

CHOSMADROES, IDAME, EROX, OCTAR, HOOFDMAN *der* LYFWAGT, GEVOLG.

HOOFDMAN.

Myn Vorst!

CHOSMADROES.

Wat is het? ——

HOOFDMAN.

De Raad en de Edelen verzoeken onderdaaniglyk, om de gunst, van ter gehoor by uwe Majefteit te worden toegelaaten!

CHOSMADROES.

Zy komen recht van pas. Geleid hen binnen.

tegen IDAME.

Gy zult de blyken myner liefde zien.

ZESDE TONEEL.

CHOSMADROES, IDAME, RAADSHEEREN, EDELEN, EROX, OCTAR, HOOFDMAN *der* LYFWAGTEN.

CHOSMADROES, *tegen de* RAADSHEEREN *en* EDELEN.

Treedt nader! —— wat hebt gy te zeggen? ——

een RAADSHEER.

Wy verneemen, doorlugtigfte Vorst! en, opperfte Gebieder! met het hoogfte genoegen, dat de ftrafbaare aanval, op uw waardig Perzoon, op uw beroemd gebied en op deezen heerlykften der aardfche troonen, vrugtloos is uitgevallen! —— Wy betuigen deswegens onze vuurigfte erkentenis aan de opperfte Magt, die uw dierbaar hoofd befchermd heeft tegen het verraad der zulken, die de waereld poogen te beroeren en alle goede order om te keeren! die de Hoogheeden lasteren en er op gezet, er op uitgegaan zyn, om de zetels te vernielen, en de Schepter en kroonen onder hunne voeten te vertrappen, — en tegen de woede en wapenen der zulken, die door nieuwigheeden aan den gang geholpen, door aangehitfte koppigheid volhardende, eindlyk tot raazerny waren overgeflagen! —— Wy wenfchen u, wy wenfchen uwe vorstlyke Familje, wy wenfchen ons zelve en geheel Europa geluk, met deeze gezegende Gebeurtenis! Leef nog lang onder den zegen des Hemels! Hy doe u de vrugten van uwen deugdzaamen, van uwen menschlievenden arbeid genieten! en verheuge een gansch waerelddeel in uw beftendig geluk!

een EDELE.

En wy, grootfte der Koningen! Wy vereënigen onze wenfchen met die van den agtbaaren Raad! Wy hoopen, dat den zegen, van zyne lippen u toegevloeid, by verdubbeling door u, edele Monarch! mogen ondervinden en gefmaakt worden!

CHOSMADROES.

Altoos overtuigd, dat myne Onderdaanen, die waarlyk deezen Naam verdienen, groot belang in myn welvaart ftellen, en

en zig in myn geluk verheugen, heb ik niet minder van u, agtbaaren Raad en u aanzienlyken Adeldom verwagt! —— Deelt in de Voorrechten, die gy my toewenscht!

de RAADSHEEREN *en* EDELEN *buigen zig.*

CHOSMADROES, *op den troon ſtappende en* IDAME *naast zig plaatzende.*

By deeze geleegenheid heb ik u mynen wil te verkondigen.

de RAADSHEEREN *en* EDELEN *plaatſen zig.*

Het geluk van Europa en de vastigheid van deezen mynen troon zyn, zo als ik heden voorāl beſpeur, aan u allen gansch niet onverſchillig: die beiden te bevorderen is derhalven myn pligt en welgevallen! ——

Dat de verraaderlijke aanval op myn kroon te leur geſteld is geworden, heb ik inzonderheid dank te wyten aan *Idamé*, welke my het verraad ontdekte, de Verraaders aanwees en zelf dien geenen gevangen nam, welk my hoogstgevaarlyk in dat tydſtip wierd! —— dit alles vereïscht myne erkentenis, en deeze getrouwheid zou ook geenzins loon ontbreeken, indien *Idamé* niet boven alle belooning verheeven was!

I D A M E *by de hand vattende.*

Idamé is niet ſlegts getrouw in het voorſtaan myner belangen, maar haar edel hart blaakt ook te mywaards in eene Liefde, die ik altoos eerbiedigen en bewonderen zal. Ik zal niet zeggen, hoe myn hart voor haar gezind is, — Ik zal zulks met daaden toonen!

Idamé! myn wil is dat gy Koningin van Europa zyt, en tot dat einde, —— aanvaard myne hand!

I D A M E.

Gy doet my bloozen, Vorst! zo over de uitgeſtrekte blyken uwer goedheid te mywaards, als over den lof welken uw Majeſteit my genadiglyk gelieft toetezwaaijen! Met dat alles betuig ik u van gantſcher harte myne dankbaarheid, waarvan het eerſte bewijs dit is, dat ik voor als nog eerbiedigiyk uw hand weiger!

C H O S M A D R O E S.

Voor als nog weiger? ——

I D A M E.

Ja! myn Vorst!

 CHOS-

CHOSMADROES.

En waarom, *Idamé?*

IDAME.

Om dat ik geene myner verliefde wenfchen begeer vervuld te zien, alvorens gy in volkomen veiligheid zyt. —— Verdelg eerst uwe Vyanden! Hunne leevens zullen onophoudlyk uwen troon doen fchudden en uwe ziel doen fidderen! ——

CHOSMADROES.

Grootmoedige Vrouw! uwe waardy word onberekenbaar! Ik heb myne Vyanden in uwe hand gefteld! —— Gebied! ——

IDAME.

Zal ik gebieden, Vortst? —— Ik? ——

CHOSMADROES.

't Is myn wil!

Hy zet haar de kroon op 't hoofd en geeft haar de Schepter in de hand.

Gy allen, myne Onderdaanen! eerbiedigt en gehoorzaamt *Idamé* beneffens my!

Allen buigen zig.

Tegen IDAME.

Wat begeert gy myn Waardfte? ——

IDAME.

Het geluk van Europa en de glorie van deezen troon.

CHOSMADROES.

Ik verwagt niet anders van u.

IDAME, *tegen den* HOOFDMAN *der* LYFWAGT.

Geleid de Gevangenen hier.

EROX.

Ze zyn reeds by de hand.

ZEVENDE TONEEL.

CHOSMADROES, IDAME, RAADSHEEREN, EDELEN, EROX, OCTAR.

IDAME.

Nu zult gy zien, myn *Chosmadroes!* wat de ware Liefde vermag

mag en wat een Vrouw durft beſtaan, die door zuivere menschlievenheid word aangeſpoord.

Gy Raaden en Edelen! gy beſchouwt my op deezen troon, en zijt gereed om myne beveelen te ontvangen.en uittevoeren! Myne eerſte daad zal u doen zien, dat ik het recht beminne, dat ik myne Vrienden ken, dat ik de grootſte myner Vyanden niet ontzie, en de Verraaders weet te ſtraffen.

ALLEN TE GELYK.

Lang leeve *Idamé!* lang leeve *Chosmadroes!*

CHOSMADROES.

Deeze dag is de glorierykſte van myn leeven.

tegen IDAME.

Voltooi myn geluk. —— Gy regeert ook over myn hart. ——

AGTSTE TONEEL.

CHOSMADROES, EROX, OCTAR, GENGISKAN, ZAMTI, ETAN, IDAME, EMIRE, FRANQUINI, CIMBER, DECIMUS, DOLABELLA, CASCA, CASSIUS, NARBAS, POLIFONTES, ESDRAS, RAADSHEEREN, EDELEN, GEVOLG *van* HOFSTOET *en* ZOLDAATEN.

CHOSMADROES.

Zie daar, *Idamé!* zie daar de Verraaders en myne Vyanden geboeid aan uwe voeten, en geheel in uwe magt.

DECIMUS.

Ja! *Idamé!* geheel in uwe magt, indien die kroon op uw hoofd en deeze ſchepter in uwe hand, de bewyzen van Opperst Gezag zyn!

IDAME.

Dat zyn ze!

DECIMUS.

Moet ik u beſchouwen als de deugdzaame *Idamé*, zoó als gy, buiten alle deeze oppermagtige verſieringen, onzer aller verwondering wegdroegt? of moet ik u beſchouwen, ——

IDAME.

Beſchouwt my als de Wreekſter van Europa! als de Gade van *Chosmadroes!*

DECIMUS.

Hemel!

ETAN.

Die belydenis, *Idamé!* vloeit dan van uwe lippen! Gy zyt de Gade van *Chosmadroes*, van dien Tyran?

IDAME.

Uw ſtraf is naby, *Etan!* —— Ik ben de Gade van den grooten *Chosmadroes*, en die hem beleedigd, —— beleedigd my!

ETAN.

Ik zal u in dit noodlottig tydſtip geene verwytingen doen, *Idamé!* ik zal u die geduurige verzekeringen, die plegtige eeden niet erinneren, waarmede gy my uwe liefde bevestigd hebt! — Dit hart is getrouw gebleeven aan zyne verpligtingen, aan zyne liefde! —— het kan, het moet u afſtaan, *Idamé!* om dat gy het onwaardig zyt, —— maar het kan dien afſtand niet overleeven! —— Zie hier myne getrouwheid uit, en hoe kwalyk ze aan u beſteed is! ——

Maar, *Idamé!* ik, —— ik belyde het, —— ik heb gebreken, waarom ik veelligt uwe Liefde niet verdien, —— waarom gy mooglyk my uw hart en hand ontvreemden moet! —— maar wat hebben uwe Medeburgers, wat hebben deeze Vorſten, wat heeft geheel Europa u misdaan? —— Om wat reden word gy Tyrannin? —— de vernielſter van alle Eer en Deugd? —— en zo uw gelaat, zo uwe houding my niet bedriegt, —— om wat reden zult gy onze Moorderesſe worden?

IDAME, *den dolk trekkende.*

Vervloekten!

ETAN, *naar haar toetreedende.*

Spaar my niet, *Idame!* —— Spaar my niet! ——

zyn kleed openrukkende.

Hier is myn hart! —— hier is myn onſchuldig hart! —— Schielyk. —— *Idame!* —— Schielyk! —— De Tyran houd het grynzende oog op u! —— Voldoe aan zyn bloedgierigen wensch! —— Steek toe, *Idame!* De Moordenaar van Europa zal myn bloed opſlurpen! —— Aarzel toch niet langer, om hem volkomen gelyk te worden!

IDAME.

Chosmadroes! Gy ziet; hy noodzaakt my!

CHOSMADROES.

Straf hem! —— hy is in uwe hand!

I D A M E.

Weläan! —— Europa! dit is uwe dag! ——

Zy doet eenige treden voorwaards, en schielyk zig omkeerende, doorsteekt zy CHOSMADROES.

Leg daar, Dwingeland! op u was het gemunt!

C H O S M A D R O E S, *stervende.*

Verraad gy my? —— *Idame!* —— Gy?

I D A M E.

Neen! Pest der Aarde! ik verraad u niet, maar de rechtvaardige Hemel straft u door de hand eener Vrouw.

tegen de RAADSHEEREN *en* EDELEN.

Denkt dat ik uwe Koningin ben.

tegen den HOOFDMAN *der* LYFWAGT.

Wien zult gy dienen?

H O O F D M A N.

Ik en alle myne duizenden zullen ons bloed voor de Verloster van Europa plengen!

IDAME, *tegen de* RAADSHEEREN *en* EDELEN.

En welke Party zult gy kiezen?

Een R A A D S H E E R.

Wat my betreft, ik heb *Chosmadroes* gediend, om dat ik hem vreesde, doch steeds beschouwde ik hem als Tyran. Nimmer dorst ik hem tegenspreeken. — Ik eerbiedig den Sterksten, en onderwerp my aan uwen Schepter! —— Gy Raaden en Edelen! die even eens gezind zyt, komt en volgt myn voorbeeld.

Hy knielt voor IDAME, *alle de* RAADSHEEREN *en* EDELEN *doen insgelyks.*

I D A M E.

't Is genoeg! —— Ryst!

tegen den H O O F D M A N.

Ontboeit deeze Vorsten!

tegen E T A N.

Etan! uwe ketens los te maaken is myn taak.

hem omhelzende.

Hoe hard, hoe ondraaglyk hard is deeze Veinzery my gevallen! — Vergeef my de beleedigingen! —

